Aspazia Oțel Petrescu

IN MEMORIAM
SPICE

Aspazia OȚEL PETRESCU

IN MEMORIAM
SPICE

Aspazia OȚEL PETRESCU

IN MEMORIAM
SPICE

Editura ELISAVAROS
Bucureşti, 2009

© Copyright 2009: Editura Elisavaros
și Aspazia Oțel Petrescu
Toate drepturile legale sunt rezervate autoarei.
Culegere text: **Mihnea GHEORGHIU**
Bun de tipar: august, 2008
Coperta I: **autoarea**
Coperta IV: **Ana Maria GRIGORE**
Editor: Elena SORA
Tehnoredactare: Mihnea GHEORGHIU
Editura Elisavaros – București, 2008.
ISBN: 978-973-8400-73-3

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
OȚEL PETRESCU, ASPAZIA
In memoriam Spice / Aspazia Oțel Petrescu. - București :
Elisavaros, 2008
ISBN 978-973-8400-73-3

821.135.1-94

Partea întâia

IN MEMORIAM

CUPRINS

In memoriam... 9
1. Un popas la Sâmbăta de Sus cu părintele Arsenie Boca 13
2. Clipa mea Lucian Blaga 26
3. Scurt dialog cu părintele Liviu Brânzaş 32
4. Cuvânt la săvârşirea din viaţă a părintelui Constantin Voicescu. DE CE? 37
5. Preacuviosul părinte Coman Visarion – blândeţe şi har 42
6. Preacuviosul părinte Ilie Cleopa – citire de gânduri şi har 49
7. Preacuviosul părinte Paisie Olaru 55
8. Pentru fratele Leandru – Gheorghe Pivin 60
9. Taina crucificării – Cedric Măgirescu 64
10. Ce caldă lacrimă... – Victor Leahul 70
11. Plânge printre ramuri luna... – Nae Tudorică 77
12. Profesorul – Veniamin Guga 79
13. Tăcere şi contemplaţie – Iridenta Moţa 82
14. O, mamă, dulce mamă... – Ana Maria Marin van Saanen 86
15. Lilica, floare şi alint – Elena Ilinoiu Codreanu 91
16. Nana, rugă şi jertfă – Sofia Cristescu Dinescu 96
17. A plecat Oltea – Oltea Manoliu Bellu 104
18. A căzut o stea – Georgeta Iancu Gheorghiu 110
19. Iolanda şi Rarăul – Iolanda Popescul 118
20. Cuvioasa Maica Teodosia – Zorica Laţcu 124
21. Fată mică – Maria Leşeanu 130
22. Discreţie şi dăruire – Valeria Ţifrea Curpănaru 134
23. Frăţie şi dăruire – Rodica Airinei Ionescu 137
24. In memoriam – Viorica Pârnac Stănescu 141
25. Evocare – Natalia Nicolicescu Vasilcovschi 145
26. Nelinişte şi singurătate – Flora Crăcea 149
27. Durere şi generozitate – Eugenia Roşca Otparlic 160
28. Soartă maşteră sau tăinuit katharsis – Lenuţa Ilie 167

29. Senectute mult încercată – Liliana Protopopescu 173
30. Smerenie și suferință – Fredina Metodie Zamfirescu 181
31. Orfană absolută, mamă încercată, rug de iubire și jertfă – Alexandrina Teglaru Voinea 186
32. Romantism și generozitate – Paula Agapie 191
33. Cântec și dârzenie – Verona Chira. 197
34. Splendoare și dăruire – Maria Ioraș 200
35. Discreție și gingășie – Eugenia Fuică Purcărea . . . 205
36. S-a scuturat auritul nostru spic de grâu – Maria Muscalu Baicu. 209
37. Mătănii pentru Maria – Maria Roșca Brahonschi. . . . 214
38. Imn smerit pentru licărul nostru de lumină – Elena Ioan Bota. 218
Rugă pentru cei care au murit în închisori – Eugenia Indreica Damian . 222

IN MEMORIAM

Motto:

Întrebat-am vântul, zburătorul,
Bidiviu pe care-aleargă norul
Către-albastre margini de pământ:
„Unde sunt cei care nu mai sunt?
Unde sunt cei care nu mai sunt?”

Zis-a vântul: „Aripile lor
Mă doboară nevăzute-n zbor.”

Întrebat-am luminata ciocârlie,
Candela ce leagănă-n tărie,
Untdelemnul cântecului sfânt:
„Unde sunt cei care nu mai sunt?
Unde sunt cei care nu mai sunt?”

Zis-a ciocârlia: „S-au ascuns
În lumina Celui Nepătruns.”

Întrebat-am bufnița cu ochiul sferic,
Oarba care vede-n întuneric
Tainele necuprinse în cuvânt:
„Unde sunt cei care nu mai sunt?
Unde sunt cei care nu mai sunt?”

Zis-a bufnița: „Când va cădea
Marele-ntuneric, vei vedea.”

Nichifor Crainic

2008 – 1948 = 60. Sunt şaizeci de ani de când dictatura comunistă – cea mai cruntă din toate dictaturile care ne-au viscolit Neamul şi Ţara – a îngropat în închisori generaţia ce avea să îndure suferinţe inimaginabile şi cel mai perfid şi mai îngrozitor experiment ce s-a exercitat vreodată pe biata fiinţă umană – generaţia 1948.

Împreună cu maturii ce au format şirul de *„Cruciaţi ai secolului XX”* au fost înghesuiţi în *„moara dracilor”* studenţi şi elevi, tinerimea jertfelnică sortită să fie *„miei de înjunghiere”* pe altarul Patriei, iubită cu ardoare şi atât de lipsită de noroc.

S-a spus că jertfele ce au însângerat jumătate de veac românesc au fost comparabile cu jertfele celor dintâi creştini. E adevărat că atunci, pentru noul şi fascinantul lor crez au fost răstigniţi pe cruci, au fost transformaţi în ruguri, au fost biciuiţi pe galere, au fost sfârtecaţi în bestiarii, au îndurat torturi şi chinuri ce nu se pot povesti, dar satrapii nu s-au atins de sufletele lor, îndrăgostite până la extaz de acel Domn al Iubirii Absolute, Iisus Hristos.

Generaţia 1948 însă a fost supusă unor metode satanice, foarte meticulos puse la punct, ce urmăreau spargerea personalităţii. Spiritualitatea insului trebuia distrusă, remodelată prin pierderea respectului de sine, coborât în abisuri de abjecţie blasfemică; nici o fiară n-ar fi putut rezista flagelării demonice.

Cititorule, dacă nu ştii ce zdreanţă de om trebuia să devină *„măreaţa operă”* astfel creată, deci nu ştii cum arătau cele două faţete ale acelui *„homo sovieticus”* – pe de o parte călău şi pe de alta victimă – nu ai habar ce înseamnă în adevărul mut şi crud, dictatura comunistă autointitulată insultător pentru muncitori *„dictatura proletară”*.

Nu vreau să aduc dovezi şi argumente, nu este locul aici. Atunci când istoria se va obiectiva cu adevărat poate că se va face lumină şi în tot ce a îndurat generaţia 1948. Vreau doar să închin aceste smerite rânduri în memoria celor ce au format această tragică şi, în acelaşi timp, sublimă generaţie de sacrificiu. De fapt nici nu

trebuie să spun vorbe, deoarece suferinţele îndurate nu se pot evoca prin cuvinte. Aşa cum *„Dumnezeu nu vorbeşte omului decât dacă acesta din urmă face linişte în sine însuşi”* tot aşa suferinţa se dezvăluie în tăcere.

De aceea se obişnuieşte să se ţină un moment de reculegere pentru cel plecat în eternitate.

Să le acordăm această tăcere profundă într-o stare de linişte, *„o stare mistică, în care conştiinţa se absoarbe în Dumnezeu”*.

Să le acordăm şi celor ce mai adastă încă în această lume apocaliptică un strop de dragoste ce le-a lipsit atunci când traversau noaptea întunecoasă a unui martiraj de neimaginat.

* *
*

Citatele, în marea lor majoritate, sunt creaţii ale Eugeniei Indreica Damian (Gigi), figură luminoasă a lumii noastre întemniţate. Frumoasă, inteligentă, generoasă şi dăruită cu multe talente, Gigi a fost vocea care făcea să vibreze sufletele; versul care oglindea trăirile şi sentimentele noastre. A fost aurora boreală care, mereu, a răspândit perdele de lumină peste hâda realitate a închisorilor.

Eugenia Indreica Damian s-a născut în anul 1925, 20 octombrie, în comuna Corund, judeţul Harghita. Stabilită în oraşul Târnăveni, a urmat liceul la Blaj.

În 1949, ca studentă la Facultatea de Istorie din Cluj, a fost arestată împreună cu fratele şi sora mai mică (Loliţa) şi, pentru atitudinea potrivnică regimului comunist, au fost condamnaţi pentru crimă de uneltire împotriva ordinii sociale de către Tribunalul Militar Cluj. Gigi a primit 10 ani dar, după obiceiul comuniştilor, a executat 12 ani traversând închisorile din Mislea, Dumbrăveni, Miercurea Ciuc, Jilava, Botoşani, Arad.

Versurile au fost singura posibilitate de evadare dintr-o lume a suferinţei şi întunericului, atât pentru autoare cât şi pentru surorile de surghiun.

Poeziile au fost compuse în gând şi au rămas în forma lor inițială, fără să fie şlefuite sau schimbate. Unele au fost recuperate de la colegele de suferință care le-au memorat, altele au rămas pentru totdeauna în ungherele uitării.

Citām un colind mult cântat de noi, senin, luminos, plin de farmec, aşa cum este şi autoarea lui:

Ninge,
Stele de-argint se cern,
Sfinte amintiri se-aştern.
Ninge,
Lumini din ceruri vin,
Ninge liniştit şi lin.
Ca în vis,
Rând pe rând,
Îngeri albi,
Cu pas de gând,
Împletesc
Lui Iisus,
Din flori dalbe,
Dar ceresc.
Ninge,
Coboară lin şi sfânt
Pacea întregului pământ.

1. Un popas la Sâmbăta de Sus cu părintele Arsenie Boca.

„Omul se poate înălța până la Dumnezeu prin dragoste şi poate coborî până în tenebrele iadului, prin ură."

Eugenia Indreica Damian

Era la începutul anului 1948. Eram studentă în ultimul an la Facultatea de Litere şi Filozofie Cluj şi mă aflam într-o mare derută spirituală. Nu mă mai spovedisem de vreo patru ani, mă simțeam nevrednică de Sfânta Împărtăşanie. Eram conştientă că mă aflu într-un impas primejdios, dar nu eram capabilă să mă scot din împotmolire. Mi se părea că singurul liman ar fi intrarea în monahism. Îmi dădeam seama că un pas atât de decisiv nu poate fi făcut fără discernământ şi că numai un părinte dohovnic mi-ar fi putut da îndrumarea corectă. Îmi doream un duhovnic căruia să-i încredințez toate cutele întunecate ale inimii şi care, cu vorbă plăcută şi îngăduitoare să-mi desluşească îndoielile, grijile, mâhnirile şi să-mi lămurească ce anume mi se cere ca viața ce mi s-a dăruit să nu fie zadarnică. Deşi tânjeam după sfatul cel bun, eram cu totul inertă, nu mă străduiam să-l aflu. Ştiam despre părintele Arsenie Boca multe lucruri frumoase, dar nu mă simțeam vrednică de un duhovnic atât de strălucit şi nu aveam nici o idee cum aş fi putut ajunge la Sâmbăta de Sus, unde părintele Arsenie era asaltat din toate colțurile țării şi ale Transilvaniei în mod special.

Într-o astfel de deplorabilă criză de spirit am intrat într-una din primele zile ale lui ianuarie în biserica universității unde mă atrăgea o statuie. Era un grup statuar ce reprezenta o pogorâre: Maica Domnului ținea pe brațe

trupul Fiului Sfânt martirizat, aşa cum arăta când a fost coborât de pe Cruce şi Îl oferea lumii de necăjiţi ce venea la picioarele Ei ca să afle alinare şi ajutor. Picioarele Mântuitorului erau roase de prea multele sărutări aşternute cu evlavie şi cu speranţă pe parcursul unui lung şir de ani.

Am găsit la picioarele statuii o femeie îngenunchiată, cu faţa scăldată în lacrimi ce nu conteneau să curgă în timp ce mângâia cu mâna, în neştire, chipul chinuit al lui Iisus. M-am gândit că biata femeie are o durere legată de un fiu al său şi am simţit cum un val fierbinte de compasiune îmi inundă inima. Am îngenunchiat lângă îndurerata mamă care, prăbuşită în disperarea ei, m-a ignorat. Am simţit cum rugăciunea mea are forţă şi sinceritate. Am cerut ajutor pentru fiinţa îndurerată de lângă mine, iar pentru mine am cerut duhovnic, care să mă salveze din deruta în care mă aflam. Căldura rugăciunii era ceva nou pentru mine, nu aveam harul rugăciunii decât în rare ocazii. Noua stare îmi dădea pace şi speranţă, nu ştiu cât am întârziat într-o dulce uitare de sine.

Când am ieşit afară, m-am întâlnit, chiar în faţa bisericii cu noua mea prietenă, Zorica Laţcu, care m-a primit cu exclamaţie de bucurie că dăduse peste mine. Venea de la gazda mea unde îmi lăsase vorbă să mă pregătesc de drum. Vroia să o însoţesc la Sâmbăta de Sus unde fusese chemată prin telepatie de părintele Arsenie. Zorica nu admitea nici un refuz şi nici o amânare subliniind că era foarte important pentru mine să-l cunosc pe Părintele şi că nu voi găsi un prilej mai bun ca acesta. Era în plină iarnă, drumul era anevoios, dar râvna noastră va birui greul. Pentru mine surpriza a fost imensă. Era o simplă coincidenţă ce mi se întâmpla, sau Bunul Mântuitor îmi primise ruga şi hotărâse pe loc să mă conducă la cel mai strălucit duhovnic al patriei mele? Într-un vârtej de bucurie i-am spus Zoricăi că sunt gata să o însoţesc în orice moment.

Am pornit a doua zi la drum. A fost, cu adevărat, dificil. Nu aveam legături bune la trenuri. La Braşov a trebuit să aşteptăm ore bune, în plină noapte, într-o sală

de aşteptare îmbâcsită şi neîncălzită, unde am picotit cu coatele aşezate pe o masă şchioapă. Am plecat abia spre ziuă cu un tren personal spre Voila. De la Sâmbăta de Jos până la Sâmbăta de Sus nu aveam nici un mijloc de transport. Am pornit apostoleşte, dar mă gândeam cu îngrijorare cum va putea parcurge Zorica kilometrii respectivi (avea un handicap ce îi făcea mersul dificil). Printre zăpezi, pe un drum de ţară foarte puţin umblat, Zorica zbura voiniceşte, abia mă puteam ţine de ea. Cunoscută, stimată şi iubită la Sâmbăta, bucuria de a fi acolo îi dădea aripi. Aerul era rece şi înţepător, totuşi Zorica îmi povestea cu o vervă neobişnuită despre minunile şi bucuriile ce ne aşteptau. Credeam în tot ce îmi spunea pentru că mă simţeam deja în miracol. Plecarea mea intempestivă nu era oare un miracol? Ascultând-o pe Zorica nu ştiu de ce mi s-a părut cu totul nepotrivit ca ea să mă prezinte părintelui Arsenie. Aş fi dorit să-l întâlnesc fără să-i fiu prezentată, să fim singuri, faţă în faţă, să-l recunosc pe Marele Trimis şi m-am rugat tainic pentru această favoare.

Am ajuns la Sâmbăta pe pe la nămiezi. Zorica m-a lăsat în grija maicii de la bucătărie şi a alergat să-l întâlnească pe părintele Arsenie şi pe ceilalţi părinţi (Iustin, Serafim...) A lipsit mult. În acest timp maica m-a omenit după ce m-a ajutat să mă aranjez cât de cât după călătorie. De cum a plecat Zorica, la puţin timp, fără nici un motiv, am început să plâng; domol, fără zbucium, lacrimile îmi şiroiau pe obraz. Maica nu era deloc incomodată, îşi avea explicaţiile ei:

- Aţi stat de vorbă cu Părintele.
- Nu, nici nu-l cunosc.
- Nu? Atunci Părintele v-a văzut.

Oare cum ar fi putut să mă vadă? Firea mea raţională înţelegea greu ce voia să spună maica. În sfârşit a venit un călugăr tânăr şi m-a poftit la chilie. Făcuse foc şi ieşise fum, coşul nefiind folosit până acum. Mi-a spus să deschid fereastra, fumul se va domoli când se va înteţi focul. Am deschis fereastra şi, cu paltonul pe umeri, am privit în

decor. Mânăstirea era aşezată în munţii Făgăraşului, într-un cadru de basm. La intrare se află o troiţă sculptată de părintele Arsenie. De o frumuseţe aparte, crucea avea braţele egale şi, de aceea, părea că stă în genunchi. Impresia era fantastică. Între altarul rotund pentru serviciile ce se oficiau afară, fântâna Izvorul Tămăduirii şi biserica mânăstirii se afla un tămâier construit într-un trunchi de copac în care ardeau permanent răşini parfumate, smirnă şi tămâie. Fumul albăstrui urca spre cer îmbălsămând împrejurimile. Sălcii plângătoare şi diferiţi copaci străjuiau aleile ce legau biserica de diferite clădiri ale mânăstirii şi străjuiau malurile unui râuleţ ce nu se desluşea acum de sub troienele de zăpadă. O linişte desăvârşită stăpânea întinderea toată, prelungită până sub poalele munţilor ce păreau că se bat în capete şi ocrotesc apa vie din poveşti. Peste toate, albul strălucitor al zăpezilor dădea o imagine de puritate desăvârşită. Totul era unic, scufundat în sublim. Admiram peisajul şi-mi vedeam în continuare de plâns. La un moment dat, un glas nespus de blând mi-a întrerupt duetul meu tăcut cu plânsul şi cu natura.

- Ce s-a întâmplat? Iată-mă aşa cum ai dorit. Eu sunt acela pe care îl cauţi. Sunt pregătit să te ajut.

M-am întors atât de brusc încât m-am descumpănit, dar o mână m-a ajutat să mă reechilibrez. În faţa mea stătea un călugăr înalt, zvelt, îmbrăcat în alb. Mă privea atent. Ochii care mă priveau erau de un albastru luminos, privirea lor era infinită. Este foarte greu să explic cum un cer infinit mă privea cu doi ochi albaştri. Înţelegeam că ei văd tot tot, până în cele mai ascunse cute ale fiinţei mele. La rândul meu am *„văzut”* cu claritate ce anume era grav în viaţa mea şi pentru ce anume era nevoie de mult plâns. Mi s-a făcut frică şi m-a cuprins un fel de laşitate. Mi se părea că sunt o pată de întuneric pe un alb divin. Voi avea oare curajul să-mi dezvălui lepra sufletului în faţa unui preot ce poartă în privire infinitul?

Ştiam de la alţii că Părintele vede păcatul, dă pe faţă, fără menajamente, tarele sufleteşti şi sancţionează cu

mustrări aspre pe cei care le poartă. Aşteptam cu frică *„dezvăluirea”* şi meritata mustrare. Părintele însă mi-a vorbit cu aceeaşi blândeţe; o căldură învăluitoare se degaja din cuvinte:

- Mai trebuie şi ceva curaj, chiar dacă, pe undeva, mai sunt păcate. Cursa pentru mântuire este o cursă cu obstacole, nu de puţine ori greu de depăşit. Noi ne rugăm ca voi să le biruiţi. Vei reveni aici în timpul Săptămânii Mari şi te voi spovedi şi te voi împărtăşi şi te voi ajuta să rupi zapisul cu cel rău.

Bunătatea Părintelui era copleşitoare. De fapt, la vremea aceea purtam în suflet o mare şi reală nefericire. Aveam certitudinea că Părintele *„o văzuse”* şi pe aceasta şi o trata cu blândeţe şi bunătate.

Seara, părintele Arsenie ne-a invitat la cină. Discuta cu Zorica şi cu ceilalţi părinţi despre marile probleme ale timpurilor. Eu ascultam în tăcere şi luam aminte ţinându-mi mâinile încrucişate pe tăblia mesei ca într-o rugăciune. La un moment dat Părintele m-a întrebat de ce sunt atât de speriată. Şi-a aşezat mâna peste mâinile mele, spunându-mi cu aceeaşi blândă încurajare:

- Curaj! Ia de aici curaj ca să poţi trece cu bine încercările Vavilonului

A fost o binecuvântare de care am beneficiat lungă vreme.

Când am ajuns din nou în chilie era cald şi plăcut. O adiere de sfinţenie cu miros de busuioc îmbălsăma atmosfera. Zorica ştia că, pentru moment, sunt năucită de toate întâmplările, dar că îmi voi reveni şi voi căuta să reflectez, *„la rece”*, toate. Mi-a spus deci:

- Somn uşor şi vezi să nu gândeşti nimic necuvenit căci vei fi pedepsită.

„Nu văd cum aş putea să fiu pedepsită”, mi-am zis în sinea mea şi în clipa următoare am făcut o mişcare greşită şi m-am lovit puternic cu capul de tăblia patului.

Aveam multe de învăţat!

Am revenit la Sâmbăta în ajunul Floriilor. Sfintele

Paşti cădeau în primele zile ale lunii mai aşa că toată natura era în sărbătoare. Toată mânăstirea era un adevărat rai. Arborii erau înverziţi, merii erau în floare, sălciile plângătoare băteau pe alei mătănii cu pletele împodobite cu amenţi aurii înfiorate de mângâierea zefirului. Genţianele tiveau cu indigo malurile lacurilor înfrăţite lăsând în mijlocul apelor, nealterat, albastrul cerului senin. Pe malurile apei curgătoare se înfiripase portulacul, promiţând jerbe de frumuseţe când se vor ivi florile de smalţ.

Sfânta Liturghie de Florii s-a slujit la altarul deschis. Mulţimile, care nu ar fi încăput în biserică, ascultau cu evlavie slujba: oameni şi arbori deopotrivă. Părea că în cântecul părinţilor şi al corului de studenţi se amestecau vocile îngerilor armonizate cu trilul păsărelelor. Imnele străbăteau limpezimile dimineţii, sonoritatea lor se pierdea în vastitatea cerului. Fulgi de frumuseţe ningeau peste noi imponderabili; o armonie dulce, divină, ne umplea sufletele cu o bucurie extatică. Predica Părintelui a accentuat convingerea că această minunată liturghie este darul său pentru noi, smeriţii păcătoşi. Un dar ce mă făcea să-mi doresc cu ardoare:

- Părinte Divin, fă să nu uit niciodată Sfânta Ta Prezenţă!

Zorica m-a luat din nou în chilia în care era de obicei găzduită. Aici am fost consemnată trei zile pentru a mă pregăti pentru spovedania cea mare. Tristeţea de a nu participa la sfintele slujbe făcute de părintele Arsenie, când aproape toată biserica plângea, era compensată de bucuria că mi s-a oferit favoarea de a citi primele capitole din CĂRAREA ÎMPĂRĂŢIEI. Câte cărări mi se deschideau!

Miercuri, spre seară, am intrat la spovedanie emoţionată dar liniştită şi curajoasă. Am reuşit să spun tot ceea ce credeam că nu voi putea nici măcar rosti. Părintele m-a ascultat cu răbdare ore în şir. Una din penitentele care trebuia să-mi urmeze a exclamat:

- Vai, domnişoară, atât de tânără, cum ai putut să faci atât de multe păcate?

În cursul spovedaniei Părintele a avut doar două intervenţii. Prima se referea la conflictul pe care îl aveam cu tatăl meu când mi-a spus:

- Să-l trimiţi neapărat la mine. Vreau să-i vorbesc.

A doua se referea la dorinţa mea de a mă face călugăriţă:

- Câtă certitudine ai că vrei să intri în monahism?

- 99%, părinte.

- Şi acel 1% cum se traduce?

- Mi-e teamă că nu am nici o chemare, că nu aceasta este voia lui Dumnezeu.

- Dar, fată dragă, nu realizezi că acest procent de îndoială cântăreşte cât cele 99 de certitudine? Uite ce vom face. Tu mi-ai spus că, în multe împrejurări, Maica Domnului a fost Marele tău Arbitru. O vom ruga să ne descopere care este voia lui Dumnezeu. Eu mă voi ruga pentru aceasta şi, pe 15 august, zi de mare proslăvire a Sfintei Fecioare, vei veni să afli răspunsul. Eu te asigur că el va veni şi va fi atât de clar că nu vei avea nici un dubiu cu privire la ce vei avea de făcut.

Am primit cu fericire nespusă dezlegarea de păcate şi îngăduinţa de a primi Sfânta Împărtăşanie. Am primit-o din mâna părintelui Arsenie în Joia Mare. De acum înainte puteam să particip la toate slujbele, să cânt în strană cu ceilalţi tineri, să mănânc împreună cu ei (niciodată salata de cartofi fără ulei nu mi s-a părut mai gustoasă). Mai tot timpul eram cu Maria Leşeanu, prietena mea încă de la Cernăuţi şi, bineînţeles, cu Zorica ce se pregătea să devină maica Teodosia. Îmi plăcea să stau de vorbă cu un tânăr student la teologie, Leonida Plămădeală (mai târziu, Înalt Prea Sfinţitul Antonie, Mitropolit al Ardealului). Avea un fel ocrotitor de a se purta cu noi, mie îmi lua apărarea când colegi mai incisivi căutau să mă *„înfunde”* în discuţii. Datorită lui am putut sta de vorbă cu părintele Dumitru Stăniloaie, care s-a arătat interesat de faptul că eram studentă a lui Lucian Blaga.

Cu Părintele m-am revăzut după ce m-am împărtăşit în

noaptea de Joi spre Vineri. După Denii, Părintele m-a invitat alături de Zorica să iau parte la masa care se dădea la trapeză la miezul nopții, după care călugării intrau în post negru până la Înviere. Era o noapte bântuită de furtună, sălciile plângătoare măturau aleea care lega biserica de arhondaric. Era un întuneric profund, fără lună, fără stele. Părintele Arsenie a luat o lumânare mai groasă dintr-un sfeşnic şi a pornit în fruntea convoiului ca să ne lumineze cărarea. Ținea făclia lateral, depărtată de dânsul, ca să lumineze bine aleea. Flacăra se învârtejea în rotocoale mari în jurul lumânării şi, din când în când, se înălța mult dar nu se stingea. Mergeam alături de Zorica uluită la culme. Priveam fascinată lumânarea pândind clipa când se va stinge, lucru ce nu s-a întâmplat. Nu înțelegeam cum de nu se stinge sub rafalele puternice ale vântului.

- Este ca în poezia mea, RĂPIRE, mi-a şoptit Zorica.

Aşa şi era, aşa şi simțeam:

„...Atât era cărarea de fierbinte
Că tainic gând îmi stăruia în minte
Să nu-mi atârne haina jos, în jar..."

Când a ajuns în pragul clădirii, Părintele s-a oprit şi a aşteptat să intre toată lumea. Zorica şi cu mine eram ultimele. Când am ajuns în dreptul său, Părintele mi-a întins lumânarea, zicând:

- Ține tu lumânarea şi nu te mai mira atât.

Am ocrotit cât am putut mai bine flacăra cu mâinile dar s-a stins pe loc.

- Vezi că trebuie să înveți cum să duci lumina în vânt, mi-a zis Părintele.

- N-am să fiu niciodată în stare să fiu o bună ducătoare de lumină, am spus dezolată şi am întins Părintelui lumânarea stinsă.

- Aha! A început să vorbească aşa, ca la Sâmbăta, a intervenit Zorica.

- Păstrează-o tu, că ştii să prețuieşti ciurucurile de lumină, a zis Părintele, dând Zoricăi lumânarea.

În timp ce toată lumea se aşeza la masă eu am rămas în bucătărie lângă măicuță. Mă împrietenisem cu ea şi îi eram recunoscătoare că mă învăța cum să respect bunacuviință în mânăstire.

Părintele a observat că lipsesc. M-a luat de mână şi m-a aşezat lângă Zorica spunându-mi:

- Trebuie să înveți să faci ascultare. Aici nimeni nu face nimic de capul lui. Am să-ți dau un canon. La a doua Înviere nu ai să vii cu noi la chilia din pădure. Vei rămâne să meditezi la ce înseamnă să asculți de duhovnic.

Aş fi putut să mă apăr explicând că nu mă consideram vrednică să stau la o astfel de masă, dar nu am scos nici un cuvânt. Rațiunea mea nu mai funcționa normal, realist. În loc să mă simt mustrată eram fericită, inexplicabil de fericită.

La masă atmosfera de sublim, de unic, se potențase. Rugăciunea spusă de Părintele dădea impresia că nu e rostită cu buzele ci cu inima. Deşi erau cuvintele rugăciunii obişnuite pentru acel ceas, noi le auzeam *„altfel"*, erau pronunțate altfel, era foarte greu de explicat acest *„altfel"* care aduna lacrimi în ochi.

În timpul mesei Părintele ne-a explicat ce înseamnă pentru omenire *„Cina cea de Taină"*. Nu voi reproduce acea tâlcuire. Ar fi în zadar. Oricât de fidelă mi-ar fi memoria, spusele Părintelui nu puteau fi reproduse. Pentru că felul în care Părintele rostea cuvintele nu poate fi reprodus. Cuvintele sale nu povesteau ci reprezentau, înfățişau oameni şi fapte. Erau cuvinte – portret care te ajutau să *„vezi"* nu să înțelegi. Părintele deținea la superlativ arta cuvântului, puterea lui expresivă. Cu mare economie de cuvinte, în fraze scurte, simple, dădea răspunsuri grele de înțelesuri. De exemplu, cineva l-a întrebat:

- Prea Cuvioase, există oare în lumea aceasta plină de determinări o adevărată stare de libertate?

- Da! Există! Libertatea din robia păcatului.

Şi astfel zilele şi slujbele divine s-au succedat mereu, încărcate de emoție şi înălțare duhovnicească.

Sâmbăta avea să mă aducă din nou în preajma

părintelui Arsenie. În dupăamiaza acestei zile Leonida mă rugase să vin la lacuri, să stăm de vorbă în acel cadru mirific. Dar acelaşi lucru mi l-a cerut şi un alt tânăr student, Toma. Timiditatea mea proverbială s-a alarmat la perspectiva de a susţine discuţii separate cu cei doi tineri culţi şi inteligenţi. Aşa că am fixat pentru amândoi acelaşi loc şi aceeaşi oră. De imaginat stupoarea lor când au sosit concomitent la întâlnirea cu mine. Norocul meu a fost că nu s-au supărat şi au considerat trăznaia mea ca o glumă bună. Ne-am întors împreună la mânăstire, eu fiind în mijlocul lor. Astfel ne-am pomenit în preajma părintelui Arsenie, înconjurat de o droaie de copii. Părintele adăpostise în mânăstire copii greu încercaţi de foametea din Moldova. A răspuns salutului nostru cu un surâs de bunăvoinţă. M-a întrebat dacă mi-am recâştigat curajul şi, apoi, privindu-mă lung, mi-a spus cu seriozitate:

- Fereşte-te de Toma, Aspazia.

Leonida mi-a explicat ce a vrut să-mi spună Părintele:

- Fereşte-te de raţiune. Ca şi apostolul Toma, raţiunea cere dovezi şi apoi, eventual, crede. Raţiunea cere mereu argumente, nu înţelege miracolul şi îl neagă atunci când nu-l înţelege.

A sosit şi momentul când avea loc plecarea la chilia Părintelui, săpată în stânca muntelui. Era emoţie mare deoarece puţini cunoşteau acest loc. Acum Părintele dorea să fie acolo cu toţi participanţii la slujba celei de-a doua Învieri. Eu trebuia să rămân *„acasă”*. Mi se părea teribil de frustrant să nu fiu acolo. Simţeam că avea să fie apogeul acestei minunate vacanţe de Sfintele Paşti. M-am gândit să nu dau ascultare canonului impus de Părintele. Voi urmări convoiul de la distanţă până se va lăsa întunericul şi mă voi pierde în mulţime. Speram să nu dau peste cineva cunoscut. Numai că, chiar când încercam să dau colţul bisericii, mi-a tăiat calea părintele Iustin.

- Ce ai de gând să faci? Nu cumva te încearcă ispita să calci canonul Părintelui nostru? Ai grijă că, dacă o faci, zadarnică îţi va fi toată osteneala. De altfel, Părintele

mi-a dat şi mie canon să am grijă de tine şi să te ajut să nu-ţi fie prea grea renunţarea.

Cu mare ruşine am recunoscut că chiar încercam să-mi calc canonul. Am realizat în sinea mea că Părintele prevăzuse indisciplina mea M-am aşezat resemnată lângă părintele Iustin pe o băncuţă şi, în timp ce priveam cum coboară, sfântă, înserarea, ascultam povestea anume aleasă ca să-mi abată tristeţea. Părintele Iustin îmi povestea martirajul Sfântului Didim şi al Sfintei Teodora (Vieţile Sfinţilor – 27 mai). Povestea curgea lin în timp ce întunericul se înstăpânea peste întreaga fire.

Chiar în momentul când povestea a ajuns la sfârşit, din faldurile nopţii a început să răsune din ce în ce mai glorios vestea că *„Hristos a înviat!”* Curând s-a ivit şi convoiul celor ce se întorceau de la chilie. Apele întunericului s-au despicat şi, în frunte, în nimbul licăritor al lumânărilor aprinse, a apărut părintele Arsenie, urmat de o mare de chipuri luminate de steluţele tremurătoare ale luminilor. Albă, înaltă, silueta Părintelui părea că vine de lungă vreme, de foarte departe, din alt veac, când Domnul sfinţea pământul cu tălpile Sale. Poporul ce, cu lumânări aprinse în mâini, cânta imnul Învierii, părea că forma apoteoza ce încununa sacrificiul celor doi martiri din povestea părintelui Iustin. Tabloul era fantastic, fascinaţia lui nu poate fie cuprinsă în cuvinte.

- Vezi, soră, cum ştie Domnul să răsplătească ascultarea? Am fost lipsiţi de bucuria de a fi cu Părintele nostru la chilia sa, dar nici unul din cei prezenţi acolo nu a putut vedea tabloul miraculos ce se prezintă ochilor noştri.

Părintele Iustin avea dreptate. Tabloul era magnific, unic, irepetabil, imposibil de transmis prin cuvinte sau de imaginat cu penelul.

În lunea Sfintelor Paşti mi-am luat binecuvântarea de plecare. La Zorica venise mama ei, ca să-şi ia rămas bun de la o fiică ce, curând, avea să fie înfiată în alt fel, la Vladimireşti. Leonida m-a însoţit când mi-am luat binecuvântarea de la părintele Arsenie. Am îngenunchiat şi

Părintele m-a binecuvântat pe creştet repetând de mai multe ori:

- Dumnezeu să-ţi ajute, copilă.

Mi-a dat apoi un cuvânt de învăţătură pentru toată viaţa:

- Cine caută să scadă la Crucea sa mai mult îşi adaugă.

Simţeam o sfâşiere dureroasă în inima mea. Lăsam la picioarele Părintelui o recunoştinţă ce nu se putea mărturisi cum s-ar fi cuvenit. Leonida mi-a spus că mă aşteaptă încercări grele. Părintele era trist, sigur *„văzuse"* că voi avea mare nevoie de ajutorul lui Dumnezeu în repetate rânduri.

Foarte curând s-a adeverit că mă aşteptau grele încercări. A sosit 15 mai cu valul de arestări, spaime şi lacrimi!

Aşteptări chinuitoare şi, deodată, o mare bucurie. O scrisoare de la părintele Iustin care îmi comunica hotărârile părintelui Arsenie. Pe ziua de 20 iulie voi pleca la Vladimireşti călăuzită de părintele Iustin. Acolo voi aştepta răspunsul Maicii Domnului până la 15 august, aşa cum a fost stabilit. În intervalul scurt până la 20 iulie trebuia să-mi dau toate examenele, să obţin absolvenţa. Ar fi fost bine să-mi dau şi licenţa, dar, dacă nu va fi posibil, să-mi iau materiale ca să o pot pregăti la Vladimireşti. De asemenea trebuia să-mi aranjez şi problemele familiale, încuviinţarea mamei fiind obligatorie. Părintele Iustin îmi trimetea şi un cuvânt de învăţătură:

- Ferice de cei ce ascultă de glasul conştiinţei, care este o chemare lină a lui Dumnezeu. Pentru ceilalţi vor veni necazurile care vor fi asemenea grosimii lor de urechi.

Bucuria mea era fără margini. Era clar că Părintele se îngrijea să mă scoată din vârtejul lumii tulburate. Numai că, în ziua de 9 iulie, am fost arestată. Timpul nu avea răbdare. În 20 iulie eram încă în anchetă, iar în 15 august răspunsul Maicii Domnului era cât se poate de clar. Nu mânăstire ci închisoare era voia Domnului.

În închisoare, o singură dată, mi-a apărut părintele Arsenie. Într-o noapte mi s-a părut că desluşesc vaietele

tatălui meu sub bătaie (celula mea de la securitate se afla sub camera de anchetă). Mi s-a făcut milă de el şi am cerut într-o rugăciune spontană şi fierbinte să-mi fie transferată mie şi pedeapsa lui, dacă e să facă închisoare. Dar, curând, au început îndoielile. Am făcut bine? Nu mi-am cerut osândă? Am adormit plină de nelinişti. La scurt timp mi-a apărut părintele Arsenie. Se făcea că am intrat într-o biserică superbă. În faţa altarului se afla părintele Arsenie îmbrăcat în alb, într-un nimb de lumină. Mi-a spus cu acea inconfundabilă blândeţe:

- Aceasta mai trebuia să faci. A însuşi ispăşirea tatălui e un mare gest de iertare şi de milostenie.

Nu cred că este o simplă întâmplare că, după cei zece ani ce i-am executat secundă de secundă, mi s-au dat încă patru. Cred că cei patru sunt cei ce ar fi trebuit să-i facă tatăl meu. Cred că Părintele a ţinut să-mi aprobe decizia ca să nu fiu mai târziu răzvrătită.

Nu am încercat să aduc mărturie despre măreţia duhovnicească a părintelui Arsenie. Nu sunt vrednică să arăt cât de incomensurabilă este zidirea părintelui Arsenie în neamul nostru român şi creştin ortodox. Sigur o vor face cei ce au această vrednicie şi o va face mai ales opera sa. Am încercat, cu nevrednicie, să evoc *„clipa"* dăruită mie de acest Sfânt Părinte şi ce imens bine mi-a făcut pregătindu-mă de închisoare. În taina inimii mele sunt nespus de recunoscătoare părintelui Arsenie că m-a învăţat să privesc lucrurile cu ochii sfântului Apostol Ioan (Apostolul Iubirii).

Îl port în suflet şi în amintire pe Sfântul Părinte Arsenie, cu smerenie şi cu profundă metanie.

2. Clipa mea Lucian Blaga

„Frumusețea este un punct de vedere al sufletului, atât de necesară, precum lumina este necesară ochiului. Uneori frumusețea se confundă cu perfecțiunea. Atunci devine valoare universală, etern valabilă."

Eugenia Indreica Damian

Se întâmplă ca în viața noastră să ne intersectăm pașii cu oameni celebri pe lângă care trecem fără să dăm atenție deosebită faptului. Știm cine este omul celebru, în sinea noastră îi păstrăm admirație și respect, dar trecem mai departe fără ca ceva deosebit să ne oprească din drum. La rândul său el trece pe lângă noi fără să știe cine suntem. Oameni obișnuiți, chipuri nediferențiate, trece pe lângă ele indiferent, așa cum trece și pe lângă pomii de pe marginea bulevardelor. Uneori însă această ordine este tulburată de o întâmplare care intersectează aceste drumuri paralele. O clipă pune față în față pe omul ilustru și pe ilustrul necunoscut.

Mi s-a întâmplat să mă întâlnesc cu o astfel de clipă unică, suspendată între *„înainte"* și *„după"*; o clipă pe care cu emoție o numesc *„clipa mea Lucian Blaga"*.

Pornisem prin anul 1944, din Cernăuții adolescenței mele liceale, în refugiu, poposind în Transilvania. Printre multe altele aduceam cu mine și un sentiment de mare admirație – caracteristic generației mele – pentru opera lui Lucian Blaga, în special pentru poezia sa, care ne încânta prin spiritualitatea ei străbătută de fiorul unui mister plin de farmec. Printre amintiri păstram și niște roluri interpretate la diferite festivități organizate de liceul meu, cum ar fi în dramele Avram Iancu și Cruciada Copiilor.

În mod firesc, m-am înscris împreună cu vecina și prietena mea, Leșeanu Maria, la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității Transilvane. Primul an l-am frecventat la Sibiu, următorii trei la Cluj. Bineînțeles că din lista cursurilor noastre nu lipsea cel al lui Lucian Blaga, care preda al treilea volum din Trilogia Culturii, intitulat Geneza metaforei și sensul culturii.

La Sibiu, întâmplarea a făcut să locuim în același cartier cu profesorul nostru. Îl întâlneam aproape zilnic când pleca sau se întorcea de la cursuri. Cum făceam parte din mulțimea de studenți care nu se evidențiaseră prin nimic, magistrul trecea pe lângă noi cu mersul său rar, cu aerul său absent și meditativ (lebăda mută) fără să ne vadă. Până într-o zi. Era o primăvară superbă și ziua în care ne-am intersectat, plină de splendoarea primăverii sibiene. Întâmplarea a fost hazlie.

Luam masa de prânz la părinții Mariei Leșeanu, care locuiau într-o vilă splendidă (proprietarii erau sași). Locuința fusese rechiziționată (obiceiul timpului) de către stat pentru refugiați. În ziua aceea proprietara plecase în oraș, uitând să lase portița deschisă (i se mai întâmplase). Vila era împrejmuită cu un gard înalt din fier forjat, cu niște sulițe ascuțite pe deasupra. Noi am sunat în repetate rânduri dar nu a venit nimeni să ne deschidă. Din bucătărie, doamna Leșeanu nu putea auzi soneria. Ne-am hotărât să sărim gardul, dar nu prea știam cum, căci așa cum arăta nu prea putea fi escaladat. Tocmai când ne ciorovăiam pe această problemă a trecut pe acolo Lucian Blaga. A înțeles despre ce este vorba și s-a apropiat de noi cu o fulguire de zâmbet pe chipul lui de obicei foarte grav. Ne-a amenințat delicat cu degetul arătător și ne-a spus cât se poate de politicos:

- Sunteți prea frumoase ca să îndrăzniți.

(Maria chiar era tare frumoasă).

A plecat lăsându-ne într-o totală uluire. Nu-mi amintesc cum am soluționat problema, dar în mod cert *„n-am îndrăznit"* să sărim gardul. Din acel moment

profesorul ne saluta ori de câte ori ni se întretăiau drumurile. Când purta pălărie o ridica cu un gest larg. Eram flatate de atenția ce ne-o acorda, părea că se stabilise între noi un fel de complicitate.

Când am venit la Cluj, drumurile noastre nu s-au mai intersectat. Profesorul ne-a uitat. De altfel nici la cursuri nu mai veneam cu aceeaşi regularitate. Maria studia şi arta dramatică la Conservator, iar eu primisem un post de dactilografă la Centrul de Studii şi Cercetări Transilvane. Reintrasem în anonimat. Până într-o zi.

Era în primăvara anului 1948. Locuiam pe strada Bisericii Ortodoxe chiar peste drum de Biserica Ortodoxă unde părintele Florea Mureşan, ajutat de corul studențesc, oficia sfintele slujbe. Pe soția părintelui, doamna preoteasă Eugenia Mureşan, o cunoşteam de la Universitate. Terminase Teologia şi acum urma cursuri la Facultatea de Litere şi Filosofie. Eu o cunoşteam mai ales de la şedințele organizate de F.O.R.S. (Frăția Ortodoxă Română Studențească) unde venea uneori şi citea din prozele sale. Îmi amintesc de succesul ce l-a avut *„Vânzătoarea de porfiră”*, una din nuvelele sale, foarte bine scrisă. Noi îi spuneam Inej, nume dat de Lucian Blaga prin inversarea diminutivului Jeni.

Familia la care locuiam avea copii adorabili, pe care îi îndrumam din când în când la lecții. Mircea şi Camelia erau şcolari foarte silitori. Mircea era coleg cu băiețelul părintelui Mureşan, Andi, un copil vioi, inteligent şi cu o memorie remarcabilă. Andi venea deseori să-şi facă lecțiile împreună cu Mircea. Era o adevărată plăcere să te ocupi de copii atât de isteți. După ce terminam lecțiile trebuia să le spun o poveste. Cum pe cele publicate le citeau singuri, ei le preferau pe cele născocite de mine. Curând aveam să aflu că Andi le repovestea mamei sale.

În primăvara aceea Inej îşi pregătea licența în teologie. Cum ştia de la Andi că sunt şi dactilografă m-a rugat să-i dactilografiez teza de licență. Avea materialul trecut pe fişe, redactarea o făcea dictându-mi direct textul.

Mergeam acasă la dânsa. Instalase maşina de scris în pridvorul casei parohiale, care se afla în curtea bisericii. Inej trata în lucrarea sa elemente de creştinism în opera lui Lucian Blaga. După mărturisirea ei, dorea să contrazică într-un fel critica vehementă adusă lui Lucian Blaga de reputatul dogmatician Dumitru Stăniloae. Timp de o săptămână am lucrat două – trei ore pe zi la teza lui Inej. Uneori revenea asupra unor pagini. Mi-am dat seama că erau rectificări făcute la sugestia lui Lucian Blaga. Recunoşteam scrupulozitatea profesorului cu privire la mânuirea corectă şi clară a noțiunilor. Nu eram mirată de această intervenție, prietenia profesorului pentru Inej era cunoscută, ca şi vizitele ce le făcea la casa parohială. Lucrarea de licență a lui Inej căpăta,se forma definitivă. M-a rugat totuşi să mai trec pe la ea ca să revizuim corectitudinea citatelor. M-am prezentat la ora stabilită. Am remarcat că măsuța cu maşina de scris nu mai era în pridvor. Inej m-a văzut când am intrat în curte şi a venit în întâmpinarea mea. Mi-a mărturisit că pentru altceva m-a chemat. Ştia de la Andi câteva din poveştile mele şi i-a povestit şi lui Lucian una care i s-a părut mai deosebită. Drept urmare Lucian Blaga dorea să mă cunoască.

Am intrat în cameră foarte stânjenită. Lucian Blaga mă aştepta în picioare, cu mâna lui frumoasă sprijinită pe speteaza scaunului. Silueta lui fină se încadra în ambianța încăperii, care arăta la superlativ arta lui Inej de a crea o atmosferă de subtilă gingăşie feminină. Am perceput atmosfera ca pe ceva intim, ca o vrajă inefabilă şi m-am simțit intrusă şi străină. Cu timiditate abia am reuşit să-mi salut profesorul. Nu îşi mai amintea de mine. A intrat direct în subiect. Mi-a spus că i-a plăcut povestea relatată de Inej şi că doreşte să-i aduc câte ceva din ce am scris. Credea că merită să fie văzute şi, eventual, publicate. Avea felul său obişnuit de a vorbi, egal, monoton, aproape inexpresiv, dar, în acelaşi timp, încurajator. Uluirea m-a blocat. Cu efort vădit să nu mă bâlbâi am reuşit să-i spun că nu aveam nimic scris, că poveştile mele sunt un simplu exercițiu de

imaginație, improvizate pe loc şi, chiar dacă mai notez câte ceva, nu păstrez.

- Atât de tânără şi nu păstrezi cu orgoliu ceea ce creezi? Asta vorbeşte frumos despre exigenţă, dar, pe de altă parte, e păcat că nu iubeşti ceea ce îţi aparţine atât de intim. Te aştept cu poveşti şi cu alte încercări literare.

Ştiam că magistrul încuraja cu generozitate tineri talentaţi, dar nu-mi venea să cred că mi se adresează în acest sens mie. Găseam că îmi dă o atenţie nemeritată. Ştiam că am o uşurinţă în a mă juca cu vorbele şi cu alegoriile, dar nu-mi trecuse prin gând că din asta ar ieşi ceva demn de a fi publicat. I-am mulţumit frumos şi i-am promis că îi voi aduce ceva din cele cerute, dar după sesiunea de examene care tocmai începuse. În timp ce îi mulţumeam am ridicat ochii spre dânsul. Vorbisem până atunci cu ochii în pământ. Mă privea binevoitor, dar privirea sa avea ceva pătrunzător. Pe fruntea sa mult boltită soarele rafinat filtrat de perdele aşeza o lumină ce mi s-a părut mai degrabă o undă de tristeţe. Am simţit o înduioşare ca aceea pe care o simţi în faţa tristeţei celuilalt, pe care nicicum nu poţi să îl ajuţi. Ne-am strâns mâinile şi toată tristeţea aceea s-a strecurat în inima mea. Era ceva neliniştitor, ceva mai presus de lacrimi, mai puternic decât durerea, ceva ce vibra trist, tainic, copleşitor, pe coardele sufletului meu.

Mi-a venit să-i spun nişte cuvinte ale sale, dar nu eram sigură că le voi reproduce corect, aşa cum nu sunt sigură nici acum: *„orişice am gândi şi cu oricâtă amărăciune despre cer şi pământ, despre condiţia umană, despre clipă şi fatum, inima, cu bătăile ei, aplaudă existenţa”.*

Am tăcut însă. Poate că strângerea de mână m-a făcut să înţeleg că magistrul îşi ascultă sufletul întristat în tăcere şi în însingurare. Mi s-a părut vrednic de iubire nu pentru că era un om atât de mare, ci pentru că era un om atât de trist. Am părăsit încăperea cu un sentiment ciudat, apăsător. Aveam certitudinea că nu m-am înşelat. Şi îi simţeam cu durere tristeţea.

O fi fost o premoniţie?

N-am ştiut atunci că îl vedeam pentru ultima oară. Foarte curând am început să urc calvarul comunist care avea să se întindă pe un parcurs de paisprezece ani. Când am părăsit închisoarea, magistrul murise înainte cu un an. Am aflat cu emoţie de la una din clujence că se interesase din când în când dacă am ieşit din temniţele comuniste. A fost nobilă intenţia sa de a se ocupa de mine, atunci, în 1948, dar cu atât mai nobilă i-a fost neuitarea, când singur a avut de suferit persecuţie, ură, invidie, nedreptate.

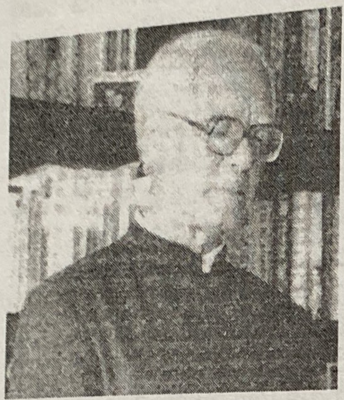
Sau poate tocmai de aceea?

Neîntâlnirea cu Lucian Blaga am trăit-o ca pe o frustrare. Sigur, nu i-aş fi putut aduce poveştile promise, iar cu cele din închisoare nu aş fi vrut să îl împovărez. Aş fi vrut să-i mulţumesc pentru că ne-a înfrumuseţat surghiunul, alături de Radu Gyr, Nchifor Crainic şi mulţi alţii. Poate că aş fi vrut să-i povestesc în ce fel *„ne arde apropierea ochi în ochi cum stăm”* a fost prilej de izolator pentru una din noi. Poate că aş fi reuşit să-l mângâi aflând ce a însemnat pentru întemniţatele din iadul comunist frumuseţea versurilor sale.

Aş fi vrut să-i mărturisesc că nu am uitat CLIPA (cum aş fi putut să o uit!?) care mi-a fost reazim în restrişte. Înduioşarea ce mi-a înfiorat sufletul de adolescentă atunci când, în mod atât de inexplicabil, am înţeles cât de profundă era tristeţea, o simt şi acum, la adâncă senectute.

Tristeţea sa era luciditate!

3. Scurt dialog cu părintele Liviu Brânzaş

„Numai în dragoste dorim să țină clipa o veşnicie, în suferință ea se confundă cu eternitatea!”

Eugenia Indreica Damian

Aş putea oare afirma (cu acel orgoliu cu care ne împăunăm atunci când vine vorba de o persoană al cărei nume are o rezonanță deosebită) că l-am cunoscut pe părintele Liviu Brânzaş? Ar fi hazardat pentru că l-am văzut o singură dată pe la începutul anilor '90 la un congres A.F.D.P.R. când am stat de vorbă cu sfinția sa preț de o pauză. Şi totuşi mă simt îndreptățită să afirm că l-am cunoscut, când mă gândesc cum a venit spre mine, simplu şi direct, ca şi cum ne-am fi ştiut de când lumea...

Stăteam cuminte în banca mea, deoarece pauza nu avea pentru ce să mă scoată din sală: nu fumam, nu-mi era sete, nu aveam chef de discuții. Priveam uşor nedumerită cum se îndrepta spre mine părintele care deschisese congresul cu o mişcătoare rugăciune, după care tot plenul intonase atât de familiarul nostru psalm *„Cu noi este Dumnezeu”*. Venea spre mine ca o revărsare de lumină, un preot cu înfățişare plăcută, cu o fulguire de zâmbet pe chipul cu trăsături nobile. Ştiam doar că se numeşte Liviu Brânzaş şi că a făcut, ca atâția alții, ani grei de temniță, sub apriga prigoană bolşevică. Mi se părea că îl aşteptam cu emoția regăsirii unui bun prieten de care soarta potrivnică mă despărțise de prea lungă vreme.

Fără îndoială, părintele făcea parte din acea categorie de oameni creată anume pentru lumină, pentru bucurie, pentru fericirea semenilor din jur. Deşi îi vezi pentru prima oară, îi simți prieteni de când te ştii. Simți în bunătatea lor o purtare de grijă cu care ar dori să te îmbrățişeze, ghiceşti în zâmbetul lor blajin ceva din taina unei bunătăți generoase, gata să te ajute fără preț. Simpatia lor discretă pune în vorbe o dulceață plăcută care îți dă încredere şi curaj. Părintele Liviu Brânzaş era un astfel de om. Felul său de a fi arăta o mare iubire de oameni. Te învăluia cu o privire senină. În zâmbetul luminos, în vorba domoală şi caldă, în strângerea fermă a mâinii simțeai o inimă sinceră, fără ocolişuri, purtătoare de acea frântură de rai, ce ți se va dărui neprecupețit.

Voi reproduce, pe cât mă ajută memoria, dialogul ce a avut loc între noi. O fac cu evlavia şi cu metania cuvenite acestui blând şi neînfricat păstor. Toate ideile exprimate de părintele Liviu în acest dialog se regăsesc întocmai în cartea Sfinției Sale *„Raza din catacombă”*.

Pr. Liviu: *„Ştiu cine sunteți şi presupun că şi dumneavoastră ştiți cine sunt eu. Vă rog deci să-mi permiteți să trec peste formalismele de protocol şi să vă pun direct câteva întrebări.”*

A: *„Bucuros, sunt onorată să vă răspund în măsura în care voi fi capabilă să o fac.”*

Pr. Liviu: *„O, nu am intenția să vă supun unui tir filosofic. Ştiu că ați executat foarte mulți ani de temniță şi ați traversat mai multe închisori. M-aş bucura dacă ați întâlnit un grup de eleve de la Beiuş şi dacă, eventual, vă amintiți de ele.”*

A: *„Da, îmi amintesc clar de cea mai frumoasă dintre ele. Se numea Ani Onel şi era o perfecțiune. Adolescentă, a fost supusă fără pic de milă regimului necruțător de temniță comunistă, de-a valma cu maturele. A lucrat la un moment dat în atelierul de cusături româneşti coordonat de mine. Era o sărbătoare pentru ochi şi pentru suflet să o privesc plecată gingaş peste cămaşa națională pe care o*

înflorea cu pricepere, cu frumoasele noastre motive româneşti. Era de o frumuseţe desăvârşită, o primăvară diafană rătăcită în infern, chip de zână, mâini de zână, destin de zână ferecată în peştera zmeului căpcăun."

Pr. Liviu: „Iată un destin cu adevărat tragic. O adolescentă în iadul închisorii comuniste este un înger răpit în infern. Când am auzit de moartea elevei Liţa Savu, din clipa aceea am simţit că toată suferinţa mea nu însemna nimic pe lângă jertfa supremă a acestei flori, strivită satanic în primăvara vieţii. Nu-mi explic cum a putut Corneliu Coposu să afirme că fetele luptătoare anticomuniste (legionarele) au intrat în această luptă din refulare. «Erau atât de urâte că au simţit nevoia să se facă observate în acest fel.»"

A: „Nu ştiu ce l-a determinat să afirme un lucru atât de lipsit de eleganţă şi mai ales neadevărat. Pot să asigur pe oricine că nu a fost vorba de nici o refulare şi că sunt multe «frumoase» care au purtat cu demnitate şi convingere «stigmatele» temniţelor comuniste. Ani Onel îl contrazice categoric cu frumuseţea ei desăvârşită, angelică, chiar că nu am văzut un chip mai frumos printre cele ce au rămas în afara luptei anticomuniste."

Pr. Liviu: „Aş vrea să vă mai întreb ceva şi aş dori să-mi răspundeţi cu sinceritate. Ce părere aveţi: suntem noi învingători sau înfrânţi iremediabil?"

A: „Sunt posibile mai multe răspunsuri, dar, pentru că îmi cereţi sinceritate şi nu teorii, pot afirma că mulţi dintre noi sunt biruitori desăvârşiţi. Nu mă refer la cei ce au supravieţuit pur şi simplu, ci la cei supravieţuitori care au reuşit să înfrângă suferinţa. Aşa cum ne-a fost dată era cu neputinţă să fie înlăturată, dominată şi atunci ne-am însuşit-o. Ne-am însuşit-o cu toate ale ei, ne-am împărtăşit cu ea, ne-am împărţit-o ca pe o taină, ca pe o binefacere şi aşa am reuşit să-i umplem porii cu iubire. Ce nesperată bucurie când am băgat de seamă că Iisus era cu noi şi, în suprema Lui agonie, ne ceda un strop din durerile Sale! Ce onoare mai mare decât a participa la suferinţele jertfitoare de pe Golgota? Iisus era Centrul, iar noi cercul din jurul

Său şi, cu cât ne apropiam de Centru prin acceptarea suferinţei, cu atât ne apropiam mai mult unele de altele. Un râu binefăcător de iubire circula printre noi şi închisoarea devenea cer, iar durerea se transfigura în binecuvântare."

Pr. Liviu: „Adevărat! Adevărat! Aşa era şi la noi. În închisoare se trăia un fragment din agonia nopţii dramatice din Ghetsimani. Eram sortiţi durerii şi nimeni din cer sau de pe pământ nu se îndura de noi. Părea că steaua speranţei a pierit de pe cer, căzând în abisul neantului şi totuşi, din adâncuri, o poruncă ne mâna spre culmi. Frigul, foamea, carcera, lanţurile, cătuşele, bătaia, izolarea, inactivitatea silnică, permanenta prigonire, orice contact cu realitatea din afară fracturat, toate aceste forme de distrugere şi dezumanizare muşcau din fiinţa noastră. Purtam Crucea urcând cu îndârjire acest calvar neîntrerupt şi nimeni nu ne ajuta să depunem pentru o clipă măcar povara care ne strivea. Pe această Golgotă nu se putea depune Crucea nici pentru un minut. Ea trebuia dusă fără încetare şi purtarea ei devenea posibilă numai pentru că sufletul renunţase de mult să bată la porţile unei libertăţi vremelnice. El bătea la porţile cerului cu credinţă şi smerenie. Întemniţaţii păreau nişte sihaştri ce şi-au asumat asceza maximă pentru purificarea şi transfigurarea interioară. Doreau cerul, mântuirea, asceza impusă devenise o asceză mistică. Nu era o dezertare de la viaţă, ci o transfigurare a ei. Era o transcedere a luptei, a năzuinţelor, a eforturilor, pe un plan spiritual superior. Era un miracol această trăire mistică, această şcoală a suferinţei transfigurate."

* *
*

Camarazii repopulau sala. Părintele m-a părăsit, murmurând sfielnic ultima frază ce mi-a fost adresată:

„- M-am dezbrăcat de zeghea vărgată ca să îmbrac haina sacerdotală, cele mai onorante uniforme în acest veac ateu şi totalitar, dar şi cele mai grele de purtat."

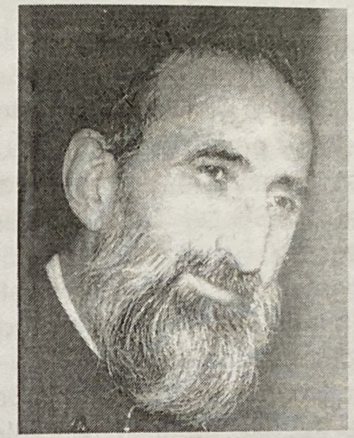
I-am privit pentru ultima oară chipul şi nu ştiu de ce

mi s-a părut că, tăinuit adânc, în cutele de la colțurile gurii se ascundea amarul. Ultimele cuvinte ale părintelui Liviu Brânzaş spuneau totul despre sine, erau o sinteză nespus de grăitoare a personalității sale. Nu ar fi trebuit să mai spun nimic. Nu mă pot opri însă să subliniez că părintele Liviu Brânzaş s-a format la flacăra credinței, pe nicovala suferinței. A devenit *„prietenul durerii”* în accepția monahului Moise Aghioritul:

„Cel ce este prietenul durerii nu ştie ce înseamnă a primi lovituri. Prietenul durerii este prietenul tuturor celor aflați în suferință.”

Cu eroism, fără surle şi trâmbițe, părintele Liviu Brânzaş şi-a dus în linişte activitatea febrilă de sacerdot.

4. Cuvânt la săvârşirea din viața pământească a Părintelui Constantin Voicescu
DE CE?

„Iar şi iar se scutură amintirile în acest octombrie
tulburător
Şi eu calc pe ele fără să le strivesc.
Mă dor încă anii jefuiți de albastru,
Mă doare încă tinerețea osândită la tăcere,
Dar cui îi pasă de durerea mea?
Caut să înțeleg aparenta nepăsare care mă
înconjoară
Şi mă lovesc mereu de durerea altora.
Abia atunci, Doamne, simt cum, ocrotitor,
Întorci mereu arcul ceasornicului din pieptul meu
Ca să nu se oprească.
Nu încerc să număr secundele, orele, anii,
Filele albe din cartea în care parcă aş mai avea
ceva de spus
Dar mi-au încremenit cuvintele frumoase
Pe marginea buzei
Şi nu mai pot striga psalmi.
Nu pot să le rostesc

Ca să nu le descopăr schiloade şi goale.
Atâtea anotimpuri au trecut pe deasupra mea
Fără să-mi atingă sufletul
Închis într-un clopot de piatră."

„Stare de spirit" – Eugenia Indreica Damian

Iartă-ne, Doamne, pe noi, nevrednicii robii Tăi şi roabele Tale, iartă-ne pentru acel cutremurător **„de ce?"** strigat de sufletele noastre înmărmurite de durere, în fața trupului sfârtecat al Sfinției Sale, Cucernicului Părinte Constantin Voicescu.

Sigur, strigătul nostru sfâşietor a străpuns Cerurile Tale şi sigur, îngerii Tăi s-au înfiorat de mirare: cum îndrăznim să-Ţi cerem socoteală?

Nu, Mărite Doamne, nu socoteală voiau să-Ţi ceară sufletele noastre trăznite, năucite de violența loviturii! În mărginirea minții noastre noi doream numai să înțelegem: **de ce?** De ce cel mai bun şi mai valoros dintre noi?

Acum când ne-am dezmeticit puțin din încremenita uluire, zeci de ipoteze posibile ne străfulgeră prin cugete, ipotetice răspunsuri la un **„de ce?"** rămas fără răspuns.

Poate că Domnul Dumnezeu, Cunoscător a toate, a binevoit să-l scutească pe bunul nostru păstor de alte chinuri mistuitoare, prefigurate dintru început în slujirea pentru care a fost chemat şi, ca să nu fie ştirbită această slujire, le-a concentrat într-o străfulgerare de o clipă.

Sau poate că, prin moartea suferită de părintele Constantin, s-a scutit țara aceasta de o catastrofală pedeapsă. Poate că era nevoie de o jertfă de răscumpărare pentru toate nelegiuirile şi blasfemiile care, de lungă vreme, întinează pământul patriei noastre.

Sau poate că Maica Domnului a dat semn că e nevoie de o mare purificare a pământului pe care Ea şi l-a ales ca grădină. Poate că în locul miasmelor ce i-au otrăvit grădina, Maica Sfântă s-a bucurat să primească spre înmiresmare tămâia sufletului duhovnicesc al părintelui

Constantin, tămâie care a ars în atâtea rânduri în flacăra iubirii de cruce, neam şi țară. Poate... poate...

La atât de mulți **„de ce?"** se pot găsi tot atât de mulți **„poate".**

Domnul ştie de ce s-a hotărât să-l cheme la Sine în felul acesta şi noi suntem datori să primim Sfântă voia Sa în resemnare şi cu încrederea că aşa a fost mai bine pentru sufletul părintelui nostru mult iubit.

Să ne amintim cât de deosebite sunt împrejurările în care s-a săvârşit. Venea de la hramul paraclisului *„Naşterea Maicii Domnului"* de la Mislea unde, având la dreapta sa pe părintele Octavian, au săvârşit serviciul divin într-o baie de mister şi de splendoare. Părintele s-a împărtăşit cu deosebită evlavie (din încredințarea părintelui Octavian); oare ştia că este ultima sa slujbă? A predicat, ca niciodată mai cald şi mai duios, despre însemnătatea zilei de naştere a Sfintei Maria; oare ştia că va fi şi ultima zi a vieții sale pământeşti? E cutremurător să ne amintim care au fost ultimele sale cuvinte, îmbrăcat fiind în sfintele odăjdii: **„... şi pe toți cei căzuți în năpraznică întâmplare"** (pomeneşte-i, Doamne!)

Cine şi-ar fi putut închipui că era o înainte – auto – prohodire?!

Apoi a fost ca părintele să țină neapărat să se întoarcă acasă, la Bucureşti, împreună cu noi toți în autobuzul care l-a dus, de fapt, spre un **„acasă"** veşnic.

A fost să fie ca exact în locul acela să-l aştepte **„năpraznica întâmplare"**, a fost ca anume, acolo, autobuzul să facă o oprire, acolo, la mică distanță de locul unde, cu mulți ani în urmă, erau secerate alte vieți, ce s-au oferit ca jertfă pentru mântuirea neamului românesc.

Şi a fost să fie ca toate lumânările ce se voiau aprinse la căpătâiul celor de mult jertfiți, să ardă (pe asfaltul blestemat, care a fost pat de expiere) la căpătâiul bunului părinte şi frate Constantin. Şi ardeau culcate orizontal lumânările, lacrimi fierbinți, de bun rămas, iubite părinte Constantin...

Noi ce putem spune? Cum am putea lega între ele „coincidențele", cum am putea înțelege **„semnele"**? Noi spunem cu supunere şi cu resemnare: **„necunoscute şi nepătrunse sunt căile Tale, Slăvite Doamne!"**

Coboară în sufletele noastre certitudinea că ni l-ai luat pe părintele Constantin pentru că l-ai iubit. Răsplăteşte-l Doamne pentru că Te-a iubit şi Ți-a slujit, ascultă-l în rugăciunile ce Ți le-a închinat preț de o viață de om şi odihneşte-l împreună cu toți martirii Tăi.

Iar pe noi ajută-ne să nu ne abatem de la slujirea cea bună, aşa cum a făcut părintele nostru, binecuvântată să-i fie odihna!

* *
*

Ce aş putea să spun eu, nevrednica, despre acest mare părinte şi duhovnic al neamului creştinesc în general şi al neamului românesc în special? Conştiința noastră este convinsă de nemurirea sufletului, ştim că bunul părinte nu ne-a părăsit de tot şi ne trimite în continuare unda sa de iubire. În mod imaterial şi mistic este printre noi şi sperăm că primeşte cu bucurie fluxul de iubire ce se înalță din inimile noastre, ale celor ce nu-l vom uita şi ne vom ruga împreună.

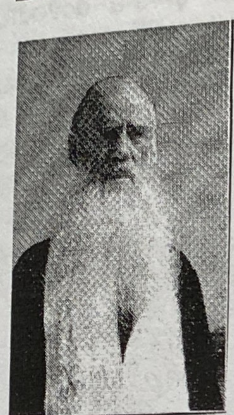
El ne priveşte de sus la fel de iubitor de Dumnezeu, de oameni, de biserica lui Hristos, de țara şi nația română şi-l va ajuta ca totdeauna pe omul aflat în nevoie. Stă şi acum scut în calea răului care se arată tot mai îndrăzneț peste oameni şi ține nestinsă raza de speranță cu care ne luminează şi în acest fel şovăielnica noastră trecere prin viață.

Părintele Constantin pronunță şi acum, în conştiința noastră şi pentru orientarea noastră, frumoasele sale predici, ridicând gândurile noastre în zbor înalt până la destinația divină, la care puterile noastre slabe, fără ajutorul său, nu ar putea urca.

Viața sa eroică, îndestulată de suferință şi grele încercări, ne este pilduitoare. A fost adevărat apostol, sincer, simplu, iubitor şi s-a dovedit, prin credință şi răbdare, un ostaş biruitor al lui Hristos.

Doamne, Iisuse, numai Tu ai putea spune în câte ipostaze a fost părintele Constantin exemplu de cum trebuie să poarte sabia credinței un adevărat ostaş al Tău şi cât de mult Te-a iubit şi a lucrat să fii iubit.

5. Prea Cuviosul Părinte Visarion Blândețe şi har

„Păsările sunt nişte sentimente nestatornice.
Pleacă atunci când culorile se visează râuri galbene,
sau apusuri inundate de lumini şi, ca să nu rămânem
prea singuri, vin amintirile;
păsări rezonabile, cuminți,
unele, nostalgice,
altele, însorite,
într-un joc continuu cu anotimpurile."

„Gânduri de toamnă" – Eugenia Indreica Damian

Am în fața mea numărul 1 al Revistei Arhiepiscopiei Craiovei, *„Cetatea Creştină"*, din mai 2002, trimisă de Prea Cucernicul Părinte Sever Negrescu. Sfinția sa a publicat în această revistă, într-o rubrică rezervată luptătorilor anticomunişti, câteva gânduri spicuite din scrierile mele. Îmi trimitea revista cu delicatețe, ca să mă bucure. Bineînțeles că m-am simțit onorată şi am parcurs întreaga revistă în care am aflat, tot spre bucuria mea, versurile părintelui Sever Negrescu:

Paştile

Doamne,
plouă în sufletul meu
ca într-un ocean.

Nu se mai văd
țărmurile,
apa mi se revarsă
peste ochi, peste buze,
peste mâini, peste picioare.

Doamne,
în numele bobului de grâu,
îngăduie să putrezesc puțin
spre Înviere.

Speranță

Ştiu că o să mor,
Doamne,
învelit în cer.

După Înviere

Iisus, aseară, târziu,
a rătăcit în sufletul meu.
Era atât de viu
şi respira atât de greu.

Râuri de rugină îi curgeau
din mâini, din coastă,
din picioare.
Pe buze încă-i tremurau
cuvinte de iertare.

Într-un colț al revistei am găsit o întristătoare înştiințare: *„În ziua prăznuirii Sfântului Ierarh Calinic, joi, 11*

aprilie, la orele 23.45, *Protosinghelul Visarion Coman a trecut la Domnul.*

Născut la 28 octombrie 1921, a intrat în monahism la vârsta de 23 de ani la mânăstirea Bogdana. Patruzeci de ani a fost duhovnic al obştilor mânăstireşti de la Măgura – Bacău, Suceviţa, Clocociov – Slatina."

Mută de uimire, ca şi în atâtea alte multe rânduri, mi-am zis: *„Minunate şi nepătrunse sunt Căile Tale, Doamne!"*

Înţelegeam că, prin acest minunat prilej, mi se făcea cunoscută trecerea în lumea celor drepţi a Prea Cuviosului Părinte Visarion. Mi se atrăgea atenţia că trebuie să îngenunchez şi să rostesc o caldă rugăciune pentru părintele duhovnic ce mi-a dăruit pace sufletului prin absolvire de păcate şi pe care, păcătoasa de mine, l-am uitat şi nu l-am pomenit cu evlavie şi recunoştinţă.

Mă întorc cu gândul în urmă la acea vară binecuvântată când Pronia Cerească mi-a îndrumat paşii către sfânta mânăstire Clocociov.

Ne întrebase o tânără credincioasă iscată pe plaiul Romanului din lumină şi puritate, dacă nu am vrea să o însoţim într-un pios pelerinaj ca să ne spovedim la un părinte duhovnic vestit pentru bunătatea şi blândeţea sa. Deşi drumul ni se părea lung, totuşi am pornit la acest drum, prietena mea cu fiica sa, eu şi îngerul nostru călăuzitor, încredinţate că nu va fi zadarnică osteneala.

Am coborât în Slatina într-un superb asfinţit de soare. Oraşul părea poleit, dar m-a indispus. Ne-a întâmpinat cu un panou uriaş din care Elena Ceauşescu surâdea sec şi ipocrit unor copii extaziaţi de prezenţa ei. Panoul arunca o umbră emblematică peste oraş aşa cum plutea şi peste întreaga ţară, oricât de strălucitoare ar fi fost lumina soarelui.

Seraficul nostru ghid ne-a scos afară din oraş anunţându-ne că avem de parcurs 2 – 3 km. pe jos, aşa că ne-am aşternut la drum. Ne-am pomenit pe culmea unui deal împodobit luxuriant cu imortele mov ce străluceau în lumina asfinţitului ce poleia în zare, la orizont, apele

Oltului. Încopciată între maluri de smarald, o mare de aur scânteia orbitor în însingurarea încremenită. Coboram coasta dealului fermecate de vraja locului când, brusc, după pintenul dealului, ne-a apărut în toată înfăţişarea ei sfântă, brava mânăstire, ctitorie a lui Mihai Viteazu.

Mânăstirea era în plină refacere. Măicuţele zoreau în toate părţile la tot felul de ascultări. Urcau la etajul superior al noului corp de chilii ultimele găleţi cu mortar, veneau vacile de la păscut pentru a fi mulse, se robotea în grădina de zarzavat şi la bucătărie, la casa oaspeţilor se pregăteau odăile pentru pelerini. Cu toată zarva muncii, mânăstirea radia calm şi lumină. Părintele Visarion slujea vecernia. Avea o figură de ascet, delicată, chiar firavă, avea o frunte înaltă şi o barbă albă, părea un sfânt bizantin coborât din pictura bisericii. După vecernie am fost găzduite în casa de oaspeţi, curată pahar, rânduită ca o casă de ţară închiaburită. Ghidul nostru era cunoscută de măicuţe şi avea trecere pe lângă ele; de altfel, era de pe acum asemenea lor.

A doua zi am intrat la sfânta spovedanie care avea aici un ritual anume. O măicuţă citea pilde din care reieşea ce gravă este fapta să faci o spovedanie incompletă şi neadevărată. Orice omisiune şterge valabilitatea mărturisirii. Apoi părintele citea molitva pentru spovadă şi ne atrăgea atenţia că toate întrebările la care vom răspunde sunt păcate şi că trebuie să răspundem cu DA sau NU în deplină sinceritate, după cum am săvârşit sau nu am săvârşit un păcat din chestionar. La sfârşit vom putea completa examenul de conştiinţă cu ceea ce avem de adăugat. Am intrat la rândul meu printre ultimele. Sistemul părintelui mi s-a părut extrem de confortabil. Rechizitoriul era exhaustiv şi-ţi venea extrem de uşor să recunoşti sau să negi, după caz, faptele tale. Era uluitor câtă răbdare avea bunul părinte să supună suflet după suflet la acelaşi rechizitoriu lung şi cuprinzător şi era extraordinar cum, după formula de absolvire, te ridicai de sub epitrahil cu un sentiment de uşurare ce te umplea de o bucurie lină şi luminoasă.

M-am ridicat atât de emoţionată, copleşită de această

stare de spirit, încât am uitat să las un obol pentru mânăstirea în plină construcție. O cutie a milelor invita penitenții să lase un ajutor benevol, oricât ar fi fost de smerit, pentru mânăstire.

Am așteptat un moment potrivit între două persoane și am intrat din nou în camera de spovadă ca să-mi corectez zăpăceala și să contribui și eu cu o minimă atenție la reclădirea chiliilor.

Părintele m-a urmărit cu atenție și, cu un zâmbet ce i-a luminat minunat fața, m-a întrebat încurajator:

- Ți-ai adus aminte de un păcat de care nu te-am întrebat?

- Nu, preacuvioase, am uitat să las și eu un smerit obol pentru sfânta mânăstire. Am venit să mă corectez.

Părintele nu a mai spus nimic, dar a făcut un gest de inutilitate ce părea să spună: *„Nu aceasta era important”*, ca și cum ceva important nu a fost făcut, sau nu a fost spus.

Când am ajuns acasă am început să mă gândesc la gestul părintelui. Cu certitudine, ceva îl motivase. Rememorând – pe cât mă ajuta memoria – cursul spovedaniei mi-am dat seama că chestionarul părintelui, deși foarte amplu, nu cuprindea păcatele făcute în condițiile speciale ale anchetelor bestiale și ale detențiilor exterminatoare în represiunea comunistă. Ori, eu petrecusem 14 ani în asemenea condiții.

Mi-am făcut o listă ca să nu omit ceva, am luat cu mine două colege ca să se bucure și ele de absolvirea părintelui și m-am reîntors la Clocociov.

De data aceasta am nimerit o aglomerație de nedescris și am ajuns sub epitrahilul părintelui după mai multe zile.

Părintele m-a primit cu o tresărire ce mi s-a părut bucurie că mă revedea. Părea să spună: *„În sfârșit!”* Deși trecuseră 2 – 3 săptămâni, m-a recunoscut imediat, fără să apuc să spun ceva:

- Ai mai fost pe la mine. Ei, acum ți-ai amintit ce trebuia să mai spui. Nu mai e nevoie de o altă molitvă.

Suntem în continuare. Îngenunchiază, scoate hârtia și citește.

Inutil să mai explic cât de uluită am fost din nou. Eram atât de emoționată că mi s-au umplut ochii de lacrimi. Totuși, prin pânza lor, slovele îmi apăreau clare și vocea îmi era fermă.

Părintele a intervenit în câteva rânduri, cerându-mi precizări. În încheiere mi-a spus, referindu-se la faptul că nu numai că am citit, dar am și povestit în închisoare cărți mai superficiale, neziditoare de suflet:

- I-auzi! Câtă vreme pierdută în zadar, căci iată ce scrie la carte: *„Toată viața noastră, toată, lui Hristos Dumnezeu să o dăm!”*

Spre marea mea bucurie și ușurare părintele a concluzionat:

- Acum spovedania ta este valabilă.

Și mi-a acordat o nouă dezlegare de păcate. Am plecat de la Clocociov cu aripi noi de lumină și de speranță pentru păcătoasa mea ființă.

În ajunul Crăciunului, mama ghidului nostru cu rol de înger îndrumător, mi-a spus că intrase în monahism, atât de tânără, sub frumosul nume de Emanuela.

Și timpul a trecut și, odată cu el, l-am îngropat în uitare pe venerabilul nostru duhovnic. Într-una din zile, evlavioasa fiică a prietenei mele mi-a adus o carte: *„Un chip de blândețe, părintele Visarion de la Clocociov”*, scrisă de părintele Sever Negrescu. Am fost din nou copleșită de emoție și mi-am zis că părintele Visarion vroia să-mi amendeze scurtimea de memorie. Părintele Sever îmi prezenta, prin cartea Sfinției sale, personalitatea luminoasă a strălucitului duhovnic în deplina sa frumusețe spirituală.

În timp ce citeam cu nespusă duioșie cartea am primit un telefon de la Prea Cucernicul Părinte Oprea Crăciun care mă trimitea la *„Viețile Sfinților”* pe luna iunie, ca să citesc la ziua a cincea cum răsplătește Veșnicul Părinte pe sfinții mărturisitori ai Domnului Iisus Hristos. Era vorba de viața Sfântului Anuvie, cutremurătoare, într-adevăr. Fără să mă gândesc de ce, am mai întors o filă la ziua a șasea,

când am constatat, stupefiată, că era ziua închinată sfântului Visarion. Perplexitatea mea a crescut când mi-am dat seama că 6 iunie era şi ziua aniversară a mamei mele.

Cineva ar fi înclinat să spună: „*Ce şir de coincidențe!*" Eu nu cred în coincidențe. În lumea lui Dumnezeu nimic nu este întâmplător.

Un duh bun, extrem de binevoitor, poate chiar spiritul părintelui Visarion, îmi atrăgea atenția că nu se cuvenea să îngrop în uitare memoria unui părinte duhovnic atât de generos şi atât de sporit, care, în două rânduri, m-a dezlegat de păcate.

Mi se comunica tot ce trebuia să ştiu, informându-mă într-un fel atât de miraculos despre personalitatea Sfinției sale, despre data plecării în lumea drepților şi despre ziua în care se celebrează numele său, legat de ziua mamei.

Când mă gândesc la ingratitudinea mea mi se umple sufletul de lacrimi de ruşine şi de remuşcare pentru nedreapta mea uitare, dar şi de recunoştință pentru că a îngăduit Dumnezeu ca mâna plină de har a blândului şi bunului sfințit părinte Visarion să binecuvânteze în două rânduri creştetul meu şi să-mi ridice de pe suflet povara păcatelor. Sunt profund recunoscătoare pentru felul cu totul miraculos în care mi-a amintit că îi datorez iubire şi neuitare. S-ar putea ca gândul ce mă încearcă să fie cu totul năstruşnic, dar mi se pare că mama mea a fost cea care m-a inspirat să-l caut pe părintele Visarion, ea fiind îngrijorată de câte păcate am putut săvârşi într-o viață de om. A fost darul ce mi l-a făcut; ziua ei aniversară îmi confirmă faptul că toată întâmplarea nu a fost „*întâmplătoare*".

6. Prea Cuviosul Părinte Cleopa
Citire de gânduri şi har

„Iar mi-a îngropat octombrie sufletul în frunze!
Iar s-au topit culorile asfințitului peste arborii uimiți!
Nu mai pot respira de atâta frumusețe.
Doamne, oare sunt vrednică să mă cuminec în
fiecare toamnă
Cu vinul extazului în fața minunilor Tale?
Aruncă nucii în mine cu petarde întârziate
Şi mă tem să nu-mi cadă pe inimă o pasăre rănită.
Aştept în spațiul de visare dintre frunzele căzute
Şi cerul vegetal al frunzelor gata să se răstoarne
asupră-mi.
Aştept să se oprească timpul în loc.
Nu pot să mă întorc, din toamnă în toamnă, peste timp,
Să caut clipa pe care mi-am dorit-o veşnică,
Pentru că zodia mea alunecă ireversibil spre brume.
Aştept... nu mai aştept nimic,
Dar sper... sper din toată ființa mea
Să întârzie cât mai mult ora crizantemelor reci,
Care nu mai îngăduie, pentru mine, repetarea
mirificului anotimp."

„Gânduri de toamnă" – Eugenia Indreica Damian

Am în fața ochilor atât de perfect conturat tabloul despre care urmează să scriu, dar mâna îmi șovăie deoarece sunt convinsă că nu-mi stă în putere să reproduc acel miracol de frumusețe și har. De aceea las imaginației tale, iubite cetitorule, să închipuiești acel miracol de frumusețe pe care, poate, și tu l-ai cunoscut în preajma unei sfinte mânăstiri. Eu mă rezum să povestesc cu simplitate doar o inedită poveste de iubire.

Ne aflam, mai bine de o sută de persoane, credincioși, adunați sus, în grădina din fața chiliei Prea Cuviosului Părinte Cleopa. Speram cu toții că Părintele va coborî de la stupină și că vom aduna în suflete atâta har cât să ne fie de folos multe zile, până la un nou pelerinaj aici, la Sfânta mânăstire Sihăstria, unde părintele cel bun și sfânt împărțea cu generozitate binecuvântare și sfatul cel bun la tot sufletul împotmolit în relele și grelele vremilor.

Era un amurg de vară sublim cum numai pe acest meleag binecuvântat putea să fie. Soarele ce dădea în asfințit arunca aur peste culmile munților și peste văi și poleia pâlcul de meri sub care Părintele ceruse să fie așezate băncile, una după alta, pe care, unul lângă altul, noi, creștinii, cu suflete înfiorate, ascultam cuvintele blânde și înțelepte rostite cu căldură în dulcele grai moldovenesc, pentru toți laolaltă și pentru fiecare în parte. Da, acesta era miracolul, Părintele trecea de la o idee la alta, doar pentru cine nu știa tâlcul povestirilor sale. Credincioșii aflau, cei care veneau pentru prima oară și știau, cei care frecventau mânăstirea, că Părintele citește în gândurile omului nevoile ce l-au purtat pe potecile muntelui în frumoasa așezare mânăstirească ce de veacuri s-a străduit să aducă duhovnicie întru Slava Domnului și rugă pentru tot sufletul însetat de mângâiere spirituală și înfometat de ajutorul și sfatul cel bun în această lume bântuită de tot felul de ispite. Deci, rând pe rând, fiecare din cei veniți primeau răspuns punctual în șuvoiul de cuvinte ce, aparent, se adresa tuturor. Așadar, Prea Cuviosul Părinte s-a oprit din vorbirea sa când toți câți ne aflam acolo ne-am primit răspunsul. Creștinii au

început să pună ei tot felul de întrebări. La un moment dat, unul, nu știu de ce, a vrut să afle dacă poetul X urmează să se călugărească la Sihăstria. Părintele a dat un răspuns chiar și acestei întrebări nepotrivită cu totul față de atmosfera de până atunci.

- M-aș bucura tare mult dacă m-ați întreba ce vă lipsește ca să dobândiți moștenirea sufletului. Dar cum orice întrebare trebuie să-și afle un răspuns pot să vă spun că chiar nu știu. Domnul este Cel ce le rânduiește pe toate, oamenii presupun multe și vorbesc în lipsă de cunoaștere.

Glasul Părintelui era blând, dar avea și o nuanță de dojană.

Eu mă aflam pe al doilea rând de bănci, chiar la mijloc, în fața Părintelui. Priveam cu evlavie chipul de bunic blajin al Prea Cuviosului Părinte încadrat de albul părului, în care, ultimele raze ale soarelui scăpătat în asfințit, așezau strălucire de nimb. Părea un apostol coborât din vremuri vechi, când Evanghelia începuse să vestească ce mare speranță ne aduce Mântuitorul, pentru toate noroadele ce se tot perindă pe fața acestui pământ rotitor. Și, deodată, cel rău din mine mi-a strecurat în gând o mirare: Cum de nu știe Prea Cuviosul Părinte, văzător cu duhul, că familia poetului X este baptistă? Deci e greu de presupus că dorește să se călugărească într-o mânăstire ortodoxă. Gândul mi-a venit după ce Părintele dăduse deja răspunsul.

Se făcuse liniște, o liniște adâncă, deplină, cum nu mai cunoscusem până atunci. Era atâta calm și atâta încremenire în toată firea că se auzea cum se lovesc ușor între ele frunzele merilor, sub abia perceptibila adiere a brizei ce cobora dinspre culmi. Era în această liniște o solemnitate plină de sfințenie. Se opriseră parcă și respirațiile noastre pentru a nu tulbura tăcerea.

După un răstimp fermecat, tăcerea profundă a fost întreruptă de Părintele nostru. Ochii săi atât de senini, atât de plini de bunătate, au devenit severi, culoarea lor atât de intens albastră devenise mai întunecată și privirea aceasta

aspră s-a oprit asupra mea. Am auzit doar în gândul meu cuvintele ce nu fuseseră încă pronunțate:

- Ție îți vorbesc.

Spre uluirea tuturor Părintele a rostit cu voce tare și apăsată cuvinte care nu se refereau la ceva care să fi fost cerut.

- Este foarte adevărat că o parte din familia poetului X este baptistă. Dar, după cât știu eu, fiul său urmează cursurile teologiei ortodoxe la Institutul Teologic din București. Fiecare om este cu darul și chemarea lui. Ce știm noi despre cele rânduite de Părintele Divin? Știm că toate se fac după Sfânta Sa voie.

A făcut o mică pauză și a reluat:

- Voi habar nu aveți câți îngeri sunt acum printre voi. Nu aveți cum să-i vedeți și nici nu-i simțiți cum se așează pe umerii voștri, nu numai pentru că sunt nevăzuți, dar sunt și ușori, mai ușori decât greutatea unui gând. Mă uit la voi, așa cum stați sub binecuvântarea acestei zile dăruită de Domnul și care tocmai s-a sfârșit și mă doare tare sufletul că nu toți câți sunteți aici veți intra în rai.

Un suflu înghețat a trecut printre noi. În ce mă privește, sub privirea stăruitoare a Părintelui, m-am simțit nimicită. Cineva a rostit cuvintele ce aș fi dorit să le spun eu, dacă înlemnirea nu mi-ar fi tăiat glasul.

- Vai, Prea Cuvioase, cât ne speriați! Noi venim aici cu speranța că numai așa ne vom putea mântui!

- Tocmai de aceea mă doare sufletul, pentru dragostea și pentru evlavia cu care veniți aici. Nu este destul atâta, dragii mei. Aveți mare grijă de paza gândurilor. Știți voi de ce ne-a spus Domnul să fim asemenea pruncilor? Ei nu sunt bântuiți de gânduri. Ei nu au îndoieli și nici nu judecă pe alții după părelnica judecată lumească. Ei plâng cu sinceritate când ceva îi îndurerează și râd cu toată inima când se bucură de tot binele ce le vine de la Domnul. Haideți acum la chilie să-mi dați pomelnicele voastre.

Prea Cuviosul Părinte s-a ridicat de pe scaunul său și a urcat cele câteva trepte de la chilie, urmat de ceata de

credincioși, după ce însă ne-a binecuvântat cu mâna pe încheietura căreia se odihneau mătănii. Purta un epitrahil albastru ce sugera speranța. Umbrele înserării au început să coboare în micuța grădină cu meri, atârnându-se în crengi, estompând contururile. Au coborât și în sufletul meu cu mare întristare. Înțelegeam în amănunt pentru ce m-a dojenit cunoscătorul gândurilor. Știu că le-a cercetat cu atenție și cu dreptate. Știam, de asemenea, că sentința sa nu era o osândire, ci un avertisment izvorât din iubire și din grijă duhovnicească. Văzuse Părintele că *„paza gândurilor”* va fi o mare problemă pentru mine și-mi va primejdui mântuirea sufletului. Aflată la adâncă senectute văd că Prea Cuviosul Părinte a avut dreptate. Nu am reușit să-mi curăț mintea de gândurile prădalnice de rai decât în foarte rare răstimpuri...

M-au mai purtat pașii în cimitirul de la Sihăstria unde crucea înălțată pe mormântul mult prețuitului nostru stâlp duhovnicesc, Prea Cuviosul Părinte Arhimandrit Cleopa, ne amintește de toate sfaturile și de toate avertismentele cu care ne-a asistat pe calea mântuirii noastre. Este în cimitir acea liniște profundă ce se isca întotdeauna în jurul persoanei sale. Și acum tăcerea e atât de deplină că se aud acele de cetină căzând peste morminte, când brazii se înfioară de briza ce coboară de pe culmile munților.

Sper din adâncul ființei mele că pentru meritele Sfinției Sale, pentru rugăciunile sale și pentru girul său, Părintele îmi va dobândi Îngăduința Divină pentru incapacitatea mea de a ține în frâu paza gândurilor nesocotite.

Nu-l văd și nu-l simt, dar am certitudinea că la piciorul crucii sale se află un înger care îmi strecoară în suflet bucuria binecuvântării sfântului părinte. În jur se află sfinții părinți ce l-au precedat și care l-au urmat ca să-i stea în preajmă. De la unii m-am învrednicit și eu, nevrednica, să primesc pe creștet tămăduitoarea lor binecuvântare: prea cuviosul părinte Paisie, prea cuviosul părinte Ambrozie...

Cu toţii alcătuiesc o strălucită obşte biruitoare. Cred că prea cuviosul părinte Cleopa este prea fericit în mijlocul lor.

Numai aşa îmi explic faptul că, plecând de lângă mormânt, simt cum îmi vibrează puternic în inimă binecunoscuta binecuvântare:

„Mânca-v-ar raiul!"

7. Prea Cuviosul Părinte Paisie
Binecuvântare şi har

„Uneori, primăvara, când aburul pământului mă înfiora,
Simţeam înăuntrul meu cum încolţea iarba.
Rareori, brumărel mă învăluia cu lumina frunzelor
învolburate,
Aurindu-mi existenţa cenuşie.
Doar iarna, iarna duşmănoasă, statornicită sub semnul
eternităţii
M-a zăvorât într-o clepsidră de gheaţă,
Acoperindu-mi ochii cu vise,
Măcar aşa să întrezăresc curgerea ninsorilor lungi,
Ca nişte fuioare albe, îngropându-mă fără întoarcere.
Şi totuşi, o parte din mine s-a întors.
Rogu-Te, Doamne, mai dă-mi răgaz de câteva
răsărituri
Ca apoi, în înserările târzii,
Să pot visa fără păreri de rău
La toamnele mele de altădată.
Mai lasă-mi, Doamne, bucuria anotimpurilor,
Să-mi străbată trupul şi sufletul
Şi nu mă lăsa să mă înfricoşez de imprevizibilele ierni
Care vin peste anii mei.

Dă-mi speranța și puterea
Să cred în primăverile care se întorc, precum păsările
Și se opresc – pe negândite –
Și, sub streașina mea fragilă,
Luminându-mă ca o RUGĂCIUNE...”

„*Rugă*” – Eugenia Indreica Damian

Era acel an binecuvântat, un an în care începusem să mă adun din tristețele ce le îngăduise Domnul să se prăbușească peste inima mea. Getuș avea grijă delicată pentru sufletul meu și mă atrăgea tot mai mult spre acel rai duhovnicesc, mărgăritar în Grădina Maicii Domnului, sfânta mânăstire Sihăstria.

Era, în momentul când începe povestirea mea, o minunată zi de vară, greu de descris cât de încântătoare a fost nevoința noastră de a parcurge pe jos cei șapte kilometri ce se desfășurau între stația de autobuz și sfânta mânăstire.

Tot meleagul pe care îl traversam era de o frumusețe solemnă, părea un templu uriaș, cu pilaștri din copacii falnici ai codrilor, cu boltă de cer albastru strălucitor în lumina răspândită de un soare grandios răsărit de după coama munților, patriarhi uriași slujind în eternitatea divină. Un imn neîntrerupt se înfiripa din ciripitul păsărilor, din clipocitul apei curgătoare, din șoapta abia deslușită a pădurilor, toată natura fremăta întru slava Domnului Creator. Intrasem în alt univers, cu totul diferit de cel lăsat în urma noastră, orașul dominat de forfota vavilonului omenesc.

Și timpul era altfel. Din toate laturile ne învăluia un timp lipsit de istorie, neclintit, neschimbat în sine, același din veacurile îndepărtate, de mult uitate. Copleșitoare era impresia că, de pe vremea fraților Jderi, locurile acestea și-au schimbat an de an doar frunza căzătoare.

Am intrat în sfânta mânăstire cu sufletul pregătit pentru miracole nemaiîntâlnite, sfințitoare de suflet.

Prea Cuviosul Părinte Paisie nu mai slujea. Era la o

vârstă patriarhală, bolnav și orb, nu părăsea chilia, iar părintele Gherasim păzea cu străşnicie să nu fie tulburat de stăruința oamenilor. Nu lăsa nici o speranță pentru oricine, de a intra în chilia părintelui Paisie.

Dar Getuș își pusese în gând să mă ducă în fața Prea Cuviosului Părinte, știind cât de vindecătoare este o binecuvântare așternută de sfântul părinte peste creștetul omului necăjit. Getuș avea statute vechi și preferențiale în obștea sfintei mânăstiri și era și un suflet pătruns de o credință fermă și statornică, așa că a reușit să-l înduplece pe părintele Gherasim să ne înfățișeze Prea Cuviosului Părinte.

Înainte de a intra, Getuș mă avertizase că voi plânge atunci când Părintele va rosti rugăciunea de binecuvântare, fapt ce m-a mirat și am asigurat-o că nu voi plânge nicidecum. Cum să înec în lacrimi imensa bucurie de a asculta cuvinte sfinte, rostite de un părinte atât de înduhovnicit!

Am intrat cu sfială și am îngenunchiat alături de Getuș. Eram atât de copleșită de emoție că nu am putut rosti nici măcar cuvintele de salut: „*binecuvântați, Prea Cuvioase*”.

Părintele ne aștepta așezat pe marginea patului. Cu mișcări domoale și-a luat epitrahilul, l-a pus peste capetele noastre cu precizie, și-a așezat mâna pe creștetul lui Getuș și a întrebat cu o voce mângâietoare, aproape șoptită:

- Da' tu cine ești?

- Eu sunt Georgeta, păcătoasa, de la Roman, Prea Cuvioase.

- Da, da, sora Georgeta. Bine ai mai venit pe la noi, soră Georgeta. Pe cine ai mai adus?

- Pe sora Aspazia, Prea Cuvioase; mult a dorit să-i dați o binecuvântare.

- I-auzi! Bine ai venit, soră Aspazia, ia să vă dea părintele o binecuvântare.

Și-a așezat peste epitrahil câte o mână pe creștetele noastre și a început să rostească blând, cu voce egală, alinătoare, o lungă și completă rugăciune. Din clipa

când a rostit primul cuvânt am simțit un fior fierbinte în coşul pieptului şi am început spontan să plâng. Plângeam liniştit, cuminte, temeinic, de parcă aceasta era menirea mea de când e lumea. Nu aş putea să explic ce se întâmpla cu mine, dar, cu toate că plângeam, aveam o stare de fericire de neimaginat. Dacă stau să mă gândesc bine, cred că Părintele m-a ajutat să simt cum, prin inima mea, treceau acele efluvii de iubire care, în linişte, străbat creațiunea lui Dumnezeu.

Alături de mine Getuş, care ştia bine că aşa va fi, îşi vedea convingător de plânsul ei, ca şi mine, calm, liniştit, fără suspine.

Netulburat, Părintele continua să se roage cu nespusă căldură; se ruga pentru noi Tatălui Ceresc:

„Blagosloveşte, Doamne, căsuța lor, blagosloveşte, Doamne, măsuța lor, blagosloveşte pe toți şi pe toate cu darurile cele bogate, pace, linişte şi sănătate, dăruieşte-le şi de toată răutatea vrăjmaşului văzut şi nevăzut izbăveşte-le, cele de folos, pentru a câştiga dorința cea bună şi un colțişor de rai le rânduieşte în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, AMIN!”

Da, Prea Cuviosul Părinte Paisie putea aduce pe cei îngenunchiați la picioarele sale la întâlnirea cu Dumnezeu şi bucuria acestei nesperate şi nemeritate întâlniri se mărturisea prin lacrimi; acele lacrimi ce dădeau ochilor spirituali o limpezime de cristal; ele izvorau dintr-o fericire divină.

Este de nedescris cu ce stare de spirit am părăsit chilia Prea Cuviosului Părinte Paisie. Era o stare de împăcare cu toți şi cu toate, cred că aceasta era pacea pe care o simțeau cei ce primeau din mâna Domnului Iisus Hristos acel dar nepreţuit:

„Pacea Mea v-o dau vouă!”

Cât de mare duhovnic era Prea Cuviosul Părinte Paisie, ce neobosit rugător era, cât de dăruită era rugăciunea sa nu poate nevrednicia mea a cuprinde în cuvinte. Ziua şi noaptea, cu Psaltirea în mână, rugăciunile

Prea Cuviosului acopereau cu binecuvântare sate şi oraşe, cătune şi case şi revărsau peste făptura Domnului balsamul ocrotitor şi binefăcător al iubirii sale pentru oameni, obținut prin meritele sale de la Bunul Dumnezeu.

Întâlnirea cu Prea Cuviosul Părinte Paisie te făcea să exclami:

„Eşti cu mine, Doamne şi plâng de bucurie că eşti cu mine, Tu, Cel Preaînalt, eu, firul de colb, dar reflectare a Măreției Tale.”

8. Pentru fratele Leandru (Gheorghe Pivin)

„Măicuța mea, primeşte ca pe un dar
Aceşti arginți cu sunet de osândă.
Puțini or fi, dar i-am plătit amar
Cu toată tinerețea mea flămândă!

Sângele cald pe care mi l-ai dat
L-am cheltuit ca pe-o nimica toată.
O bună parte, darnic s-a vărsat
Sub târnăcop, sub rangă, sub lopată.

Iar restul ți-l trimit acum senin,
Să-l dai pe pâine şi să-l plângi la masă,
Căci pentru mine mi-am oprit puțin:
Atâta cât să pot ajunge acasă...”

„Un mandat poştal” – Andrei Ciurunga

S-a mai stins din viață unul din frații noştri, încă unul dintre cei hărăziți să măsoare cât de bogate pot fi izvoarele suferinței, încă unul frânt între talent şi neîmpliniri, încă unul răsplătit cu belşugul supliciului, pentru că prea mult a iubit crucea, neamul şi țara.

S-a stins din viață George Pivin, cel care putea să fie poetul George Pivin şi n-a apucat să fie decât fragmentar poet, cel care putea să fie profesor dar care n-a fost decât prea scurtă vreme profesor, însă care a fost din plin *„banditul”* osândit la ani grei de temniță, cu tot cortegiul de schingiuiri, despre care, odată, pietrele mute, cutremurate de amintiri, vor prinde să glăsuiască.

George Pivin venea din îndoliata Bucovină de Nord, ținut de legendă, ținut cu nădejdile mereu spulberate, ținut fără noroc mereu înecat în lacrimi şi obidă.

S-a născut în 1922, în satul Horecea, limitrof oraşului Cernăuți, sat pitoresc, aşezat pe malul Prutului, încărcat de livezi, înconjurat de pădurea Horecea, codru ce a stat adăpost pentru săteni când satul era spulberat de năvala tuturor relelor.

A învățat cursul primar cu acei învățători de mare capacitate, care au format generația dintre cele două războaie, generație conştientă şi mândră de obârşia românească a acelor locuri. A urmat apoi cursurile liceale la liceul Aron Pumnul, liceul nr.1 al oraşului Cernăuți, un liceu sever, cu profesori eminenți, gloria învățământului secundar interbelic. Romantica adolescentă cernăuțeană a fost zguduită de drama anului 1940, când, urmându-şi nefericita soartă vitregă, Bucovina a fost cotropită din nou de năvălitorii ce şi-au amintit de vechile obiceiuri tâlhăreşti şi-au înălțat din nou, până la ceruri, colbul drumurilor şi potecilor strămoşeşti în uruit de tancuri şi TAB-uri.

În anul de ocupație bolşevică Leandru (aşa îşi semna Gheorghe adolescentinele sale versuri) şi-a pierdut tatăl. A fost deportat şi a murit de foame, ca mulți alții, fără nici un indiciu, în întinsele stepe siberiene.

Tatăl lui Leandru era un bucovinean falnic, venit parcă din legendă. Purta costumul național bucovinean, strălucitor de alb; purta peste cămaşa brodată un brâu lat, înflorat şi o bondiță albă bordată cu blăniță neagră de miel, iar pe vreme rece purta sumanul negru, croit amplu şi împodobit cu găitane împletite din lână neagră. Părea un stejar din pădurea Horecea transformat în om.

Cred că Leandru nu s-a consolat niciodată de pierderea vrednicului părinte. Deportarea tatălui a însemnat pentru fiu genul de nenorocire care nu se poate uita, care nu se şterge cu trecerea anilor. Şi l-a imaginat mereu în pustiurile depărtării, mistuit de dor pentru locurile natale, pentru copiii rămaşi orfani, mai ales pentru acel fiu de care era aşa de mândru că învață să fie *„domn”* şi pe care Domnul l-a binecuvântat cu darul de a toarce cuvinte frumoase din caierul slovelor.

Iată unul din acele gânduri:
„Călătorule, poate-ai să ajungi până la Horecea,
pe deal,
Spune-i c-am rămas răstignit dincolo de lacul Baikal.
Spune-i mereu fiului meu,
Înger între veghe şi nedesluşit,
Că n-am murit.
Am uitat a râde şi a plânge
Şi mi-au îngheţat pădurile în sânge."

Revenirea autorităţilor româneşti în 1941 a fost întâmpinată cu un delir de bucurie de toată suflarea bucovineană. Deşi se ştia că războiul este o mare nefericire, primele salve de tunuri româneşti au fost ascultate cu sfinţenie ca nişte trâmbiţe ale cerului.

Leandru şi-a continuat cursurile liceale în frumosul costum naţional, pe care l-a purtat cu mândrie ca şi tatăl său. Din nenorocire a urmat al doilea refugiu, atât de dramatic, atât de îndelungat, atât de lipsit de speranţă şi atât de nedrept.

Leandru îşi continuă studiile la Facultatea de Litere din Iaşi, apoi urcă Golgota românească în închisorile comuniste, unde a suferit în trup şi a suferit în suflet, trăind tot amarul, aflând până la ce limită te poate marca, pe viaţă, suferinţa.

Când a fost lăsat în temniţa mai largă ce era România sub regimul comunist, umilit şi marginalizat, a reuşit să se plaseze cât mai aproape de carte, lucrând în domeniul librăriilor. A încercat să-şi facă pe cât posibil un rost, a întemeiat o familie, un cămin, a crescut un fiu. A trăit, zguduit până în adâncul inimii, decepţia amară a revoluţiei. Speranţa abia licărită a revenirii la patria mamă a teritoriilor răpite, prin anularea infamului pact ruso –german, s-a prăbuşit.

Chinuit de o boală cumplită, Leandru s-a hotărât să adoarmă de tot. Acum, peste zbuciumul vieţii sale, s-a coborât, în sfârşit, pacea eternă.

Să-ţi fie drumul spre nemurire luminos. Domnul să te ierte şi să te primească printre martiri că mult ai suferit, frate Leandru!

Rămân cu regretul că nu ţi-am cunoscut ceasul înoptării şi nu te-am însoţit pe ultimul tău drum lumesc.

Mi-am amintit că în ultimul an de studenţie ne-ai vizitat la Cluj ca să ne întrebi pe bucovinenii ce eram acolo cum am reuşit să reînfiinţăm Junimea (societate bucovineană care conţinea tradiţiile Arboroasei, societatea înfiinţată de Ciprian Porumbescu). Voiai să faci şi tu asemenea la Iaşi.

Mi-am amintit că mama ta era rudă cu Zaharia Voronca, cunoscutul luptător pentru unirea Bucovinei cu patria mamă, prieten bun cu Ciprian Porumbescu, şi atunci regretul meu s-a adâncit. Ca ultima secretară a Junimii de la Cluj (desfiinţată de comunişti) aveam dreptul (şi datoria) să arunc peste sicriul tău panglica tricoloră, după tradiţia Junimii şi să-ţi cântăm, conform acestei tradiţii:

„Iar când, fraţilor, m-oi duce
De la voi şi-o fi să mor,
Pe mormânt atunci să-mi puneţi
Mândrul nostru tricolor."

şi să te salutăm cu salutul junimean:

VIVAT, CRESCAT, FLOREAT, JUNIMEA!

9. Taina crucificării (Cedric Măgirescu)

„Ai noştri dorm în suflet cu genuna,
Dar mâna cui îi mângâie prin vis,
Că-n locul frunţii lor de totdeauna
Parcă-nfloresc petale de cais?

Un înger alb – sau liniştea se-aude?
Se-mbracă-n aur noaptea şi-n mister.
Abia sunându-şi lanţurile crude
Se-naltă toată temniţa la cer.

Stă trupul ghem, cu spaimele la pândă,
Ar învia, dar încă n-are semn
Şi crucea-ntinde braţe de osândă
Cu umbre vechi, ce spânzură pe lemn."

„Înviere" – Andrei Ciurunga

Ne luăm creştinescul rămas bun de la fratele nostru Cedric, încă unul din cei pe care viaţa i-a pendulat între infern şi sublim sub biciul crunt al stăpânirii comuniste.

Tot mai împuţinaţi, am mai venit, totuşi, câţiva din fraţii săi de restrişte, ca să-i aducem lacrimi şi flori şi să îngenunchem cu duioasă reculegere pe pragul dintre *„a fost cu noi"* şi *„nu mai este cu noi"*.

Fratele Cedric a făcut parte din familia Nicolae Măgirescu, una din acele familii excepţionale ce inspiră admiraţie şi respect pentru felul în care a ştiut să dea un sens înalt noţiunilor de jertfă şi destin.

Un bărbat falnic pe plaiurile băcăoane, capul familiei, Nicolae Măgirescu a dăruit ţării sale patru vlăstare, luptători neînfricaţi pentru apărarea valorilor strămoşeşti, aducând glorie Scorţenilor, sat ce le-a fost leagăn. Toţi au plecat pe

căi aspre să reactiveze taina crucificării. Împreună cu ceilalţi jertfitori ai acestui neam au urcat şi ei Golgota necruţătoare, suportând un experiment neegalat de nici un holocaust. Trupul sfârtecat prin torturi peste limita suportabilului, eu-ul demolat, anulat în degradare şi deznădejde, disperarea dusă până la demenţă le-au îndurat în focul supliciilor de neimaginat toţi feciorii săi.

Tatăl, Nicolae Măgirescu, a suportat trei ani de prizonierat în U.R.S.S. în urma celui de-al doilea război mondial ce a cutrenurat temeliile lumii.

Nicolae Măgirescu, fiul întâi născut, în anul 1919, a fost căpitan, invalid de război, cu piciorul drept amputat, decorat cu *„Crucea de fier"* şi *„Mihai Viteazul"*, a trecut prin caznele infernale ale reeducării de la Gherla. Eroismul plătit cu mutilarea i-a fost prilej de suplicii suplimentare, căci a fost pleznit fără cruţare peste bontul piciorului pierdut ca marcă a vitejiei.

Eugen Măgirescu, născut în anul 1922, student în drept, a executat o condamnare între anii 1942 – 1945, drept pentru care a fost arestat în fatidica zi de 15 mai 1948 (an ce a determinat o generaţie de martiri şi jertfiţi) şi este condamnat la muncă silnică pe viaţă. Toată tragedia înfiorătoare a anchetelor şi a închisorii comuniste din celulele Piteştilor poate fi regăsită în cutremurătoarea metaforă *„Moara dracilor"* cu care Eugen îşi intitulează memoriile.

Leonida Măgirescu, născut în 1924, a fost arestat şi el în 1942. Anii 1951 – 1953 îl aşteaptă din nou cu închisoarea fiind acuzat că a furnizat armament luptătorilor din rezistenţa din munţii apropiaţi de Bacău.

Dragomir Măgirescu, din comuna Grigoreni – Bacău, îşi aduce partea de detenţie între anii 1958 – 1964 şi, astfel, am ajuns şi la mezinul familiei Măgirescu, Cedric, născut în anul 1927. Cedric este condamnat în contumacie în 1949 şi arestat la 14 iulie 1950 (emblematică zi pentru ideea de libertate).

Este condamnat pentru acelaşi delict al întregii generaţii: iubirea de Dumnezeu, de neam şi de patrie. La rândul său colindă până în 1954 închisori şi lagăre de muncă forţată: Piteşti, Galeş, Peninsula, Poarta Albă, sinistre puncte de referinţă pe traseul Canalului Morţii.

Cedric a trecut la rândul său prin cumplitul experiment Piteşti după care va cunoaşte opera de exterminare totală din lagărele menţionate. Administratorii ororii aveau deprinderi bine puse la punct pentru a determina o dispariţie lentă, cât mai chinuită, dar sigură,a bietei victime. La început rezistenţa a fost dârză, dar, treptat, treptat, s-a micşorat datorită informatorilor. Spiritul de solidaritate a fost obligat să se ascundă în străfunduri, a apărut neîncrederea chiar şi între oameni foarte legaţi.

Rigorile regulamentului au crescut la paroxism, iar pedepsele din ce în ce mai crude, mai dese, mai iraţionale curgeau cu nemiluita. Pândarii ajutaţi de informatori, din ce în ce mai inumani, transformau regimul de detenţie într-un infern cu termen scurt spre dispariţie.

Nici eliberarea în închisoarea mai vastă ce era România nu arăta cu mult mai bine. O frică permanent întreţinută, o marginalizare insurmontabilă, o umilinţă înjositoare până la dizolvarea personalităţii, aparatul de supraveghere şi intimidare draconic şi operativ, transformau viaţa într-un joc de echilibru pe sârme întinse peste abisuri.

După 1989, fratele Cedric va aduce mărturie despre viaţa din penitenciarele şi lagărele comuniste. E suficient să citez câteva titluri: *„Romaşcani la Canalul Morţii”*, *„Şi eu am fost în iadul dobrogean”*, *„Să nu uităm gulagul comunist”*, *„Mărturii din iadul de la Piteşti”*, *„După gratii”* şi aşa mai departe. Filele din jurnalul lui C. N. Măgirescu aduc mărturii ce denunţă pedagogia comunistă pornită să creeze un om nou după metode minuţios clocite de minţi diabolice.

Oponenţii comunismului trebuiau eliminaţi cu desăvârşire sau transformaţi în zdrenţe umane prin metode draconice de reeducare. Este revelatoare de pildă analizarea metodei de folosire a foamei. Foamea ca mijloc de

desfigurare a personalităţii – ce poate fi mai diabolic! De fapt, în raiul comunist nu trebuia să existe nici o posibilitate de glorie spirituală.

Pentru noi toţi era cert că iniţiatorul tuturor ororilor era însuşi Satan, dar o făcea prin oameni. Numai că *„nu este îngăduit diavolului să ispitească pe om mai mult decât ar avea puterea de a respinge ispita, căci, în acest caz, omul nu ar avea nici o vină”*. Că este aşa, dovadă sunt supravieţuitorii. Oamenii s-au regăsit pe sine imediat ce constrângerile peste fire au încetat. S-a dovedit că adevăratele valori umane nu au putut fi stârpite. S-a mai confirmat de-a lungul şirului de atrocităţi proverbul: *„Să nu dai omului cât poate răbda!”*

Din multele aspecte în acest sens aleg din mărturiile fratelui Cedric un fragment ce vorbeşte despre prietenie atât de firesc, atât de simplu, atât de cald şi uman:

„...Să fie Curpănaru, să nu fie el? Era aproape de nerecunoscut. Numai glasul m-a convins. Îl auzisem la securitatea din Bacău, mi-l aminteam. Glasul lui Ticu, mai vechi decât mine în iadul dobrogean unde nimerisem, mi-a amintit pe cel ce-mi fusese confrate de celulă şi de suferinţă la anchetele din Bacău. El m-a pus la curent cu ceea ce se întâmpla la Poarta Albă şi tot el, săracul, mi-a adus un sfert de pâine din economiile lui, văzându-mă în ce hal de slăbiciune eram după Piteşti!”

Era normal să-şi recunoască greu confratele: La Bacău, Ticu (Gheorghe Curpănaru) era un tânăr aproape copil, supus fără discernământ torturilor. Acum era un bărbat maturizat prin suferinţă.

Dacă aş căuta în memoriile fratelui Cedric fraza care să evidenţieze ţinuta sa de deţinut politic aş alege una simplă dar edificatoare:

„N-am jinduit nicicând vorbitorul familial obţinut cu preţul vânzării sufletului către diavolul comunist.”

Numai cine a trecut prin asemenea purgatoriu, asemenea *„furci caudine”*, ştie de câtă tărie de caracter este nevoie pentru a rezista unei atari ispite.

Ce ar mai fi de spus?

După 1989 viața lui Cedric s-a desfăşurat fără precupețire pentru activitatea stăruitoare de a reface Societatea Culturală Miron Costin din oraşul Roman. A fost o activitate presărată cu decepții uneori dar şi cu sentimentul unei datorii împlinite de cele mai multe ori.

Alături de soția sa era nespus de înduioşător să-i vezi pe aceşti sârguitori profesori (Cedric, de franceză, Ecaterina, de română) străbătând în lung şi în lat ținutul Romanului, întorcând file vechi de istorie romaşcană şi nu numai, punând plăci comemorative pe ziduri uitate, împărțind pliante şi fluturaşi mărturisitori de fapte glorioase, consemnând cu mijloace modeste fapte de o importanță deosebită, punând aur pe cupole colbăite de vreme, aşezând flori şi parfum peste amintiri ce au fost pierdute în negura uitării.

Cedric şi Ecaterina, cuplu emblematic, imposibil să-l gândeşti pe unul fără cealaltă! Munca lor şi sufletul lor sunt aşezate cuminți în câteva volume *„File din cartea Societății Culturale Miron Costin”*. În lumea aceasta debusolată şi amorală, munca lor titanică este aproape necunoscută. Dar va veni o zi când generații purificate de duhul apostaziei vor găsi între aceste coperți icoane ale unui trecut frământat, dar străbătut de modele vrednice de a fi urmate. Eroi adevărați vor vorbi despre curaj, dăruire, caracter şi, peste toate, un duh de dragoste pentru adevăratele valori ale spiritului.

Doamnă Ecaterina, aveți toată compasiunea noastră. Ştim cât de grea va fi povara singurătății pe umerii dumneavoastră atât de fragili. Vă aducem un gând de mângâiere. Fratele nostru şi soțul dumneavoastră pleacă dintre noi în sfânta zi de Joia Mare, zi în care ne adunam să prohodim pe toți jertfiții neamului nostru. Noi credem că acesta este un semn bun. Un lung şir de suflete – printre care şi cei din familie plecați deja – l-au aşteptat între cumpăna dintre viața lumii şi lumea lui Dumnezeu în care va fi primit pentru că a suferit mult şi a ars pentru binele suprem în lupta pentru apărarea valorilor străbune.

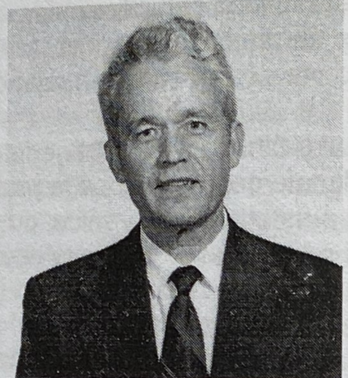
La ceas de rămas bun îți punem o întrebare, frate, împrumutând cuvintele fratelui tău, Eugen:

„Mai ți-aminteşti, suflete, cireşul,
Dar cimitirul satului, ce plin
Se dăruia copilului blajin,
Pe vremea-aceea ne-nvățat cu greşul?

Mai ți-aminteşti cum fragedele ramuri
Plecate peste cruci, ca la prohod,
Ți s-aşterneau zăbranice, cu rod
Şi cu chemări sub ne-nțelese flamuri?”

Flamurile neînțelese de sufletul de copil te-au chemat sub fâlfâirea lor când înțelesul chemării a devenit limpede şi poruncitor. Creanga cireşului abia înmugurit acum la Scorțenii pe care atât de mult i-ai onorat se pleacă azi peste crucea ta aşezată pe un destin rotund, împlinit. Peste tot zbuciumul tău pământean s-a aşternut tăcerea... În *„marea trecere”* îți dorim zborul lin al sufletelor ce atât de mult au iubit seninul clar, fără umbre. Domnul să-ți binecuvânteze odihna şi să te aşeze în lumină!

10. Ce caldă lacrimă! (Victor Leahul)

„Căzut din raiul său, pesemne,
Un înger trist mi le-a adus,
Lumina lor în noi să-nsemne
Că-n lut mai doarme-un strop de Sus.

Spălăm cu lacrimi răni şi spade,
Sfinţim în lacrimi un sărut,
Din lacrimi ridicăm arcade
Oriunde viaţa ne-a durut.

Zvârlim în lacrimi pietre grele
Şi scoatem crini din aur, grei,
Topim un pumn de spini în ele
Şi facem scări de funugei.

Din lacrimi punem pod genunii,
Din lacrimi înviem mereu
Şi, împletind din lacrimi funii,
Ne priponim de Dumnezeu!

„Lacrimi" – Radu Gyr

Am rămas cantonată într-o stare de consternare lungă vreme după ce am primit vestea că Victor a plecat pe ultimul său drum, într-o împrejurare atât de năpraznică şi atât de nepotrivită cu viaţa sa impecabilă şi cu caracterul său atât de integru.

L-a frânt moartea tocmai când se pregătea să se întoarcă din U.S.A. în *„scumpa lui Românie"*, după cum mi-a scris sora lui. L-a găsit moartea pe o scară pe care urca grăbit cu o cutie plină cu cărţi. Cum s-o fi descumpănit şi cum a căzut, nimeni nu poate spune. A fost găsit la piciorul scării în comă. Ambulanţa chemată urgent l-a dus la cel mai apropiat spital, dar nu a putut fi salvat din cauza puternicei hemoragii craniene.

S-o fi răzbunat moartea pe el că nu l-a putut doborî în alte împrejurări nefaste. L-a pedepsit să-şi doarmă somnul de veci sub pământul greu al străinătăţii, când din puţinele vise ce le-a nutrit pentru sine a fost şi acela de a fi aşezat în eternitate sub brazda uşoară a gliei române, *„sub iarba verde de acasă"*. I-a fost dat să nu-i răsune la căpătâi, intonat de bunii săi camarazi, imnul martirilor care, de la o vreme, însoţeşte tot mai des pe cei ce pleacă lângă cei ce au înoptat de multă vreme. Şi nu mi-a fost dat nici mie, care nu i-am fost doar verişoară, cum se cuvine după înrudire, ci soră, atât în adolescenţa noastră, cât şi în restrişte, în anii mulţi şi grei de temniţă comunistă, să nu-i pot pune o floare pe mormânt şi să aprind un pai de lumânare la piciorul crucii sale.

Dar cine poate cunoaşte în ce fel şi cu ce menire împleteşte Dumnezeu firele destinelor noastre?

Victor Leahul s-a născut la 7 iunie 1921 în Cotul – Ostriţei, una din cele trei comune unite: Mahala, Buda şi Cotul – Ostriţei, leagăn de românitate dârză şi neclintită până în ziua de azi sub toate vitregiile cu care l-a prigonit istoria. A urmat şcoala primară în comuna natală cu un respect deosebit pentru directorul şcolii care i-a apreciat inteligenţa ieşită din comun şi setea de învăţătură. A crescut alături de fratele său mai mic, Ion, aproape fără tată, care şi-a lăsat

pruncii pe seama mamei lor, el mergând în U.S.A. ca să câştige bani cu care să asigure un trai mai bun pentru ai săi.

Victor a ținut post pentru ca Dumnezeu să o înduplece pe mama lui, țărancă năpădită de grijile gospodăriei, să-l trimită la liceu. Reuşeşte examenul de admitere la Liceul Ortodox de băieți Mitropolitul Silvestru din Cernăuți pe primul loc, el, puiul de țăran venit desculț şi în cămaşă națională la probele scrise şi orale.

În toamna anului 1939 mama lui Victor a plecat într-o vizită la soțul ei, urmând să-şi aducă şi copiii la terminarea anului şcolar. Numai că în vara anului 1940 are loc cotropirea nedreaptă a Nordului Bucovinei chiar la începutul vacanței. Nici vorbă de plecarea copiilor la părinți. Sub vremuri cumplite, Victor are şansa să scape de sub opresiunea statului bolşevic. Datorită unui curaj ieşit din comun, emeritul profesor Usatiuc (omorât mai târziu în anchetele comuniştilor) a reuşit să salveze *„frații de cruce"* şi nu numai, folosindu-se de clauza de retragere oficială a populației germane din teritoriul ocupat. Profesorul reuşeşte să organizeze plecarea multor tineri români ca fii ai unor familii nemțeşti. Victor a ajuns într-un lagăr de refugiați organizat în oraşul Gleiwitz şi s-a întreținut pe parcursul unui an făcând munci brute, ocazionale. S-a repatriat prin România, ajungând acasă în 1941, după 4 iulie, când oraşul Cernăuți a fost recucerit de ostaşii români.

Nu şi-a mai găsit fratele, Ionică, împuşcat de ruşi în luna februarie 1941 în Lunca, pe Prut, în acel nefast episod când un grup mare de tineri au încercat să treacă frontiera clandestin, în România. Se vorbea de concentrări masive, se prefigura războiul şi tinerii în vârstă de mobilizare nu voiau să lupte sub steag cotropitor împotriva fraților români. Au fost trădați, decimați şi deportați cei ce au avut zile. Familiile din care au plecat transfugii au fost deportate. Pentru Ionică a plătit bunica paternă în vârstă de 75 de ani, moartă în pustia siberiană.

Victor a rămas sub ocrotirea mamei noastre, sora mai mare a mamei sale. Mătuşa Măriuța (mama mea) a devenit o

a doua mamă, iar eu şi fratele meu, frații lui.

La sfatul mătuşii Măriuța, Victor dă examen la Politehnica din Cernăuți şi reuşeşte la secția Construcții. Performanța este remarcabilă, concurența fiind infernală deoarece Politehnica era militarizată ceea ce însemna evitarea frontului.

Dar soarta maşteră a provinciei ne duce în bejenie, cu tot cortegiul de nefericiri. Victor şi-a continuat studiile la Iaşi dar în anul în care a absolvit (1948) este arestat înainte de a-şi susține examenul de stat şi condamnat odată cu întreg Centrul Studențesc la zece ani temniță grea. La terminarea detenției mai primeşte trei ani de aşa zis pedeapsă administrativă. În felul acesta colindă, împreună cu tot tineretul încarcerat, închisori (Suceava, Aiud), mine (Baia Sprie) şi lagărele de tristă faimă de pe traseul Canalului Morții. Este eliberat după 13 ani de calvar. Colindă ca muncitor necalificat şantiere din Moldova. Are şansa cu ajutorul unor foşti colegi cumsecade, cu funcții importante, să fie admis să-şi susțină diploma de inginer constructor, ajungând, în sfârşit, pe un post corespunzător.

După restabilirea păcii Victor reia legătura cu familia, ocazie cu care află că are o soră născută în U.S.A., Mary (Margareta – Maria). Abia acum începe cu adevărat lupta pentru recuperarea fiului. Pentru uşurarea formalităților mama îi cere să nu se căsătorească. Ascultător, Victor va rămâne celibatar întreaga viață. Abia în anii '70 Victor pleacă, în sfârşit, în U.S.A., dar nu-şi mai regăseşte tatăl decedat între timp. Ajuns aici luptă peste puterile unui om pentru a-şi echivala studiile printr-un masterat. Ocupă un post în Detroit şi se dedică familiei, mai ales mamei sale pe lângă care căuta să-l substituie şi pe Ionică.

Imediat ce mama se stinge din viață, Victor, beneficiind de deschiderea datorată anului 1989, vine în țară. Din cei vechi mă regăseşte doar pe mine. Reuşeşte să-şi viziteze plaiurile natale când au loc revederi zguduitoare, se închină la mormintele celor plecați, al fratelui său, Ionică, cel mai tânăr dintre *„cei de la Lunca"*, cap de

coloană al celor înhumați în cimitirul satului natal în vara anului 1941 la câteva luni după măcel. Cunoaşte generația tânără. În acest răstimp începe să-şi scrie memoriile.

În primăvara anului acesta (2002) a plecat în U.S.A. pentru a-şi rezolva stabilirea definitivă în România. A plecat cu o strângere de inimă; să fi fost o premoniție?

Bunul meu frate, Victor, cred că şi-a regăsit frații: Ionică, cel după sânge, Anatolie, cel după FATUM, cu care a avut o relație de suflet cu totul specială. Prin Victor a cunoscut Tolică idealurile Legiuni şi, prin cei doi, şi eu.

Cred că nu este o coincidență că Victor a plecat tot într-o zi de 24 mai, ca şi Anatolie. Prezența lui Victor s-a făcut vizibilă la parastasul de şase ani al lui Anatolie, când a luat foc ştergarul de la lumânarea preotului. La masă un invitat nu s-a prezentat, aşa că, fără să ştiu atunci, locul gol a marcat plecarea lui Victor. Uluitor a fost şi faptul că cele 40 de zile de la decesul lui Victor s-au împlinit în 3 iulie, ziua onomastică a lui Anatolie.

Am răscolit printre amintiri ca să aflu ceva ce ar însemna un *„bun rămas"*. După atâtea despărțiri de care am tot avut parte nu se putea să nu aflu ceva adecvat. Am găsit nişte versuri pe o fotografie a lui Victor care mi-au amintit cât de talentat era şi la scris şi la pictat şi la muzică (a învățat să cânte la vioară).

În memoria sa redau aceste strofe duioase compuse în stil eminescian (Eminescu cel adevărat care a străbătut şi străzile oraşului nostru):

„Tăcerea slovei moarte
Şi ştearsă de ani mulți
O să-ți ajute, poate,
Mai lesne să mă uiți.

Ci numai ea, uitată
Pe-o pagină de-album,
Va mai zâmbi-necată
De-al vremilor parfum.

Şi-şi va şopti, mirată,
Cuvântul din poveste:
«A fost de mult..., odată...,
A fost şi nu mai este...»"

Post scriptum la cartea de memorii a lui Victor Leahul, intitulată „Starțun, de la temniță la vecie".

„Starțun" este numele dat lui Victor de bunica lui paternă. Povestea zguduitoare a lui Starțun, pornit cu suflet de rouă într-o lume bântuită de ură, de violență şi de apostazie, se termină brusc, aşa cum s-a frânt brusc şi destinul acestui mucenic bucovinean. A plecat intempestiv să dea socoteală Judecătorului Suprem despre felul în care şi-a parcurs drumul de pribeag în această vale a plângerii.

Bunul Dumnezeu a binevoit să-i acorde împlinirea, în parte, a principalei misiuni ce şi-a propus, de a mărturisi despre tot ce a trăit, tot ce a văzut şi tot ce a înțeles în zbuciumata sa existență. Această împlinire, însă, s-a izbândit într-un fel aparte. A reuşit să scrie o bună parte din mărturiile sale, dar nu a mai avut răgaz să şi le publice.

Bunul său prieten, domnul Gheorghe Jijie, a adunat truditele file şi ni le-a adus nouă. Am ales din variantele ce ni s-au prezentat pe aceea care, în mod evident, era ultima. Şi astfel noi, Aspazia Oțel Petrescu (maturitatea) şi Camelia Corban (tinerețea), umăr lângă umăr, am pregătit tehnic pentru tipar memoriile lui Victor Leahul şi le-am intitulat *„Starțun între temniță şi vecie"*.

I-am îngrijit cartea cu respect şi cu compasiune pentru câte i-au fost date să sufere.

Ne pare rău că Victor Leahul nu a mai avut zile să povestească şi ultima parte a existenței sale. Poate că Dumnezeu a socotit că această filă, sigur plină de dezamăgiri şi vise neîmplinite, să rămână albă. Considerăm că, atât cât a apucat să povestească, este cutremurător de relevant pentru o viață ca a sa, într-o astfel de lume şi printre astfel de oameni.

În final Victor îi apostrofează pe cei care s-au aşezat la *„taraba nedreptății"* şi s-au făcut răspunzători pentru crâncena tragedie suportată de popoarele lăsate la bunul plac al comunismului ateist şi barbar. Adepții lui Satan ar trebui să ia aminte la câte se povestesc despre ororile ce le-au generat şi mai ales să admită că, până la urmă ADEVĂRUL, deşi umblă cu capul spart, are ultimul cuvânt. Alături de miile de mărturii ce s-au adus deja, şi spovedania lui Victor Leahul este un puternic şi de neînlăturat *„J'accuse"* ce va străpunge odată şi odată minciuna care de atâția ani îmbracă în tenebre adevărul. La atâtea mărturii şi argumentele aduse de Victor Leahul demonstrează că Iisus este CALEA, ADEVĂRUL şi VIAȚA şi că numai acela va fi biruitor care va izbuti să ducă până la sfârşit lupta Lui, chiar dacă, sau tocmai pentru că această luptă înseamnă crucificare, înseamnă jertfă.

Domnul Iisus ne-a arătat, prin exemplul Său, că oricât de sălbatică ar fi fapta urii, crucea este triumful IUBIRII. Înțelegem şi din mărturiile lui Victor Leahul că cei ce vor şi urzesc pierirea neamului românesc nu vor avea spor pentru că, prin suferință lângă suferință, s-a construit o infinită scară de martiraje care ne dă dreptul să sperăm şi să credem în ÎNVIERE.

11. Plânge printre ramuri luna... (Nae Tudorică)

„Puțin ne dai, un strop ne dai
Dar în fugara picătură
Stă tot pierdutul nostru rai,
Ca un surâs uitat pe gură.

De-un ciob ne legi, de-un hârb ne-agăți,
Dar în secunda care piere
Tot mai zvâcnesc eternități,
Să pună clipei mângâiere.

Un strop ne dai, de-un ciob ne legi,
Dar în crâmpeiul ce se zbate
Noi sângerăm de vieți întregi
Şi luminăm de lumi uitate."

„Puțin ne dai" – Radu Gyr

În numele unui mănunchi de frați şi surori de suferință vin să depun o lumânare, o lacrimă, o floare şi un salut al inimii către cer la începutul de drum spre celălalt plan al existenței al venerabilului Nae Tudorică.

Nu-i voi răscoli anii – impresionanți ca număr şi trăire – cu date biografice, voi spune doar că a trăit şi a luptat cu vrednicie pentru un ideal de virtute într-un secol frământat aşa cum singur l-a caracterizat: *„un secol de dumnezeieşti împliniri, de diavoleşti rătăciri, de umilitoare prăbuşiri"*.

Nici nu mă voi încumeta să-i creionez stângaci şi fără har uluitoarea sa personalitate. Ca să şi-o definească singur i-au trebuit patru volume de *„Mărturii în duhul adevărului"*. Ce ar mai fi rămas de spus?

Mă încumet totuşi să spun că va fi aşteptat, potrivit credinței noastre, acolo unde nu este nici întristare, nici suspin, cu deosebit respect. Va fi aşteptat în lumină şi în

mult râvnita şi mult aşteptata pace a Domnului. Acolo un lung şir de martiri şi de eroi îi va asculta, cuvânt de cuvânt, raportul asupra unei vieţi creştineşte şi româneşte împlinită. Va fi primit în lumină pentru că, aşa cum singur a mărturisit, *„şi-a purtat crucea în bătaia vântului vrăjmaş pe toată calea vieţii ca un creştin”*. Va fi primit în lumină deoarece, *„cu picioarele înfipte în pământul strămoşesc şi, cu mâinile agăţate de toarta cerului”*, a parcurs, cu sinceritate şi curaj, şi *„mlaştina deznădejdii”* şi *„pădurea cu fiare sălbatice”* şi a urcat cu pieptul deschis şi *„muntele suferinţei”*, câştigând cununiţa de merite pe care, aici, oameni călăi au vrut să i-o smulgă cu atâta vrăjmăşie. Da, nu se va lua de la tine, frate drag, această cununiţă pentru că mult ai iubit şi mult ai suferit dar ai biruit în duh.

Ne despărţim acum. Mă încumet să-ţi prezint onorul unui lung şir de mucenici, aşezat în front nevăzut în faţa plecării tale pentru că ai dus lupta cea dreaptă pe cât te-au ajutat puterile şi, de multe ori, peste puteri. Te vom păstra în amintire cât timp vom mai fi pe acest pământ românesc bântuit de apostazie şi înecat în tristeţe.

Îţi vom cânta cântecul de prohod ce a însoţit atâţia martiri:

„Plânge printre ramuri luna,
Nopţile-s pustii,
Că te-ai dus pe totdeauna
Şi n-ai să mai vii...”

Să te rogi mai departe, frate, pentru înfăptuirea înaltului ideal în care ai crezut şi pentru care ai luptat. Să-ţi fie binecuvântat zborul sufletului tău bun.

12. Profesorul (Veniamin Guga)

„Mi-aduce iarna-n sănii copilăria toată,
Şi anii mei cei firavi ce zurgălăi-i sună,
Pe pârtii măturate de gene lungi de lună,
Mărunt aleargă gândul cu paşii de-altădată.

M-aş măsura şi-acuma cu omul de zăpadă,
I-aş potrivi luleaua, i-aş da fular de lână,
Dar ştiu că nu mai are nimica să-mi mai spună
Şi ochii lui prin vremuri nu pot să mă mai vadă.

Îşi pleacă-ncet o creangă ciucurii grei de stele.
E-un sentiment de ducă, un sentiment de zboruri
Şi ninge-ncet pe suflet cu amintiri şi doruri...
E-atâta nostalgie în gândurile mele!...”

„Mi-aduce iarna-n sănii...” – Eugenia Indreica Damian.

10 iulie 1921 – 21 decembrie 2002 este arcul de timp în care s-a înfăptuit viaţa profesorului Veniamin Guga, *„fratele de cruce”* al Cernăuţilor, plai românesc sortit mereu să poarte doliu, despărţit fiind de patria mamă. A fost obligat, ca mulţi alţii, să-şi părăsească meleagurile natale unde a copilărit, a învăţat şi a apărat ca ostaş drepturile strămoşeşti. A dus războiul cu o luciditate sporită faţă de camarazii de arme care nu cunoşteau aşa cum cunoştea el profilul duşmanului cotropitor, năpustit în două rânduri peste scumpul său colţ de ţară. În urma unor împrejurări nefaste, cunoscuse între anii 1940 – 1941, pe propria piele, ce însemna *„fericirea raiului bolşevic”*.

A luptat cu mândrie pentru credinţa strămoşească şi pentru drepturile neamului şi a suferit cumplit că victoria finală a fost de partea nedreptăţii.

Obligat să-şi părăsească scumpul său colţişor de ţară,

a fost „*adoptat*” ca fiu al Vetrei Dornei, meleag generos ce a oferit ospitalitate şi frăţie multor pribegiţi în vremurile de bejenie.

Lupta sa de rezistenţă la servituţile impuse de comunişti a luat o formă mai deosebită. Şi-a ţinut lecţiile de geografie a României cu predilecţie în spaţiul viu al ţării, călătorindu-şi generaţiile de elevi pe toată întinderea patriei: pe creştet de munte, la poală de codru, la ţărmuri de ape, pe praguri de mânăstiri, sub arcade de istorie mărturisitoare de glorii apuse. În felul acesta era slujit imperativul străbun, „*Tinere, cunoaşte-ţi ţara!*” şi puiul de român învăţa pe viu să-şi cunoască patria şi obârşia altfel decât i se arăta în manualele şcolare întocmite strâmb de comunişti.

A trăit ca un brad implântat solid în glia bunilor şi străbunilor şi tot ca un brad s-a frânt la plinirea sorocului. Fulgerat de o boală necruţătoare s-a stins lângă soţie şi fiu, prohodit cu iubire, după datina străbună.

Şi-a presimţit plecarea. În noaptea fatală a depănat împreună cu soţia sa amintiri de o viaţă şi, la cererea sa, au mai cântat împreună, pentru ultima dată, „*Sfântă tinereţe...*”

A plecat purtând în suflet nestinsă durerea că visul de revenire la patria mamă a teritoriilor infam răpite a rămas doar un vis.

Şi-a revăzut Cernăuţii dragi şi minunatele plaiuri ale copilăriei şi adolescenţei după 1989, când a primit şi titlul de veteran de război de care era mândru. Alături de nobila sa soţie, Taţiana Vlad Guga, cu care a împărţit aceleaşi idealuri – ea însăşi bucovineancă refugiată din faţa urgiei roşii – au înfiinţat şi au condus filialele unor societăţi ca „*Societatea Arboroasa*”, „*Pro Basarabia şi Bucovina*” în cadrul cărora au depus o intensă activitate. În fiecare an au participat împreună la sărbătoarea cernăuţeană „*Limba noastră cea română*”, organizată de obicei în a doua duminică a lunii septembrie.

În Vatra Dornei au organizat festivităţi multiple, menite să ţină treează conştiinţa într-o mult visată Românie

Mare. Au organizat vizite reciproce între cele două oraşe şi au trimis în Cernăuţii însinguraţi donaţii de cărţi, ziare şi reviste pentru fraţii însetaţi de cultură română.

Îl însoţim pe profesorul român cu căldură şi respect. Să-i fie binecuvântată odihna alături de cumnatul său, părintele Mircea Vlad, martir al închisorilor comuniste. Dumnezeu să-l odihnească în pace şi lumină şi să dăruiască mângâiere celor îndoliaţi de plecarea sa.

13. Tăcere şi contemplaţie (Iridenta Moţa)

„Mi-amintesc de primele tăceri
În care cuvintele împietreau în pragul buzelor,
Ca o rugă nerostită;
Tăcerile în care număram stelele
Care cădeau pe anii mei,
Uimitor de puţini,
Şi n-aveam timp să mă gândesc
La lumea ierburilor de sub pământ.

Apoi, tăcerile mari,
Ca nişte turle de biserici pustii,
Cu umbre cuibărite în clopotniţi,
Când cuvântul era asemenea
Neputinţei în calea lacrimii...
. .

O, tăcerile adânci în care îţi auzi sufletul
Alunecând printre degete străvezii de orgă!"

„Tăceri" – Eugenia Indreica Damian

Sfârşit de toamnă 1958, Mislea, camera 14, o cameră aşezată pe unul din colţurile închisorii. Era cea mai izolată celulă şi, totodată, cea mai supravegheată, deoarece, în afara pazei interioare, avea la doi paşi distanţă de zid, exact la nivelul geamului, foişorul de pază a *„sentinelelor roşii"*. Era singura celulă de *„politice"* formată din deţinute care îşi executaseră condamnarea (de la zece ani în sus) şi cărora, în loc de eliberare, li s-au *„administrat"* ani în plus, precum şi din deţinute aduse de pe Bărăgan cărora li se ridicase aşa – zisul D.O. (domiciliu obligatoriu).

Toate purtam *„vina"* de a fi avut ca ideal crezul legionar sau, măcar, au avut legături cu unii ca aceştia, atât de urâţi, atât de huliţi, atât de prigoniţi, atât de insultaţi şi, mai presus de orice, atât de nedreptăţiţi. Un singur lucru era

adevărat: nu-i iubeau pe comunişti, pentru cât rău au năpustit peste biata noastră ţară.

Izolarea noastră era desăvârşită. Un mănunchi de femei supuse unui regim de îndobitocire şi exterminare lent dar sigur. Un pâlc de femei care, asemeni femeilor mironosiţe de odinioară, Îl însoţeau pe Iisus, Marele Prigonit, spre mereu reînviata Sa Agonie. Osteneam şi noi pe Calea Crucii, şchiopătând, cu sufletele zdrenţuite de lunga încarcerare, dar cu nădejdea mare că, urmându-L pe Iisus, vom ajunge pe Golgota şi, de acolo, la Înviere cu tot neamul nostru românesc, în numele căruia acceptam şi ne asumam cu resemnare suferinţele de fiecare zi.

Aveam printre noi trei doamne, exemple magnifice de felul în care trebuia purtată suferinţa pricinuită de nedreptate, suferinţa înţeleasă ca un act de iubire, dăruit cu încredere Tatălui Ceresc. Erau trei regine ale durerii: Doamna Elena Codreanu, Doamna Ana Maria Marin şi Doamna Iridenta Moţa.

Corneliu Zelea Codreanu, Vasile Marin şi Ionel Moţa, trei eroi ai credinţei, erau atât de urâţi şi prigoniţi de Satan că, deşi erau de acum decedaţi, soţiile lor trebuia să plătească crunt doar pentru *„vina"* că le purtau numele.

Ei se aflau în mod sigur în patria cerească pentru că şi-au dăruit vieţile în Numele Domnului. Dacă cel ce dă un pahar de apă, la nevoie, în Numele Domnului se numeşte *„mare"*, cu atât mai mare se va numi cel ce îşi dă viaţa. Satan ştia că în zadar, prin slugile sale omeneşti, aruncă munţi de acuzaţii şi de gunoaie peste numele lor. Toate acestea nu-i puteau doborî din Casa Tatălui şi încornoratul spumega de furie. Trebuia să se răzbune că aşa îi era firea dar lor nu mai avea ce le face deşi izbea cu furia aceea neînduplecată în tot ce se referea la numele lor, strălucitor în eternitate.

Îi avea însă la mâna lui pe adepţi, pe copii şi pe soţiile lor. Aşadar, Doamnele lor, pe lângă faptul că purtau în suflete durerea nemistuită a jertfei lor, trebuiau să îndure şi teroarea diavolului înfuriat.

Să mă ierte Domnul Dumnezeu dacă judec greşit, să

mă ierte că îndrăznesc să exprim un gând ce nu-mi este îngăduit, dar l-am gândit şi îl mărturisesc cu toată sinceritatea. Cred că dintre cele trei doamne, cea mai împovărată de cruci a fost doamna Iridenta Moța. Când am aflat-o printre noi, sufletul meu a primit-o în taină cu o întrebare pe care nu i-am pus-o niciodată. Era întrebarea pe care a adresat-o odată Maica Teodosia Prea Iubitului Iisus:

„Tu cum de poți să le mai duci,
Atâtea cruci, atâtea cruci!?"

Întreit sabia durerii a străpuns până în adânc biata ei inimă iubitoare: o dată ca soție, o dată ca soră şi mereu ca mamă prigonită a lui Mihai şi a Gabrielei, copiii săi, necruțați nici ei de forțele malefice. Oare câți din cei care au lovit mereu, cu obrăznicia cruzimii, nu şi-ar fi pierdut curajul de a mai suporta atâtea încercări!? Nu însă Doamna Iridenta! Nu! Pentru că dânsa purta îngemănate două nume: Codreanu şi Moța care, orice ar spune şi face detractorii, vor cântări greu în fața instanței divine atunci când neamurile vor fi chemate să dea seama de felul în care şi-au îndeplinit misiunea în istorie.

Îmi stăruie în minte icoana Doamnei Iridenta, aşa cum era în celula 14: înaltă, maiestoasă, frumoasă ca întregul ei neam. Frigul, foamea, teroarea, izolarea imbecilă păreau să nu o atingă. Tăcea foarte mult, cred că se ruga mereu. Nici o cârtire, nici o revoltă, doar o resemnare mută care nu îi lumina totuşi chipul frumos, cald, dar lipsit de zâmbet. Era icoana unei mâhniri demne.

O revăd stând cuminte pe patul ignobil, cu mâinile aşezate pe genunchi, mâinile ei bizantine, cu degete lungi, de o albeață izbitoare, mâini ce nu ştiau să lovească ci doar să se roage. Tăcerile ei lungi erau, desigur, o pioasă contemplare sau rememorarea unor amintiri pioase. Învățase de multă vreme că, în furtunile vieții, dacă Dumnezeu este cu tine, poți să parcugi cele mai zdrobitoare încercări.

Nouă ne-ar fi plăcut să o ascultăm povestind. Câte

ar fi putut să ne spună! Dar înțelegeam că se simțea mai bine cufundată în contemplare şi că nu avea nevoie de cuvinte şi îi respectam tăcerile lungi. Nu am să uit însă niciodată cât de plină de har a fost clipa în care ne-a povestit cum a aflat de plecarea lui Ionel în lumea drepților. Tocmai tocmise candela care ardea liniştit însoțindu-i rugăciunile fierbinți, când, deodată, lumina candelei s-a învolburat, s-a urcat puțin şi apoi s-a stins. A ştiut că în clipa aceea sufletul soțului şi-a luat zborul şi, înainte de a se aşeza la picioarele Cerescului Părinte, a venit să-şi ia creştinescul rămas bun. Certitudinea aceasta i-a pătruns în inimă cu o durere de nedescris, de nesuportat. Dar, în clipa următoare, gândul că jertfa lui Ionel a fost primită, de vreme ce s-a putut manifesta astfel şi că prin această jertfă s-a răscumpărat ocara adusă de atei Mântuitorului, i-a adus o linişte divină. Durerea a rămas dar, pe măsură ce se consuma, se şi alina printr-o mângâiere nefirească.

Când i-a parvenit fatala veste, a constatat că atunci când s-a stins candela probabil că s-a stins şi viața pământească a lui Ionel Moța.

În timp ce Doamna Iridenta povestea cu glasul ei domol, o lumină uşoară tremura pe fruntea ei frumoasă. Poate că era o părere a mea, sigur însă amintirea aceasta îi inundase sufletul de lumina eternă a iubirii.

Iată că a venit şi *„marea trecere"* a Doamnei Iridenta Moța. Sigur a avut loc şi marea întâlnire cu cei pentru care sufletul ei a ars de dor în rugul nestins al iubirii şi că această întâlnire a fost o bucurie şi o binemeritată binecuvântare.

Noi vă mulțumim, nobilă doamnă, pentru învățătura ce ne-ați lăsat:

„Mergeți simplu şi cu demnitate pe drumul Crucii!"

14. O, mamă, dulce mamă...
(Ana Maria Marin von Saanen)

„Curge octombrie odată cu frunzele livezilor,
Curg şi toamnele noastre spre iernile reci şi
încrâncenate.
Către seară mi se face frig în suflet
Şi atunci mă-ntorc prin amintiri
Să-i caut pe cei care sunt şi pe cei care nu mai sunt;
Mă risipesc în statornice şi nestatornice prietenii şi
iubiri,
Împuţinându-mă
Şi, ca să nu mă destram de tot,
Mă-nvălui ca într-un pled
În dragostea Celui Care mă ocroteşte încă.”

„Mă-nvălui în rugă” – Eugenia Indreica Damian

Anul acesta, ziua de 8 septembrie mi-a aşezat în mâini, prin Lica, o carte. O carte pe care am primit-o cu bucurie, cu emoţie, cu recunoştinţă, cu înfiorarea ce ţi-o strecoară în suflet, un miracol. Este vorba de volumul de poezii ale duioasei noastre *„Domnicu”*, este volumul de salut, de *„Bună Dimineaţa”* adresat ţării dinspre *„soare răsare”* de

doamna doctor Ana Maria Marin von Saanen.

Cartea este, fără îndoială, un miracol al iubirii, căci un fiu *„unic”* în toate sensurile cuvântului, a strâns în chenare tandre, versurile MAMEI, nepreţuite; giuvaere de gând şi suflet, ca să le dăruiască *„neţărmurit omagiu”* celor ce vor dori să o caute în grădina cuvintelor frumoase, printre imagini şi metafore.

Astfel a ajuns cartea şi la noi, cele ce am cunoscut-o, am admirat-o şi am iubit-o şi ne-am închinat cu cutremur monumentului de suferinţă ce a fost viaţa ei în temniţele comuniste. A ajuns şi la mine ca să pot presăra pe filele cărţii lacrimile ce i le datorez, pentru că nimeni nu m-a făcut să înţeleg mai limpede şi mai zguduitor ce a însemnat în prigoana comunistă CALVARUL MAMELOR.

Dacă s-ar afla în lumea aceasta un geniu care să poată traduce în cuvinte ce a însemnat exact calvarul mamelor în „epoca de aur” a comunismului şi dacă s-ar fabrica o hârtie să suporte aceste cuvinte fără să se facă scrum e mai mult ca sigur că nu s-ar găsi ochi care să nu orbească de focul rănilor sufleteşti şi nici inimă care să nu se stingă de durere la cetirea lor.

Doamna Bobi (este unul din numele sale de alint) m-a făcut să înţeleg ce poate însemna durerea unei mame şi, dacă vom ajunge să-i iertăm pe cei ce ne-au jefuit tinereţea, ne-au închis viitorul, ne-au îngropat în moartea civilă şi ne-au dat mizeria unei vieţi inumane, greu vom ajunge să-i iertăm că ne-au transformat în călăii mamelor noastre, doar pentru vina că ne-au crescut incapabile de a deveni bolşevice...

Ne aflam într-o închisoare din apropierea Aradului. Era o zi de vară senină şi frumoasă. Din senin, o furtună puternică a început să-şi tălăzuiască vuietele şi în celula noastră. M-am urcat imediat la postul de observaţie pe un grup de trei paturi suprapuse care nu se vedeau prin vizetă.

Totdeauna furtunile m-au fascinat. Oricât ar fi fost de dramatice le contemplam dezlănţuirea cu o bucurie ciudată, cu un sentiment pe care l-aş numi frică contemplativă, chiar

dacă termenul e hazardat.

Prin dreptunghiul lăsat liber de un oblon mai scurt decât fereastra nu puteam vedea decât un crâmpei de cer şi creştetul unui copac impunător, probabil un tei. Era suficient ca să-mi pot da seama de intensitatea furtunii. Nori negri se târau pe un fragment de cer plumburiu brăzdat de fulgere ce păreau fără început şi fără sfârşit pentru că se vedeau fragmentat. Plesniturile fulgerelor, în schimb, se detaşau prin puterea lor, de vuietul furtunii. Se puteau observa şuvițe de ploaie foarte oblice despletite peste creştetul copacului chinuit de palele de vânt. Picăturile de ploaie erau, desigur, foarte mari deoarece ropotul lor se auzea ca fiind grindină.

La un moment dat, lângă mine, cineva mă luase de mână şi mă strângea spasmodic, sugerând zvâcniturile unui om biciuit. M-am smuls din contemplarea furtunii ca să văd cine era şi ce se petrecea cu ea. Era Doamna Bobi. Cu fața scăldată în lacrimi, se înăbuşea în suspine. Părea icoana vie a unei dureri definitive. Se năpustise asupra ei, mai rău decât vijelia de afară, o durere infinită, totală. Lacrimile ei umpluseră toate potirele sufletului şi debordau prin ochii stinşi de prea mult plâns. Mâna care mă strângea îmi transmitea zbuciumul inimii încleştate în neputința de a suporta disperarea unei situații fără ieşire. La privirea mea îngrijorată şi întrebătoare am primit doar şoapta stinsă a unui singur cuvânt: PAUL.

O, Doamne! Ce cuvânt ar putea tălmăci durerea mamei, copleşită de grija copilului iubit până în vârful unghiilor şi lăsat în voia soartei neînduplecate!? În torentul continuu al iubirii de mamă, călăii au produs o ruptură prin repetarea unei pedepse total injuste. Prin această ruptură năvăleau cu aceeaşi continuitate întunericul, grija, disperarea, neputința de a şti starea copilului care va afla în curând că mama nu va mai veni acasă... Ce poți să faci, ce poți să spui în fața unui asemenea chin?!

Doamna Bobi mă făcea să înțeleg ce crudă realitate este CRUCEA. Ți s-a dat, o porți, nu ai ce face, nu ai nici o

ieşire. Te zbați în carcera durerii, complet neputincioasă. Nimic şi nimeni nu poate îndulci cupa plină de amar, nu există posibilitatea ca un alt om să poată trăi în locul tău acest abis de durere. Târziu realizezi că nu ai altă posibilitate decât să accepți, să înțelegi şi să iubeşti dincolo de durere. Afli că rugăciunea este o antenă prin care primeşti veşti de la Dumnezeu. Şi numai atunci totul devine altfel. Dar, până atunci, de multe ori ziceai, aşa cum şi-a spus şi Doamna Bobi:

„Să strig? Să plâng? Să mă rog?
Să-nvăț să silabisesc mereu «nu»?
Zadarnic!"

Şi atunci, în disperare :

„Îngropi în zid ce ți-e mai drag pe lume"

Târziu, liberă de legături, în speranța că cei de după tine:

„Găsi-vor la temelii de țară,
O dragoste şi o lacrimă amară
De mamă, plângându-şi feciorii
Căzuți în luptă cu o hoardă barbară,
Sau dăruindu-se pe un altar..."

Din *„țara de dincolo de negură"* calitatea de mamă a Doamnei Bobi ne vorbeşte încă... Ne arată încă ce am înțeles eu în acea zi cu furtună. Ne arată încă şirul nesfârşit al mamelor care îşi mai urcă Golgota până se va împlini căința celor ce nici nu se gândesc să-şi ceară iertare.

Atunci, când am simțit pe mâna mea mâna cumplită a durerii, am avut dorința nesăbuită (şi, de altfel, imposibilă) să am puteri paranormale. Am dorit să am puterea să strâng în mâna mea toate fulgerele care au străpuns inimile mamelor noastre şi să le prefac într-o săgeată miraculoasă cu care să sparg inimile de piatră. Am dorit să am puterea să adun toate lacrimile cu care mamele noastre au spălat neîntrerupt lespezi reci de temniță sau de biserică şi să le

arunc în obrazul aroganței atee, comuniste. Azi nu mai doresc lucrurile acestea. Singurul care are dreptul să dea la faptă – răsplată, este Iisus şi o va face acolo unde nu vine căința. O va face la timpul numai de El ştiut, El, Mângâietorul sufletelor îndurerate.

Mulțumim, domnule doctor Paul van Saanen, că ne-ați prilejuit o întâlnire în duh cu Doamna Bobi, duioasa noastră Domnicu. Credem cu tărie că a dobândit pacea divină şi lumina cea lină. Spunem odată cu dumneavoastră telurícul şi binecuvântatul: „REQUIESCAT IN PACE!"

15. Lilica – floare şi alint (Elena Codreanu Praporgescu)

„Caută-ți sufletu-n flori,
Acolo, lumina-i dorință de zbor,
Când cerul adoarme în cupole mari
Şi fluturii beți se prefac în culori.

Acolo, răcoarea e ca un inel
Pe aripa liniştii albe crescând,
Nu sunt nici osânde, nici temeri nu sunt,
Curată-i ca lacrima lumea de flori.

Caută-ți sufletu-n ele, tăcând,
Măcar uneori... uneori..."

„Caută-ți sufletul în flori" – Eugenia Indreica Damian.

Răsfoind o revistă pe care o citesc de preferință, mi-au căzut ochii pe un titlu scris cu litere mari: *„ELENA CODREANU povesteşte..."*

Am citit articolul pe nerăsuflate, dar am rămas cu un gust amar, atât de amar că mi-a închis lacrima ce ar fi trebuit să curgă la vestea că a plecat din lumea aceasta un suflet drag, cu care, la un moment dat, mi-am petrecut câțiva

ani din lunga noastră peregrinare prin închisorile comuniste.

Am recitit articolul în care este semnalat decesul Doamnei Lilica pentru ca să mă lămuresc de ce am sentimentul acesta de frustrare. De ce am impresia dureroasă, ascuțită, pe care mi-o dă de obicei nedreptatea?

Revista reproduce, cu îngăduința celui ce l-a realizat – domnul Claudio Muti –, interviul ultim acordat de fosta doamnă Codreanu. Este redată şi nota care însoțeşte textul interviului.

„Vineri, 8 septembrie 1994, a murit la Bucureşti, în vârstă de 92 de ani, Elena Ilinoiu Praporgescu, văduva lui Corneliu Zelea Codreanu. În zilele de 26 şi 27 septembrie 1992 avusesem cu domnia sa o lungă convorbire, în modesta locuință de la periferia Bucureştiului, unde şi-a petrecut, după ani de închisoare, ultima parte a vieții într-un fel de exil interior."

Faptul că în anunțul morții nu se pomeneşte de nici o floare, de nici o lacrimă, de nici un vag afectuos regret pentru ființa aceasta chinuită, care a suferit atât de greu, atât de nedrept şi cu atâta resemnare anii grei de închisoare, mi-a explicat pe deplin durerea mea plină de remuşcare. Apoi perechea de cuvinte *„exil interior"* mi-a indicat cât de tristă i-a fost viața şi după calvarul comunist. Motiv real de mare tristețe. Gândul meu aleargă ruşinat la amintiri. Îmi vine imediat în minte ceva ce ar putea avea legătură cu acest *„exil interior"*.

Era momentul în care a fost readus în temniță la Mislea un grup mare de legionare din „D.O." (domiciliu obligatoriu), printre care şi Doamna Lilica. Era în toamna anului 1958, țin bine minte anul pentru că ar fi trebuit să fie anul eliberării mele. Dar nu a fost să fie, primisem încă patru ani *„bonificație"* şi tocmai ieşisem din regimul unicelular în care zăcusem de câteva luni bune.

Doamna Lilica purta un alt nume (Praporgescu) şi era vădit marcată de faptul că decepționase pe toată lumea din jur că renunțase la numele ce îl purtase până atunci cu demnitate în pofida tuturor persecuțiilor. Nu ştiu ce a

determinat-o să-mi vorbească atunci ore în şir despre o mulțime din problemele sale de suflet, de conştiință. Poate mirarea cu care am primit şi eu vestea, poate nevoia să-şi lămurească întâmplări şi sentimente închise în sipetul sufletului său într-o întreagă viață de om. A mizat mult pe discreția mea care ştiam să ascult şi nu o voi dezminți nici acum. Duc cu mine o comoară de mărturii îmbibate de suferință, nu voi vorbi niciodată despre ele de vreme ce Doamna Lilica nu le-a spus celor ce au tot intervievat-o. Pot însă să afirm că am iubit-o mult şi că totdeauna am considerat că nu aveam noi nici un drept să-i judecăm gestul. Țin, totuşi, să fac o remarcă ce mi-a sugerat-o interviul luat de domnul Claudio Muti. Povesteşte Doamna Lilica despre una din calitățile remarcabile ale Căpitanului:

„Corneliu era un inspirat. Avea adeseori inspirația, presentimentul, că într-un loc anume se afla ceva ce căuta el şi că numai acolo l-ar fi putut găsi..." şi povesteşte în continuare o întâmplare în care Căpitanului îi dispare portofelul cu bani şi documente în Italia şi-l recuperează în mod miraculos. Alege dintr-o mulțime de oameni exact pe acela care era singur în măsură să-l ajute.

Am convingerea că, în virtutea acestei calități, Căpitanul a ştiut că pune verigheta exact pe acea mână care putea să aşeze pe fruntea grea de gânduri răcoarea reconfortantă a blândeței. A fost ființa care i-a asigurat căldura căminului, care s-a pliat discret pe voința sa, care a îndurat fără crispare, cu o blândețe tandră, toate rigorile impuse de conviețuirea cu o personalitate atât de deosebită.

Odată, într-o conversație despre galicisme, am întrebat-o pe Doamna Lilica dacă are o preferință pentru o astfel de expresie, tipic franțuzească. Mi-a răspuns imediat, fără să stea pe gânduri:

- Da, franchir le seuil!

Cred că expresia rezumă filosofia de viață a Doamnei Lilica. Să treci cu curaj, cu înțelepciune, peste prag. Să-l sari, să-l depăşeşti cu curaj. Peste câte praguri? Peste câte o da Bunul Dumnezeu.

Mi-am imaginat-o uneori când povestea despre Căpitan, cum, după fiecare încercare, îl aştepta dincolo de prag, deschizând uşa calmă, cu seninătatea ei smerită şi blândă: mai sărise peste un prag, viteazul Căpitan.

Cred că cel mai frumos zâmbet i l-am surprins pe chip când ne povestea despre timpul petrecut la Grenoble. În peisajul mirific al localităţii era o încântare să-ţi imaginezi cum cei doi se căzneau să muncească orice, ca să câştige bani de studiu şi de întreţinere; la nevoie, el cu coasa, ea cu acul.

O iubeam pe Doamna Lilica. Era apropiată, fără ifose, punea mâna cu nădejde pe orice fel de lucru, era o companie plăcută la orice greu.

Nu voi uita niciodată câtă îngrijorare a fost pe noi când s-a îmbolnăvit grav. Nu i s-a putut pune nici un diagnostic, nu i s-a făcut nici un tratament care să o salveze. Zilnic, după amiază, începea să-i crească febra, ajungând până la 40°C. Uneori chiar depăşea cu câteva linii 40°C. Era o minune că îi rezista inima la astfel de şocuri. Nu s-a plâns niciodată, era tăcută şi liniştită până ce începea să urce temperatura. Când atingea cota maximă, o scuturau frisoane puternice. Nimeni şi nimic nu o putea absolvi de calvar. Slăbise atât de tare, că nu se putea ţine pe picioare. O purtam noi pe scăunel făcut din mâinile noastre, era uşoară ca un copil.

Am început o rugăciune continuă pentru 40 de zile la un lanţ de 12 dintre noi, mai tinere şi mai rezistente. Avea o încredere totală în acest *„tratament"* şi se ruga şi dânsa când febra se liniştea. Era foarte atentă la cursul rugăciunii, căpătase o acuitate spirituală atât de fină încât, într-o noapte, a sesizat că fata care era la rând era pe punctul să adoarmă. Doamna Lilica a zis cu voce tare *„rugăciunea mea"*, fata şi-a revenit pe loc, fără ca lanţul să se fi rupt. În ziua a patruzecea Doamna Lilica s-a ridicat din pat, febra nu a mai revenit timp de câteva zile, era vindecată. S-a refăcut rapid, în condiţiile de exterminare în care eram ţinute. Medicul a recunoscut că vindecarea a fost

suprafirească:

- Aşa cum nu ştiu ce a avut, aşa nu ştiu cum s-a vindecat în condiţiile date (adică din nimic). Doar deţinutele ar putea să explice...

În convalescenţă noi căutam să o înveselim. O antrenam la lecţiile noastre de franceză. La retroversiuni, traduceam proverbe şi zicale româneşti care, ad literam, sunau cu totul aiurea. Doamna Lilica râdea sănătos de năzbâtiile care ieşeau şi ne contamina şi pe noi când ne explica modul cum sună în franţuzeşte.

Când s-a apropiat expirarea suprapedepsei mele m-a chemat la sine, şi-a luat rămas bun de la mine, deşi i-am spus că nu ştiu sigur ce mai gândesc *„tovarăşii"* în această privinţă. M-a rugat, dacă voi avea noroc să plec, să intru în prima biserică din cale şi să-l rog pe preotul respectiv să spună o rugăciune de mulţumire pentru miracolul ce l-a făcut Domnul pentru roaba Sa, Elena. Ceea ce am şi făcut întocmai.

Am plecat şi nu ne-am mai văzut. Revin la cea de-a doua pereche de cuvinte, *„exilul interior"*. Pe acesta îl cunosc şi eu foarte bine şi am destule elemente ca să-mi imaginez cum a fost cel al Doamnei Lilica. Pe acest exil interior am plâns cu convingere şi cu sinceritate şi mi-am cerut iertare pentru partea mea de contribuţie, dacă a fost şi cât a fost.

Pe cât a fost de generoasă, Doamna Lilica a iertat totul şi a intrat cu gingăşie de floare peste ultimul prag. Sunt sigură că îmbălsămează cerul.

16. Nana
(Sofia Cristescu Dinescu)

„Ajută-mă, Sfântă Fecioară,
Celula să-mi pară uşoară.

Când lacăte urlă smintite,
Să nu simt cum noaptea mă-nghite.

Să n-aud nici geamătul uşii,
Să nu simt strânsoarea cătuşii,

Cum frigul mă taie, mă frânge
Şi-mi intră în carne şi-n sânge,

Să nu simt cum foamea mă roade
Şi-o satur în vise năroade.

Ajută-mă, Sfântă şi Bună,
Să văd o fărâmă de lună,

Trimite-n pâclosul ungher
O lamă subţire de cer

Şi fă ca, din multele rele,
Să nu port pe suflet zăbrele,

Opreşte-mi a gândului fugă
Şi lasă-mi puterea în rugă,

Ca orele mele amare
Să pot să le-nşir pe rozare

Şi-atunci când mi-e teamă că sânger
Să treacă prin aer un înger.

Când ură cumplită-i afară
Ajută-mă, Sfântă Fecioară!

Ajută-mă, Sfântă Fecioară!
Şi-n zori, când scrâşni-vor zăvoară,

Ajută-mă, Sfântă Fecioară,
Să pot înghiţi apa chioară,

Cu gust de lătură şi sare
Şi ţine-mă, Maică-n picioare!

Stăpână a stelelor toate,
Mă-nvaţă să iert, de se poate,

Să-ncerc să-mi înăbuş mai bine
Dispreţul şi scârba din mine.

Ajută-mă, Sfântă Fecioară,
Ajută-mă, Sfântă Fecioară,
Ajută-mă, Sfântă Fecioară!

«Ave, Maria,
Grazia plena,
Dominus tecum...»

Ce cald s-a făcut şi senin . . .
Tot ceru-i sub pleoape,
Amin!”

„Rugă din celula «neagră» a Ciucului” – Eugenia Indreica Damian

Îmi cer din capul locului iertare dacă lacrimile îmi vor stinge vocea şi nu voi fi capabilă să duc la bun sfârşit înalta onoare care mi-a revenit de a rosti cuvântul de

rămas bun, la despărțirea de Nana Sofica, Nana noastră cea de toate zilele, atât de stimată, atât de admirată, atât de iubită, atât de neuitat.

Iartă-ne, Nană scumpă, că încercăm să evocăm etape din exemplara ta viață, știm, este mare îndrăzneala, dar simțim imperios nevoia să ne amintim.

Sofica s-a născut în ianuarie 1916, într-un orășel din Oltenia, al 11-lea copil din 12 al unei familii modeste. Orfană de tată, copilă fiind, Sofica a crescut sub oblăduirea mamei sale, o olteancă vrednică, ce i-a insuflat o solidă educație creștină și patriotică, pe un fond înzestrat cu multe virtuți. Terminând liceul în orașul natal, Sofica nu a avut posibilitatea materială de a urma un curs universitar, deși calitățile intelectuale i-ar fi permis cu prisosință urmarea instrucțiunii. A rămas să-și ajute din răsputeri familia lucrând minunile de broderii pe care iscusința neobișnuită a mâinilor sale și alesul simț al frumosului care o caracterizau, o ajutau să le realizeze. A meditat la matematică o mulțime de tineri din oraș până într-o zi când, printr-o prietenă, a ajuns la București, cu intenția de a cunoaște mișcarea legionară. A venit, a aflat, a rămas.

În 1934 participă la tabăra de la Arnota, în 1935 se află în tabăra de la Susai. Câtă încântare ne-au adus poveștile Nanei despre oamenii taberelor în lungile zile de închisoare! Îndrumată de inginerul Horodniceanu și ajutată de colonelul Zăvoianu, Sofica rămâne la București, la *„centru"*, când intră în comerțul legionar, casieră la cooperativă, unde a înlocuit-o pe Maria Ioraș, prietenă exemplară, o superbă legionară care ne-a fermecat sufletele la Mislea.

Sofica s-a avântat în viața legionară cu entuziasmul și puterea de dăruire totală a luptătorilor de mare elită. A avut fericirea, pe care nu a încetat să o prețuiască îndeajuns, să-l cunoască pe Căpitan, pe camarada Nicoleta și pe celelalte elite de la Centru. Dragostea, credința și devotamentul ei nu aveau limite. Sufletul ei ardea ca un foc continuu. La aceste flăcări ne-am încălzit și noi, epigonii acelor timpuri glorioase. Nana noastră din închisorile

comuniste era un izvor nesecat de istorie vie, din care ne-a adăpat cu o generozitate de care numai ea era capabilă. Neîntrecută și neobosită povestitoare, reușea să ne aducă la acele vremuri și la acei oameni ca și cum am fi fost și noi, aievea, printre ei.

De statură potrivită, mai degrabă micuță și slăbuță, Nana era întruchiparea reală a unei profunde smerenii. Încadrat de cosițe groase, chipul ei luminat de un zâmbet cald iradia bunătate și blândețe. Fața luminată din interior trăda un suflet fericit prin dăruire.

În acele vremuri Sofica a trăit mult în preajma camaradei Nicoleta. Nutrind pentru ea o evlavioasă și puternică dragoste a executat exemplar toate însărcinările primite de la dânsa. Astfel a avut o duioasă și nobilă grijă de Ion Caranica, luminându-i viața de singuratec cu gingășia ei sufletească.

În prigoana din 1938, Sofica, travestită în țărăncuță ardeleană, a îndeplinit sarcina de curier pe lângă camarada Nicoleta, cea mai importantă fiind legătura pe care a reușit să o facă cu cei închiși la Râmnicu Sărat. Inteligentă și abilă, a reușit să se strecoare într-o casă de lângă închisoare, de unde a reușit să comunice cu cei din interior prin intermediul unor litere mari din carton.

În 1939 este arestată și trimisă în lagărul de la Sadaclia împreună cu alte figuri de elită ale mișcării legionare, printre care Atena Ianuli.

Asasinarea Căpitanului și moartea zguduitoare a camaradei Nicoleta i-au sfâșiat sufletul. Însăși durerea ne povestea cu vorbe de foc cum s-a despărțit de camarada Nicoleta, cum a plecat aceasta pe drumul fără de întoarcere cu un zâmbet liniștit pe chipul hotărât pentru jertfă, făcându-i un semn de adio cu mâna în care-și flutura jacheta.

În 1940 a lucrat la ferma în care creșteau păsări, iepuri, oi și unde aveau și o fabrică de marmeladă. Veniturile ajutau mișcarea și câțiva copii orfani. Sufletul fermei erau Sofica și Marieta Nicoară, maica Mihaela de mai târziu, o altă lumină strălucitoare în bezna închisorilor comuniste. La

această fermă venea adesea Titi Gâță. Se spuneau acatiste, se citea paraclisul Maicii Domnului, se cântau rugăciuni.

În timpul războiului, însoțită de o echipă de legionare, Sofica a îngrijit de bolnavi, cu ardoare şi devotament, inițiind tot felul de bucurii pentru răniții mistuiți de răni şi doruri arzătoare. De pildă, de Crăciun, au făcut un brăduț mic dar frumos împodobit cu care au colindat toate saloanele spitalului în care lucrau.

Sub Ion Antonescu, Sofica a fost condamnată la trei ani închisoare pentru ajutor legionar. În acest răstimp, la închisoarea Văcăreşti, alături de Lucica Coterbic, a îngrijit pe copila Lenuța Ilie, condamnată la 25 de ani pentru vina de a fi cântat un cântec legionar. Copila zăcea plină de râie şi de păduchi printre condamnatele de drept comun. Sofica s-a ocupat de Lenuța Ilie, devenindu-i o adevărată mamă. I-a format caracterul creştin, i-a dăruit o viață interioară demnă, daruri pe care biata Lenuța nici nu le visase. Duse în cătuşe la Mislea, Lenuța s-a bucurat din plin de ocazia de a fi într-o familie spirituală, tratată cu dragoste şi omenie.

La Mislea, fetele legionare au format un cor pentru a da răspunsurile la biserica fostei mânăstiri Mislea, spre mulțumirea preotului care venea să facă serviciul divin pentru deținute. În 1940 biserica a fost afectată de cutremur. Fetele legionare au participat la refacerea picturii.

În 1944 Sofica a fost eliberată datorită unei confuzii, a fost de fapt un miracol al sfinților părinți Ioachim şi Ana. Lenuța rămânea în închisoare fără Nana, dar nu pentru lungă vreme.

În 1945 este îngrămădită din nou în lagărul de la Slobozia, unde lotul de indezirabili pentru noul regim a fost adunat pentru a fi oricând gata de sacrificare. Aici preoții închişi au amenajat un paraclis, iar fetele legionare au organizat un cor. Se făceau slujbe şi moralul tuturor era ridicat în ciuda zvonurilor alarmante.

În 1948 Sofica va reveni lângă Lenuța Ilie. Urmează cea mai lungă şi cea mai întunecată detenție în infernul comunist. Condamnată inițial la 10 ani, după executarea lor,

Sofica mai primeşte 6. În 16 ani străbate cumplitele citadele ale supliciului şi ororii: Ministerul de interne, Văcăreşti, Jilava, Mislea, Dumbrăveni, Miercurea Ciuc, Botoşani, Arad, Oradea, în unele din ele revenind de mai multe ori.

Aşa te-am cunoscut, Nana noastră, studente atunci, fetele tale, din care puține sunt azi la căpătâiul tău să-ți onoreze trecerea „*dincolo*".

După eliberarea din închisoarea strâmtă în cea mai largă, Republica Populară Română, ți-ai făcut, alături de fratele Victor, un cuibuşor modest de unde ți-ai urmat firul vieții, iradiind credință, aşa cum atât de cald a evidențiat cucernicul părinte al parohiei care te-a adoptat. Aici, în „*casa de rândunici*", sărmanul tău trup chinuit de prea grele încercări ți-a îngreunat în alt fel crucea, ca să adeverească faptul că vârful Golgotei este cel mai greu de atins.

Am căutat, Nană, printre cuvinte ca să aleg pe cele mai duioase şi mai tandre ca să le încarc cu tristețea noastră, să fac din ele alesul omagiu pe care ți-l datorăm, să-ți împletim din alesele cuvinte cea mai sclipitoare cunună de flori spirituale, pe măsura spiritului tău. Am răscolit noianul de amintiri ca să le aleg pe cele mai capabile să te evoc aşa cum ai fost, o inimă mare cât o țară, un spirit înalt cât o catedrală.

Dar ce cuvinte ar putea să exprime duios şi discret, fără să aducă atingeri nedezmințitei tale modestii? Câtă bunătate, câtă gingăşie, câtă dăruire ai revărsat în jurul tău şi cât ai însemnat pentru noi, cele pe care acelaşi crez şi aceeaşi luptă ne-a adus în preajma ta! Cine le-ar putea enumera? Ai fost mereu la dreapta noastră, gata să ne sprijini, să ne ajuți, să ne îmbărbătezi, să ne ridici, să ne creşti şi să te rogi pentru noi şi pentru toți însângerații neamului nostru. Câte s-ar putea spune despre virtuțile cu care ai fost înzestrată, cât de rodnică a fost pendularea sufletului tău între intransigență şi toleranță şi cum, totdeauna, a fost biruitoare iubirea!?

De la tine, Nană, am învățat noi cum este dragostea de aproape, acea iubire lipsită de tensiune, acea iubire care

iartă şi acoperă. A fost, Nană, iubirea ta asemenea celei descrise de Sfântul Apostol Pavel.

De la tine am învățat că demascarea vine de la demon, este asasinarea spiritului. Credeai în înălțare: *„Nu-i nimic dacă ai căzut, mâine va fi mult mai bine. Eu cred în tine, în puterea ta. Credința mea şi speranța mea să-ți dea avânt şi putere mai mare. Mâine vei lua din nou în spate crucea şi vei urca din nou Calvarul în cea mai deplină ascultare."* Cu adevărat tu ai dat un sens nobil suferinței. Transfigurată de dragoste, suferința se făcea dar; o jertfire de sine pentru cel mai nobil țel, mântuirea. Sunt atât de multe şi de copleşitoare clipele petrecute cu tine; dar ştiu că, dacă glasul tău s-ar putea face auzit, m-ar opri să-ți laud slujirea exemplară. Nu mă pot opri, însă, să nu evoc acele seri când ne cântai rugăciunea atât de dragă sufletului tău: *„Şi ocroteşte, Doamne, țara aceasta, neamul acesta şi pe omul acesta…"*

Era frumos glasul tău, un firicel suav de voce ca de copil, limpede, vibrant, un clopoțel de argint, care revărsa atâta puritate peste jarul credinței, încât, ascultându-te, ne gândeam la îngeri. Înregistrată pe o casetă, cântarea rugăciunii tale ar fi putut să te recomande celor de după noi, cum ai fost şi cât ai fost pentru cei din jurul tău. Ceva îmi spune însă că numai acolo, printre zăvoare şi cătuşe, candoarea glasului tău însemna măsura deplină a dăruirii tale, a valorii tale umane.

Îmi mai vine în minte un martor despre ceea ce ai însemnat pentru multe câte te-au cunoscut în prea mulții ani de detenție care ți-au fost hărăziți. Era la Jilava. În groapa care forma curtea de plimbare din fața secției noastre subpământene se plantaseră câteva flori, modeste flori de curte de închisoare. Era vară şi, în mijlocul răzorului, se înălța vertical o nalbă, o prea modestă nalbă. Da, dar ea era deasupra celorlalte flori, poate mai aspectuoase şi lumina soarelui se aduna bogat pe petalele ei dându-le o strălucire aparte. Într-o zi, Nena a exclamat:

- Nană, tu eşti nalba!

Da, tu erai nalba…

Ştiu, Nană, e timpul să mă opresc. Tu nu doreşti să mai asculți cuvinte. Ai prefera să ne unim într-o sublimă rugăciune, simplă, scurtă, dreaptă şi pornită din inimi. Să-l rugăm, aşadar, pe marele Arhanghel călăuzitor să însoțească zborul sufletului şi să-l depună lin şi împăcat la picioarele Blândului Judecător. Acolo te aşteaptă legiunea biruitoare care va primi cu onoare raportul tău. Bunul Mântuitor va rosti cuvintele pentru care te-ai luptat neabătut, când prin păduri cu fiare sălbatice, când prin mlaştini de deznădejde, când pe munți de suferință. El va rosti cuvintele pe care singur El le poate pronunța:

„Soră Sofia, pace ție! Iertate să-ți fie păcatele, că mult ai iubit!"

17. A plecat Oltea...
(Oltea Manoliu Bellu)

„Eu n-am avut, Doamne, aur să-i dau
Vieții vrăjmaşe tribut.
Din anii mei tineri ce-n mine sunau
O salbă de preț i-am făcut.

I-am dat şi grădinile-mi grele de flori,
Belşug de culoare aprinsă
Şi-aripile care m-au dus peste nori
Şi fruntea cu zare încinsă.

Dar viața hapsână a vrut să mai pun
Un galben în salba de foc
Şi-am rupt ca pe-un mugur din cerul meu bun
Şi steaua ce-mi poartă noroc.

Iar anii din salbă au ars ca de jar,
Cu ei şi întregu-mi avut . . .
Nimic n-am dat vieții vrăjmaşe în dar,
I-am dat tinerețea, tribut!”

„Tribut” – Eugenia Indreica Damian

Vestea m-a năucit de parcă mă aşteptam ca ea să nu *„plece”* niciodată şi uite că s-a întâmplat, totuşi: A PLECAT!

Când mi-am revenit din uluire m-a copleşit o tristețe amară, grea ca o necruțătoare mustrare de conştiință. Era bine şi era suficient să o ştiu existând undeva, vie şi frumoasă în gândire şi în caracter, aşa cum o cunoscusem în anii mulți de temniță petrecuți împreună şi uite, binele acesta s-a spulberat ca o petală de floare în vânt.

Câtă tristețe!

M-a împovărat apoi şi certitudinea că nu voi fi în putere să alerg la Bucureşti pentru a mă alătura convoiului ce o va conduce pe ultimul drum. Dar mi-a venit izbăvitor gândul că neputința mea îmi rezervă, totuşi, un bine. Voi rămâne cu imaginea frumoasă a chipului său viu, nemodificat de palida sărutare a morții.

Am parcurs în reculegere toți anii când, împreună, ne-am trudit să învingem temnița. Dar inima mă îndeamnă să nu stărui asupra împrejurărilor prin care am trecut, purtate de acelaşi ideal. Ne despărțisem la Arad (în temnița mărginaşă) după lungi ani de calvar: eu plecam spre *„afară”*, ea rămânea încă *„înăuntru”*. Ne-am regăsit după o lungă vreme la parastasul de 40 de zile ce se celebra la biserica Gorgani pentru doamna Lilica (Elena Codreanu Praporgescu). Stătea într-un colț ferit, învăluită în veşnicele ei tăceri. Tăceri care erau văluri de înțelepciune aşternute peste o personalitate deosebit de complexă, un caracter puternic, un stil de viață auster, o prezență cu totul deosebită.

Stătea în umbră cu aceeaşi ținută elegantă şi sobră, de o distincție aparte. Chipul ei, de obicei grav şi fără zâmbet, era luminat de un surâs abia perceptibil, enigmatic, reflecția unei intense trăiri interioare. Oltea rămăsese neschimbată, deosebită, părea că timpul ce trecuse nu o diminuase. Avea aceeaşi prestanță ce părea că nu este dispusă să cedeze sub povara anilor. Nu a schițat nici un gest, dar am ştiut că mă aşteaptă. M-am apropiat cu aceeaşi sfială ce mă încerca totdeauna în prezența ei şi nu am găsit

un cuvânt de salut mai potrivit decât constatarea:

- Eşti frumoasă, Oltea, ai rămas frumoasă.

Aprecierea mea nu se referea atât la trăsăturile chipului său, cât, mai ales, la acea frumuseţe interioară care transfigurează şi uimeşte. Oltea mi-a răspuns cu un *„mulţumesc”* în stilul ei, tăcând. Dar surâsul cu care mă aştepta s-a făcut pentru o clipă mai luminos. Am ştiut că este un salut cald şi i-am răspuns în stilul ei, tot cu un zâmbet, în tăcere. Am revăzut-o la înmormântarea Getei Gheorghiu când am intenţionat să o întreb mai multe:

- Cum este viaţa ta, Oltea?

Mi-a răspuns scurt, cu un singur cuvânt, cel mai scurt posibil (câtă oroare a avut mereu de vorbăria fără de conţinut!):

- Gri!

Am înţeles exact ce a vrut să spună şi m-am întristat. Viaţa îi retrăsese puctul de sprijin aflat într-un cămin exemplar şi îi colorase în gri existenţa.

M-am întristat, dar nu m-am tulburat; ştiam că, deşi părea mai mult absentă la ceea ce se petrecea în jurul său, Oltea le trecea pe toate prin inimă, într-o tăcere, de multe ori, tragică. În adâncul tăcerilor sale, o inteligenţă vie, activă, cataloga drastic faptele, întâmplările; cu cât acestea se îndepărtau de idealurile ei de perfecţiune, cu atât creştea şi suferinţa ei. Era suferinţa sufletului ce călătoreşte cu durere în căutarea perfecţiunii. Cenuşiul istoric ce adumbrea patria iubită era mai dramatic ca moartea în sine; simţeam şi eu la fel ca ea.

Aş fi dorit să aflu mai multe despre ce gândea ea anume, dar cineva ne-a întrerupt. Simt această părere de rău cu ascuţimea unei nedreptăţi ce mi s-a făcut, dar, mai ales, ce i-am făcut ei.

Sper, cu ardoare sper, că Oltea nu şi-a pierdut speranţa şi convingerea că acceptarea suferinţei în lupta pentru desăvârşire înlătură întunericul deşertăciunilor lumeşti şi că, în acest fel, sufletul parcurge furtunile vieţii spre bucuria supremă, luminoasă, eternă.

Aş dori să aflu acum un cuvânt de despărţire în numele tuturor celor ce am cunoscut-o, am iubit-o şi am admirat-o. Mă gândesc, mai ales, la Viorica (Pârnac Stănescu), prietena ei blândă, statornică şi desăvârşită. Aş dori să găsesc cuvântul care să-i aducă bucuria frumosului în deplina sa accepţie. Ştiu sigur că un necrolog clasic cu *„s-a numit... s-a născut... a trăit... a suferit...”* ar întrista-o... nu i-ar fi nicicum pe placul inimii sale ce atât de mult a iubit discreţia.

Poate că, totuşi, unii ar fi bucuroşi să afle că s-a născut la 19 martie 1924 în oraşul Hotin (pe atunci în România Mare şi nu în neagra străinătate). A urmat cu regularitate toată scara unei educaţii alese, în primul pluton totdeauna şi a fost arestată în ultimul an al Facultăţii de Medicină. A suportat toate rigorile închisorii comuniste, în toată oroarea lor şi pe toată întinderea (1948 – 1964).

Ce râuri de afecţiune ar putea şterge un astfel de martiriu?!

Mă bate gândul că, pentru Oltea, un gest, un singur gest, ar fi mai elocvent decât orice discurs şi anume acela de a-i oferi o floare, o singură floare în care să strălucească frumuseţea tuturor florilor ce i-ar fi putut fi oferite. Îmi dau seama însă cât de imposibil este să găsim o floare pe potrivă.

Fiecare om este unic. Este cu neputinţă să gândeşti identic chiar cu cea mai apropiată fiinţă. Chiar şi în relaţiile cele mai apropiate rămâne, de la cunoaşterea unuia la a celuilalt, o distanţă, de multe ori, percepută ca ceva dureros. Îmi este deci greu să ştiu ce floare ar prefera Oltea, o personalitate închisă în singularizare, unde bucuriile, ca să fie depline şi adevărate, trebuia să aibă temeiuri adânci.

M-am gândit să alegem un trandafir mistic, fără spini, cu spinii retezaţi de iubirea ce se nesocoteşte pe sine pentru fericirea celuilalt. Dar o scrisoare primită de la Viorica mi-a schimbat gândul. Viorica mi-a trimis un fir de lăcrămioară, presată, culeasă din grădina sa, cu menţiunea: *„lacrimi pentru cei plecaţi”*.

Da, aceasta este floarea care se potrivea cu Oltea! O lăcrămioară mistică! Atât de modestă, dar atât de desăvârşită, atât de emblematică pentru sufletul Oltei!

O lăcrămioară mistică în a cărei discreție sunt îngropate toate cuvintele, rămânând doar sensurile mute închise în minusculele cupe ale florii.

O lăcrămioară mistică în ale cărei potire micuțe ard arome ce vorbesc despre mireasma duhovnicească ce face ca cerurile să zâmbească. O lăcrămioară mistică, imn, cânt serafic, laudă adresată Creatorului Sublim.

Acum, la despărțire, din tot noianul de clipe ce ne-au unit pentru eternitate, îmi vine în minte celula de la Miercurea Ciuc (nr. 4) unde patru studente izolate de celelalte se căzneau să domesticească suferința: Oltea (Manoliu), Gigi (Indreica), Gica (Popa) şi subsemnata, Pazi (Oțel). Eram în unul din acele momente când depănam amintiri din *„libertate"*. Pentru noi era esențial să ne amintim de zilele frumoase din trecutul nostru adolescentin. Aveam impresia că, dacă nu le vom împrospăta, le vom pierde pentru totdeauna. Era şi acesta un mijloc de a ne elibera, nu atât de suferință, cât de încrâncenarea cu care înghițea totul, până şi trecutul.

În ziua respectivă Oltea ne-a povestit ceva în legătură cu frățiorii ei gemeni: Mihai şi Alexandru. Povestea ei părea să ateste asertiunea potrivit căreia copiii spun lucruri trăsnite. Într-una din zile, copilaşii au urmărit de la fereastra casei părinteşti o înmormântare ce se desfăşura la casa de peste drum. Preoții îmbrăcați în odăjdii cernite, dricul acoperit cu covoare şi coroane din flori frumoase, caii împodobiți cu valtrapuri tivite cu argint, toate privite cu inocență, i-au impresionat în aşa măsură încât au dorit să se bucure şi ei de atâta strălucire şi i-au cerut mamei cu hotărâre:

- Vrem să avem şi noi mortul nostru.

Oltea şi-a terminat povestirea uşor amuzată de această năstruşnicie. Dar ochii aveau privirea gravă care mărturisea că, dincolo de cuvinte, gândurile coborau, ca de

obicei, până la profunzimea înțelesurilor:

VULNERAT OMNES, ULTIMA NECAT!

Acum frățiorii ei aveau mortul lor, har plătit cu lacrimi amare. Trebuie să trecem şi prin aceasta. Aşa este legea şi ordinea firii. Trebuie să murim ca să putem învia şi trebuie să suferim ca să putem muri. Trebuie să cunoaştem agonia, ultima din toate câte trebuie să le cunoaştem:

Să suferim...
Să murim...
În nădejdea Învierii!

18. A căzut o stea!
(Georgeta Iancu Gheorghiu)

CÂNTEC DE LEAGĂN

Pentru Mihnea
în numele mamei

„Este mic deşi trec anii,
Puiul mamii,
Pentru el îngână basme
Lin, castanii.

Cum i-aş face-o jucărie
Din hârtie,
Când, cuprins de dorul mamei,
Vrea să vie.

Sau o barcă dintr-o nucă,
Să-l aducă
Pe un râu cu matca plină
De lumină.

Şi-aş mai face pentru mic
Şir de zmei,
Cu frânghii de borangic,
Funigei.

Şi i-aş făuri din soare,
Lucitoare,
Pentru când va creşte mare,
Spadă tare.

Dar e mic, deşi trec anii,
Dragul mamii,
Pentru el îngân în noapte:
Nani, nani!"

Eugenia Indreica Damian

A căzut o stea! A mai căzut o stea! S-a desprins luminos şi totuşi dramatic de pe cerul existenţei noastre, a părăsit colţul nostru de spaţiu şi timp şi a plecat să se alăture celor care, de la o vreme, se duc şi se tot duc şi ne lasă pe noi aici cu ochii pierduţi în lungul drumului fără întoarcere.

A plecat spre limanul cel lin, iubita noastră soră Geta şi a luat cu sine toate ipostazele în care sufletul ei nobil şi generos a ars neostoit. A plecat Geta – fiică, Geta – mamă, Geta – soţie, Geta – bunică, Geta – soră, Geta – prietenă, Geta – camaradă, Geta – ctitoră şi încă multe alte ipostaze pe care doar Bunul Dumnezeu le cunoaşte în întinderea, valoarea şi virtutea cu care au fost îndeplinite într-o viaţă de om exemplară. Călătoare în acest spaţiu mirific al patriei noastre, călătoare vremelnică între cele două determinări de timp (naştere şi moarte) Geta a fost, mai presus de toate, un ostaş de primă linie, cu o chemare specială pe un front al unui destin ce trebuia împlinit. Şi l-a împlinit până la capăt.

Mi s-a atribuit nobila sarcină şi deosebita onoare să rostesc, în numele suratelor sale, cuvântul de rămas bun. Nu ştiu cum voi reuşi când pe toată întinderea sufletului meu s-a înstăpânit un plâns bătrân, nu atât pentru cât ia din mine Geta, ci pentru cât de puţină voi fi fără ea. Îmi cer iertare că simt nevoia unei mărturisiri, poate prea personală. Nu o fac din trufie şi nici nu fac o impietate faţă de toate prietenele Getei, dar mărturisesc că Dumnezeu a trasat între

sufletele noastre o legătură specială pe care nici ea şi nici eu nu am putut să o definim. Relaţia noastră o percepeam ca pe un dar ce venea de dincolo de noi, era o căldură tainică ce nu era ceea ce se înţelege, de obicei, prin prietenie. Vieţile noastre se desfăşurau paralele, fără să ni le împărtăşim şi fără să le cunoaştem detaliile. O tăcere pe care, însă, nici una din noi nu o trăia ca pe o sustragere, se putea prelungi pe lungi perioade de timp. Dar era suficient ca Geta să-mi trimită un semnal – *„am nevoie de tine"* – ca să răspund imediat *„prezent"*.

Această *„nevoie de mine"* nu era numai o nevoie de un ajutor concret într-o treabă oarecare, ci şi un dor de a fi *„împreună"* la acea treabă. Era, poate, o nevoie de a-şi topi în calmul meu fervoarea cu care se implica în dăruire şi căreia, singură, nu-i putea pune limite. Nu ne spuneam cuvinte mari. Câteva vorbe simple dar esenţiale erau suficiente, soluţiile problemelor veneau de la sine. Alături, sufletele noastre se cufundau într-un calm divin, o căldură celestă, izvorâtă dintr-o profundă înţelegere ce ne învăluia binefăcător. Trăiam cu bucurie senzaţia de pace, conştiente fiind că, de fapt, nu aveam nici un merit noi.

Sunt neconsolată că, datorită unui accident stupid, nu am fost prezentă şi la ultima ei clipă pământeană. Iartă-mă, scumpa mea!

Îmi cer, de asemenea, iertare că, în cuvântul meu nu voi aduce prea multe elemente biografice. Geta era discretă, sigur nu ar dori să fie prea etalată personalitatea ei. Era mândră de obârşia ei şi de toţi cei dragi inimii sale; o inimă mare cât o cetate. Ei îi plăcea să le ţină pe toate ascunse în inima sa.

S-a născut la 3 octombrie 1923 la Brăila, oraş de care se leagă o copilărie şi o adolescenţă fericită în sânul unei familii echilibrate, în cea mai bună tradiţie a României dintre cele două războaie. A urmat Liceul Comercial din Brăila pe care l-a completat cu studii superioare la Academia Comercială la Bucureşti. Într-o zi de 6 octombrie s-a căsătorit cu un bărbat demn şi dârz, pe măsura propriei ei

integrităţi morale. Căsătoria lor a fost binecuvântată cu un fiu, nevinovata făptură care urma să suporte din plin nefericirea potopită peste ţară de regimul comunist. La 11 luni este părăsit de mama care va fi închisă ca deţinută politic între anii 1948 – 1953. Ce cuvânt poate tălmăci drama acestui copil care ştia despre existenţa *„mamei Geta"* doar din legendă, fără chip şi fără glas, până în clipa când a aflat că fiinţa aceasta supranaturală a venit, totuşi, la el. Bucurie scurtă pentru că, între anii 1954 – 1964, tatăl îl va părăsi pentru a-şi dărui tributul de jertfă şi suferinţă la Aiud.

În cele din urmă Dumnezeu a hotărât să reunească familia. Fiul, Mihnea, s-a căsătorit cu Cecilia pe care Geta a iubit-o ca pe o fiică şi i-a preţuit calităţile. Cei doi copii, Bogdan şi Raluca, i-au fost nepoţii dăruiţi de Dumnezeu cu alese daruri. I-a iubit mai mult decât ochii din cap.

Geta iubea mai presus de orice discreţia, acea bunăcuviinţă caracteristică persoanelor de mare stil, care ştiu că nimic nu ne înalţă mai mult decât omenia. Tot ce a muncit Geta în viaţa ei ce se numără la aproape 77 de ani, a muncit pentru eternitate şi pentru mântuire şi nu pentru strălucirea numelui său. Geta considera că cel mai van obicei al lumii este bălăceala în laude în care aceasta se complace. Voi respecta această frumoasă caracteristică a Getei şi nu voi dezvălui nenumăratele clipe cu care ne-a îmbogăţit. Totuşi nu mă pot opri să nu pomenesc în puţine cuvinte câteva din trăsăturile minunatului ei caracter.

Geta şi-a format caracterul cu atenţie, trudă şi perseverenţă în lumina preceptelor legionare pe care le-a respectat statornic. Nu este de mirare că, în viaţa ei, credinţa ortodoxă a fost farul călăuzitor. Geta înţelegea, în felul ei cele trei mari virtuţi creştine. Ea înţelegea ***credinţa*** nu atât ca o desfăşurare teologică a noţiunilor creştine ci, mai ales, ca pe o trăire uimitoare, capabilă să transfigureze absurdul existenţei în comori ce amplifică abnegaţia şi devotamentul, calităţi ce înmoaie inimile cu lacrimile iubirii. Geta aprecia trăirea creştină mai mult în comuniune decât în izolare, pentru că în comunicare spiritele se întâlnesc într-o

înlăcrimată rugăciune, într-o binecuvântată pace.

Geta vedea ***iubirea*** ca pe o bucurie de a fi şi a te simţi împreună, de a se considera unii cu alţii ca fii ai unui Tată pe care să-L cunoaştem, să-L gândim şi să-L simţim ca pe un **Tată – Iubire**. Iubirea implică decizie şi dăruire, cere timp, strădanie şi răbdare, multă uitare de sine şi multă disciplină. Geta avea un statornic concept despre disciplină, singura care justifică autoritatea.

Geta vedea ***speranţa*** ca pe o atenţie a Duhului Sfânt. Când Duhul Sfânt ia în primire inima noastră, gândurile îndoielnice încetează, neîncrederea se leapădă, îngrijorările se sting în pace, iubirea cuprinde fiinţa şi speranţa o înaripează.

Geta avea stilul ei personal de a aplica în toată activitatea sa crezul ei de viaţă. Odată ce plănuia o activitate şi coordonatele ei erau fixate, nu mai avea răgaz până ce nu ducea la îndeplinire tot planul. De multe ori nu se oprea aici. Din perfecţionare în perfecţionare Geta te făcea să crezi că nu va atinge niciodată punctul terminus. Avea darul de a polariza în jurul ei exact elementele de care avea nevoie. Închega o colectivitate din persoane foarte diferite care devenea repede unitară şi ataşată ideilor sale. Puterea ei de dăruire nu cunoştea limite şi determina şi la alţii trăiri de mare intensitate. Ştia să aplaneze conflicte şi să se facă ascultată pentru că ştia până unde poate fi împinsă autoritatea. Ştia să urmărească în timp, cu multă perseverenţă, un vis ce altora putea să le apară irealizabil.

Cel mai grăitor exemplu în sensul celor de mai sus îl constituie paraclisul de la Mislea. Visul unui altar ridicat de roabele Domnului ce s-au nevoit în închisori cred că s-a înfipt în sufletul ei încă din anii detenţiei.

La Mislea, când munca în ateliere facilita o liberă circulaţie prin temniţă, Geta a organizat, într-o dulce primăvară, primul ei altar. Într-un dormitor mai pitit, pe un taburet adus din atelier, cu o candelă închipuită cu vată într-o ceşcuţă cu ulei obţinut de la bucătărie, cu flori adunate de prin curţi, a format un catafalc pentru Mântuitorul

Răstignit, Care, în felul acesta, a binevoit să vină şi în închisoarea noastră în Vinerea Prohodului. La Prohod au participat toate deţinutele care nu erau în ateliere la acea oră, când s-au cântat toate versetele ce au fost adunate în prealabil din toate memoriile care păstraseră câte ceva în amintirea lor. Niciodată n-am perceput mai clar faţa divinităţii scăldată în lacrimi. Nimic nu poate emoţiona mai profund decât entuziasmul izbucnit din inimile purificate de suferinţă şi asceză.

Geta organizase totul. Îmi dăduse şi mie un rol, să recit rugăciunea Sfântului Isaac Sirul care se referă la Sfintele Patimi. La acel Prohod de neuitat s-a conectat sufletul meu la cel al Getei. I-am înţeles trăirea şi bucuria de a fi reuşit să înalţe un altar în mijlocul infernului, altar imens deşi a încăput pe un taburet. Am căutat-o cu privirea, mult, în mulţime. Se estompase, stătea într-un colţ, rezemată de un pat, tânără, frumoasă, tăcută, cu ochii numai lumină şi cu mâna dreaptă dusă la buze (un gest ce-i era caracteristic). Părea mirată de tot ce simţea şi trăia alături de noi.

De aceea nu m-am mirat deloc când Maica Domnului a ales-o pe ea coordonatoarea lucrărilor menite să înalţe Paraclisul de la Mislea. De la un capăt la celălalt un miracol, Paraclisul s-a înălţat din arderea de tot a sufletului Getei. Toţi cei care, într-un fel sau altul, ne-am bucurat să participăm la alcătuirea lui, nu vom uita niciodată dulcea binecuvântare cu care am fost, pur şi simplu, copleşiţi. Mai mult ca oricine, Geta s-a contopit atât de total cu realizarea acestui vis încât aveam impresia că este o nouă legendară Ană ce se auto-zideşte în ziduri.

Îi simţeam sufletul incendiat, pur şi simplu. Cu fiecare realizare îi înţelegeam elanul fără să fie rostite cuvinte. Seara, ostenite, întinse pe saltele pentru odihnă, mi se părea, alături de ea, că noaptea ce coboară peste truda noastră este mai adâncă, mai parfumată, mai sfântă. Cerul era atât de aproape de noi încât am fi putut, aşa cum spunea un poet, *„să ne aprindem degetul de la stele"*.

Îmi amintesc acum de o clipă care îmi stăruie mai mult în minte. Ne îndreptam, în convoi, spre crucea înălțată pe locul Sfântului Altar al fostei mânăstiri, ce urma să fie sfințită. Prea Sfințitul în frunte iar noi, cei prezenți, în urmă, păşeam sfioşi pe aleea presărată cu trandafiri. La un moment dat Geta a venit lângă mine şi mi-a şoptit: *„Sublimul acesta, Pazi, oare, nu-l visez? Este aevea?...”*

Am înțeles ce vroia să-mi spună. În pas cu noi păşea biserica cea vie, cea de patru veacuri a fostei mânăstiri. Păşeau şi acelea dintre noi care nu mai erau, păşeau alături de noi cu toții, chiar şi aceia care azi nu erau încă, dar vor fi, în viitor, toți legați într-un anume fel de sfânta troiță.

Am privit-o. Avea ochii plini de lacrimi; se rotunjeau scânteietor în sclipirile soarelui şi nu cutezau să se prelingă pe obraji.

Aşa era Geta şi era cu neputință să nu o iubeşti. Paraclisul de la Mislea a fost şi va rămâne marea ei iubire, îndrăznesc să afirm aceasta pentru că, pentru realizarea lui şi-a pus întreaga ființă şi nu a pregetat să-şi implice întreaga familie. Suntem convinse că îl va iubi şi îl va ocroti, dragul ei paraclis, şi de pe celălalt plan al existenței sale.

Călătorie izbăvitoare, scumpa noastră! Noi ştim că drumul tău va fi bun, că toate strădaniile tale îți vor înlesni zborul spre lăcaşul cel de veci. Gândul acesta să fie mângâiere familiei tale. Ştim că ai dori să fie consolați, să nu sufere. Le spun să-şi afle alinare în faptul că toate suferințele tale şi toate realizările tale ți-au dat o aură ce nu se va lua de la tine, pentru că Domnul judecă în dreptate şi adevăr.

Iată, noi te salutăm în poziție de drepți. Du celor care te aşteaptă dincolo salutul inimilor noastre. Du Maicii Domnului dangătul de clopot care ți-a înfiorat inima cu prima lui bătaie, aşează la picioarele lui Iisus recunoştința noastră însoțită de rugăciunile noastre şi, mai ales, nu uita să mulțumeşti Duhului Sfânt pentru porumbelul ce l-a

trimis să ne încurajeze la ceas de cumpănă. Spune Tatălui Ceresc, păcătoşi cum suntem, că Îi cerem iertare şi Îl implorăm să ne arate cum să împlinim mai bine voia Sa cea sfântă.

Bineprimite să fie jertfa şi strădania ta, ***ad majorem Dei gloriam***!

19. Iolanda şi Rarăul
(Iolanda Popescul)

„Dac-aş avea un suflet cât un munte,
Cu piscurile niciodată goale,
Îngenunchiat în poarta Slavei Tale
Ca să m-atingă mâna Ta pe frunte,

Eu l-aş urca de fiecare dată,
La răsăritul marilor dureri
Şi turmele de zile fără cer
Le-aş odihni-n poiana lui curată.

Aş pune-n viaţa rece şi deşartă
Lumina care nu pot s-o găsesc
Şi, când aş şti să iert şi să iubesc,
Aş coborî în lumea mea de piatră."

„Săracul" – Eugenia Indreica Damian

2003, 8 august, ora 9 în înserare, aceasta este clipa de înoptare a Iolandei şi nu putea fi decât o astfel de clipă: o sfântă seară de vară, în care firea prosternată în faţa misterului divin îşi rosteşte rugăciunea de înoptare. Merita Iolanda o astfel de clipă în înserarea sa deoarece era una

din acele fiinţe solare ce a parcurs drumul vieţii cu distincţie, cu bunătate, cu blândeţe.

Ar fi să spun că s-a născut în timpul primului război mondial, în martie 1917, în conformitate cu documentele, dar, după adevăr, s-a născut în octombrie 1916. A avut parte de o educaţie aleasă parcurgând treptele instruirii şcolare cu merite deosebite, fiind înzestrată cu o inteligenţă scânteietoare şi un caracter de o mare frumuseţe. Şi-a făcut studiile superioare la Facultatea de Medicină din Iaşi, unde a strălucit. În calitate de medic psihiatru a făcut onoare breslei hipocratice peste tot pe unde au purtat-o valurile vieţii zbuciumatului veac XX. Veac ce a fost mai greu de îndurat pentru cei din Nordul Bucovinei nu numai pentru cele două războaie mondiale ci şi pentru cele două refugii, ultimul definitiv şi cu grave consecinţe în jumătatea de veac comunist.

Sumedeniile de localităţi parcurse – Cernăuţi, Gleiwitz, Armeniş, Arad, Timişul de Sus, etc. – s-au bucurat de competenţa sa medicală şi nelimitata sa putere de dăruire, calităţi ce o aşează, fără exagerare, în şirul doctorilor fără de arginţi. Oraşul în care a poposit în cele din urmă a fost Braşovul, oraşul binecuvântat cu frumuseţe. Va fi fost o bucurie pentru Iolanda să locuiască într-un astfel de oraş, căci avea o acuitate deosebită de a percepe toate nuanţele de frumuseţe ale naturii.

Nu intenţionez să detaliez etapele de viaţă ale Iolandei, trăite de ea cu generozitate pentru oameni şi pentru locuri. Sunt convinsă că acei ce au cunoscut-o vor şti să aprecieze cum se cuvine clipele petrecute în compania ei. Mă voi rezuma să creionez cu un fior de emoţie şi cu un gând de recunoştinţă clipa mea petrecută în preajma Iolandei.

Am cunoscut-o la Cernăuţi la sfârşitul anului şcolar 1942 – 1943, când eram încă elevă la Liceul Ortodox de Fete *„Elena Doamna"* din acest oraş. Iolanda era medic psihiatru la spitalul oraşului, un spital impunător, aşezat într-un parc splendid. Pavilioanele rezervate bolnavilor legaţi de psihiatrie erau o minunăţie. Am venit la spital

însoțită de Tați (Tațiana Vlad) care trebuia să mă pună în legătură cu Iolanda. Îi urmam lui Tați la conducerea *„cetățuiei”* de la liceul nostru. Primul contact a fost o surpriză. Iolanda pe care o aveam în față era cu totul altfel decât mi-o imaginasem. Nu avea o ținută impunătoare și severă, dimpotrivă, față de Tați arăta ca o soră caldă și binevoitoare. Iolanda nu avea deloc înfățișare de Ioana d'Arc, așa cum mi-o imaginasem. Era o ființă firavă, o blondă plăcută, dar nu uluitoare. Avea ceva ce te atrăgea din primul moment, ochii luminoși, zâmbetul, o căldură umană ce te fermeca. Ochii aveau reflexe verzi de o limpezime cuceritoare. Privirea, de obicei luminoasă, avea uneori lunecări de umbre, un fel de tristețe blajină, nu tristețea posomorâtă care îți taie cheful de viață. Era tristețea omului profund, cu o înțelegere superioară a vieții, capabil să descifreze până departe misterul existenței. Chipul ei cu trăsături regulate, fără a fi eclatant, era luminat permanent de un zâmbet abia perceptibil care nu era totuși bucuria, ci reflexul luminos al unei tristeți potolite, plină de înțelepciune. Toată ființa ei exprima blândețe și bunătate, nu avea nimic din rigiditatea pe care concepția mea de atunci o atribuia unei luptătoare. Am știut din primul moment că ea este *„maistrul”* și eu *„ucenicul”* și m-am oferit cu toată deschiderea acestei relații din care am avut de câștigat.

Vara care a urmat a fost pentru mine o încântare. Veneam cu regularitate la spital. Iolanda locuia mai mult în unul din pavilioanele rezervate personalului medical. Îmi făceam raportul printre picături în timp ce vizita bolnavii din diferite pavilioane. Ca în platonica Elada, în timp ce pașii ne purtau printre rondurile de flori și pe sub arborii falnici, Iolanda îmi răspundea la nedumeriri. Îmi spulbera îndoielile și mă pregătea pentru viață dintr-un unghi diferit de școală și familie, deși în același sens. Iolanda nu-mi ținea lecții de doctrină, ci mă făcea să înțeleg (mai ales din felul ei de a fi și de a gândi) care sunt motivațiile pentru care ne-am ales un drum anevoios și mereu blamat de cei interesați să înece în insulte un ideal înalt și generos.

Iolanda era tânără (câtiva ani mai mulți ca ai mei) dar viața ei era de acum hotărnicită. Ea considera că realizarea eu-lui ca scop în sine este pierdere de vreme și crează conflicte, nefericire, durere. Numai ieșirea din cercul egoist și dăruirea totală unui țel sublim (cum ar fi Învierea Neamului) are valoare. Fericirea omului nu constă în realizarea dorințelor egoiste, ci în faptul de a se dedica unui CE care înseamnă mai mult decât el însuși, se poate face unealtă desăvârșită a unor idei care să-l ridice mai presus de viața individuală spre PATRIE, spre OMENIRE, spre DUMNEZEU. Era nevoie de un caracter ferm și de multă iubire pentru a parcurge un astfel de drum.

Iolanda îmi arăta prin exemplul său, prin felul cum se purta cu pacienții săi, cum, prin iubire, simțul deosebirii dintre bolnavi și sănătoși se stingea și cum, sub blândețea sufletului ei, se alina suferința omului bolnav, prigonit de soartă. Toată ființa ei îmi arăta că a fi bun înseamnă a trăi și a înțelege drama semenului său.

Era foarte lucidă, nu se îmbăta cu iluzii. Știa că drumul ce urma să fie străbătut va cere multă jertfă, multă suferință. Știa că va fi nevoie de multă iubire și de mult eroism ca să poată fi îndurate prigoanele, supliciile, sărăcia și chiar moartea. Știa că acele jertfe vor fi unitatea de măsură a unor valori adevărate ce le justifică pe deplin. După părerea ei, jertfa era corolarul iubirii și avea două fețe. Una arăta cât ne-a costat și a doua cât am dobândit.

Memoria îmi este prea limitată și cuvintele prea sărace ca să pot aduce mărturii ample despre Iolanda anilor mei tineri. A fost un suflet de mare preț cântărit cu tot noianul de fapte bune realizate într-o viață de om cu har împlinită. Atât pentru mine cât și pentru mulți alții cuvântul care ar echivala valoarea ei este Rarăul.

La sfârșitul verii care coincidea cu sfârșitul *„uceniciei”* mele Iolanda m-a urcat pe muntele Rarău împreună cu unii din apropiații săi, printre care Tați și Viorica. Tați era prietena mea Tațiana Vlad (Guga) iar Viorica pe care nu o cunoșteam atunci era Viorica Pârnac (Stănescu) și avea

să devină minunata soră de suferință cu care am împărțit mulți ani de temniță.

Pe acest munte, care pentru mulți bucovineni înseamnă, pur şi simplu, MUNTELE, am cunoscut măreția şi forța mistică a peisajului montan. Nu e locul să descriu aici minunata excursie; urcuşul în plină noapte sub raze de lună, sclipiri de stele şi de licurici; zile fermecate petrecute pe Pietrele Doamnei sau la Cabana Căpitanului; vecernia de la schit sub icoane făcătoare de minuni, dormitul pe saltele de cetină sau de fân cosit. Toate au fost NE-MAI-ÎNTÂLNITE şi de neuitat. Am trăit pe Rarău o *„răpire"* miraculoasă, o *„scufundare"* într-un hău de linişte, de pace, de tăcere. Ca într-o imensă catedrală, Dumnezeu ni se arăta ca o bucurie imensă, copleşitoare, intensă. Ne scăldam într-un ocean de frumusețe şi lumină în care sufletul era beat de fericire.

Ce splendoare ar putea egala un răsărit de soare pe Rarău?

Lumina revărsată peste clăbucii norilor diafani ne umplea de bucurie, de încântare, de pretutindeni aflam că Dumnezeu ne spune *„Eu sunt Cel Care este!"*

Iolanda ne-a dăruit acest moment ca bornă de hotar în desfăşurarea celor ce urmau să vină. Acest moment m-a ajutat în multe situații grele să primesc toate relele ca şi cum ar fi învăluite în taina divinității; ca fiind un dar al lui Dumnezeu asemeni Rarăului Bucovinei noastre ce stăruia în sufletul meu învăluit în lumină, în frumusețe, în mister.

M-am despărțit de Iolanda în 18 martie 1944, zi nefastă, când am părăsit oraşul iubit pentru totdeauna. Am reuşit să mai stărui în preajma ei prin corespondență. Ne-am scris până în 1948, dânsa la Armeniş, eu, când la Cluj, când la Şugag. Apoi m-a înghițit temnița pentru lungă vreme. Ne-am revăzut la Braşov prin 1992 când mi-a spus:

- Eu am scăpat din închisoare pentru că Dumnezeu a considerat că toți bolnavii ce urma să-i îngrijesc aveau neapărată nevoie de mine.

Sunt sigură că aşa a şi fost. Bunul Dumnezeu ştie câți dezmoşteniți ai sorții au luat din mâinile ei ajutor şi liniştire! Mie îmi pare rău că m-am dovedit lipsită de gratitudine. Furată de alte preocupări, nu am găsit răgaz să reluăm frumoasa legătură din trecut.

Cu regret constat că nu am îmbrățişat-o la plecare, atunci, la Braşov şi nici pe ultimul drum nu voi fi în stare să o conduc. Îmi pare şi mai rău pentru cât am dezamăgit-o fiindcă, sigur, nu am urcat treptele ce ea ar fi dorit să le urc. Sper că, bună fiind, în raportul său îmi va trece cu vederea scăderile.

Acum, când a păşit în poiana *„de dincolo"* pe care o pictase odinioară diafană şi misterioasă, nu pot să mi-o imaginez decât în plină lumină pe vârf de Rarău. Şi nu pot să nu mă întreb odată cu Borges:

„Divinitatea ar putea să creeze un spațiu care să nu fie Paradis?"

20. Cuvioasa Maică Teodosia (Zorica Lațcu)

„Rozarul picură-n tăcere
Rugi înfocate, rând, pe rând,
Pe când Fecioara din icoană
Ne binecuvântează blând.

Răsună strana de pricesne,
Răsună corul de cântări
Şi iese sufletul din bezne
Spre luminoasele cărări.

Când glasul clopotelor sună
Şi cheamă îngerii din cer,
Se umple sufletul de rugă,
Se umple-Altarul de Mister.

Iar în Duminicile sfinte
Se-aude tainic glas de Sus:
Tu nu te teme, turmă mică,
Te păstoreşte chiar IISUS!"

„Priceasnă" – Eugenia Indreica Damian

Maica Teodosia, pe numele ei de mireană Zorica Lațcu, s-a născut la 17 martie 1917, fiica unui avocat din Braşov. A absolvit cursurile primare şi liceale în acest frumos oraş de sub Tâmpa. Studiile universitare de filologie clasică le-a încununat cu succes la Cluj, remarcându-se prin strălucirea cu care şi le-a terminat. Odată cu licența în limbile greacă, latină şi franceză, se afirmă şi ca poetă de mare stil.

Începe din 1941 să publice poezii la revista „Gândirea", fapt pentru care va fi integrată în curentul gândirist („Gândirea" şi gândirismul – D. Micu).

Este adevărat, opera Zoricăi Lațcu, de o clasică şi înaltă ținută ortodoxă, se înscrie perfect pe linia gândirismului. În 1944 apare la Sibiu primul său volum de poezii, „*Insula Albă*", urmat, în 1947, de „*Osana Luminii*", apărut la Cluj şi apoi, în 1949, la Craiova, „*Poemele Iubirii*".

Până în primăvara anului 1948 Zorica Lațcu a lucrat ca „preparator" în cadrul Muzeului Limbii Române la dicționarul Sextil Puşcariu, condus la acea dată de Ştefan Paşca, titularul catedrei de literatură română veche. Apreciată ca o foarte bună cunoscătoare a limbii elene, Zorica este foarte utilă pentru etimologiile greceşti.

Vacanța Sfintelor Paşti ale anului 1948 a petrecut-o la mânăstirea Sâmbăta de Sus în duhovnicirea părintelui Arsenie Boca pentru care avea o mare evlavie. De acum înainte Maica Teodosia s-a încadrat sub acest nume în viața monahală a mânăstirii Vladimireşti aflată în acea vreme în mare efervescență spirituală. A scris în continuare poezii şi a tradus texte teologice, cu deosebire din limba greacă. La Vladimireşti Maica Teodosia se ataşează de un alt spirit solar, Maica Mihaela (Marieta Iordache).

În 1955 are loc drama provocată de puterea comunistă care nu putea tolera influența spirituală ce se revărsa de la acest amvon peste fluviile de români ce veneau la mânăstirea Vladimireşti să afle sfat bun, lumină şi alinare. Preotul Ioan Iovan, Stareța Veronica, întemeietoarea lăcaşului şi comitetul de conducere al mânăstirii au format

primul lot arestat şi condamnat de un Tribunal Militar la ani grei de închisoare. A urmat apoi un alt lot de maici, al doilea, format din conducerea interimară a mânăstirii. Sunt alungate din mânăstire şi cele 300 de maici, dar prigonirea lor nu s-a oprit aici. Au urmat procese succesive intentate acelor maici care continuau să poarte haine monahale. Delictul pentru care erau condamnate era *„port ilegal de uniformă"*. În iureşul persecuţiilor comuniste cu binecunoscutele tratamente bestiale din închisori, aportul Vladimireştilor la mucenicia ortodoxiei este substanţial. El va fi încununat de moartea martirică a maicii Mihaela Iordache, la Miercurea Ciuc, hruba blestemată ce a înghiţit atâta suferinţă şi mai multe vieţi omeneşti. Nici maica Teodosia Laţcu nu a fost scutită de biciul aspru al furiei proletare. Faţă de handicapul fizic de care suferea nici un tribunal, cât de cât uman, nu ar fi condamnat-o, chiar dacă ar fi fost vinovată de acuzaţiile fanteziste ce i s-au adus. Un tribunal comunist a condamnat-o la trei ani de închisoare urmaţi de binecunoscutul supliment de domiciliu obligatoriu pe Bărăgan.

În clădirile mânăstirii Vladimireşti a funcţionat un preventoriu T.B.C., apoi o şcoală de handicapaţi mintal. În biserica mânăstirii s-a amenajat o sală de sport. Totul indica triumful ateismului malefic, moartea mânăstirii şi a duhului ei profund creştin. Dar miracolul deschis în ţara noastră în acel decembrie însângerat din 1989 a atins cu aripa lui luminoasă şi destinul Vladimireştilor.

În 2 februarie 1990 Maica Stareţă Veronica obţine aprobarea guvernului pentru reînfiinţarea mânăstirii. S-au adunat supravieţuitoarele, li s-au adăugat fiinţe tinere şi, cu spor şi cu elan, ca în zilele dintru început, mânăstirea s-a pus pe picioare. S-a întors şi Maica Teodosia *„acasă"*, dar, în 8 august 1990 este chemată în Ierusalimul cel de Sus. I-a fost suficientă bucuria reîntoarcerii şi, în zgomotul reclădirii, a trăit din plin minunea că se înălţa din cenuşă, la dimensiunile de odinioară, mândră şi binecuvântată, scumpa mânăstire.

S-a stins maica Teodosia, înconjurată de dragostea familiei duhovniceşti miraculos reînflorită.

Există în viaţa unui om întâlniri providenţiale. Întâlniri providenţiale fără de care viaţa acelui om ar fi fost mai săracă, lipsită de iluminare, ar fi luat alt curs. O astfel de întâlnire a fost pentru mine apariţia Zoricăi, la ceas de răscruce, în viaţa mea. Ea a fost cea care mi-a spus:

- Din stradă până în curtea lui Pilat nu e decât un pas. Pasul acesta să nu-l faci niciodată tu, prietena mea.

Ea m-a introdus în raiul ce împresura mânăstirea brâncovenească de la Sâmbăta de Sus şi mi-a facilitat o providenţială binecuvântare a MARELUI DUHOVNIC ARSENIE BOCA şi nu am suficiente majuscule pentru acest duhovnic atât de important pentru tot neamul românesc. M-a aşezat şi pe mine cu blândă binecuvântare în gura gheenei ce se deschidea flămândă pentru întreaga ţară.

Am avut şansa să împart cu Zorica Laţcu chilia de la Sâmbăta de Sus din care a plecat direct în monahism. În numele prieteniei ce mi-o acordase l-am însoţit pe părintele Ioan la profesorul Ştefan Paşca pentru a depune demisia din viaţa ei de mireană pentru a se dărui într-un nesfârşit elan de iubire, MARELUI IUBIT. Cred că a fost acceptată cu binecuvântare pentru că şi demisia ei a fost acceptată, fără ripostă, spre marea mea uluire.

Nu am să uit niciodată ziua în care ne-am întâlnit. Mi-a ieşit în cale zâmbind, cu un fir de lăcrămioară în mână. A venit spre mine cu un volum din *„Osana Luminii"*, care tocmai apăruse. Nu voi înceta să mulţumesc Blândului Samaritean că mi-a scos-o în cale. Mi-a dăruit exemplarul cu o frumoasă dedicaţie. Târziu de tot, când toţi ai mei au plecat în lumea de *„dincolo"*, am depus cu evlavie acest volum în mâna părintelui meu duhovnicesc.

Câtă mângâiere a adus acest volum mamei mele pe parcursul celor 14 ani care mi-au fost drumul crucii în temniţele comuniste! Câtă bucurie mi-au adus în restrişte

cele câteva poezii pe care le învăţasem pe dinafară şi mi le puteam spune în tăcere şi reculegere!

În momentul întâlnirii noastre, Zorica Laţcu era o personalitate binecunoscută în lumea universitară a Clujului. Lucra la Muzeul Limbii Române, frecventa cercul spiritual – cultural condus de Lucian Blaga, venea cu regularitate la şedinţele F.O.R.S. – ului (Frăţia Ortodoxă Română Studenţească) unde ne îmbogăţea sufletele recitând adesea din minunatele sale creaţii. Toţi îi admiram poeziile, forma lor clasică, perfectă. Toţi ştiam că despre poezia ei; ilustrul şi exigentul profesor Dimitrie Popovici afirmase cu toată greutatea competenţei sale că *„poezia domnişoarei Zorica Laţcu a atins cerul poeziei pure"*. Într-adevăr, aşa era Zorica, era dăruită cu harul de a aduce prin arta sa pe alţii la întâlnirea cu Dumnezeu. Ea întindea cărări de simpatie de la o inimă la alta cu o prietenie care mărturisea că cine iubeşte poate totul. Cuvântul ei era un cuvânt de iubire izvorât din dumnezeire. Exemplul ei de viaţă ne arată că suferinţa acceptată, înţeleasă şi purtată cu iubire în numele lui Iisus Hristos, era, de fapt, cel mai frumos act de iubire şi singurul capabil să transceadă încercarea crudă, să înlăture tentaţia şi să poarte spre liman de lumină sufletul îndurerat.

Poezia Zoricăi Laţcu ne aşează în misterul iubirii iar harul ei versificator este el însuşi un miracol. Stilul ei inconfundabil este de o frumuseţe clasică, desăvârşită. Tot ce ne spune este clar, limpede, simplu, pe înţelesul tuturor şi, în acelaşi timp, inundat de frumuseţe; în fiecare metaforă, câtă profunzime, cât mister care cucereşte şi înalţă! Totul este scânteietor, îmbrăcat în strălucire, în armonie celestă. Totul e frumuseţe şi cântec în poezia sa.

Mărturisesc că nu am cunoscut suflet mai clocotitor ca al Zoricăi. Era un rug aprins, un rug de iubire ce se mistuia, dar, prin harul poetic, focul acesta interior se calma în versul ei atât de perfect. Forţa ei de a iubi se potolea într-un efluviu liniştit şi calm asemeni fluviului de iubire divină ce curge fără întrerupere printre lucruri şi

printre oameni. Poezia Maicii Teodosia ne duce pe căi de frumuseţe la întâlnirea cu Dumnezeu. Ne arată cât de sublim este să trăieşti din iubire, pentru iubire. Ne arată ce înseamnă să poţi iubi cu inima lui Iisus, să iubeşti cum iubeşte Iisus. Cu ochii mereu fixaţi spre Acela care ne-a promis Patria cerească, Maica Teodosia ne introduce în misterul relaţiei cu Dumnezeu prin iubire. Ea vorbeşte Cuiva Care iubeşte şi se lasă condusă de Cineva înconjurat de valuri de lumină, undeva, într-un loc unde este numai iubire şi unde nu mai ştie să facă deosebirea între a fi iubit şi a suferi. Ştie că iubeşte cu o iubire infinită şi că este iubită de o iubire infinită.

Îmi este uneori atât de dor de liniştea ce o crea ea în jurul său. Închid atunci ochii şi o revăd aşa cum mi-a rămas încrustată în amintire: în tăcerea monahală din biroul ei de la Muzeul Limbii Române unde o căutam când mi se făcea dor de o prietenie în cel mai nobil înţeles al cuvântului; sau sub caisul înflorit din curtea locuinţei în care stătea cu chirie, undeva, în cartierul Mureşanu, unde, cu generozitate, mă plimba prin edenul ei spiritual; sau cântând *„lumină lină"* cu toţi *„Sâmbătiştii"* părintelui Arsenie Boca, adunaţi la ziua ei aniversară când pluteam în lumina aprinsă de părintele în fiecare din noi.

Sărut mâna cu metanie, Cuvioasă Maică Teodosia. Îţi mulţumesc *„de profundis"* că m-ai învăţat dulceaţa lacrimii ce izvorăşte din iubire!

21. Fată mică...
(Maria Leşanu)

„Bisericuță dragă nouă,
Ivită între meri şi nuci,
În tine ruga lăcrimează,
Călcând pe calea Sfintei Cruci.

Îți desenezi timid conturul
În ceas de taină-n înserări,
Precum un braț întins spre rugă
S-adune stele-n lumânări.

În anii grei de suferință,
Bătrânii noştri-au plâns amar
Şi n-au ştiut că răsări-vor
Din lacrimi, flori, pe Sfântu-Altar.

Aici ne plângem morții noştri,
Cei care ne-ocrotesc de Sus
Şi care-n clipa hotărâtă
S-au dus în Țara lui Iisus.”

„Priceasnă” – Eugenia Indreica Damian

„Fată mică” te voi saluta simplu, Maricica, pentru că mie mi-a fost dat să rostesc cuvântul de rămas bun din partea celor ce te-au cunoscut, te-au stimat şi te-au iubit, sora noastră, ruda noastră, prietena noastră. Cât de greu îmi este să aflu şi să încarc acel cuvânt atotcuprinzător, care să exprime cu tandră şi discretă duioşie, alesele calități care te-au caracterizat şi care ar fi capabil să te evoce aşa cum ai fost, cuminte, frumoasă, afabilă şi generoasă.

Dar ție nu ți-au plăcut gesturile pline de grandoare şi prea evidente şi nici cuvintele grandilocvente, oarecum stridente în rostirea lor. De aceea, acum în clipa supremei despărțiri, vom respecta cultul tău pentru discreție şi vom spune simplu, fără fraze meşteşugite că ai fost bunătate nedezmințită, dăruire neprecupețită, modestie nefățarnică, ardere lăuntrică, iubire nemăsurată, jar de credință tăinuit, dar prezent asemenea suavului parfum de floare. Ai fost floarea cea modestă dar, în simplitatea ta, frumusețea ta era aceea despre care Mântuitorul spunea că întrece cu mult strălucirea lui Solomon. Să nu-ți fie frică, voi ține cont de ținuta ta de o viață întreagă şi nu te voi descoperi acum, nu te voi etala ca pe o carte. Cei care te cunoaştem nu simțim nevoia să te recitim. Noi ştim cine ai fost şi cât ai fost în slujire. Noi ştim cât de mare ți-a fost nesocotirea de sine şi cât de obstinat ți-ai ascuns ostenelile, eforturile, care de multe ori te depăşeau. Puțini au fost acei care ți-au cunoscut sfâşierile şi strădania de a-ți ascunde rănile în acel zâmbet vag, care nu ți-a părăsit niciodată chipul dăruit de Dumnezeu cu frumusețe. Vom păstra vie amintirea exemplului tău de curaj şi nu vom uita lecția de viață ce ne-ai dăruit în tinerețea ta când te-ai hotărât să înfrunți moartea. Mistuită de febră, cu tot trupul viscolit de o boală necruțătoare, ochii tăi minunați, cu adevărat stelari, cu care te-a înzestrat Ziditorul şi pe care nimeni din cei ce i-au cunoscut nu-i vor putea uita, ochii tăi superbi nu au fost umbriți niciodată de deznădejde, nu şi-au pierdut niciodată lumina caldă. Şi ai biruit.

Era în privirea ta oglindirea eu-lui tău lăuntric, solar şi optimist, era acel inefabil care vine de departe, lumină

spirituală acumulată din fiu în fiu, rod al unui întreg şir de oameni, care au trăit în cultul familiei şi au mărturisit, mai ales prin inima mamelor, prin vorbe şi prin fapte, de la prima şi până la ultima închinare, că *„veşnicia s-a născut la sat"* şi că la sat viaţa duhovnicească *„creşte şi se răspândeşte ca un descântec"* (Lucian Blaga).

Tu ai iubit aceste valori şi iubirea ta a rodit iubire, căci ce altceva decât iubire este faptul că ţi-a fost dat să dormi aici somnul tău de veci, printre ai tăi, sub pâlpâitoarele luminiţe care de veacuri au luminat trecerea bunilor şi străbunilor tăi în neştiutul drum spre celălalt tărâm! Ce altceva decât rod de iubire este faptul că ţi-a fost dat, aşa cum spunea ilustrul nostru profesor Lucian Blaga, să visezi sub glia străbunilor tăi, ultimul vis:

„Încă un an, şi-un vis, şi-un somn
Şi-oi fi pe sub pământuri domn
Al oaselor ce drepte dorm."

Domnul a băgat de seamă că ai ostenit să trăieşti şi te-a chemat la Sine. În nădejdea Învierii ce ni s-a făgăduit, credem că tu doar te-ai mutat de lângă noi. Ai plecat, dar amintirea ta ne va însoţi din când în când până ne va veni şi nouă rândul.

Vocea ta ne mai răsună în urechi şi ne îndeamnă, ne ademeneşte să pomenim unul din harurile ce ţi-au fost dăruite, acela de a spune cu sufletul frumuseţea creată de alţii cu cuvântul. Şi deşi, în viaţă, ţi-ai neglijat acest dar (cât te va fi costat şi această jertfă!) noi, câţiva din jurul tău, ne-am bucurat de el. Nu voi sublinia cât de frumos recitai pentru a nu ofensa smerenia ta, dar elogii sunt totuşi tentată să-ţi aduc pentru acele două versuri excepţional pronunţate de tine:

*„Fată mică, fată mică,
Ce te-nchini ca o bunică..."*

Mai ţii minte? Cred că tu ai fost *„fata mică"*; puritatea sufletului tău a fost vecină cu puritatea copilăriei. Ea s-a oglindit în viaţa ta care a fost un fel de călugărie în halatul alb al îndeletnicirii tale profesionale. Îmi permit să mărturisesc cu mâna pe inimă că aşa ai fost. Pot să fac această mărturisire pentru că destinele noastre s-au împletit strâns pe un lung parcurs al vieţii. Am fost lângă tine şi în închisoarea comunistă, când moartea ar fi vrut să te înhaţe de pe atunci, dar nu a reuşit.

Azi, mulţi ar fi dorit şi ar fi putut să-ţi fie martori buni, să fie aici, să-ţi dea ultima sărutare. Puţini suntem de faţă, dar prin punerea mâinilor una lângă alta şi suflet lângă suflet putem în duh să ridicăm jertfa adusă întru pomenirea ta.

Vom face crucea mare şi dreaptă, aşa cum o lăudai cu ajutorul versurilor Otiliei Cazimir şi te vom încredinţa prin intermediul Cucernicului părinte care atât de pios te-a prohodit, Marelui Izbăvitor. Să-ţi fie uşoară trecere *„dincolo"*, spre locul ce ţi se va da până la marea judecată. În ceasuri de reculegere, atâţia câţi mai suntem şi cât vom mai fi, vom mărturisi pentru tine, aşa cum şi tu vei mărturisi pentru noi. Să-ţi fie ţărâna uşoară, să te îngemănezi cu moşii şi strămoşii tăi din neam în neam.

22. Discreție și dăruire
(Valeria Țifrea Curpănaru)

„Din nou Crăciun
Pe anii mei,
Cad zăpezi peste ei,
Viscolind, ning mereu ghiocei,
Iar din cer se aud clopoței.
Peste vise făcute scrum,
Suflete, iar e Crăciun.

Din nou colind
Înălțător,
Pe tristeți ce mă dor.
Noaptea cântă cu îngerii-n cor.
În adâncuri tăcute cobor
Amintirile să le adun,
Suflete, iar e Crăciun.

Din nou se-aprind
Luciri de stea
În sufletul, în viața mea.
Noaptea sfântă coboară în ea,
Cade-argintul din fulgii de nea.
Pe durerile ce apun,
Suflete, iar e Crăciun."

„Colind la Mislea" – Eugenia Indreica Damian
(S-a colindat pe aria „Stille Nacht")

Spunea părintele Cleopa că sufletul nostru nemuritor nu părăsește imediat pământul ci mai adastă puțin în preajma celor ce, cu dragoste și cu durere s-au adunat să-i spele cu lacrimi cărările siderale pe care va porni spre celălalt tărâm. Deci Valerica este încă lângă noi, ne ascultă, ne înțelege, ne mângâie și ne consolează, numai că nu se poate face auzită și nu ne poate spune de ce a trebuit să plece atât de intempestiv. De ce a lăsat loc acestei uluiri

pustiitoare, de ce a năucit sufletele celor dragi cu o suferință atât de necruțătoare!

Ce răspuns ar putea domoli sufletele încremenite în durere? Poate că îngerul ei păzitor, în zborul lui ocolitor, a băgat de seamă că Valerica a obosit să trăiască și, cum viața ei a fost exemplară, i-a fost foarte ușor să o treacă „dincolo", simplu, fără durere și fără osteneală. Și așa a trecut Valerica prin zidul ce desparte cele două lumi, ușor, ca o adiere de parfum.

Sau poate că, în ceasul acela, Dumnezeu căuta o inimă plină de iubire cu care să împodobească tronul Slavei Sale cu un astfel de mărgăritar. A văzut-o pe Valeria și a ales-o pe ea.

Sau poate că Valerica s-a gândit că, de acolo, de Sus, va putea ocroti mai bine pe iubiții săi și, astfel, i-a fost ușor să plece fără să deranjeze, fără să se facă simțită, discret, ca o boare de iubire.

Iubire este stilul plecării sale căci ce altceva ar putea să însemne că a plecat sub ocrotirea Sfântului Omofor al Maicii Domnului? Noi credem cu tărie că Valerica a obținut dreptul de a cere Maicii Domnului să întindă Sfântul Său Acoperământ peste tot ce a iubit și a slujit pe acest pământ. Este vrednică! Îndrăznesc și încerc să exprim în numele tuturor acelora ce am împărțit cu Valerica partea noastră de Calvar pentru neamul nostru cel românesc și creștinesc, câteva cuvinte smerite, dar rostite din toată inima pentru sora noastră cea prețuită și iubită.

Am mers pe urmele unui ideal sfânt împreună. Unele am avut un rol mai modest, altele mai important, în marea dramă a patriei înrobite de comunism, dar fiecare rol a fost sublim prin suferință și dăruire. Speranța noastră și credința noastră ne-au dat tărie. Am crezut nelimitat că, mergând cu fidelitate pe drumul Crucii asumate, ținându-ne una de alta ca să nu rătăcim, vom fi de folos țării și neamului. În dura noastră peregrinare prin întristătoarele văi ale plângerii am reușit să ni-L apropiem pe Domnul, să-L întâlnim în noi înșine, în aproapele nostru și în magnifica Sa creație oglindită atât

în patria noastră cât şi în întregul univers.

Am fost recent la Mislea, Valerica, locul unde *„şezum şi plânsem”*. Rătăcind printre fostele celule şi printre amintiri ne-am întâlnit şi cu chipul tău frumos şi tânăr. Ochii tăi mari şi luminoşi, fereastra minunatului tău suflet s-au închis acum, dar noi, cele care ne-am oglindit în limpezimea lor nu-i vom uita.

Se spune că inima credincioasă a omului este tronul şi cetatea lui Dumnezeu. Cu adevărat Dumnezeu te-a scos din nefiinţă cu o inimă – cetate capabilă să înţeleagă mult şi să iubească mult, te-a zidit o fiinţă atât de minunată.

Sensibilă, inteligentă şi atât de delicat discretă, tu ai ştiut că numai trăirea în comuniune cu Dumnezeu prin mijlocirea iubirii poate duce la fericire, la cer, la nemurire. Dragostea uşurează ce este greu şi îl ajută pe om să sufere cu răbdare şi cu tărie necazurile vieţii. Dragostea ne ajută să purtăm sarcinile fără să le simţim greutatea şi ne eliberează de tirania duşmăniei şi a cruzimii. Tu, Valerica ţi-ai plecat mereu fruntea în iubire şi blândeţe. Toată viaţa ta ai închinat-o slujirii făcută din iubire, acea forţă interioară ce creşte pe măsură ce se dăruieşte în rigoare morală şi în disciplină. De aceea mi se umple inima de jale când mă gândesc cât de orfani se simt acum toţi cei care au primit semnele tale de iubire neprecupeţită. Dar de oamenii buni şi apropiaţi nu ne despărţim niciodată, chiar dacă ni se pare că trecerea *„dincolo”* ni-i răpeşte pentru totdeauna. Îi păstrăm în amintire cât trăim pentru că ne este cu neputinţă să renunţăm la ei. Îţi prezentăm, deci, onorul şi ne rugăm să-ţi fie lin zborul şi binecuvântată odihna.

23. Frăţie şi dăruire (Rodica Airinei Ionescu)

„Spre ferestre-ndepărtate,
Florile dalbe,
Inima mea drumuri bate,
Florile dalbe.

Şi port steaua-ntr-un răsuflet,
Florile dalbe,
Creangă de colind în suflet,
Florile dalbe.

Şi mă duce, mă tot duce,
Florile dalbe,
Suflă crivăţ la răscruce,
Florile dalbe.

Şi mă-ntoarnă-nvolburată,
Florile dalbe,
Cu copilăria toată,
Florile dalbe.

Doamne, dă-mi o seară-anume,
Florile dalbe,
Pe cei dragi să ne adune,
Florile dalbe.

Să-mi răstorn în casă sacul,
Florile dalbe,
Cu tot sufletul, săracul,
Florile dalbe.

Şi să-mi vină, să-mi tot vină,
Florile dalbe,
S-arunc bulgări de lumină,
Florile dalbe.

Ci botează-mă cu stele,
Florile dalbe,

Doamne, în visurile mele,
Florile dalbe.

Şi botează încă-odată,
Florile dalbe,
Anii Ciucului de piatră,
Florile dalbe.

Cu mari volburi de ninsoare,
Florile dalbe,
Cu duh blând de sărbătoare,
Florile dalbe."

„Colind la Miercurea Ciuc" – Eugenia Indreica Damian

Buna noastră soră Rodica ne-a adunat la căpătâiul său ca să-i însoţim zborul sufletului spre zări necunoscute nouă, cu fiorul pios al inimilor noastre întristate. Ca o soră atentă şi delicată, cum a fost totdeauna, ne-a adunat în acest anotimp superb, sub bolta candelabrelor înflorite ale castanilor şi sub strălucirea binecuvântată a unui soare magnific, scânteietor.

4 aprilie 1926 – 3 mai 2000 este arcul de timp pe care s-au înşiruit clipele ei de viaţă pământeană; lină şi duioasă uneori, aspră, zbuciumată şi săgetată de dureri, de cele mai multe ori. Şi-a strecurat anii de liceu printre ororile războiului, ale foametei celei mari şi sub stăpânirea celei mai crunte tiranii care avea să spulbere – alături de gloria armatei române şi elita spiritualităţii naţionale – şi cohortele de tineret studios şi fruntea satelor noastre. Rodica a reuşit să prindă doi ani la Facultatea de Litere din Iaşi. Alături de studenţimea lucidă, Rodica munceşte pentru desăvârşirea pregătirii profesionale, morale şi patriotice. Participă intens la viaţa studenţească ce veghea la păstrarea valorilor spirituale ale neamului românesc şi descuraja infiltrarea ateismului marxist – leninist în viaţa universitară. În fervoarea ei nealterată încă de morbul bolşevic, studenţimea era susţinută de profesori luminaţi, a căror competenţă era reală, nu se măsura încă prin carnetul roşu.

În vara anului 1948, Rodica este chemată la o aspră ascultare alături de o întreagă generaţie din care şi ea făcea parte. Este vorba de generaţia 1948 care a îndurat cel mai crud, cel mai aberant, cel mai perfid experiment ce s-a exercitat vreodată pe biata fiinţă omenească pentru delictul de a fi gândit să spună *„până aici!"* celei mai barbare hoarde din cele ce s-au năpustit de-a lungul vremilor peste mult încercata noastră glie.

Împreună cu cei doi fraţi ai săi, Remus – care va primi 5 ani – şi Ovidiu – pricopsit cu 3 ani –, Rodica a intrat în marea temniţă flămândă a comunismului, suprasaturată de elevi şi studenţi. A fost arestată la 12 iunie 1948, a suportat inchiziţia securităţii, farsa proceselor injuste şi a fost pecetluită pentru patru ani în regimul de exterminare al temniţelor comuniste. De la Suceava, închisoarea în care s-a desfăşurat procesul, Rodica a fost trimisă cu întregul lot de studente la închisoarea centrală de femei de la Mislea. Aici, în secţia închisă, denumită *„secţia copii"* şi apoi în ateliere, Rodica a învăţat, alături de celelalte victime, cum se poate supravieţui în cel mai deplin iad.

Dacă ai avut luciditatea şi curajul să te oferi ca jertfă pentru salvarea şi învierea neamului tău, trebuie să ştii că nu ai altă alternativă decât asumarea calvarului cu toată dramatica lui realitate. Numai acceptată, suferinţa nu va fi distructivă, ci chiar ziditoare. Pentru a reuşi o astfel de performanţă trebuie dezvoltate în cât mai mare măsură cele trei mari virtuţi creştine: credinţa, speranţa şi iubirea. Jertfa se face din iubire şi nu din orice iubire, ci din iubirea care se purifică prin suferinţă. Experimentelor terifiante noi le opuneam puterea noastră de a ne ruga. Ea creştea pe măsura încercărilor ce trebuiau dominate, învinse. Opresorii noştri nu erau capabili să înţeleagă cum, de pe crucea de foc a suferinţelor noastre, se aduna atâta iubire încât am reuşit, până la urmă, să ne ridicăm la puterea sublimă de a ierta. Uneori, iubirea ce venea din trăirea noastră în comuniune cu Cel Răstignit şi cu Sfânta Sa Mamă ne făcea să ne fie milă de călăii şi prigonitorii noştri. Ne era milă, cu adevărat,

pentru că ştiam că, în cele din urmă, sufletele lor vor arde pentru adevărurile pe care le-au batjocorit şi vor plânge cu amar lacrimile ce ar fi trebuit să le plângă şi nu le-au plâns.

Rodica s-a eliberat în închisoarea mai mare care era Republica Populară la 9 septembrie 1952. A reuşit cu mare greutate să ocupe un post de secretară la un liceu din Bacău. În 1954 îşi uneşte destinul cu Paul Ionescu, bărbat integru, a cărui evoluţie firească a fost întreruptă din anul trei de facultate tot la Litere şi tot la Iaşi. A executat, începând cu 1947, trei ani de închisoare politică. Curând, căminul lor a fost binecuvântat cu un copil, dar, chiar în timpul gravidităţii, Rodicăi i se desface contractul de muncă în dispreţul propriilor legi comuniste. Din acest moment Rodica nu a mai ocupat nici un serviciu şi se va dedica întru totul familiei. S-a realizat prin fetiţa lor, Livia, care a reuşit să-şi termine până la capăt studiile, în prezent profesând la o catedră de limba franceză.

Anii senectuţii i-au fost din nou umbriţi de durere. Soţul, Paul, născut la 16 iunie 1926, închide arcul existenţei sale la 19 martie 2000. Marcată de suferinţă, Rodica a tras şi ea oblonul dinspre lume, urmându-şi din scurt soţul.

Cât de frumoasă este plecarea Rodicăi! A plecat în săptămâna luminată când toate vămile văzduhului sunt deschise. Sufletul ei s-a înălţat vertical pe valurile de miresme duhovniceşti ale celor 2000 de învieri. Îngerul păzitor şi Arhanghelul însoţitor au aşezat-o în flancul drept al bisericii biruitoare de unde, în imnele slavei, şi-a prezentat raportul, a primit coroniţa şi s-a topit în aura de lumină într-un elan de iubire.

Să ne înălţăm şi noi gândul pe norii spiritului şi, în lumina celor 2000 de învieri ce mai adastă peste univers, să însoţim cu imnuri trecerea Rodicăi: GRATIAS AGIMUS TIBI, DOMINE, PROPTER MAGNAM GLORIAM TUAM!

24. In memoriam (Viorica Pârnac Stănescu)

„Fecioară Preacurată,
A îngerilor stea,
Marie adorată,
Coboară-n viaţa mea.

Tu ai născut Lumina,
Pe Fiul Tău, Iisus,
Îmi luminează calea,
Fii răsărit şi-apus.

Eşti steaua dimineţii,
Tu, cea plină de har,
Fii bucuria vieţii,
Lumina din rozar!

Eşti dulce mângâiere,
Măicuţa lui Iisus,
Alină-orice durere,
Fii răsărit şi-apus."

„Rugăciune" – Eugenia Indreica Damian

În noaptea zilei de 11 ianuarie a încetat din viață Viorica Pârnac Stănescu, cea mai minunată mucenіță ce a înfrumusețat cu splendoarea excepțională a caracterului său, hâdele temnițe comuniste, pe care le-a tot traversat în anii mulți ce i-au fost *„dăruiți"* cu *„generozitate proletară"* pentru vina de a fi dorit să rămână ce i-a hărăzit Bunul Dumnezeu să fie: o creștină română, așa cum au fost toți ai săi din moși – strămoși.

Pentru felul în care și-a purtat mucenicia știu că Maica Domnului o va primi sub sfânta sa oblăduire pentru că o cunoaște bine după dragoste și după dăruire. Cred neabătut că Mântuitorul îi va primi cununița de virtuți alese pe care le-a înmulțit în Numele Lui Cel Sfânt ca o vrednică vistiernică a talanților ce i s-au încredințat. Știu, de asemenea, că va prezenta un raport strălucit cu privire la felul în care s-a achitat de lupta la care a fost chemată în numele unui sfânt ideal, folosind numai armele permise: iubirea și jertfa.

Simt că acum, în fața plecării sale, trebuie să-mi plec fruntea și genunchii cu evlavie și cu recunoștință că am cunoscut-o și am iubit-o așa cum merita din plin. Ar trebui să o fac liniștit și tăcut, *„în același ritm al inimilor noastre"*, așa cum mi-a scris acum câteva zile în urmă. Constat că, din toate, simt doar cum mă doare sufletul, cumplit mă doare. Nu pot să-mi imaginez că acei ochi minunați, de culoarea cicoarei, nu vor mai privi cerul așa cum numai ei știau să o facă.

Dacă mă gândesc la destinul pe care l-a rotunjit într-o viață de om, mi se pare că, chiar de la naștere, tot ce se leagă de Viorica a fost deosebit, special, plin de înțelesuri numai de Domnul știute. S-a născut la Putna, locul duhovnicesc al Bucovinei, dominat de spiritul ce mare și sfânt al voievodului Ștefan. S-a născut la 7 noiembrie, dată nefastă, simbol al celei mai crunte asupriri prăvălită peste țara noastră, pentru abolirea căreia Viorica și-a ars tinerețea pe rugul jertfei. S-a născut în anul 1918, pruncă binecuvântată, în an binecuvântat, când a intrat cu întreaga sa provincie în România cea Mare, magic moment de grație, după care va

suspina, sunt sigură și în eternitatea luminoasă așa cum luminos i-a fost și sufletul.

A primit de la tatăl său, profesor de matematică, o minte splendid organizată, datorită căreia a trecut cu brio toate examenele treptelor de instruire: liceul la Rădăuți, universitatea la Cernăuți, culminând cu treapta de asistentă la catedra de matematică a universității ieșene. De la mama, învățătoare, dăscălița cea cu har, a primit o inimă de bunătate și de blândețe, de generozitate, de smerenie nelimitată de nici un fel de orgoliu și de o putere de dăruire dusă până la sfințenie.

Am cunoscut-o într-un moment providențial, prin 1943. Nu știam atunci că excursia noastră pe Rarău va fi o premoniție. Ne dusese Iolanda pe Rarău unde, sub botezul unui răsărit de soare ca în povești, am pășit pe urme dragi la schit, la cabană, pe cea mai generoasă dintre Pietrele Doamnei, pe Popii Rarăului, pe sub cetină de brad, pe iarba mătăsoasă, smălțuită cu flori. Viorica era o prezență discretă, foarte tăcută și foarte plăcută. Totul era frumos la ea, dar era foarte departe de a fi conștientă de frumusețea ei. Nu s-a pus în valoare niciodată, în nici un fel. Privea în tăcere toate frumusețile din jur. În minunații să ochi albaștri era o lumină pioasă de parcă toată natura ar fi fost o liturghie, înfiorată de brâul mărunt de sunete de toacă ce venea dinspre schit.

Ne-am reîntâlnit în timpul calvarului închisorilor comuniste, urmare firească a acelui fermecat Rarău. Am urcat împreună acest calvar preț de o tinerețe. Cum s-ar putea descrie felul în care ne-a înfrățit suferința? Cum s-ar putea descrie felul în care s-au consumat zilele noastre în infernul comunist? Cum s-ar putea uita clipele trăite acolo, atât de cutremurătoare prin oroarea lor? În aproape toate grelele încercări am trecut împreună. Am fi putut împărți și moartea prin îngheț dacă satrapii ne-ar fi ținut o clipă în plus, în sinistrul izolator de la Mislea, în miezul unei ierni necruțătoare. Deci sunt cea mai în măsură să spun – și chiar o spun cu tărie și cu mâna pe inimă – că nu am cunoscut un

suflet mai înalt, mai plin de virtuți ca cel al Vioricăi. A fost pentru noi un exemplu ales de cea mai înaltă umanitate.

Specială a fost viața ei, deosebită îi este şi plecarea. Nu a plecat singură, tot în acea zi şi în jurul aceleiaşi ore, Domnul a suflat în lumânarea vieții Natalitei Nicolicescu, şi ea o vâlvătaie de suferință, un rug nestins de dureri copleşitoare. Acum, când scriu, e noapte târzie şi le simt în preajma mea. Ar vrea parcă să mă consoleze pentru durerea ce o simt că nu mă voi putea duce să le pun la creştet o floare, martoră a iubirii ce le-o păstrez. După ce voi încheia aceste rânduri închinate cu smerenie lor, voi plânge îndelung, pe săturate, pentru plecarea lor şi pentru toate câte au fost în viața lor ca şi pentru cele ce ar fi putut să fie şi nu au fost.

Toate câte le-am cunoscut, le-am admirat şi le-am iubit, le dorim să le fie luminos zborul spre cerurile Veşnicului Părinte. În nesfârşitul şir de martiri, numele lor vor răsuna de-a pururi: VIORICA, PREZENT! NATALIA, PREZENT!

25. Evocare
(Natalia Nicolicescu Vasilcovschi)

„Leru-i, Doamne, leru-i, ler,
S-au aprins stelele-n cer,
Ler şi iarăşi ler.

Şi-a coborât înger blând
Cu-o stea albă strălucind
Şi-o crenguță de colind,
Ler şi iarăşi ler.

Toată noaptea-a colindat,
Sufletul mi-a-ngenunchiat,
S-a rugat, s-a tot rugat
Că-i atât de-nsingurat,
Leru-i, Doamne, ler.

Din îndepărtatul cer,
Înger palid şi stingher,
Cu-o stea albă strălucind
Şi-o crenguță de colind
Tot urcând şi coborând,
Între cer şi-ntre pământ,

Lângă iesle-a-nenunchiat,
S-a rugat, s-a tot rugat,
Ca şi mine... însingurat..."

„Colind pentru sufletul meu" – Eugenia Indreica Damian

Cele care am cunoscut-o şi am iubit-o îi închinăm un gând luminat, o lacrimă caldă, o floare parfumată, daruri nobile pentru viaţa ei nobilă, patriarhală. Este cu totul ciudat să fie ataşată de numele unei femei noţiunea de *„patriarhal"* şi totuşi nu mă pot opri să nu numesc patriarhală vârsta la care a ajuns, depăşind a noua decadă. Dar nu numai faptul acesta mă poartă cu gândul la aspectul patriarhal al vieţii sale, ci şi noianul de dureri ce l-a îndurat pe tot parcursul trecerii sale prin această vale a plângerii.

Făcând parte din vechea gardă, în drumul lung pe care l-a parcurs prin tot felul de lagăre şi închisori, sub toate dictaturile prigonitoare, Nataliţa a avut parte de dureri copleşitoare dar, sprijinită pe toiagul credinţei neîngenunchiate în faţa relelor, le-a biruit cu o răbdare adevărat îngerească şi cu o discreţie şi o nobleţe cu adevărat de patriarh.

S-a luat atât de puţin în considerare pe sine însăşi şi a relatat atât de puţin despre grelele ei încercări încât m-am trezit că ştiu atât de puţine din faptele ei. Mă şi mir cum de îndrăznesc să scriu despre frumosul ei caracter. L-am ghicit mai mult din faptele sale cunoscute de noi şi din privirea ei caldă şi învăluitoare ca o discretă îmbrăţişare. Avea ochii mari, de culoarea plăcută şi caldă a castanei proaspăt căzută din pom. Erau atât de frumoşi şi expresivi, toată fiinţa ei se concentra în aceste minunate oglinzi ale sufletului ei.

Am cunoscut-o în închisoare şi m-am bucurat de atenţia sa într-un mod deosebit. Mai întâi am găsit în tortul făcut pentru ziua mea (eternul tort făcut din pesmet, agonisit cu trudă din mizerabila raţie de pâine) un răvaş care suna aşa:

„Fiecare dintre noi,
Că-i din sat sau din oraş,
Are doar un singur naş;
Numai Pazi are doi."

Se referea la anchetatorul de la Mislea care m-a ţinut alături de Viorica în sinistrul izolator până la limita îngheţului. Şi, pentru că atât Viorica, cât şi eu eram bucovinence, ne-a dăruit câte un lucruşor brodat cu un punct vechi specific bucovinean, pe care, spre ruşinea noastră, nu ştiam să-l executăm deşi îl cunoşteam de pe cămăşile purtate de bătrânele satelor noastre. Se dovedea încă o dată că Nataliţa avea un adevărat cult pentru prietenie. Îmi amintesc cât de ataşată era de Maica Mihaela şi cât a ocrotit-o pe doctoriţa Adela Blănaru.

Am reuşit, nu ştiu prin ce miracol, să *„eliberez"* lucruşorul acela o dată cu mine. Îl am sub ochii mei acum, când şi lacrimile îmi picură pe pânza obosită de anii ce-au trecut. Lucruşorul acesta mă ajută să-mi amintesc scene din închisoare şi să mi-o reprezint pe Nataliţa aşa cum am cunoscut-o. O revăd păşind uşor printre deţinute ca să ducă o mângâiere acolo unde bunătatea ei găsea un suflet de alinat sau o durere de suspendat cu mâinile ei de doctoriţă pricepută în masaje miraculoase. Eu cred că erau miraculoase pentru că mâinile ei, când nu aveau de lucru, se împreunau în rugăciune şi câştigau iubire.

Ne-am întâlnit şi după eliberarea din 1989. Nu pot să uit cum mi-a spus atunci:

- Ştii, m-am căsătorit cu un bucovinean.

Aşa era Nataliţa, voia să te bucure cu orice, măcar şi cu un cuvânt. Pe acest bucovinean l-a îngrijit cu un rar devotament ani grei de suferinţă, fiind căzut într-o necruţătoare neputinţă trupească.

Ne-am reunit cu aceeaşi intensitate ca la închisoare la amenajarea Paraclisului „Naşterea Maicii Domnului" de la Mislea, Nataliţa făcând parte dintre cele 12 organizatoare. Nu se poate uita cum a dăruit draperiile din atlas roşu luate

din casa sa, minunata sa fotă musceleană şi altiţele atât de fin brodate, toate utilizate pentru împodobirea iubitului nostru Paraclis. Nu se poate uita cum i se înroura privirea când luneca peste icoanele ferecate în argint, salvate de minunatele sale mâini dintr-un incendiu care devastase toată clădirea.

Câte lucruri minunate vor fi făcut acele harnice mâini ştie numai Bunul Dumnezeu. Am certitudinea că în Cartea Divină nimic nu este omis.

Cred că, datorită firii sale prietenoase, s-a petrecut miracolul plecării sale *„dincolo”* în aceeaşi zi şi la acelaşi ceas cu Viorica. Parcă îi aud glasul spunându-mi:

- Ştii, am plecat cu o bucovineancă, cu Viorica.

Eu, ce pot să spun? Minunate şi nepătrunse sunt Căile Domnului. Îmi imaginez ca pe un alt miracol zborul lor împreună. Le-a unit spiritul lor mare, sublim în dăruire. Să le fie pe măsură drumul *„AD VITAM AETERNUM”*.

26. Nelinişte şi singurătate (Flora Crăcea)

„Privind armonia interstelară
Auzit-ai vreodată
Cum cântă stelele?
Săvârşit-ai vreodată o faptă
Când ai simţit că şi tu
Cânţi cu ele?
Eu, da
Şi binecuvântez Mâna
Care a creat stelele
Şi inima mea.”

„Mesajul stelelor” – Flora Crăcea

Nu am cunoscut o fiinţă mai chinuită de singurătate şi mai tulburată de vitregia timpului în care ne-a fost dat să ne ducem viaţa, ca Flora. Nu că ar fi unica ce s-ar fi mistuit cu atâta intensitate, ci că m-a lăsat să mă apropii de dânsa atât cât să-mi dau seama ce rug aprins era sufletul ei mare şi nobil. Simţea că o pot înţelege mai ales din clipa în care a luat cunoştinţă ce experienţă aveam şi eu, legată de singurătate. Numai că singurătatea mea se mistuia în cu totul alte împrejurări, departe de lume, desfăşurată între blestemate gratii despărţitoare.

Sentimentul de singurătate, tragic şi profund, aşa cum îl trăia Flora, era de altă natură.

Singură, în centrul capitalei turbulente, împovărată de metehnele inerente vârstei înaintate, asaltată de toate problemele cu care se confrunta necruţător Neamul şi Ţara, mult mai acute la centru, simţea dureros necesitatea de a împărtăşi cu cineva zi cu zi şi ceas ce ceas grelele şi relele vieţii. Aproape nu a fost scrisoare în care să nu mă roage să vin la Bucureşti; avea iluzia că taifasurile lungi pe marginea celor ce se petrec în jurul nostru ar fi scutit-o de

atâta suferinţă. Nu putea înţelege apatia din jurul nostru. Ar fi dorit să răstoarne singură munţii de indiferenţă din sărmana Ţară.

Când pe firul de telefon mi-a venit vestea plecării sale pe alt plan al existenţei, primul meu gând a fost că, poate, în lumea de dincolo de negură, se va potoli durerea mistuitoare pentru toate câte erau aşa cum nu ar fi trebuit să fie şi aceasta nu pentru că schimba perspectiva, ci, mai ales, pentru că acolo va găsi un mijloc prin care să fie mai de folos ţărişoarei înecate în nevoi.

Abia în al doilea rând m-am gândit că se întrerupe legătura noastră pământeană, că de acum înainte nici un sunet de telefon nu-mi va anunţa convorbiri cu dânsa şi nici o fluturare de plic alb nu-mi va da de veste despre cele întâmplate. Mi s-a făcut un gol în suflet în care a năvălit apoi impetuos un dor nespus de vorba ei clocotitoare, cu veşti despre oameni şi fapte şi, mai ales, despre flacăra vie a unui suflet nedomolit.

Şi atunci m-am ghemuit în fotoliul meu confortabil, mi-am răsturnat în poală cutia cu scrisorile primite de la ea şi am început să vorbesc cu ea prin slovele încă neşterse de trecerea vremii. Şi înainte de a lega cu panglicuţă teancul de scrisori m-am gândit să consemnez câteva din gândurile Florei, unele, adevărate aforisme, evitând informaţiile cu privire la alţii, pe cât se poate. Le voi transcrie pe cele care vorbesc despre caracterul şi gândirea ei într-o succesiune aleatorie, invocând spiritul ei să aleagă ceea ce ar fi vrut ea să dezvăluie:

* *
*

1.

„Dragă Pazi de Oţel, astăzi, 6 ianuarie 2001, am terminat de citit cartea ta «Strigat-am către Tine, Doamne». Acum ştiu cine eşti, până acum te ştiam doar din auzite. Eu sunt soţia lui Nicu Crăcea, părintele, cel care a condus acţiunea de la Telefoane – Braşov, în 3 septembrie 1940.

Până acum nu am avut răgaz să vă caut – grele vremuri am apucat – dar tot timpul am visat să găsesc, să mă integrez în marea familie legionară de care îmi povestea cu evlavie Nicu încă de când eram logodiţi la Sofia – Bulgaria. Vin, mai ales, să vă cer iertare vouă, fetelor din generaţia mea, că nu am fost cu voi în şirul de temniţe prin care v-aţi lăsat anii de aur ai tinereţii. Dacă Nicolski ar fi ştiut că de mine a depins să venim sau să nu venim în ţară în 1947, când atâţia o părăseau, aş fi fost alături de voi. De multe ori v-am invidiat. Nu ne-a fost nici nouă uşor, celor de afară, mai ales acelora ce n-au vrut să divorţeze. Acum ştiu exact ce aţi pătimit voi. Doamne, cât m-am regăsit în ardoarea iubirii voastre şi în puterea de dăruire !

Pe data de 20 mai ne-a părăsit soţul meu, s-a adăugat celor ce sunt în cer, lângă Căpitan. A trăit ca un erou şi ca un sfânt şi a murit ca un erou şi ca un sfânt. A fost legionar desăvârşit şi un om cu «O» majuscul. Mulţumesc lui Dumnezeu că m-a învrednicit să fiu soţia lui 56 de ani şi să îmbătrânim împreună. Prin el am cunoscut sublimul care, acum, în marea mea singurătate, mă mai ţine în viaţă. E omul care nu m-a decepţionat niciodată.

Ce n-aş da să te am lângă mine, să aşteptăm zorile povestind! Nu ştiu care din noi se mai poate deplasa, dar o sete fără margini mă face să cred că noi două ne vom ostoi această sete, lingându-ne împreună rănile.

Ne leagă, în afară de pregătire – Litere şi Filosofie –, acelaşi cult pentru marea epopee românească, Mişcarea Legionară. Ne leagă dăruirea fără rezerve cu care am trăit şi vom trăi pentru această mişcare spirituală, unică în lume. Ne leagă pasiunea cu care am dăruit preţul ca să avem o Patrie: una din Nordul Ţării, cealaltă din Sudul Dunării. Preţul a echivalat onoarea de a fi române.

Pe soclul mormântului soţului meu, sub «Comandant legionar» am gravat cuvintele soţului meu când am ajuns în 1947 la graniţă: «Doamne, Tu ştii cât am iubit această Ţară!».

Am pierdut în doi ani două surori şi pe soţul meu ce era un univers pentru mine. Mult timp n-am ştiut dacă

vreau să mai trăiesc. Dacă îmi mai este hărăzit să trăiesc, trebuie să public al cincilea vilum al soțului meu, «Dezvăluiri legionare» şi un roman al meu cu temă religioasă, «Sutaşul Longhin».

Mult aş vrea ca noi două, când afară ninge liniştit şi când în casă va fi cald, să căutăm împreună unde este la ora aceasta Mişcarea Legionară."

* *
*

2.

„Scrisoarea ta mi-a evocat îndepărtata amintire a discuțiilor din tinerețe cu cele mai apropiate suflete, la gura sobei. Mulțumim lui Dumnezeu că ți-a dat, pe lângă «Cruce» şi darul condeiului. Această scrisoare a ta a avut darul de a-mi aduce un crâmpei din lumea noastră: atmosferă, personaje – tu eşti unul din ele, eu, numai una din cele ce au trăit din povestirile celor ce ați trăit legendele. Cine le va transmite generațiilor viitoare când nu vom mai fi noi? Să scrii, să scrii tot ce merită să fie cunoscut, tot ce a caracterizat spiritul Mişcării. Tu ai citit nuvelele mele? Poate ți le voi trimite cândva" (nu le-am primit).

* *
*

3.

„Ştii, singurătatea, în primul rând, îmi creează cele mai multe şi mai acute probleme. De aceea scrisorile voastre, ale prietenilor mei, sunt o binecuvântare pentru mine. Mă chinuiesc durerile care mă imobilizează, eu, care eram aşa de ducace, dar, oricât m-ar durea fiecare mişcare, nu mă pot opri să nu cobor patru etaje (cu liftul, bineînțeles) să văd în cutia poştală dacă şi-a amintit cineva de mine. De aceea, voi, risipiții, voi, ce nu m-ați uitat, să ştiți că eu nu mai trăiesc acum decât cu amintirile şi cu scrisorile voastre."

* *
*

4.

„Draga mea soră de crez şi de suferință: de crez nu trebuie să o demonstrez, alții s-o facă, dar de suferință, şi fizică şi morală şi sufletească, mai curând îți voi mai scrie pentru că supărările nu mă ocolesc.

Îmi pare rău că am ratat plecarea la Aiud, acest pelerinaj care, pentru noi, este al doilea după cel de la Sfântul Mormânt. În legătură cu aceasta am scris un articol care, după câte lacrimi mi-a stors scriindu-l, eram încredințată că va emoționa pe cei ce-l vor citi. Cât m-am înşelat! Ceea ce mi-a povestit soțul meu consider că nu se poate supune lipsei de veridicitate şi totuşi am fost acuzată de «roade ale imaginației mele»."

* *
*

5.

„Când o să citeşti scrisoarea o să înțelegi în ce stare de spirit sunt, cât sunt de tulburată. Căpitanul a pronunțat legea de bază: «Unde sfârşeşte dragostea, sfârşeşte şi Mişcarea».

Am fost numită la «poşta redacției» a unei reviste «doamna verde», deşi le-am spus că eu sunt verde sadea şi nu cu ghilimele. Iar o să mă apuce palpitațiile şi nu vreau să mor singură cu amărăciunea care mă tot încearcă. Pe mine nimenea nu mă va învăța să urăsc!"

* *
*

6.

„Credeam că voi fi lăsată cu durerea mea ce nu are leac şi nu mi se vor adăuga alte emoții şi sfâşieri. M-am înşelat! Nu ştiu dacă ți-am scris cum s-a iscat din senin «O furtună» care m-a făcut să stau ceasuri întregi în fața fotografiei soțului meu şi să repet ca în delir: «Manole,

Manole, Meştere Manole, zidul rău mă strânge»".

(În scrisoare Flora descrie pe larg motivul îndurerării sale, apăsarea sa şi toată amărăciunea îndurată. Deoarece toate mi-au fost spuse cu titlu de spovedanie şi fiind vorba şi de alte persoane, nu voi dezvălui detaliile. Intenţia mea a fost doar să subliniez sensibilitatea Florei, capabilă să sufere atât de intens pentru lovituri nedrepte şi, în orice caz, nedelicate.)

„Nu s-a mai pomenit să nu fie respectat un doliu şi să se dea o ripostă dură şi nedreaptă la un necrolog. Sunt foarte tulburată şi rănită. Nu ştiu dacă există cuplu, cel puţin în jurul nostru, care să fi fost atât de unit şi de aceeaşi atitudine în toate problemele. Nu-ţi spun ce dureroasă răscolire a fost recapitularea anilor de martiraj ai lui Nicu şi, poate, şi a alor mei. Tu ştii, că ai fost în aceeaşi situaţie. Am primit un cuţit răsucit într-o rană nevindecată încă şi, poate, niciodată vindecabilă.

Nu am schimbat măcar o virgulă, necum un cuvânt din manuscrisul soţului meu transcris în volumul cinci, «Dezvăluiri legionare». Eu încă ard candela ţinută nestinsă ca să-l simt prezent şi întorc ceasul lui ca să-mi ticăie, ca să trăiască lângă mine ceva din el. Deşartă iluzie!

Draga mea, acestea sunt necazurile noastre, de altfel şi bucuriile noastre: amintirile. Ce o să ne facem cu groaznica singurătate ce ne aşteaptă în ultimii ani ai vieţii noastre?

Singura mea mângâiere este că soţul meu mi-a acordat un titlu ce îmi face onoare şi mă aşează alături de voi, femeile române care au suferit pentru Neam şi Ţară, spunându-mi: «Tu ai în tine stofă de Ana Meşterului Manole». Acest titlu nimeni nu mi-l poate contesta niciodată ca şi dragostea şi admiraţia ce i-o port şi acum soţului meu, când lipsa lui o simt organic, ca lipsa aerului.

Draga mea, eu încă nu am plâns suficient. Aştept să vii la mine să mă satur de plâns pe umărul tău. Nu-mi refuza această mângâiere!"

(Mărturisesc cu jale şi cu ruşine că nu m-am învrednicit să mă smulg din pacea Romanului ca să mă strămut în babilonia bucureşteană.)

* *
*

7.

„Ce n-aş da eu să fi avut o fiinţă, fie şi la marginea pământului, dar care să ştiu că îmi spune «mamă».

Ştiu, o să spui că sufletele au cărările lor singuratice şi când coarda inimii s-a întins prea tare, se închid în sine cu amintirile şi cu rugăciunile lor.

Eu sufăr groaznic că nu mai am pe cine să iubesc în toată lumea aceasta. Cred că ţi-am spus că surorile mele amândouă au murit într-un accident de maşină. Când zic «Facă-Se Voia Ta» întreb cu păcat : «Doamne, cât de tare m-ai zidit ca să-mi dai atâtea lovituri ?»

* *
*

8.

„Am admirat mărţişorul tău cum nu-ţi închipui, deoarece mi-a trezit vechea mea patimă şi ţi-am meşterit o «Vicoveancă» să-ţi aducă flori şi un surâs pe buze.

Aştept semnalul când vii. Nu ştii câtă nevoie am de tine. Era gata să plec cu fiul unei prietene, cu maşina, la Sofia. Am acolo o verişoară şi multe prietene. Mi-e dor de obârşie şi de morminte. Am paşaport, poate voi face acest drum."

(L-a făcut, prilej de duioase retrăiri, dar povestea acestei regăsiri nu a mai ajuns la mine.)

* *
*

9.

„Nu ar trebui să mă plâng atât de mult de singurătate când «fiul meu adoptiv», Costică Zdrobiş, de când a murit soţul meu, nu a fost zi să nu vină între 12 şi 13 să mă

viziteze şi să-mi aducă cele trebuincioase. El este din generaţia de după noi, dar este foarte preocupat de relele de fiecare zi prin care trece Ţara. Despre lucrurile mari, despre tot ce este mai important, avem afinităţi 100%. Dar, din 24 de ore ale unei zile, 23 sunt, totuşi, fără prezenţa sa.

«Grele vremuri am apucat», i-am zis la plecare Doamnei Lilica, când m-am dus cu Dragodan să-i facem o vizită. A fost şi ultima. Şi ţie tot aşa îţi spun: grele vremuri am apucat! Mă strivesc şi nu pot să ies de sub ele. Trăiesc într-o panică continuă. Nu ştiu cum o să stau singură toată iarna. Mă îngrozesc că nu voi putea merge la cimitir cu cel ce este acum fiul meu. Până acum nu am lipsit. Învaţă-mă ce să fac! E groaznic!"

* *
*

10.

„Am primit ikebana ta, Aspazia, cu bucurie. Florile frumoase sunt depuse la picioarele Maicii Domnului, unde, împreună cu mine, aşteptăm minuni.

Nu ştiu dacă ai citit în «Puncte cardinale» articolul meu în care citez cuvintele de răspuns ale Sfântului Apostol Petru la întrebarea de ce pleacă din oraş :

«- Sunt speriat de câtă putere a căpătat răul!»

Aşa simt şi eu, dar nu am unde să plec. Să mă duc undeva, să nu mai aud zilnicele minciuni. Eu m-am născut pe pământ străin şi am râvnit toată viaţa locul unde să mă simt acasă. Dar acum îmi văd Patria ca o tragedie. O striveşte un complot antiromânesc. Falsificarea aceasta a adevărului mă doare. În loc să fie linişte, numai tulburare. Nu mai suntem stăpâni la noi acasă. O singură formulă mă consolează: Dumnezeu are ultimul cuvânt."

* *
*

11.

„Întâmplător l-am cunoscut pe fiul soţiei lui Vasile Marin, la biserica Sapienţiei, unde a venit să facă parastas mamei sale. A făcut o aşa risipă că m-am simţit obligată să-i spun: «Aţi iubit-o mult pe mama dumneavoastră dacă aţi făcut o aşa mare risipă!» Mi-a răspuns: «Merita!» Se numea Paul van Saanen. Nu după multă vreme m-a întristat mult vestea că doctorul Paul van Saanen a murit în decembrie 2003. Dacă te interesează să vezi anunţul mortuar ţi-l pot trimite dar să mi-l returnezi. Sunt înşirate toate rudele împrăştiate în Elveţia, România, Franţa, Germania, bietul popor român pulverizat pe toate meridianele."

* *
*

12.

„Am publicat odată un articol: «Când a căzut capul Viteazului, unde erau românii?» Şi acum şi mereu şi cu ultima suflare o strig: Unde sunt românii ? Când la televizor, în presă, în instituţii se produc lovituri şi umilinţe, insulte şi nedreptăţi şi nimeni nu a ieşit în stradă să protesteze paşnic împotriva antiromânismului. Poate nu voi apuca să-ţi scriu altă spovedanie. Simt că îmi plezneşte inima. Ceea ce mi-ai scris mai demult că am pierdut s-a dovedit o proorocire. Nefericită generaţie suntem, martoră a unor atari prăbuşiri!

Sunt foarte descumpănită, nu ştiu tu cum poţi să supravieţuieşti celor ce se petrec la noi. Pentru care Patrie a fost sacrificată o întreagă generaţie? Înţeleg de ce te-ai retras ca Diogene în butoiul lui.

M-am dus să cumpăr de la poştă timbre pentru străinătate. Mi-au dat unele cu portretul lui Carol al II-lea. Mai jos putem ajunge?

Multă derută, multe decepţii, nu ştiu de cine să mă cramponez. Am nevoie de cineva care să-mi transmită un pic de optimism, un pic de calm şi tu eşti prima."

* *
*

13.

„Te înţeleg că nu te simţi în stare, nici fizică şi nici psihică, să tulburi ritmul vieţii tale acolo, la Roman.

Mă resemnez chiar cu gândul că poate nu ne va fi dat să ne întâlnim în lumea aceasta. Asta nu înseamnă că noi nu vom fi prietene foarte apropiate la aceeaşi cotă de simţire şi gândire şi în lumea aceasta şi în cea de «dincolo».

Mai rău decât durerile fizice sunt cele sufleteşti şi, mai rău ca durerile sufleteşti (le alinăm cu amintirile), este singurătatea.

Nici un potop nu poate spăla toată întinăciunea care s-a adunat pe amintire. Mă tem că e scăpată de sub control, căci azi nu se închină decât viţelului de aur. A ridicat la rang de virtute toate viciile.

Nu-mi place era în care m-am născut, Aspazia !

Doamne, îndură-Te de noi !"

* *
*

Mă opresc aici, iubită prietenă. Iată, adun scrisorile tale cu pietate şi le închid în lacra tăcerii. Bănuiesc că eşti de acord să nu te descopăr în continuare, în toate problemele care ţi-au traumatizat sufletul vulcanic şi sensibil. Multe sunt problemele pentru care ai ars, legate de era în care ţi-a fost dat să-ţi împlineşti destinul, sau, cum ar spune părintele Arsenie Boca, să-ţi asumi chemarea.

Dacă aş fi avut şansa să-ţi fiu aproape la înmormântare poate că le-aş fi aşezat lângă tine, aceste scrisori în care ai presărat prin slovă atât de mult din gândurile tale. Din trăirile tale, din fiinţa ta. Nu ştiu cum ţi-a fost plecarea, ştiu însă că nu a fost o întâmplare că nu ne-am luat rămas bun. Firul ce ne-a legat s-a rupt brusc, aşa cum brusc s-a înodat. Noi mai avem să ne întâlnim; nu peste mult timp, şi în urma mea va sufla vântul. Voi avea să-ţi cer iertare pentru că nu am fost capabilă să vin la tine când aveai atâta nevoie să-ţi alin singurătatea. Poate ai

aflat deja că nu ţi-aş fi fost de mare folos. Singurătatea ta nu se putea *„ostoi"* prin prezenţa unei persoane; avea un caracter oarecum metafizic.

Apoi ar fi să-mi cer iertare pentru că am îndrăznit să te evoc din propriile tale cuvinte. Sper că le-am ales doar pe acelea pe care mi le-ai fi recomandat tu.

Şi în ultimă instanţă îmi cer iertare pentru că, în lacrima ce-mi tremură în suflet pentru tine, licăre şi un firicel de împăcare ce-mi vine din gândul că Domnul Iisus a picurat linişte în zbuciumata ta inimă. În calmul desăvârşit, VADE IN PACE!

27. Durere şi generozitate (Eugenia Roşca Otparlic – Cocoloş)

„Toamnă..., ne uităm la ceas,
Clipele se răsucesc în noi
Ca nişte frunze vinovate
De moartea florilor.
Dar nu încetăm goana în timp.
Podgoriile sufletului sunt grele de rod.
Începe culesul...
Ceremonie de toamnă fără egal
Înaintea primelor zăpezi...”

„Presimţire” – Eugenia Indreica Damian

Am mai povestit despre această fiinţă gingaşă, nespus de talentată şi nespus de generoasă, o adevărată bucurie să o ai în preajmă. Simpla ei prezenţă înălţa în oricine condiţia de om, atât era de nobilă şi de delicată. Am cunoscut-o la Cernăuţi, i-am trecut adesea pragul casei beneficiind de ospitalitatea caldă şi înţelegătoare a părinţilor ei, când ne adunam să ne creştem împreună şi să ne bucurăm de clipele de răgaz ce ne oferea la vremea aceea oraşul nostru îndepărtat încă de bombardamentele celui de-al doilea război mondial. Îmi amintesc de acele clipe cu duioşie, totdeauna cu o lacrimă pe geană. Un suspin de regret mă înfioară la gândul frumuseţii ce ne împodobea atunci adolescenţa. Eram în acelaşi an de studiu la minunatul nostru liceu, dar nu aceeaşi sală de clasă: Cocoloş era la secţia reală (bazată pe matematică) iar eu la secţia modernă (bazată pe limbi străine), dar ne întâlneam pe aceeaşi lungime de undă în activităţile extraşcolare. Printre altele, Eugenia s-a afirmat prin frumoasele poezii publicate în revista şcolii noastre.

Apoi a venit refugiul care ne-a pus pe drumuri de bejenie şi ne-a despărţit; ea a studiat la Universitatea de la

Iaşi, eu la cea de la Cluj.

Ne-am reîntâlnit la Mislea, cu condamnări mari şi deci am colindat în continuare prin diferite celule şi închisori, când împreună, când despărţite, după capriciul satrapilor care ne gestionau restriştea.

Ne-am bucurat cu toate de talentul său de poetă şi de sculptoriţă neîntrecută în os. Ne-a luminat zilele de surghiun cu calmul şi generozitatea ei şi cu un anume umor cuminte ce ne aducea zâmbet pe buze şi o undă de veselie în sufletele copleşite de tristeţe. Am cântat la nesfârşit superba ei romanţă:

„Aş vrea să scriu despre iubire,
Despre noroc sau despre moarte,
Dar colţul meu de cer subţire
E prea înalt, e prea departe.
Aş vrea ca mâna prin zăbrele
Să poată apuca o stea,
Dar stelele-s la fel de grele
Ca sufletul, ca viaţa mea.
Aş vrea să scriu lângă fereastră
Povestea ca o'nchipuire
Ce seamănă cu viaţa noastră,
Aş vrea să scriu despre iubire.
Aş vrea ca palmele întinse
Să-ţi netezească fruntea tristă
Dar palmele sunt reci de vise
Şi strâng doar lacrimi în batistă.”

Cocoloş a plecat din închisoare în D.O. Pleca des la părinţi deşi depăşea distanţa de 15 km. impusă de condiţiile restrictive. S-a căsătorit şi era fericită.

Eugenia a făcut parte din grupul de D.O. – iste care au fost readuse în temniţă cu diferite sentinţe aşa zis administrative (erau ilegale, luate în afara unei instanţe de judecată). A fost prima care mi-a fost adusă în celula de la Mislea în care îmi mistuiam singurătatea, izolarea absolută,

deprimarea de care greu mă descotoroseam.

Sunt ființe providențiale care ne marchează pentru vecie. Coculeana (numele de alint ce i-l dădeau părinții) m-a emoționat profund probându-și pentru a nu știu câta oară proverbiala ei generozitate. Sosise la Mislea purtând adânc crestată în sufletul ei o tragedie grea ca o lespede de mormânt, era chiar povara unui mormânt în care a fost aruncată cea mai nevinovată ființă, fiul ei nou născut. Nenorocirea o presimțise. Într-o zi, spălând rufe, i-a scăpat inelul în iarbă. Căzuse de pe deget și nu și-a dat seama. Se rostogolise și era de negăsit. O presimțire grea i s-a lăsat pe suflet. L-au căutat cu toții vreme îndelungată și nu s-au lăsat până ce nu l-au găsit. Zadarnic însă, nenorocirea nu a putut fi evitată. Când au venit milițienii să o ridice, Eugenia era în situația de a naște. Au fost implorați de familie să o lase să nască în bune condiții și apoi se va prezenta singură la penitenciar. Tatăl și soțul s-au oferit ostateci până în ziua când va fi posibilă încarcerarea ei, dar nu au găsit nici o înțelegere. Eugenia a fost înhățată fără milă și au pornit cu ea în viteză, cu o mașină neconfortabilă, pe drumuri aproape impracticabile. În zadar au dus-o la un spital din parcurs atunci când apa s-a rupt și copilul a pornit pe drumul său spre *„afară"*. Din cauza condițiilor bestiale copilul a sucombat. În capul listei cu martiri români, Mihai Otparlic este cel mai tânăr dintre ei. În halul în care se afla a fost adusă la Mislea. Aceasta era ilustrarea peremptorie a *„umanismului bolșevic"*.

Și cu o asemenea traumă Eugenia a avut noblețea, luând cunoștință de drama prin care tocmai trecusem eu, să se simtă stânjenită că ea, totuși, a apucat un moment în care și-a putut revedea familia și chiar și-a întemeiat un cămin. Ce forță spirituală avea această ființă sensibilă că a fost capabilă în două zile să-mi povestească tot ce s-a petrecut important în țară și în lume de când temnița ne-a înghițit pe un parcurs atât de lung. Și-a sistematizat informațiile calm și lucid când inima ei rănită de moarte ar fi trebuit mai degrabă să o facă să-și urle durerea. Era mai

preocupată să-mi aline mie frustrările. Jalea ei răbufnea din când în când doar printr-un suspin, care mie îmi sfâșia inima. Eram martora unei dureri pentru a cărei ușurare nu puteam să fac nimic, ci doar să șoptesc în taină o scurtă rugăciune: *„Maica Domnului, Sfântă și Milostivă, îndură-te și vindecă durerea acestei nefericite mame!"*

Cocoloș a plecat din temniță mult înaintea mea și, din momentul eliberării sale, nu am mai știut pe ce căi a purtat-o destinul. Eram liberă, în măsura în care puteai să te simți liber în țara stăpânită cu mână de fier de așa zisa dictatură proletară, când am aflat despre situația în care se afla Eugenia Otparlic. Era una din acele nopți când puteam să-mi permit să ascult, în surdină, posturile de radio cu desăvârșire interzise ascultătorilor români. Nu-mi amintesc dacă a fost la Europa Liberă sau la France Internationale când o știre mi-a tăiat răsuflarea. Se anunță că un număr de români făceau greva foamei pe Trocadero în vederea întregirii familiilor. Printre numele citate, două îmi erau cunoscute: Ben Corlaciu și soții Otparlic. Am dedus că Eugenia reușise să părăsească țara, ceruse azil politic și acum lupta să-și aducă și fiul rămas, probabil, zălog la bunici. Îmi imaginam ce zbucium bântuia încercata inimă de mamă. Coculeana ducea în paralel două martiraje: cel al unei întregi tinereți jertfite și cel al maternității greu încercate. Nu aveam cum să aflu rezultatul acestui dur recurs, greva lor număra deja multe zile. După 1989 mi-am făcut iluzia că va apare de undeva, că voi afla ce i s-a mai întâmplat. Mi-a parvenit doar vestea că a plecat pe calea cea fără de întoarcere.

Acum, când scriu și-mi trec prin amintire atâtea clipe petrecute împreună, m-am oprit cu precădere la una din calitățile sale. Eugenia atrăgea la sine, aduna în jurul său, mai ales sufletele tinere care aveau nevoie de afecțiune. Avea ceva matern în afecțiunea cu care se ocupa de aceste tinere. Tocmai am primit de la Maria (o altă minunată Roșca) o scrisoare în care îmi atrăgea atenția asupra a două *„triste*

destine potrivite pentru scenarii de film”. Era vorba de Lenuța Ilie și Iulișca Vig.

Iuliana Vig era maghiară, nu avea nimic comun cu crezul nostru, avea o duritate total incompatibilă cu felul duios și blând al lui Cocoloș și totuși s-a atașat de ea cu un devotament cu totul ieșit din comun. Îmi amintesc fragmente din remarcile pe care mi le transmitea Cocoloș cu privire la Iulișca. Sub înfățișarea ei aspră și accentuat justiționară în comportament, tânăra Iuliana se dovedea o fire sensibilă și o inteligență capabilă să înțeleagă subtile aspecte ale vieții în comun.

Iulișca venea din Budapesta. Avea un frate mai mic cu care se împăcase foarte bine în scurtul răstimp cât au fost împreună. Tatăl lor, funcționar, le asigura o viață onorabilă, dar, față de mama lor cei doi copii aveau o ciudată reținere. Erau îmbrăcați frumos, li se făcea o mâncare bună, dar copiii preferau să stea închiși în odaia tatălui, de unde ieșeau doar când el se întorcea acasă. În intimitatea pe care și-o asigurau astfel, Iulișca se juca cu mașinuțele fratelui, acesta se juca la rândul său și cu păpușile surioarei și erau fericiți în joaca lor copilărească.

În odaia tatălui se afla o ladă încuiată la care nu aveau voie să umble, nu știau ce se află în ea, nu o văzuseră deschisă niciodată. Într-o zi, însă, fratele a găsit într-un sertar o cheie mică pe care a adus-o sorei. Se potrivea la închizătoarea lăzii și, ca atare, au deschis-o. Se aflau în această ladă haine frumoase și lenjerie aleasă, toate aparținând unei femei elegante. Căutând printre lucruri, Iulișca a descoperit un tablou în care tatăl lor, tânăr, se afla lângă o mireasă, dar care nu era actuala mamă care îi îngrijea. Iulia a înțeles cine era femeia care îi privea din tablou și a leșinat cu el în mână.

Tatăl le-a confirmat că în tablou era mama lor care, acum, nu mai trăiește. Lada trebuia să fie deschisă numai când Iuliana ar fi ajuns mare și ar fi devenit stăpâna acestor lucruri. Acum trebuiau să o asculte pe cea care îi îngrijește și îi iubește așa cum ar fi făcut și mama lor.

A venit anul 1940 când o parte a Ardealului a ajuns la unguri și tatăl lor i-a dus pe copii la mormântul mamei lor, într-un sat lângă Oradea. Acolo au găsit niște mătuși cu care nu se puteau înțelege pentru că nu cunoșteau limba maghiară, dar erau afectuoase și foarte plăcute și copiii se simțeau minunat în poala lor. Au venit aici în fiecare an și era marea lor bucurie. Dar a venit vremea când frontiera a revenit unde fusese, așezând astfel un obstacol greu de trecut până la mormântul mamei. Tatăl nu i-a mai dus acolo. Mistuită de un dor copleșitor, Iulișca s-a hotărât să treacă singură frontiera. Avea doar 15 ani. Prinsă la frontieră a fost adusă pe jos la Cluj, din post în post și condamnată 7 ani pentru trecere frauduloasă de frontieră. Fără să cunoască limba română, la o vârstă fragedă încă, singură printre hoațe și criminale, cine ar avea curajul să-și imagineze prin ce iad a trecut Iulișca și cât de dură i-a fost viața și lupta de a-și apăra cu ghiara personalitatea și existența?

Din momentul în care trecerea frauduloasă de frontieră a fost considerată delict politic, Iulișca s-a pomenit în mijlocul deținutelor politic. Afecțiunea și înțelegerea de care fusese prădată le-a găsit în generozitatea Eugeniei Roșca. Mă întreb ce o fi fost în sufletul ei când s-a despărțit de Cocoloș, de Maria, de prieteniile câștigate! Maria ar fi vrut să afle care a fost epilogul acestei povești atât de triste și atât de reale în cruzimea ei. Cum s-a integrat Iuliana în lumea de afară după atâția ani de temniță? Și-a regăsit familia? Mai trăiește? Cum arată acum viața ei?

Maria mi-a comunicat despre o expoziție deschisă la Sibiu de o cercetătoare maghiară care s-a ocupat de persecuțiile exercitate de comuniști și a căutat mult în arhivele românești. A expus mult material începând însă din anul 1956, anul revoltei din Ungaria. Fără să aibă speranță că va afla ceva în legătură cu Iulișca, Maria s-a hotărât să-i dea numele acestei cercetătoare. Cine știe?... Știu că Maria păstrează în amintire cu durere *„aripile frânte”* și le respectă memoria.

„*Atunci*” mi s-a părut foarte ciudată, trebuie să recunosc, apropierea cu totul deosebită dintre Eugenia Roşca şi Iuliana Vig. „*Acum*” nu mi se mai pare şi nu mi se pare ciudată nici compasiunea Mariei pentru această ființă chinuită pe care a cunoscut-o şi a ajutat-o să înțeleagă sensul suferințelor.

Într-un anume fel Iulişca a fost o martiră a maternității, aşa cum, în alt fel, la rândul său, a fost Eugenia. Sper ca această alăturare să nu supere pe nimeni.

În ceea ce o priveşte pe Cocoloş, atât de iubită de noi sub această poreclă alintătoare, nădăjduiesc că Blândul Iisus i-a primit jertfa tinereții şi jertfa maternității şi că se află în „*loc luminat*”, sub oblăduirea Maicii Domnului.

De multe ori, în nopți de toamnă târzie, privind cerul înstelat, îmi amintesc de plimbările noastre nocturne printre rondourile de flori din fața dispensarului la Mislea şi o lacrimă duioasă îmi tremură pe marginea sufletului. Generozitatea Eugeniei avea parfum de floare de toamnă duioasă şi tristă ca toate poveştile noastre! În închisoare, odată, de ziua ei, i-am oferit o floare de păpădie. Acum îi ofer fulgii pufului ei, martori ai iubirii ce i-o păstrez.

28. Soartă maşteră sau tăinuit katharsis? (Lenuța Ilie)

„*Pribegim mulți ani în viață fără să ne lămurim un rost în lume. Unii pribegesc toată viața fără să-l găsească sau fără să ştie că l-au găsit. Înțeleg prin destin rosturile pe care le-a ascuns Dumnezeu în viața fiecărui om şi pe care omul trebuie să le desfăşoare la rându-i între oameni. În fiecare ins e zidită o intenție a lui Dumnezeu care, prin om, trebuie să devină o creație...*

Cum să nu răspunzi de ce ți-a dat Dumnezeu? Şi cum să nu răspunzi dacă n-ai făcut ce ți s-a dat să faci? Tot aşa şi noi ne rugăm lui Dumnezeu să ne curățească viața de întinăciune. El ne trimite câte o răstignire în fiecare zi, câte o săptămână a patimilor, câte o viață pe cruce, iar noi, în nepriceperea noastră, neştiind căile lui Dumnezeu, ne rugăm mai cu foc să ne scape de cruce. Iisus n-a făcut aşa, nici noi să nu facem.”

Pr. Arsenie Boca

Mai spunea părintele Arsenie că „*omul e neliniştit câtă vreme nu ştie ce vrea Dumnezeu de la el*”. Niciunde ca în temniță nu am realizat cât adevăr este în această sintagmă şi că important este nu să iscodim „*de ce*” şi „*pentru ce*”, ci, în linişte, să facem ascultare pentru că nimeni ca Domnul nu ştie să călăuzească paşii noştri spre țelul final, ÎNVIEREA.

„*Per aspera ad astram*”, sigur că nu este uşor să-ți cunoşti destinul şi să te trudeşti să-l împlineşti. Am cunoscut pe parcursul anilor de temniță destine atât de cutremurătoare încât şi acum, gândindu-mă la ele, îmi îngheață sufletul. Gândul se înfioară şi înlemneşte pe marginea abisului în care e prăvălită biata ființă. Uneori, drumul acesta de purificare este foarte dur.

Cred că nu greşesc dacă afirm că, din sutele de femei care au străbătut temnița de la Mislea, viața Lenuței Ilie a fost, de departe, o mare tragedie.

Lenuța Ilie, de la debutul ei în viață, a cunoscut cea mai mare nefericire ce i se poate întâmpla unui prunc abia născut, nu a fost dorit. Nu şi-a cunoscut niciodată părinții, a fost un copil părăsit şi găsit. Nici vorbă de iubirea legată de sublimele cuvinte *„mamă”*, *„tată”*. A fost crescută din mila unei brăilence, *„coana Didina”*, care a ținut loc de tot ce ar fi putut primi un copil ca informare, afecțiune, educație şi îngrijire.

Cum va fi fost viața gingaşei făpturi în ridicare spre conştiința proprie? Ce orizont spiritual? Ce ambianță? Poate imaginația ne-ar ajuta să ne facem o idee sprijinindu-ne pe universul cărților lui Panait Istrati. Lenuța era frumoasă şi avea un caracter luminos, sincer, deschis, îi plăcea să cânte şi să danseze, să aducă în jurul ei zâmbet, veselie. S-a gândit coana Didina că făptura aceasta minunată este dăruită pentru scenă şi la prima ocazie a încredințat-o unor actori ambulanți ca să o formeze pentru teatru. Cum se va fi integrat Lenuța într-o astfel de viață e greu de spus. Înainte însă de a se dezmetici bine s-a pomenit din nou cu totul pe un alt făgaş. La o intervenție dură a poliței, a fost internată într-un orfelinat, întrucât era minoră.

Probabil că acei oameni cvasinomazi s-au străduit să facă din fetița frumoasă şi talentată o artistă după normele lor de frumusețe. Îmi amintesc de un step magistral executat de Lenuța într-o seară când buna dispoziție din celulă au determinat-o să iasă din cochilia sa.

Odată cu peregrinările sale prin țară cu artiştii nomazi, Lenuța a învățat toate cântecele ce îi veneau la îndemână, inclusiv cele legionare, ca *„Ştefan Vodă al Moldovei”* pe care îl cânta cu predilecție.

La orfelinat, într-o bună zi, i-a ieşit în cale acel gen de întâmplare ce te pune în fața răutății omeneşti, în toată hâda ei înfățişare şi cu toate consecințele devastatoare. Venise o inspecție, ocazie cu care orfanele au fost îmbrăcate cu uniforme frumoase şi li s-a servit o mâncare nespus de gustoasă. Una din inspectoare, uluită de aspectul plăcut al Lenuței, s-a oprit în dreptul ei spunând cu blândețe

şi convingere: *„Ce frumoase sunteți în hăinuțele acestea cu care sunteți îmbrăcate!”*

Fire deschisă şi sinceră, Lenuța i-a explicat doamnei că aceste haine stau închise în dulap şi sunt scoase doar la ocazii speciale. Cele de fiecare zi arată altfel. Şi a deschis un dulap în care erau hainele urâte şi ponosite de fiecare zi.

Gestul Lenuței a schimbat la 180° rezultatul inspecției şi, deşi el se datora mai degrabă naivității, acest gest al ei nu a fost uitat. Îndrăzneala ei avea să-şi primească replica dură.

Trecuse vremea marşurilor cu cântece pe stradă şi cei care îndrăzneau să mai fredoneze frumoasele arii umpleau închisorile. Directoarea orfelinatului, auzind-o cântând *„Ştefan Vodă al Moldovei”*, a denunțat-o şi, pentru crima de a fi cântat cântece legionare, deşi minoră, a primit o condamnare de 25 de ani.

Astfel, directoarea cu zâmbet ipocrit pe chip nu a avut nici o tresărire de conştiință pentru osânda pe care a adus-o peste o copilă. Cred că această formă de justiție i-a inspirat lui Gigi aforismele:

„Fereşte-mă, Doamne, de blândul ipocrit; nu ştii niciodată când loveşte.”

„Pietrele sunt dure pentru că nu au suflet, omul e dur pentru că are suflet de piatră.”

Aşa arăta şi directoarea de orfelinat, *„mama”* unor orfane; acesta era chipul mamei instituționalizate.

Şi a început, pentru bietul suflet abia înmugurit la zorile adolescenței, o viață de calvar.

Grupul de legionare condamnate sub Ion Antonescu o găseşte la Văcăreşti într-o stare de plâns. Rătăcită printre deținute de drept comun, copila zăcea plină de râie şi de păduchi, copleşită de nefericire.

Nana Sofica (Sofia Cristescu) şi Țăndărel (Lucia Coterbic) se ocupă de bietul suflet rătăcit printre mărăcini. Sofica i-a devenit o adevărată mamă. I-a format caracterul alunecat în derivă, i-a descătuşat frumoasele trăiri interioare, copila îşi găseşte demnitatea de om şi se integrează cu tot

elanul în familia spirituală în care să se simtă tratată cu dragoste şi cu omenie.

Are şansa să fie integrată şi de administraţie în grupul legionar şi de fapt, nu numai de drept şi, ca atare, este dusă împreună cu Nana, în cătuşe, la Mislea. Câte are de învăţat de la surorile câştigate prin surghiun! Mai presus de orice, prinde exerciţiul rugăciunii care avea să-i fie salvator în multe alte împrejurări dure. Nu era vorba de simpla recitare de cuvinte frumoase din pravile şi acatiste, ci de rugăciunea trăită, acea stare mistică în care *„conştiinţa se absoarbe în Dumnezeu”*.

Printr-o întâmplare, Nana Sofica va părăsi închisoarea considerând evenimentul un miracol al Sfinţilor Părinţi Ioachim şi Ana. Lenuţa Ilie va fi eliberată împreună cu comunistele care o duşmăneau pentru ataşamentul ei fără rezerve faţă de grupul legionar. Unde să plece? Se întoarce la coana Didina, care o primeşte cu bucurie. Îi admiră frumuseţea şi se miră de înţelepciunea şi demnitatea de care dă dovadă. Se gândeşte la viitorul ei şi, considerând că are o vârstă potrivită, hotărăşte să o mărite. Găseşte un tânăr cumsecade care lucra pe un şlep în portul Brăilei. Tinerii se plac dar, într-o seară, când se întorceau de la plimbarea obişnuită cu şlepul pe Dunăre, coana Didina îi informează că Lenuţa a fost căutată de nişte poliţişti pentru a fi arestată deoarece eliberarea ei a fost o greşeală şi trebuia să-şi reia condamnarea. Băiatul a hotărât pe loc că nu trebuie să se supună acestei nedreptăţi şi o roagă să facă drumul întors ca să o ascundă la el pe şlep. A fost însă inutil: cu toată graba lor, s-au ciocnit în poartă de poliţişti care au arestat-o pe loc. Băiatul a însoţit-o până la poliţie, a încurajat-o cum a ştiut el mai bine, sperând în posibilitatea unei reduceri substanţiale a pedepsei în urma unei revizuiri a procesului, se vedea cu ochiul liber cât de exagerată a fost sentinţa pronunţată de un tribunal politizat. Cei doi tineri au trebuit să se despartă. Ultimele cuvinte ale băiatului au fost: *„Lenuţa, te aştept şase ani!”*

La Mislea, directoarea închisorii, care a realizat cât de absurdă a fost motivarea unei astfel de sentinţe, a cerut reducerea pedepsei. Pedeapsa a fost redusă la jumătate dar şi aşa depăşea cei şase ani.

Se povestea, dar nimeni nu ar fi putut spune cât adevăr era în acest zvon, că Liuba Chişinevschi, într-o inspecţie făcută la Mislea, ar fi recunoscut-o şi i-ar fi promis că nu va părăsi niciodată închisoarea. Cine ştie ce îşi amintise din timpul cât au stat împreună în închisoare, probabil ura viscerală faţă de legionare a făcut-o atât de înverşunată. Fapt este că, în vara lui 1953, Lenuţa era încă la Mislea.

Anul 1948 a venit, paradoxal, cu bucurie pentru Lenuţa Ilie. S-a reîntâlnit cu Nana şi cu Ţăndărel şi cu o familie legionară sporită peste aşteptări. Lenuţa s-a integrat cu elan în spiritul temniţei. Cu toate rigorile regimului comunist, în acea scurtă perioadă, la Mislea, s-a putut realiza un climat de spiritualitate creştină şi o trăire în unire şi demnitate, spulberat după 1954. Lenuţa era un fel de copil al temniţei, iubită şi de întemniţate şi de administraţie. Firea ei optimistă se manifesta cu vioiciune, dar un ochi atent putea să observe că destinul aşezase în profunzimea fiinţei sale o tristeţe tragică, implacabilă, singulară. Cred că, în intimitatea sa, îşi însuşise statutul celei bătută de soartă.

În ce mă priveşte, îi port o amintire solară, plină de compasiune şi chiar de recunoştinţă. În perioada în care am fost pedepsită în celula *„marelui secret”*, izolare care m-a împovărat mult, Lenuţa pândea momentele când se putea furişa în curtea de unde putea să-mi spună un cuvânt bun şi o informaţie despre ce se mai petrecea în atelierele după care tânjeam. Nu pot să uit chipul ei frumos, luminat de o bucurie sinceră când mi-a relatat conversaţia cu Darie (locotenentul politic) din care a dedus că voi fi scoasă dintre *„vârfuri”* şi *„vieţaşe”*. Aşa a şi fost. La un moment dat, o bună parte dintre noi am fost plimbate la Dumbrăveni, la Miercurea Ciuc; când am fost readuse la Mislea (de data aceasta în secţie închisă) Lenuţa nu mai era,

se eliberase.

După fatidicul an 1956 ne-am pomenit cu câteva din cele eliberate pe parcurs, aduse din nou în închisoare cu condamnări noi, în general mai mari ca primele. Aşa am aflat atunci care a fost sfârşitul tragic al Lenuţei Ilie.

La ieşirea din închisoare coana Didina şi-a reluat strădania de a o căsători pe Lenuţa. Dorea să-i asigure un sprijin pentru timpul când ea nu va mai fi să o ajute.

Se împrietenise cu un bărbat care s-a dovedit a fi un suflet mare, dar povestitoarele nu puteau spune dacă era tânărul ce odinioară îi promisese că o va aştepta pe şlepul său, şase ani. Numai că, puţin înainte de nunta proiectată, Lenuţa a fost internată cu teribilul diagnostic de turbare. Fusese muşcată de o pisică ce s-a dovedit a fi turbată. Morbul a lucrat galopant. Lenuţa a avut o ultimă dorinţă, fierbinte, uluitoare. A cerut ca pregătirile de nuntă să se accelereze, dorea să moară căsătorită. Se pregătea lucid de moarte dar nu voia să rateze căsătoria. Mirele a acceptat să-i îndeplinească ultima dorinţă. Preotul a oficiat taina nunţii, mireasa fiind izolată în sinistra cameră – izolator şi mirele în afara gratiilor despărţitoare.

Convoiul mortuar care a însoţit-o pe ultimul drum pe frumoasa şi nefericita tânără moartă a fost imens şi mulţi au deplâns cu lacrimi amare nefericirea crudă ce a urmărit această făptură lipsită de noroc.

O ursitoare rea îngânase la naşterea ei (după ce zânele bune îi hărăziseră atâtea daruri) un cântec bătrânesc:

„Cine n-are noroc, n-are
De când naşte până moare.”

Îl învăţasem şi noi la închisoare.

29. Senectute mult încercată – Doamna Liliana (Liliana Protopopescu)

„Iarna este anotimpul adevărului simplu,
Care mişcă necontenit oglinzile vremii,
Schimbând pe nesimţite trăsăturile noastre.
Dăruirile transfigurează vârstele,
Luminându-le.

Dăruieşte o floare ca să cunoşti puritatea,
Primeşte o floare ca să te faci părtaş
Gestului sublim care apropie oamenii
De tainele naturii.”

„Simbol” – Eugenia Indreica Damian

Pe doamna Liliana am întâlnit-o de mai multe ori în peregrinările mele prin diferite celule şi închisori, multe, pe parcursul anilor, mulţi şi ei, petrecuţi în temniţele comuniste.

Condamnată la 20 de ani muncă silnică la o vârstă înaintată, marcată de o sănătate şubrezită, doamna Liliana plătea (pe lângă atitudinea ei manifest anticomunistă şi prietenia cu Horia Sima) faptul că era soţia eminentului profesor universitar de la Politehnica din Timişoara, I. Protopopescu, condamnat la moarte de *„justiţia”* comunistă, ca fost ministru sub guvernarea lui Ion Antonescu.

Pe lângă toate rigorile inumane ale temniţelor comuniste, doamna Liliana trebuia să suporte şi chinurile arzătoare ale conştiinţei, încărcată de moartea sub anchetă a fratelui său, care o ajutase în tentativa, reuşită de altfel, de a-şi expedia soţul în lungul exil, dincolo de cortina de fier. Gândul că nefericita cumnată rămăsese să crească orfanii în condiţii atât de vitrege o tulbura şi îi dădea insomnii cumplite. I s-a întâmplat să nu închidă ochii zile şi nopţi în şir. O mistuia un dor nestins pentru nepoţii rămaşi fără părinte, două fetiţe şi un băieţel. Încerca să-şi aline suferinţa

povestindu-ne despre năzdrăvăniile lor copilăreşti. Nepoţii doamnei Liliana făceau parte din comuniunea noastră, trăiau alături de noi. Numai că aceşti orfani încremeniseră la vârsta la care au fost părăsiţi, era cu neputinţă să ni-i imaginăm în devenire.

Înzestrată cu o inteligenţă foarte ascuţită şi foarte lucidă, doamna Liliana vedea clar, într-o lungă perspectivă şi nu se îmbăta cu iluzii, Ştia că şansa de a-i revedea ţinea de miracol.

Doamna Liliana era o persoană foarte cultivată. Povestea cu un farmec nespus, mărit de accentul său moldovenesc, la care nu ar fi renunţat pentru nimic în lume, tot felul de istorii din cele mai variate domenii. Îmi amintesc de o frază prin care identifica fără greş dacă o persoană care se pretindea moldoveancă, era cu adevărat:

„Dacă eşti mata moldovancă, ia să-mi spui ce înseamnă: o chicat perja din bagdadie şi o feştelit prostirea di pi oghialul din crivat."

Cu povestirile sale doamna Liliana a mângâiat multe suflete amărâte. Reuşea să mângâie şi să emoţioneze multe inimi şi să descreţească frunţi. Ceea ce o particulariza însă în mod cu totul excepţional, era pasiunea sa pentru botanică. Mândria sa era un foarte complex şi bine pus la punct ierbar, lucrare de o viaţă de om, cu care însă nu se mai putea întâlni, deoarece fusese distrus de culturnici. Cunoştea în amănunţime ştiinţifică un număr imens de plante, dar cu totul uluitor era felul în care caracteristicile ştiinţifice ale plantelor o ajutau să compună poveşti de o mare frumuseţe. În poveştile sale florile, arborii, plantele rotunjeau un destin, aveau un comportament caracteristic, erau blânde sau dure, erau prietenoase, iubitoare sau egoiste şi rapace, erau folositoare sau inutile, caste sau desfrânate, inteligente, subtile sau grobiene; universul vegetal al doamnei Liliana era absolut fascinant. Cerurile acelui univers scânteiau orbitor în ametiste, topaze, safire şi smaralde; valuri de miresme învăluiau tronul bunului Dumnezeu, întotdeauna îngăduitor cu făpturile creaţiei Sale.

Îmi amintesc de o revelaţie a Iuliei când ne aflam cu toatele în secţia a IV-a de la Mislea. Iulia avea o memorie fantastică şi o dovedea şi în această întâmplare. Când eram studente la Cluj Iulia mi-a adus o revistă în care remarcase un articol nespus de gingaş şi de frumos intitulat „Zâmbrul (specie de conifer) şi Genţiana (plantă montană erbacee)". Ascultând poveştile doamnei Liliana cu eroi din lumea plantelor şi-a dat seama că semnatara articolului, pe care am fi vrut să o cunoaştem atunci, era, de fapt, doamna Liliana. Spre încântarea noastră, ne-a reprodus întocmai articolul în cauză.

Deşi purta cu sine destui ani, doamna Liliana era tânără sufleteşte, intra cu plăcere în jocurile noastre, se antrena în polemicile noastre, era enciclopedia la care făceam apel când aveam nevoie de vreo clarificare pertinentă.

Lucra mult, cu migală, cu mult bun gust, tot felul de mici atenţii, acul său scotea adevărate bijuterii miniaturale din tot felul de fire destrămate. Sarcina noastră era să o păzim să nu fie prinsă. Izolatorul ar fi fost de nesuportat pentru sănătatea ei fragilă.

Era neîntrecută la cârpit. Reuşea să păstreze funcţionalitatea zdrenţelor ce deveniseră efectele noastre. Ciorapii săi de lână, pe care se întretăiau într-o ţesătură pedantă toate culorile curcubeului, deveniseră proverbiali.

Atunci când aveam norocul să fie în celulă o componenţă bună, procesele literare făceau deliciul serilor de veghe, mai ales iarna, când eram obligate să dârdâim de frig până la ora 22, ora de culcare.

Îmi amintesc de un astfel de proces. Eram la Dumbrăveni. Doamna Liliana ne povestise un roman în care eroul întâlneşte pe parcursul vieţii trei femei faţă de care are sentimente profunde, diferit nuanţate. Este ajutat să facă alegerea potrivită de prima sa iubire care, înţeleaptă şi capabilă de sacrificiu, ştie ce este mai bine pentru tatăl copilului născut dintr-o foarte profundă iubire. Ne-am hotărât să chemăm în judecată eroii principali, chemaţi să-şi justifice acţiunile. Maria Roşca a fost desemnată procuror

– trebuia să formuleze rechizitoriile –, doamna Liliana a fost bărbatul şi trei dintre noi eroinele care i-au traversat viața. Alegerile au fost foarte bine făcute, Oltea Manoliu, Eugenia Roşca şi subsemnata fiind femeile a căror pledoarie au fost extrem de bine pliate pe caracterele respective. Pledoaria doamnei Liliana a fost, desigur, cea mai eclatantă. Procesul s-a desfăşurat pe parcursul mai multor zile ceea ce a încurcat programul milițienilor care urmăreau de la vizetă desfăşurarea lui.

Consideram că este o ființă foarte puternică, intolerantă față de slăbiciune, trecând peste zilele grele cu o orgolioasă indiferență. Participa la toate rugăciunile noastre şi remarca orice rugăciune nouă care se adăuga rugăciunilor noastre la diferite ocazii. Reacționa cu multă spontaneitate la toate provocările şi reuşea să impună un anumit respect pândarilor noştri. Îmi vine în minte o scenă care ilustrează acest lucru: se schimbase ofițerul politic, noul locotenent îşi luase în primire temnița verificând *„carcerele"* (foile de încarcerare). După ce doamna Liliana a recitat obişnuita formulă în care trebuia să spui cum te numeşti, câți ani ai fost condamnată şi articolul din Codul penal, sau, dacă nu-l ştiai, delictul pentru care ai fost condamnată, locțiitorul politic a întrebat-o:

- Pentru ce anume ai fost condamnată?
- Mi-am ajutat bărbatul să treacă frontiera.
- Pentru ce a fugit?
- Era condamnat la moarte.
- Foarte rău ai făcut că l-ai scăpat.
- Părerea dumneavoastră. Părerea mea e că am făcut foarte bine.

Ofițerul a măsurat-o din cap până în picioare, gata să izbucnească.

Calmă, fără nici o tresărire pe chipul cu trăsături nobile, doamna Liliana îl privea serios, fără aversiune, poate cu un uşor îndurerat dispreț.

Ce o fi înțeles el din ținuta acestei adevărate doamne nu putem şti dar nu a ordonat cele şapte zile de izolare, cum

era de aşteptat.

Şi totuşi doamna Liliana a suferit enorm, efortul de a înfrunta cu demnitate un regim inuman a fost pentru dânsa supraomenesc. Aveam să primesc confirmarea dramei ce se numea doamna Liliana şi care se mistuia alături de noi tragic, sub o aparență înghețată. S-a întâmplat la Miercurea Ciuc.

Întoarsă de la una din izolări, doamna Liliana m-a primit cu un poem din care, spre marea mea părere de rău, nu-mi amintesc decât începutul:

„Mi-e foame, Doamne, mi-e tare foame!
Mi-e foame din gând şi din măruntaie
Şi sufletul meu moare de foame."

M-am întristat. Mi-am dat seama că sufletul doamnei Liliana a obosit să trăiască în felul în care eram obligate să trăim sau, mai bine zis, să murim şi că se apropie o criză. Lipsea doar picătura care să dezlănțuie dezastrul şi ea nu a întârziat să vină.

Am fost mutate din celula 4 în condiții incredibile chiar pentru noi care trecusem prin nenumărate forme de teroare. Transformaseră în celulă de locuit fosta cameră neagră a închisorii. Celula era aşezată pe colț fiind cea mai friguroasă. Era mică, cele şase paturi suprapuse câte trei abia încăpeau. Avea un gemuleț de 20/20 cm peste care, culmea meschinăriei, era bătut un oblonaş de lemn. Ne aflam într-o obscuritate enervantă, nici zi, nici noapte, expresia cea mai condensată a deprimării. Doamna Liliana ne-a anunțat că va face refuz de hrană.

Greva foamei făceau numai muncitorii, noi eram bandiți şi ne era permis numai refuzul de hrană, care nici acesta nu era acceptat, deoarece erai hrănit artificial, cu furtunul, o adevărată şi crasă barbarie. Motivul pe care l-a găsit era ridicol şi nedrept; noi ştiam adevăratul motiv: se hotărâse să moară. Mai ştiam că hotărârile sale erau de nezdruncinat.

Dar eu m-am hotărât să lupt cu aspra sa hotărâre. I-am spus că ştiu de ce vrea să facă greva foamei, că nu pot să admit că vrea să dea cu piciorul în atâta răbdare demnă şi că voi sta lângă dânsa şi mă voi ruga şi voi plânge până ce îşi va relua crucea şi o va duce mai departe cu aceeaşi superbă sforţare de până acum. M-am rugat gândindu-mă la toate amărăciunile care o copleşiseră şi lacrimile mi-au venit în chip firesc. M-a lăsat să mă rog şi să plâng ore, dar, într-un târziu, mi-a spus:

- Încetează, am renunţat.

A urmat o confesiune care m-a cutremurat. M-am speriat când am înţeles cât de greu suporta, cu arme din ce în ce mai tocite, această cumplită restrişte năpustită peste viaţa ei în amurg, când omul are nevoie de linişte şi împăcare. Cred că poemul ce mi l-a încredinţat atunci exprimă starea de spirit cu care şi-a reluat drumul Golgotei. Îl reproduc aşa cum l-a reţinut memoria mea:

„Cântec de jale şi deznădejde

Hoo! Gândurile mele, haită de lupi năpustită în mine,
Cum mă cutreieră, cum mă urlă, cum mă înhaţă, cum mă înfulecă!
Hoo! Sufletul meu, cimitir părăsit fără cântatul cocoşilor,
Cum mă bântuie, neostoiţi, strigoii amintirilor!
Oh! Lacrimă, cum îmi înjunghii tu iezii albi ai nădejdilor
Pe lespedea păgână a deznădejdii!
Oh! Dragoste, copil născut din lacrimi şi durere,
Cum te înfulecă, vară şi iarnă, nedomolit, molohul dorului!
Cum îmi sfâşiaţi voi genunchii sufletului
Ce-şi târăşte neputincios urcuşul!
Bate, inimă!
Bate! Sârguieşte! Grăbeşte!
Bate iute,
Să se surpe odată alcătuirea aceasta

Şi să îngroape sub dărâmături
Cucuveaua ce mi s-a cuibărit sub ţeastă
Şi ţiuie prelung şi cobitor
Cântec de jale şi deznădejde.
Bate, inimă!
Bate! Sârguieşte! Grăbeşte!
O, bate-mi iute ceasul morţii
Până n-apuc să-mi încleştez pumnii,
Să mă ridic răcnind: DE CE?
Şi să mă dau pierzării."

Într-un târziu, când doamna Liliana era călătorită, Oltea mi-a povestit ceva cutremurător în legătură cu dânsa.

Pentru nişte pricini intime Oltea făgăduise Sfântului Anton că, timp de 40 de zile, va dărui în numele lui infima bucăţică de pâine ce o primeam într-o vreme. Şi a ţinut un timp făgăduiala, dar a părăsit-o înainte de cele 40 de zile.

Într-o zi, doamna Liliana a chemat-o şi i-a spus că l-a visat pe Sfântul Anton. Venise să o roage să-i amintească lui Oltea că a uitat ceva.

Nu mică i-a fost mirarea şi emoţia că Sfântul Anton îi primise sacrificiul şi-l dorea complet şi tocmai doamna Liliana a fost aleasă ca mesager al său.

Am ascultat cu înfiorare povestea Oltei şi am conchis că Bunul Dumnezeu primea, prin intermediul Sfântului Anton, cu nespusă bunăvoinţă, jertfa celor două întemniţate, exprimată în ani grei de temniţă şi nu orice fel de temniţă ci una comunistă.

De multe ori nu ne putem explica de ce unele figuri se întipăresc în memoria noastră cu detalii amănunţite. Este suficient să închid ochii şi s-o revăd aşa cum mi-a apărut pentru prima dată în secţia a IV-a la Mislea. Purta peste părul complet albit un şal din lână mov, nimic nu ar fi putut să-i stea mai bine. Deşi era greu urcuşul, Doamna Liliana a preferat patul de sus. Când ne vorbea se apropia de spătarul patului de care se rezema ca de un amvon. Răspundea competent şi în amănunt la toate întrebările

noastre, indiferent de domeniu. Nu-mi amintesc să fi rămas datoare cu vreun răspuns sau să fi dat un răspuns în doi peri. Frazele sale erau ample, vocabularul bogat și subtil, caracteristic omului de vastă cultură, cu mult har în închegarea metaforelor.

De neuitat a rămas povestea prieteniei urzite din viața a două plante. Dacă voi reuși să o adun din cioburi de memorie, o voi dezvălui cândva. Nu aș vrea pentru nimic în lume să o mutilez.

30. Smerenie și suferință (Fredina Metodie Zamfirescu)

„Din nou ning secundele pe ani rotunjind vârsta
Sau adăugând anotimpului intim un mănunchi
De întâmplări și trăiri.
Intrăm până-n suflet în amintiri
Sau ne punem
Rezerve de aripi, îndrăznind visuri.
La ora melancoliei, de dincolo de ninsori,
Ne învăluie tristețea dulce a unei elegii;
«O, doux printemps d'autre fois
Vers tes saisons
Vous avez fuits
Pour toujour...»
Și totuși...”

„Reverie” – Eugenia Indreica Damian

Azi mi-a zbârnâit telefonul mai strident ca în alte zile, dar sigur, această percepție era pur subiectivă deoarece, pe fir, o voce dură, neprietenoasă, îmi comunica laconic, cu cinism, întristătoarea veste:

„A murit Frida.”

Vestea a căzut ca un bolovan pe apa liniștită a sufletului meu, spulberând-o în întrebări tulburătoare:

„Cum a murit?” „De ce a murit?”

Nedumeririle, cu iz de revoltă, ce mă împroșcau din toate părțile, erau, de fapt, lipsite de logică. Frida era de ceva timp bolnavă și deznodământul era de așteptat. Fără să pot articula cuvinte, mâna a lăsat moale telefonul în furcă și, ghemuit în sine, sufletul și-a început plânsul. Printre lacrimi au început să înflorească amintirile, crâmpeie de clipe fugare înșiruite fără noimă într-un caleidoscop al timpului ce, iată,de acum înainte nu va mai fi asemănător: timpul Fridei înveșnicit, al meu urmându-și încă, inexorabil, lunga sa cărare.

Ne-am cunoscut la Mislea, în așa zisa secția I-a, când

eu, însoțită de frumoasele mele clujence, am remarcat printre deținute grupul brăilencelor din care făcea parte și Fredina Metodie. Oare ce ne-a apropiat? Să fi fost faptul că, deși tinere, părul nostru albise? Îmi plăcea să o ascult povestind și să privesc cum, în același timp, sculpta cruciulițe extrem de frumoase din cozi de periuțe de dinți. Invidiam iscusința cu care mâinile ei scoteau astfel de perfecțiune. Eu n-am reușit (nici n-am cutezat să încerc) niciodată să sculptez în os, îndeletnicire caracteristică închisorilor noastre. Preferam să *„pictez"* cu acul vise efemere...

Frida, deși o fire sociabilă, avea o discreție smerită ce o făcea însingurată totuși în contextul tinereții ce se manifesta încă destul de impetuos. Avea o anumită distincție în însingurarea sa, poate din acest motiv melodia cu care îi învălui acum amintirea este elegia lui Massenet. Nu o cânta ea, o cânta cu predilecție Gigi, dar avea și Frida o voce frumoasă, cu un timbru elegiac, potrivit cu romanțele nostalgice și doinele tânguitoare pe care le cânta și în grup dar și de una singură. Curând s-a remarcat că, atunci când Frida începe să tragăne o doină de una singură, aparent fără nici un motiv, urma imediat o încercare mai grea în viața noastră oricum amară. Avea o sensibilitate deosebită, nu cred că era o coincidență că premonițiile ei sumbre se dezvăluiau prin cântec.

Uneori, memoria mea intră în ceață. Negura uitării pune pauze în desfășurarea timpului, așa că nu-mi amintesc dacă Frida m-a urmat în secția a IV-a, înființată pentru că secția I-a devenise neîncăpătoare – deținute noi umpleau temnițele. Cred că tot grupul Brăila a rămas nedezmembrat în secția I-a. Noi, clujencele, am fost despărțite. Cele cu pedepse mici au rămas în secția I-a.

Ne-am reîntâlnit când Mislea a devenit închisoare centrală numai pentru deținutele politic și toate secțiile (mai puțin *„reținutele"* și frontieristele) ne-am reunit în *„ateliere de exploatare a muncii penale"*. Începea o eră mai relaxată care, din păcate, nu a durat. Au fost considerate *„fericite"* toate cele care s-au eliberat în acel timp și nu au cunoscut infernul

de după închiderea atelierelor. Erau și în acest răstimp de *„romanță"* destule suferințe, la care se adăuga și creșterea aberantă a normelor de producție. Frigul, teroarea, lipsa oricărei legături cu familia, părea că își mai *„slobozesc jbilțul"* fiind toate împreună, într-o solidaritate regăsită și o viață cât de cât spiritualizată. De altfel, și hrana era ceva mai bună, *„bucătăreasa"* noastră, Maria Ioraș, muncea zi și noapte pentru a-i conferi gust și aspect de mâncare. *„Instituția informatoarelor"* nu-și afirmase încă atotputernicia hidoasă și administrația părea dispusă să mai *„închidă ochii"*.

Fredina, însă, a fost urmărită de neșansă. S-a îmbolnăvit, avea dureri de cap înfiorătoare. Ne mai putându-le suporta, a acceptat operația la cap în condițiile de detenție; nu știu cât a fost un act de curaj sau unul de disperare. S-a întors de la Văcărești, spital – închisoare – cu capul înfășurat în bandaje, când în ateliere se lucra din plin. Sigur, nu putea fi vorba de muncă, așa că a fost dusă într-o secție cu regim închis, numită *„secția inaptelor"*.

În curtea închisorii cu biserica fostei mânăstiri, pe dreapta, se afla o clădire fără etaj, cu două camere cu intrarea direct din curte. În anotimpurile calde era plăcut, răcoarea era asigurată de coroanele maiestoase ale celor doi castani ce se aflau între biserică și secția inaptelor. Iarna, însă, frigul era mai mare chiar decât cel din curte. În această secție se aflau toate deținutele care nu puteau să lucreze, fie din cauza unor grave boli cronice, fie din cauza vârstei înaintate, pentru că justiția dictaturii proletare era necruțătoare cu cei considerați *„dușmani ai poporului"*. Aceștia trebuia să moară până la unul, așa cum se afirma în cântecele lor, indiferent dacă erau cu un picior în groapă. Uneori erau pedepsite aici și deținute scoase din atelier. Numai că, dată fiind poziția secției, *„regimul de interior"* nu era asigurat. *„Inaptele"* erau vizitate de *„lucrătoare"*, primeau din hrana lor și se bucurau de grija frățească, ceea ce le făcea mult bine.

În acel timp lucram la așa zisul *„birou tehnic"*, programul meu de lucru întinzându-se peste două ture.

Totuşi mă furişam să-i fac o vizită şi Fridei, mai ales în anotimpul cald când, la *„reşedinţa”* ei, era plăcut să o ascult povestind despre întâmplări din închisoarea – spital Văcăreşti. Începusem deja să ne depănăm amintirile de deţinute, uitasem *„afară”* lumea din care fuseserăm smulse. Ascultând-o, mă gândeam că eu nu mi-aş fi dat capul pe mâna doctorilor de temniţă; după cum spunea Frida, însă, se mai găseau medici care respectau jurământul lui Hippocrate în orice loc şi în orice împrejurare. Cu sănătatea, însă, Frida nu era nici acum în bune relaţii, durerile de cap continuau să o tortureze. Simţeam multă compasiune pentru dânsa, aveam un sentiment ciudat, parcă îmi era ruşine că sănătatea mea este ceva mai bună. Din acest motiv i-am oferit medicamentele întăritoare ce mi le trimisese mama. Cineva a învăţat-o să-mi trimită, din când în când, câte un pacheţel cu medicamente, s-ar putea să-l şi primesc. Încercarea aceasta a funcţionat în două – trei rânduri, până ce, la sesizarea informatoarelor, Diri, (directoarea închisorii) a luat măsuri de returnare.

Eliberată după câţiva ani, Frida a căutat-o pe mama ca să-i mulţumească pentru ajutorul ce l-a primit, datorită acelor medicamente, ca să atingă ziua eliberării.

Nu ştiu ce a gândit mama, nesocotisem efortul ce l-a făcut pentru mine, care aveam ani grei de executat. La eliberarea mea, i-am mărturisit eu gestul făcut pentru Frida şi i-am spus atunci că am trecut cu bine prin destule îmbolnăviri şi datorită faptului că mi-am ajutat sora căzută în nevoie. Mama mi-a spus că a fost impresionată că Frida nu a uitat ajutorul primit, sentimentul de recunoştinţă al Fredinei era nu numai frumos dar şi curajos în împrejurările de atunci.

La câţiva ani după eliberarea mea m-am pomenit în pragul casei mele din Roman cu ea, însoţită de soţul ei. Internată la Iaşi, pentru că Fredina rămăsese tributară bolilor, a aflat de la o pacientă că există în Roman o persoană care, la fel ca ea, a făcut multă închisoare. Noul meu nume, Petrescu, nu i-a spus nimic, dar prenumele, Aspazia, a dus-o cu gândul la mine. Nu era pentru prima oară când dragi

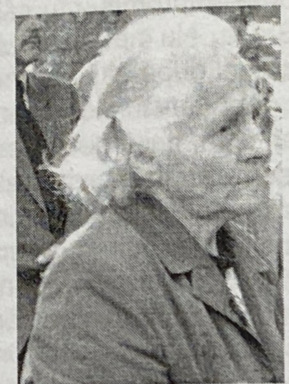
surori din închisoare m-au depistat având ca indiciu doar prenumele meu, mai aparte.

Revederea noastră a fost zguduitoare, soţii noştri au fost impresionaţi de forţa bucuriei noastre, scăldată în lacrimi. Soţul meu le-a promis cu căldură că le vom întoarce vizita la Brăila. Nu ne-am ţinut însă de cuvânt. Soţii noştri au murit unul după altul, iar noi, văduve, nu am reuşit să învingem depărtarea. Ne scriam, ne felicitam cu regularitate de sărbătorile mai însemnate, ne aminteam de felul în care le trăisem la Mislea, dar relaţia noastră nu a mai avut caracteristica specială din temniţă. Frida era din ce în ce mai mistuită de boli, era un suflet trist. Mă gândesc că noi, deţinuţii politic, ne spunem în mod firesc *„fraţi şi surori de suferinţă”*, nu realizăm cât adevăr se ascunde în această sintagmă, ce comoară de relaţie umană închide în ea. În cuptoarele inchiziţiei roşii s-au cimentat legături de suflet ce nu pot fi comparate în nici un fel cu cele înfiripate în libertate. Purtăm pe sufletele noastre o pecete nevăzută, impregnată cu fierul roşu al suferinţei, reală şi perpetuă, rod al iubirii înlăcrimate.

Stau pierdută în lumea amintirilor de unde chipul Fridei îmi surâde blând, fluturând în semn de adio mâna pe care de atâtea ori o urmăream cum scoate cu o unealtă neghioabă, dintr-o banală coadă de periuţă de dinţi, o minunăţie de cruciuliţă, semnul iubirii jertfitoare. Mă simt învăluită în căldura discretă a prieteniei noastre şi ascult, cu sufletul în rugăciune, un firicel de cântec ce o însoţeşte, sper, în zborul său spre Cel Ce a ştiut povestea de iubire şi de jertfă a fiecăruia din noi:

„Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne,
Şi Sfântă Învierea Ta o slăvim!”

31. Orfană absolută, mamă încercată și rug de iubire și jertfă (Alexandrina Teglaru Voinea)

„Anotimpurile interioare sunt stări de spirit complexe
Nu simple figuri de stil,
Aşa cum sufletul nu este doar o metaforă.
Cei care urcă prin anotimpuri
Cu sentimentul învingătorului sunt rari.
Doar echilibrul din însăşi firea lucrurilor
Umple de sens spațiul
Dintre rouă, brumă şi ninsori.
Zodia Cumpenei (înțelepciune) ocroteşte şi destinul
Celor ce se nasc sub înaltul semn al roadelor."

„Meditație" – Eugenia Indreica Damian

A sunat telefonul şi în această zi, ca în toate zilele, indiferent, strident, un zvon din spațiu nedesluşit. Cu o simplă ridicare de receptor i-am aflat sensul, mesaj stupefiant, incredibil... *„S-a săvârşit Dina!!!"* Abia am reuşit să mă las moale într-un fotoliu când altă sonerie mă pune în mişcare. Poştaşul îmi aduce corespondența. Iau în mână primul plic şi îl întorc să văd expeditorul. Gestul este mecanic, sunt cu gândul agățat de vestea ce tocmai mi-a

spart tăcerea singurătății. Citesc şi nu-mi vine să-mi cred ochilor. Expeditorul este Dina. Deschid plicul cu mâini tremurânde. Pe ilustrata cu iepuraş şi ou încondeiat, cu litere mari, uşor tremurate, laconic, mă întâmpină salutul pentru Sfintele Paşti: *„Hristos a înviat! Dina"* Incredibil! Uluirea mea nu cunoaşte margini. Am un sentiment straniu. Nu mi se pare deloc întâmplător faptul că urarea Dinei a sosit exact după ce mi-a venit şi vestea călătoriei sale. Nu ştiu în ce măsură ar fi putut potrivi ea lucrurile, mi se pare semnificativ faptul că atunci când mi-au venit ambele mesaje (cel telefonic şi cel poştal) Dina era deja *„dincolo"*. Nu ştiu cine sau cum s-au potrivit lucrurile, mie mi se pare că a fost o sincronizare de mare delicatețe: înțelegeam că nu-mi este permis să mă întristez pentru că mi se arăta într-un fel uluitor că, de fapt moartea înseamnă ÎNVIERE.

Mă aşez şi plâng liniştit, mi-e toată ființa plină de o tristețe luminoasă, am convingerea că sufletul Dinei trece prin spații pline de bucuria păcii celeste pentru că mult a iubit şi mult s-a dăruit în această vale a plângerii.

Am considerat-o pe Dina *„orfana absolută"*, nu numai pentru că era orfană de ambii părinți, ci mai ales pentru felul în care acceptase şi trăia această stare: calm fără cârtire, într-o resemnare caldă şi înțeleaqptă de adevărat anahoret. Dina îşi ducea sarcina cu convingere şi hărnicie. Nu s-a plâns niciodată şi nu vorbea deloc despre lipsa părinților ei. Undeva, într-un colț foarte cețos al memoriei mele îmi stăruie o imagine. Este atât de vagă încât nici nu mai am siguranța că este autentică sau este o proiecție a imaginației mele. Văd un mormânt într-un cimitir în plină vară. Vegetație luxuriantă... un mormânt cu o cruce importantă... pe cruce îmi atrage în mod deosebit atenția un singur cuvânt: aviator. Restul este estompat. Dina aprinde liniştit o lumânare şi o aşează pe mormânt. Flacăra tremură sub acest cuvânt şi poate de aceea l-am remarcat. O fi mormântul tatălui ei? Nu ştiu. Mi-a rămas clar în amintire doar chipul Dinei: o expresie calmă, severă, dar luminoasă, pacea omului care îşi îndeplineşte o sarcină importantă.

Ar fi trebuit să ne cunoaştem încă de la Sibiu, mai ales pentru că studiam cursurile de limbă şi literatură română în principal. Ne-am cunoscut însă la Cluj şi am avut şansa să prindem chiar acei ani de mare efervescenţă când, întoarsă acasă, Universitatea clujeană îşi relua urcuşul cultural şi spiritual. Sunt multe clipele care merită să fie evocate, se închega frumos şi grupul nostru. Sigur, prigoana roşie dădea târcoale serioase pe sub zidurile cetăţii, erau semne clare că nu-i vor fi de ajuns victimele înhăţate până atunci, dar nimeni nu se aştepta la cele ce urmau să vină.

Anul 1948 s-a năpustit peste viaţa universitarilor fără ca cineva să se fi pregătit cu adevărat pentru o lungă perioadă de întuneric şi suferinţă. Ce minte sănătoasă s-ar fi pregătit pentru ani lungi de închisoare pentru delictul de a fi creştin şi a simţi româneşte? Toate relele o luau înaintea oricărui spirit de prevedere, toate erau date peste cap. În această vâltoare am aflat că Dina era angrenată şi în alte activităţi decât educarea noastră, unele legate direct de lupta anticomunistă. Când au început arestările nu mai puteai conta pe nici o persoană. Dispărea de la o zi la alta şi rămâneai cu sarcina neîmplinită. Aşa ni s-a întâmplat şi nouă. Ne-am hotărât să mergem în munţii noştri de la Şugag, ne-am cumpărat şi lucruri necesare pentru astfel de ocazie, dar evenimentele ne-au luat-o înainte oricât ne-am străduit noi să le facem faţă.

Uneori se întâmplau şi fapte hazlii. De exemplu, când Dina s-a pornit spre mine cu rucsacul în spinare, în oraşul Sebeş, înainte de a se angaja în defileu, i-a atras atenţia un afiş cu litere de-o şchioapă la gazeta de perete: *„O lecţie binemeritată!"* Afişul informa că am fost arestată şi ce bine i-a căzut atunci această informaţie! Erau bune şi gazetele de perete uneori... da... uneori...

Peregrinarea noastră prin închisori a fost paralelă, nu ne-am întâlnit decât o singură dată şi atunci în tranzit. Era la Dumbrăveni. Ne-am înghesuit într-o celulă mare, cu paturi la trei rânduri, de unde urma să fim repartizate în celule mai mici după criterii numai de ei ştiute. A ales un

pat la etajul trei, într-un colţ lipsit de lumină; de fapt, l-a cules; Dina nu se înghesuia niciodată *„la mai bine"*. Era foarte bolnavă. M-au impresionat ochii injectaţi şi stinşi, era îngrozită că ar fi putut orbi. Purta o bandă neagră pe ochi, fapt ce îi sublinia paloarea intensă, aproape cadaverică. Mi s-a părut de un tragism înfiorător. Aşa şi era. Era încă sub efectul drogării, nu-mi dau seama ce i-au sugerat nenorociţii pentru că Dina avea halucinaţii înfiorătoare: torturări, execuţii, imagini terifiante care o umpleau de groază. Era conştientă că tot ce vedea dincolo de banda neagră era nereal dar nu-şi putea domina spaima şi durerea pentru că în toate scenele de groază victima principală era fiul pe care i l-au smuls din braţe la arestare. La rândul meu m-am îngrozit. Cu ce s-ar fi putut compara suferinţa bietei inimi de mamă!? Îmi venea să urlu. BLESTEMAŢILOR! Şi în stare de luciditate – pentru că stările normale îi veneau din ce în ce mai des – jalea şi disperarea nu se ostoiau. Nu putea să uite nici o clipă că plăpânda făptură a rămas pe mâna unor călăi. Erau clipe, în special când o torturau halucinaţiile, când făcea eforturi uriaşe ca să nu urle de durere şi de spaimă. Am fost mirată când, după 1989, Dina nu a povestit acest supliciu de neimaginat pentru un biet suflet de mamă.

După eliberare, într-o zi de vară, Dina mi-a făcut o vizită însoţită de soţul ei, Jean Voinea. Mi-a povestit despre dificultăţile întâmpinate ca *„om liber"*, mereu pusă pe disponibil din cauză de cazier. Mi-a povestit foarte pe larg cum nu şi-a mai regăsit fiul, cum i s-a pus în mână un act de deces, dar ea era sigură că fiul ei trăieşte şi i se ascunde acest lucru. Îşi dădea seama că, având această obsesie, îşi îndurera fiul mai mare rămas în viaţă şi regăsit dar îi era peste puteri să nu se gândească la cel lipsit de dragostea părinţilor. Suferea îngrozitor la gândul că este înstrăinat şi, poate, crescut în mizeria spirituală a unui comunist. Soţul ei s-a zbătut să afle ceva mai multe amănunte dar n-a izbutit să-i ofere ceva mai cert deşi era avocat şi a epuizat toate mijloacele. Internat într-o creşă M.A.I., micuţul a făcut o infecţie (otită?) şi a decedat.

Incapacitatea Dinei de a accepta situația şi a se resemna mi-a părut mai tragică chiar decât soarta micuțului decedat la poarta vieții în condiții atât de nefaste.

După 1989 ne-am întâlnit cu ocazia sfințirii crucii înălțate la Miercurea Ciuc în cinstea decedatelor în lupta anticomunistă. Am împărțit pentru o noapte patul de hotel şi ne-am simțit surori ca în vremurile de restrişte. Ne-am povestit multe şi am fost mâhnită să aflu că schimbările nu i-au adus noutăți în legătură cu decesul fiului său şi că *„ştia”* că el nu este mort, dar nu are cum să-l afle, rătăcitor într-o lume străină şi rece.

Ne-am revăzut pentru ultima oară la înmormântarea soțului ei. Lume multă, camarazi de suferință, Jean Voinea era iubit şi stimat. Dina era tristă dar liniştită. Avea o familiaritate veche cu moartea aşa că nu o mai tulbura.

S-a străduit mult să tipărească cele două volume *„Lacrima prigoanei”* în care a consemnat momente din viața ei de luptătoare, oameni şi fapte, *„pentru a depune mărturie întru adevăr ca istoria să fie cunoscută aşa cum a fost”*.

În postfața volumului doi creionează o profesiune în numele rezistenței anticomuniste susținută de legionare şi încheie cu un testament pentru generațiile viitoare.

Nu găsesc un epilog mai potrivit pentru viața ei de luptătoare curajoasă şi zbuciumată:

„Să detronați pentru totdeauna minciuna, să studiați istoria şi s-o refaceți. Să realizați asanarea morală a acestui neam. Fără ca sufletul să fie vindecat de frică şi să-L preamărească pe Dumnezeu, nu puteți să faceți nimic. Trebuie să ştie şi copiii voştri despre viața şi faptele înaintaşilor, să le urmeze pilda şi să meargă cu fruntea sus spre Înviere...”

32. Romantism şi generozitate (Paula Agapie)

„Azi noapte-a coborât adânc în vreme,
Cu-amarnic plânset cumpăna-mi subțire.
I-am ascultat prelunga tânguire
În pâcla care nu-nceta s-o cheme.

Iar ciutura de spaimă neagră prinsă
S-a prăbuşit cu greu de buturugă,
Iar cel'lalt braț, întins spre cer a rugă,
Cerşea lumina-n palma lui întinsă.

Şi-ajunsă în stătutul întuneric
Simți în gură gustul greu de tină
Şi n-a văzut cum izvora lumină,
Din închinarea brațului cucernic.

Şi-n zori de zi, în mâna cuvioasă,
O călătoare şi-a oprit avântul,
Strădanie, cu aripa ca vântul,
Un mugur alb, pe-o uscătură roasă.

Dar am simțit un tremur care-o-nclină
Să-nceapă iarăşi trista ei poveste...
Tu, călătoare albă, crezi că-mi este
Vremelnică povara de lumină?”

„Cumpăna” – Eugenia Indreica Damian

Am cunoscut-o pe Paula în secția de rețimute, când nici una din noi nu aveam încă stabilită osânda printr-un proces. De statură mijlocie, slăbuță, cu un chip plăcut, deosebit de dinamică, era pentru noi, cele ce făceam pentru prima oară cunoştință cu temnița, sora mai mare, înțeleaptă, capabilă să ne dea sfaturi, să stabilească priorități şi soluții. Această poziție i se datora mai ales unei poveşti incredibile, legată de căsătoria sa.

Înainte de căsătorie, viitorul ei soț, Ion (Jean) Agapie, era un tânăr condamnat la mulți ani de închisoare sub dictatura antonesciană, pedeapsă menținută sub regimul comunist. Paula îi ducea la penitenciar pachetul cu alimente admis. Prin 1947 Paula a acceptat să se căsătorească cu Ion deşi el era închis şi ea era liberă. Situația cu totul neobişnuită a trecut în legendă, Paula a devenit eroină de baladă.

În 1948 Paula a fost adusă şi ea în temniță. Astfel, ne-am întâlnit cu ea la Mislea în postura de reținute la dispoziția Siguranței Statului. La un moment dat s-a creat între noi, clujencele, o discuție. Paula s-a grăbit să facă o apreciere care mă nedreptățea. Deşi faptul acesta m-a costat, nu am ripostat în nici un fel pentru că nu aveam cum să explic anumite lucruri. Am păstrat o relație corectă dar rezervată.

Mi s-a ivit ocazia când am putut să-mi desfăşor punctul de vedere, fără nici un risc pentru nimeni, folosind alegoria. Scrisesem o istorioară care s-a interpretat pentru a marca sărbătorirea Crăciunului. Nu toate au înțeles ce vroiam, de fapt, să spun; totul era îmbrăcat într-o atmosferă de legendă, în metafore frumoase, te fura aspectul literar al poveştii. Paula a înțeles exact despre ce este vorba şi, spre cinstea ei a înțeles şi unde a greşit şi a venit să-mi mulțumească pentru că m-am ostenit să nu o las în greşeală. M-a îmbrățişat cu căldură mulțumindu-mi că am ştiut să evit atât de discret controverse grave şi mi-a mulțumit şi pentru cuvintele frumoase atât de binevenite în situația dată. Descopeream o foarte frumoasă latură a caracterului său: spiritul de echitate. Avea onestitatea să-şi recunoască o greşeală.

Odată cu plecarea noastră la Cluj pentru proces, drumurile noastre s-au despărțit şi nu ne-am mai intersectat în drumurile noastre prin diferite închisori.

A urmat apoi eliberarea, viața de familie, aproape că o uitasem pe Paula, când o întâmplare uluitoare ne-a adunat împreună. Fiul fratelui meu se căsătorea la Braşov

cu fiica Auruței (avusese şi ea o condamnare de un an în procesul nostru). Soția fratelui făcuse parte din acelaşi proces cu doi ani condamnare. Angela Elena Toma era cea mai tânără dintre noi şi păstrase o prietenie frumoasă cu Iulia. Aşa că a venit şi Iulia invitată la această căsătorie. Mare ne-a fost uluirea când am fost trimise (Iulia şi cu mine) să dormim la o vecină a Auruței, nici mai mult nici mai puțin decât Paula. Avea o locuință foarte frumoasă, o vilă cu o terasă splendidă, acoperită cu o superbă floare de ceară. Era o locuință de vis pe care soții Agapie şi-au zidit-o muncind cot la cot, ani la rând. L-am cunoscut acum şi pe legendarul mire din incredibila lor poveste. Câte s-au mai depănat în noaptea aceea şi câte am mai aflat! Astfel, am descoperit că Paula îl cunoscuse pe soțul meu într-un litigiu pe teme contabile între instituțiile pe care le reprezentau. Paula studiase la Academia Comercială din Braşov, poposită aici de la Cluj pe timpul dictatului, în timp ce soțul meu studiase la aceeaşi Academie când se afla încă la Cluj. Deci s-au considerat frați întru Alma Mater şi au rezolvat amiabil litigiul.

Paula şi-a amintit de frumoasele clujence din secția rețínute şi ne-a întrebat ce mai ştim despre celelalte şi mai ales care dintre noi au trecut în lumea umbrelor.

Ne-am aşezat confortabil în fotolii şi am început să le evocăm cu emoție. Mi se părea că le scoteam din negura anilor într-un ritual funebru.

Cine ar fi zis atunci că vom sta, la început de anotimp fermecat, într-un fotoliu confortabil, pe o terasă acoperită cu ciorchini de floare parfumată cu miros de evlavie, evocându-le de dincolo de Stix!...

Am fost doar la înmormântarea Mariei Leşeanu. A avut o îngropăciune frumoasă, după dorința sa, în satul de obârşie a familiei, după toate tradițiile locului, cu un ritual bogat în acel colț de Bucovină. Cu Maricica Leşeanu am fost vecină la Cernăuți şi am rămas în relații de prietenie şi după ieşirea mea din închisoare, ne-am vizitat reciproc. Maricica îmi substituia într-un fel pe sora mea cea mică, stinsă din

viață de copiliță.

Şi pe Serafina Rusnac o cunoşteam de la Cernăuți. Era o basarabeancă frumoasă, dârză şi inteligentă, studia la Cluj matematicile. Ne vedeam destul de rar, ne despărțeau studiul materiilor atât de diferite. Cu Sima nu ne-am revăzut la proces. Problemele ei cu justiția comunistă s-au rezolvat în Banat unde erau refugiați părinții săi. S-a întâlnit în stare de libertate cu Angela de la care am aflat că s-a stins în stare de totală nefericire. Moartea o despărțea de o iubire frumoasă, cancerul o osândise fără drept de apel.

Pe Veronica am întâlnit-o în tabăra de la Daneş. Frumoasele zile de tabără ne-au legat, am purtat o corespondență vastă până când ne-am reîntâlnit la Cluj. Era tare micuță de statură, mai târziu am aflat că suferea din această cauză. Țineam mult la ea, avea o voce foarte frumoasă, puternică, amplă, dramatică, un timbru inconfundabil, impresionant. Avea o minte ascuțită, studia filosofia. A suportat greu închisoarea din cauza unor dureri renale. Îmi amintesc cum am găsit-o într-o noapte agățată între paturi, imobilizată de dureri atroce. Am coborât-o în brațe, crispată de durere. Era uşoară ca un copil. La eliberare, caz unic, i s-a spus că nu poate pleca până nu achită cheltuielile de judecată. Executase deja trei ani de zile. Am făcut discret o chetă printre clujencele care aveau bani la casierie şi, cu *„complicitatea"* lui Diri (directoarea penitenciarului), i-am achiat debitul. S-a zvonit, însă, că nu i-au dat, totuşi, drumul şi că a fost îndrumată spre Canal. Ne îngrozeam numai la gândul că ar fi putut fi adevărat. Ce ar fi putut face acolo cu o mânuță de om? Printr-o întâmplare am aflat târziu, de la nora mea, că făcuse studii de contabilitate, funcționa în domeniu dar avea o sănătate şubredă, pierduse deja un rinichi într-o operație grea. A murit destul de tânără.

Anişoara Horescu era slăbiciunea mea, chiar i se spunea *„fata lui Pazi"*. Nici Anişoara nu a apărut la proces. Ca şi Sima şi Dina, a fost condamnată în contumacie. Soarta ei s-a apropiat de a Dinei deoarece au făcut parte

şi din rezistența din munți. Anişoara a fost condamnată în lotul Blănaru, care i-a fost şi cumnat. Anişoara povesteşte tot ce a îndurat, ca şi Dina de altfel, în *„Lacrima prigoanei"*. Condamnarea ei de şapte ani s-a desfăşurat în ultimă instanță la Mislea, unde ne-am întâlnit. Lucram la ateliere când am aflat că un grup masiv de deținute a sosit de la Jilava şi că s-ar afla acolo şi Anişoara. Aşa că am făcut tot ce mi-a stat în putere ca să o scoatem din carantină şi să o aducem printre noi. Din păcate, Anişoara a prins perioada când, la Mislea, se instaura era informatoarelor. Viorica şi cu mine am fost pedepsite cu izolator, unde am fost ținute, în plină iarnă, până la limita înghețului.

Nu ştiu cum a reuşit Anişoara să intre în dispensar. Cu surpriză i-am văzut chipul la geamul care închidea cerdacul în momentul când treceam pe aleea din față, în plină noapte, fiind conduse la W.C. În lumina slabă a becului ce lumina cerdacul i-am văzut chipul frumos, palid şi trist. Încerca să zâmbească dar pe obrajii ei copilăros de tineri, două lacrimi se rostogoleau cuminți şi se opreau drept în inima mea de unde nu au mai plecat niciodată. Realizez şi acum cât curaj şi câtă hotărâre ascundea această inimioară sensibilă, capabilă de sentimente atât de delicate. Suflet drag, poate, acolo unde a poposit, are facilitatea să afle cât de mult au însemnat acele lacrimi în zbuciumul în care mă aflam atunci.

A doua zi, nici Iulia, nici eu nu am simțit oboseala unei nopți nedormite şi ne-am putut bucura de nuntă, după ce am scuturat petale de amintire pentru Maricica, Veronica, Sima, Anişoara şi Dina, plecate în eternitate.

Paula a purtat cu mândrie la această nuntă o frumoasă bluză brodată cu motive naționale.

Acum nici Paula şi nici Ionică nu ne mai aşteaptă, cu ospitalitate, în pragul vilei lor.

Paula a plecat într-o frumoasă zi de toamnă a anului 1992. A fost înmormântată după dorința sa în frumosul şi nobilul costum de Sălişte.

Amintirea lor îmi aduce în preajmă un iluzoriu parfum

de floare de ceară. Am în ochi acel vrej miraculos care, în volute largi, acoperea întreaga terasă cu zeci de umbreluțe parfumate. Mirosul acestor flori se potrivea atât de bine cu sufletele cuvioase ale celor doi căsătoriți cândva... de mult... dincolo de gratii... Emblematic!

Au plecat şi Angela şi Auruța, componente şi ele ale generației 1948. Dar mi-e cu neputință să le evoc. Devenindu-mi rude, raportul nou dintre noi a estompat tot ceea ce suferința le-a făcut să aparțină acestei generații.

De altfel, departe de mine gândul să îndrăznesc măcar să închin câte un gând pios tuturor *„paşoptistelor”* ce le-am întâlnit în închisorile comuniste. Mi-ar trebui tomuri întregi. Se va găsi oare cineva capabil să le înmănuncheze într-un album al jertfei şi suferinței?

33. Cântec şi dârzenie (Verona Chira)

„Toamnele mele n-au aur în pârg
Şi nici busuioacă pe buze,
Cu mâini tremurânde adună cu sârg
Mereu sărăcia sub spuze.

În fețe livide, amar de gălbui,
Nu biruie seva să crească
Şi nici părul lor nu miroase-a gutui,
Nici sânul a poamă domnească.

Cu trupuri cuprinse de febre-n amurg,
Nu trec chiuind pe la teascuri,
Ci vin zgribulite în zdrențe ce curg
Strângând legătura de vreascuri.

Doar păsări străine cu ochi de lumini
Trec fără vreun gând de zăbavă,
Pe ram, răsucită de propriul ei chin,
Se vaieră frunza bolnavă.

Din cerul nostalgic, ca plumbul de greu,
Se surpă tristețea-n odaie
Şi-ncet se strecoară în sufletul meu
O frunză strivită de ploaie.

Iar când în celula mea mică m-adun
S-aud paşii vieții ce trece,
Simt, toamnele mele, pe ani cum îmi pun
Rugină amară şi rece.”

„Toamnele mele” – Eugenia Indreica Damian

De câte ori intru în cimitirul meu intim, printre mormintele dragi, nu se poate să nu mă opresc cu evlavie în fața celui ce o reprezintă pe Nana Chira.

Era o ființă energică, cu caracter puternic, hotărât, cu o gândire rectilinie, aproape dură. Avea stagii vechi în

Mişcare şi, deci, şi în prigoane. Trecuse şi prin lagărul de la Buchenwald, avea ce să ne povestească. Avea o voce joasă, un alto profund, foarte potrivit pentru romanțe şi *„tărăgănate”* ardeleneşti. Cânta cu predilecție o anumită romanță care poate că-i amintea de *„Moşul”*, soțul ei, Aurel Chira, un legionar talentat în pictură. În mod cert felul Nanei de a interpreta romanța era inconfundabil. De câte ori aud:

„Când ție m-am destăinuit
Era caisul înflorit”

îmi apare chipul ei cu trăsături ferme, încadrat de un păr ondulat natural în inele şi vocea ei vibrantă şi pasionată se suprapune automat peste cuvintele frumoasei romanțe.

În memoria mea, Nana Chira se leagă de secția I-a pe care aş numi-o copilăria închisorilor noastre. Aici Nana Chira ne aduna zilnic în jurul ei, nu se plictisea niciodată de noi şi ne povestea cu multă putere de evocare întâmplările unei vieți dăruite idealurilor legionare. Ne povestea cu o detaşare uimitoare despre bătăi şi prigoane. Mi-a rămas cu deosebire în amintire povestea unei anchete din timpul lui Carol al II-lea, când, din cauza bătăilor, îşi muşcase limba.

Mult pitoresc aveau istorisirile sale despre Iara, despre socrii de la Iara, despre Câmpia Turzii şi despre tablourile Moşului. Povestea simplu, fără prea multe metafore, dar cu o putere de sugestie plină de farmec, eram încântate să o ascultăm. Una din istorisirile sale a făcut legendă. La desființarea lagărului de la Buchenwald hrana se îmbunătățise atât de mult, încât li s-a dat unt la micul dejun. De atunci, ori de câte ori primeam o mâncare ceva mai ieşită din comun ne întrebam: *„Să fie acesta untul de la Buchenwald?”*. Ori de câte ori zburau zvonuri de eliberare, Oltea spunea cu înțelepciune: *„Nu cred până nu apare untul”*.

Mi s-a întâmplat să primesc de la Nana Chira, cu ocazia unei situații mai speciale, o observație usturătoare. De la Nana, mergea, aşa că nu am ripostat. Am lăsat să se rezolve lucrurile de la sine. Oricum, mai devrema sau mai

târziu, adevărul iese la lumină. Trecuse ceva vreme de la această întâmplare şi uitasem de ea. Nici nu mai eram împreună cu Nana Chira, aterizasem în secția a IV-a. Cu deschiderea secțiilor în vederea lucrului în ateliere, pentru o clipă, iar am avut ocazia să fim împreună. Nu mică mi-a fost mirarea când Nana mi-a spus că a dorit mult să ne reîntâlnim ca să-şi ceară scuze pentru nedreptatea ce mi-a făcut-o în secția I-a. Ce frumoasă educație primiseră ființe ca Paula, ca Nana Chira, care nu admiteau să nedreptățească pe cineva şi, dacă o făceau, ce cavalereşte ştiau să se scuze!

M-am gândit atunci că, dacă soarta ar fi vrut să facă din Nana Chira un judecător, ar fi avut probleme. S-ar fi zbuciumat, cu firea ei romantică, să aplice *„dura lex sed lex”*, de frică să nu facă o nedreptate. Pe de altă parte, împricinații ar fi avut parte de o judecată atent cumpănită.

După eliberare, având rude la Turda, treceam prin Câmpia Turzii, prilej să-mi amintesc cu duioşie de poveştile cu toamne cu roduri bogate ale Nanei Chira. La un anume drum, spre Cluj, cred, pe un peron de gară cineva mi l-a arătat şi pe *„Moşu”*, un chip blajin de bunic. Dar Nana nu mai era decât în cântec:

„Şi vântu-n ramuri adia
Şi flori ningeau, şi flori ningeau”

34. Splendoare şi dăruire (Maria Ioraş)

„Am pornit prin aurul stelei
Care lumina bolta infinitului.
Oricui i-aş fi dat veşnicie
Ca să asculte cântarea îngerilor.
Un dor învie în mine
Amintiri din alte Crăciunuri,
Fulguiri de petale pe drumuri,
Popasuri senine.
Azi, veacurile ce le port în spinare
Mi se par mai uşoare
Decât sacul meu gol.
Stol, clipele vin şi se duc,
Iar sufletul meu se-ncovoaie mai trist.
În ieslea cu paie, Crist
Împarte lumină…
Târziu te-am găsit
Şi-am răscolit
În spuza sărăciei mele din sac.
Sărac, mi-am scos mâinile goale
Şi creştetul tău l-am atins,
Din păr s-au prelins

Aur şi pulberi de stele . . .
Aveai ochii senini şi ceva din liniştea cerului,
Păreai un înger din grădina Edenului."

„Răvaş de la Moş Crăciun pentru Loliţa" – Eugenia Indreica Damian

Maria Ioraş mă poartă cu gândul la secţia a IV-a la Mislea deoarece aici am admirat pentru întâia oară chipul ei frumos de Cosânzeană. Pe lângă grupul de studente bucureştene, oferta Capitalei pentru generaţia 1948, se aflau aici şi persoane mai mature, cu nume binecunoscute în Mişcare. Şefa camerei era doamna Maria Ioraş, o frumuseţe ce părea coborâtă din tablourile lui Grigorescu. Nălţuţă, cu boiul superb, cu ochii mari numai lumină şi chipul luminat de zâmbet, învedera cu totul imaginea ce mi-o făcusem despre nunta ei, asistată de Căpitan, o nuntă de baladă vrednică de pana lui George Coşbuc. Maria era persoana la care găseai oricând acea camaraderie caldă şi sinceră, capabilă să-ţi dea avânt să mergi mai departe, cu fruntea sus, fără să-ţi împleticeşti paşii în mărăcinii îndoielilor. Era simbolul vredniciei feminine.

Soţul Mariei, nume cu rezonanţă în Mişcare, se afla în exil, despărţire, fără îndoială, traumatizantă. Printre titlurile de carte semnate de dânsul şi afla şi *„Ţara mea şi mândra mea"*, titlu ce vorbea despre comorile lăsate în urmă: o ţară şi o mândră ca în poveşti.

Doi copii, un băieţel şi o fetiţă, rămăseseră fără părinţi, într-o lume ce le va oferi doar ură şi suferinţă. Maria sângera în inima ei cotropită de grija pentru ei dar nu şi-a arătat niciodată suferinţa, niciodată nu a cârtit. Era de stâncă, dar o stâncă duioasă şi generoasă, plecată cu compasiune pe durerile altora. Avea un fler deosebit în a cunoaşte oamenii, le intuia caracterul şi, din câte ştiu, niciodată nu a dat greş. Această trăsătură a firii sale deranja mult tagma informatoarelor. Uneori veneau printre noi persoane de mare caracter acoperite totuşi cu tot felul de acuzaţii şi insulte. Nu

trecea multă vreme şi Maria ne spunea: *„Este o femeie cumsecade, au tăbărât pe ea căpuşele.”*

Maria era suferindă de ficat, dar făcea orice muncă, orice efort, fără a lăsa să i se vadă crisparea de durere. Secțiile închise aveau o mâncare dezgustătoare pentru un om sănătos, ce să mai vorbim de un bolnav, cu serioase probleme la ficat. Nu putea înghiți varza, acră de *„fulgera în miez de iarnă”*, cum spunea bunica. Cum se mai dădea în unele zile şi o zeamă chioară de cartofi, noi pescuiam cele câteva nenorocite de bucățele, umbră de cartof, din ciorba noastră şi le păstram pentru Maria ca să înghită, totuşi, şi ea ceva în zilele de varză. Ce or fi înțeles *„ciripitoarele”* din solidaritatea noastră, nu ştiu; fapt este că, într-una din zile, Diri s-a înființat la împărțitul mâncării. Văzând cu câtă dexteritate împărțea Maria lătura ca fiecare să primească infimele părticele de cartofi, a început să caute printre vase şi a zărit provizia pe care fata însărcinată cu această operațiune o şi adunase din gamelele celor ce contribuiau cu dragoste la această *„colectă”*. Nu se sinchisise de prezența lui Diri pentru că eram libere să dispunem de lătura noastră, nimeni nu era jefuit.

- Ia priviți cât de corectă este cu voi polonicăreasa ce v-ați ales! Neam de traistă!

Vocea lui Diri era plină de dispreț. Maria, ştiind că este nevinovată, nu s-a tulburat. Zâmbea puțin jenată de violența izbucnirii. Nana a sărit, însă, imediat, revoltată de gestul cu care Diri ținea cu vârful degetelor gamela incriminată şi a explicat apăsat despre ce este vorba. Rareori am văzut-o pe Nana Sofica atât de pornită:

- Aşa stau lucrurile, cum v-am relatat şi, înainte de a condamna, este bine să ascultați ce are de spus persoana osândită.

Această remarcă era prea mult pentru Diri care, inteligentă fiind, şi-a dat seama cum stau lucrurile. Astfel că Nana a fost pălmuită cu sete.

Nana s-a ținut bine, nu s-a descumpănit. O privea pe

Diri cu ochi scânteietori şi clar, cu mare stăpânire de sine, a adăugat:

- Aveți mulți ani de conviețuit cu noi. Veți ajunge să ne cunoaşteți şi veți regreta gestul acesta care nu vă onorează.

Azi, în cunoştință de cauză, aş fi adăugat:

- Să dea Bunul Dumnezeu să nu fiți obligată să vă sprijiniți pe corectitudinea şi pe solidaritatea noastră!...

Maria avea o inimă atât de largă, încăpea în ea atâta iubire, încât i-a dat Dumnezeu să o reverse peste o închisoare ce depăşea bine câteva sute de suflete. Şi-o fi amintit Diri de incidentul din secția a IV-a şi de dexteritatea şi corectitudinea cu care distribuia porțiile, de a numit-o bucătăreasă şefă în perioada în care Mislea s-a transformat în centru de colectare a deținutelor politic.

Cu aceeaşi rație de alimente şi cu multă trudă, Maria a reuşit să gătească o mâncare cât de cât omenească. Uneori şi-a permis şi gesturi de alint. În înțelegere cu *„obştea”*, a adunat uleiul şi zahărul din săptămâna mare şi a putut face o prăjitură gospodărească pentru ziua de Înviere. Chiar şi Diri a avut partea ei de contribuție făcând rost de drojdie, un element la care nu ajungea chiar toată lumea.

Mi-au rămas de neuitat clăcile voluntare făcute la bucătărie pentru curățat cartofi, ales fasole, tocat spanac şi mărar, etc., lucrări pe care Maria nu le-ar fi răzbit chiar dacă îşi suprima cu totul somnul. Aşezate în jurul coşului cu cartofi, grupul de voluntare scotea coji transparente ca să rămână cât mai mult din cartof. Şi, ca la o adevărată clacă, se cânta de răsuna temnița. Toate romanțele posibile s-au perindat în cei 2 – 3 ani când Mislea a fost suportabilă. După aceea temnița a devenit din ce în ce mai sălbatică şi aceşti ani erau regretați ca un rai pierdut.

Maria s-a eliberat, din *„fericire”* pentru ea, în acest interval. Ne-au povestit fetele care au fost aduse din nou în închisoare că Maria şi-a regăsit copiii într-o stare jalnică. Au avut parte de viață mizerabilă, te puteai întreba cum au

putut ființe atât de suave să îndure atâta ură și atâta nefericire. Se mai zvonise și că, acolo, undeva în neagra străinătate, tata și-a refăcut viața. Nu-și putea imagina, săracul, că frumoșii săi copii, *„pui de bandiți”*, erau ostracizați din școli, analfabeți și sălbăticiți, sortiți marginalizării absolute, de nu ar fi fost cu ei mila Domnului, aducându-le-o pe mama.

Am revăzut-o pe Maria după 1989, la Mislea, la târnosirea Paraclisului nostru. Spre marea mea rușine, nu am recunoscut-o din primul moment. Nu mai avea frumusețea fascinantă cu care încremenise în memoria mea. Anotimpurile necruțătoare își puseseră amprenta și pe chipul ei. Avea acum o frumusețe mai mult ghicită, estompată de brume și zăpezi. Zâmbetul, însă, i-a rămas neschimbat: blând, înțelegător, însorit, luminând chipul cu aura bunătății nedezmințită de vijelii. O dulceață inefabilă îmi inundă sufletul când mă gândesc ce ființă fermecătoare a fost incomparabila noastră Maria.

Peste un timp de la ultima noastră întâlnire am aflat că s-a călătorit și ea pe aripa ei de înger. Am deschis întâmplător televizorul la o emisiune *„Speranțe, speranțe”*. Cineva a avut ideea generoasă să o surprindă pe fiica Mariei aducându-l pe fratele ei născut pe alte meleaguri. Peste mări și țări, fiica Mariei și-a îmbrățișat fratele despre care afla în mod atât de surprinzător. Nu se poate să ne exclami: *„Nepătrunse sunt căile Tale, Doamne!”*

35. Discreție și gingășie (Eugenia Fuică Purcărea)

„Înmugurească rotund orele toate
Fără temeri de brume și de gânduri ascunse,
Copilăros, lumina să legene vise.
Vor fi, nu vor fi împlinite, oare?
Clopotul cald al inimii
Să cheme nerostite cuvinte,
Cuminte, fără ritual,
Undeva-n suflet,
Printre îndoieli și speranțe,
Pe negândite,
Se va înălța, curată, o floare.”

„Sub o zodie bună” – Eugenia Indreica Damian

Fiecare din cei mulți, mult prea mulți care purtăm cu noi acel destin românesc ce ne-a înrolat în coloana 1948, avem în suflet un cimitir de martiri, un imens cimitir. Realizez cât este de mare de fiecare dată când încep să mi le amintesc pe toate câte le-am întâlnit în rotirea noastră pe această orbită. Mă plimb cu pietate printre cruci și încerc să deslușesc nume și destine. Aș vrea să nu trec pe nimeni cu vederea, aș vrea să aștern pe fiecare cruce o cunună evocatoare, dar îmi este cu neputință. Prea multe nume – cruce, prea multe jertfe, prea multe oseminte. La un moment dat nici nu le mai deosebești. Ca într-o viziune a Maicii Teodosia, toate se contopesc într-o luminoasă ceață a memoriei și zic atunci sufletului meu să îngenuncheze într-o confuză adorare: *„Ești prea slab să suporți povara atâtor amintiri”*. Smerit și sfios, sufletul se oprește în fața unui mormânt, la întâmplare și-i încredințează o solie pentru *„toți cei care nu mai sunt”* și care *„s-au ascuns în lumina Celui Nepătruns”*. Azi m-am oprit la Gica, rugându-o să ducă surorilor, fiecăreia în parte, închinarea mea și neuitarea mea. Azi m-am oprit la Gica și am un motiv întemeiat fiindcă la mormântul ei am îngenuncheat în mod concret imediat

după 1989.

Pe Gica Fuică am cunoscut-o la Mislea, imediat ce s-au unit secțiile. Venea din secția a II-a, *„copii”*, cu tot lotul de studente ieșene. Era o persoană deosebită, nu pentru că era frumoasă – erau atâtea la fel ca ea printre noi –, ci pentru că avea o grație, o gingășie ieșite din comun. Se spunea că se datorează studiilor sale de balet, eu cred, însă, că era felul ei natural de a fi. Îmi amintesc de o remarcă a Doamnei Liliana, care a văzut-o la un moment dat traversând curtea în fugă:

- Cine este, Pazi, căprioara aceasta? Ce superbă fugă, câtă grație!

- Este Gica Fuică, din lotul ieșenelor, a studiat baletul.

- Nu este numai *„studiul”*; în fuga aceasta este un suflet delicat ce modelează cu gingășie mișcările trupului.

De fiecare dintre noi s-a legat câte ceva caracteristic, ceva care a devenit emblematic. De Gica s-a legat *„Balada”* lui Ciprian Porumbescu. Nu o cânta, ci o fluiera atât de frumos cum nu vă puteți imagina. Era solemnă, aproape liturgică, era unică clipa când admitea să ne *„reproducă”* duhul baladei cu fluieratul ei aproape nepământean. O făcea rar pentru că era obositor, noi înțelegeam asta deși am fi ascultat-o zilnic.

Tot amintirea Gicăi se leagă de Corina Boghici, o altă frumusețe luminoasă. Corina venea din secția a IV-a și făcea parte din grupul studentelor bucureștene. Prietenia lor era atât de exemplară încât unele din noi le spuneam Castor și Pollux, gemenii mitologici ai lui Jupiter și Ledei, considerați simbolul prieteniei.

În ce mă privește, ne-am intersectat în câteva rânduri prin diferite celule. La început am avut impresia că Gica avea ceva neclar în legătură cu mine, cred că cele mai dure – și, trebuie să recunosc, cele mai exacte – observații de la ea le-am primit. Destul de târziu am înțeles că scăderile mele o deranjau în măsura în care ar fi dorit să nu existe. S-a întâmplat în două momente pe care le consider cruciale în ce privește relația noastră. S-a întâmplat

după ce grupul D.O. – istelor a revenit în închisori, Gica fiind căsătorită cu Nicușor Purcărea. A venit spre mine cu discreția ce o caracteriza, probabil pentru că eram prima care continuam închisoarea în condiții draconice de *„strict secret”*. M-a pus la curent în mod exact și fără părtinire cu ceea ce a fost viața lor în D.O. Totodată m-a lămurit ce a fost, de fapt, înfiorătorul Pitești, cu date primite de la o sursă informată și obiectivă, chiar soțul ei. Am constatat că avea o percepție destul de exactă despre mine, deoarece m-a învățat exact cântecul ce îl doream. Am apreciat *„raportul”* Gicăi nu atât pentru informațiile ce mi le aducea, ci pentru că mă punea în legătură din nou cu ele, umplând spațiul ce ne despărțise. Ca o subliniere a faptului că Gica era foarte atentă la nevoile *„aproapelui”* am găsit sub pătura mea o frumoasă cămașă de noapte, eu fiind în totală lipsă de lenjerie. Era cea mai frumoasă cămașă a Gicăi. În felul acesta, discretă și atentă, Gica a dovedit că respectă porunca de a nu păstra două cămăși când cel de lângă tine nu are nici una.

Dar *„clipa mea Gica”*, acea clipă care ne leagă de semenul nostru prin ceva unic, frumos și adevărat, pentru totdeauna, a avut loc la Botoșani, când am încasat bătaia ca șefă de cameră. Gica a intuit ce grea problemă se iscase în sufletul meu. Posteam și mă rugam cu disperare să nu-mi cotropească sufletul ura față de ciomăgari. A simțit că, de data aceasta, morala, observația dură nu și-ar fi atins scopul. Ținea totuși, din spiritul de solidaritate ce ne lega și ne dădea putere, să-mi vină în ajutor. Și atunci a venit să-mi propună să mă învețe *„Îngerul a strigat”* în tonalitatea călugărească pe care o stăpânea la perfecție.

Astfel, când eram scoase la program, pe sala din anticameră la grupul sanitar, vocea amplă a Gicăi mă ajuta să urc pe volutele melodiei către adevărul pe care intenționa să mi-l sublinieze în felul acesta:

„... și iarăși zic, <u>bucură-te că Fiul</u>... da, a înviat spre bucuria sufletului creștin, nu spre întristare.”

Superb gest, demn de Gica și nu-l voi putea uita nici

„dincolo” sau, mai ales, acolo.

La primul congres A.F.D.P.R. ținut la Braşov, unde aveam şi eu o delegație din partea oraşului meu (Roman), l-am cunoscut pe Nicuşor Purcărea, soțul Gicăi. Era exact aşa cum mi-l prezentase. Având aceeaşi delicatețe discretă, m-a purtat spre Gica, amintindu-mi de personalitatea ei atât de prezentă în casa lor. Locuința lor era asemenea stăpânilor, deosebită, frumoasă, plină de bun gust. La piciorul unei superbe scări sculptate în lemn (Nicuşor era un foarte talentat sculptor) se afla poza Gicăi lângă un vas cu flori. Surâdea abia perceptibil, enigmatic şi luminos, aşa cum o cunoscusem. Nu-mi permit să încerc o creionare a acestei nemaipomenite *„întâlniri”*. Am întrebat dacă Gica mai fluiera *„Balada”*. Răspunsul a venit ca un ecou:

- O, cum mai fluiera!

Nicuşor m-a dus şi la mormântul ei. Acolo i-am şoptit să transmită tuturor surorilor metania mea evlavioasă. Le rog să mă ierte că nu le-am pomenit pe toate ici şi colo, în vreun cuvânt al meu, dar în sufletul meu încap toate, aşa cum au fost, cu virtuți şi cu scăderi, dar luminoase în iubire şi jertfă. Ştiu că o va face cu discreție, cu gingăşie şi cu fermitate.

Alături de Nicuşor, în fața crucii, ne-am rugat în tăcere, ceas lung, fiecare cu sentimentele ce ne legau de Gica.

Am, simțit, pentru a nu ştiu câta oară, că adevărata rugăciune este tăcerea profundă... Nu găsesc un mesaj mai potrivit pentru Gica din partea noastră decât un gând al altei Eugenii (Gigi Indreica):

„Dacă trădezi o prietenie şi nu intri în conflict cu tine însuți trebuie să te îngrijoreze starea de degradare morală la care ai ajuns.”

Gica a dat cel mai înalt sens prieteniei, slujind-o cu gingăşie şi smerenie.

36. S-a scuturat auritul nostru spic de grâu (Maria Muscalu Baicu)

„Mi s-au risipit cuvintele frumoase prin suflet
ca un pumn de semințe spulberate de vânt
şi nu le mai ştiu potrivi într-o rostire curată.
... dar au rămas florile să înlocuiască vorbele.
Mi s-au dus gândurile ca un stol de păsări,
speriate de oameni sau izgonite de frig
şi n-au găsit acelaşi cer limpede să se întoarcă.
... în schimb au rămas florile, la fel de frumoase şi pure,
ca să rostească neadunatele gânduri.
Mi s-au răzvrătit amintirile,
zidite într-o carapace a timpului,
când am încercat să le ating cu privirea.
... dar am întâlnit în cale florile
şi, uimită, m-am trezit înlocuindu-le,
rând pe rând, cu amintiri.”

„Amintiri” – Eugenia Indreica Damian.

De la un timp telefonul îmi tot strecoară în suflet sunetul strident al clipelor fatale care duc şi tot duc pe apele Stixului suflete – surori ce s-au înfrățit prin suferință. Îmi răsună prelung în inimă glasul încărcat de lacrimi al Mihaelei, fiica mult adorată a Mioarei, numele de alint al Mariei Muscalu Baicu:

„A murit mama!”

Doamne, câtă jale poate încăpea în aceste trei cuvinte, atât de dure în simplitatea lor, adevărați bulgări rostogoliți pe mormântul unor sfinte amintiri! Ştirea aceasta, neagră ca şi aripa morții mi-a deschis şuvoiul amintirilor ce mă poartă vijelios prin viața spicului meu de grâu, Mioara, aşa cum am cunoscut-o şi cât am cunoscut-o: o viață pecetluită cu durere şi chin.

Mioara s-a născut ... nu, nu s-a născut, ci s-a iscat, frumoasă, *„din darul lui Dumnezeu"*. Frumoasă a fost cu chip de Ileană Consânzeană, nobilă a fost ca un spic de grâu aurit de sfântul soare, blândă şi smerită a fost ca mioara crescută în tainice văi sau pe semeţe creste de munte.

Mioara a crescut ... nu, nu a crescut, ci s-a ridicat printre bunici şi părinţi cu bună aşezare sufletească de adevăraţi români, alături de fraţi şi de surori. În special cel mare i-a fost cald îndrumător în lupta pentru înălţarea neamului spre Înviere. S-a dezvoltat sub ochiul luminos al candelei de lângă icoane, unde, constant, a stat legată cu panglicuţă tricoloră decoraţia tatălui său primită cu vrednicie în primul război mondial.

La 13 ani (1938) gustase deja fructul amar al prigoanei. Fratele mentor fusese arestat şi mama nu mai contenea să-l plângă. Şi atunci puiul de om s-a strecurat neobservată în curtea poliţiei ca să-şi vadă fratele şi să-i aducă mamei vestea cea bună că este sănătos şi puternic. Avea să-l piardă în al doilea război mondial.

În perioada antonesciană a fost arestată în repetate rânduri fără să fie condamnată; era minoră. În 1945 face cunoştinţă cu lagărul de la Hălchiu – Braşov iar pe tot parcursul anului 1946 a figurat pe listele de prezentare săptămânală pentru viza de control, neavând voie să părăsească oraşul. Imediat ce împlineşte 18 ani este condamnată (1943) la trei ani temniţă grea, pentru activitate legionară.

Am cunoscut-o în secţia *„reţinute la dispoziţia Siguranţei Statului"* de la Mislea unde a fost adusă în urma arestării din 15 mai 1948. Din primul moment în care am văzut-o mi-a sugerat un spic de grâu smuls dintr-o holdă dată în pârg sub soarele verii. Era foarte frumoasă, fără îndoială, dar avea ceva mai mult decât *„o preafrumoasă fată"*. Ochii ei albaştri, părul ei foarte blond, sufletul ei foarte cald, bunătatea ei plină de naturaleţe, cu un cuvânt, toate calităţile ei, inclusiv numele ei de alint, Mioara, sugerau ceva emblematic, ceva ce ţinea de spaţiul mioritic.

Nu ştiu cum a ieşit din secţia *„reţinute"*, am reîntâlnit-o condamnată la 20 de ani muncă silnică în procesul paraşutiştilor ca soţie a lui Ion Mircea Samoilă. Revenise în închisoare cu o cruce atât de copleşitoare încât inima mi s-a făcut purice când am încercat să-i cumpănesc greul. Ce umeri îi trebuiau ca să-i poarte povara! Câte lacrimi, ca să-şi poată plânge soţul executat în blestemata Vale a Piersicilor şi ca să-şi stingă focul mistuitor de dorul micuţei Mihaela, lăsată doar la cinci luni în sarcina unei bunici aproape paralizată! Şi toate acestea într-o stare fizică şi psihică deplorabilă, determinată de drogarea şi tortura din timpul anchetelor.

Pe Ion Mircea Samoilă l-a cunoscut în 1939. Apoi a fost arestat. În 1945 l-a aflat în închisoarea Cetăţuia şi l-a vizitat la vorbitor. Erau atât de ataşaţi unul de cealaltă încât au crezut că nu se vor despărţi niciodată. S-au căsătorit religios în biserica Sfântul Gheorghe. I-a cununat preotul Tohăneanu. Mai târziu Mircea a fost mutat la Aiud, apoi la Galda. Mioara a putut să-l viziteze în grădina de la Galda. De aici Mircea a evadat şi s-a stabilit la Răstolniţa. În 1948 este obligat să părăsească localitatea şi ţara şi s-a stabilit în Germania. De aici, în anul 1951, fiind liberă, primeşte câteva scrisori prin care este anunţată că se va întoarce în ţară. S-a întors şi şi-au refăcut familia cu micuţa lor Mihaela, născută la 23 martie 1953. Fericirea lor nu este de lungă durată. În 25 august 1953 au fost arestaţi împreună cu fratele cel mic.

Începe calvarul anchetelor. Mioara trece prin situaţii cumplite. Este adusă în faţa a patru câini lupi care, pur şi simplu, o înlemnesc de groază.

Alături de celulă a auzit timp îndelungat vocea mamei şi plânsul fetiţei. Abia în 1964, la eliberare, va afla că nu a fost adevărat. Să fi fost înregistrări? Sau era efectul drogării? Cea mai cumplită, prin implicaţiile ce au urmat, a fost perioada de drogare.

Nu voi uita niciodată zguduitoarea poveste a întâlnirii celor doi soţi pentru a-şi spune un cuvânt înainte de

împuşcarea lui Ion Mircea Samoilă. S-a petrecut într-o tăcere profundă, cei doi fiind puşi faţă în faţă de odiosul colonel Dulberger, fără nici o pregătire. Mărturisirea acelei clipe cutremurătoare se află în *„Lacrima prigoanei”*, volum în care Mioara are puterea să evoce tragismul acelei confruntări.

„... Înalt cum era, în acea clipă mi se părea mai înalt, cu figura parcă sfinţită de suferinţă... Cu ochii pironiţi pe figura lui, o lumină vie, nefirească, mi s-a părut că a încremenit în ochii lui, pe buzele lui nici un cuvânt, iar graiul meu era zăvorât...”

Ce cuvânt ar fi capabil să exprime ce era în inima Mioarei, când aştepta să audă împuşcăturile ce urmau să curme viaţa celor condamnaţi la moarte în procesul paraşutiştilor. Zguduitoare era constatarea bietului suflet chinuit:

„În inima mea crucile erau multe, chiar nu lipsea nici una? Aceasta era, oare, ultima?”

Când a fost adusă în închisoare, Mioara a nimerit cu patul lângă al meu. Într-o noapte mi-a luat urechea drept telefon şi a vorbit îndelung, printre suspine grele, cu fetiţa ei bolnavă. Coşmarul era terifiant! Nemaiputându-l suporta, cu foarte mare părere de rău, am trezit-o. Era total năucită. Nu ştia unde se află, ce se întâmplă, credea în mod real că fetiţa era bolnavă pe moarte. După ce, cu greu, am lămurit-o, mi-a spus: *„Iartă-mă, toate cele ce am trecut prin drogare avem comportamente ciudate. Avem coşmaruri cumplite care durează mult timp. Ne torturează zi şi noapte, dar mai ales noaptea. Bariera dintre coşmar şi real este atât de subţire că niciodată nu ştiu pe care din cele două stări ne aflăm de fapt.”*

Când mi s-a apropiat expirarea pedepsei de zece ani, Mioara mi-a încredinţat o mulţime de lucruşoare, lucrate de dânsa cu migală, pe care m-a rugat să le duc micuţei Mihaela. Dar nu a fost să fie. După cei încă patru ani de temniţă ce mi s-au dat, lucruşoarele şi-au pierdut funcţionalitatea. Mihaela crescuse. Am reuşit să le scot din închisoare, dar au ajuns la Braşov după 1989, când

lucruşoarele aveau doar o valoare de mărturie cât a suferit Mioara pentru micuţa ce creştea fără iubirea părinţilor. Mihaela îşi pregătea licenţa pentru care se gândea să-şi aleagă ca subiect memorialistica concentraţionară. Avea acum o mamă cu o înfăţişare de doamnă, cu păr cărunt dar de o nobleţe şi o frumuseţe desăvârşite.

Numai că destinul nu-i permitea o bucurie prea lungă. Soţul ei, cu care îşi refăcuse viaţa, a pornit călător spre astre, lăsând-o din nou singură. Şi ca intrarea în conul de umbră să fie deplină a făcut şi un accident vascular care i-a deschis calea spre o lungă şi grea suferinţă. Am vizitat-o când consecinţele păreau ameliorate. Nu voi uita splendoarea ochilor ei albaştri umbriţi de tristeţe şi nedumerire: *„De ce, Pazi? De ce mai era nevoie şi de suferinţa aceasta?”*

Cine s-ar încumeta să afle răspuns valabil pentru o atât de grea întrebare? Îmi vine în minte o vorbă a bunicii mele: *„Unii oameni se nasc pentru durere. Vocaţia lor este suferinţa.”*

Aş vrea să spun un cuvânt pentru consolarea Mihaelei. Nu pot decât să o asigur că va primi în continuare dragostea şi ocrotirea mamei sale. Ea a învăţat la şcoala suferinţei cum le poate acorda de la mari distanţe în timp şi în spaţiu. Are o îndelungată experienţă! O va face cu prisosinţă acum pentru că inima şi iubirea ei sunt nemuritoare!

37. Mătănii pentru Maria (Maria Roşca Brahonschi)

„Petrecutele ceasuri cu tine, suflet drag,
Sunt pentru mine perle înşirate în mătănii.
Le picur câte una, încet, câte una,
Şirag de mărgele, mătăniile mele.

Pe ceas câte o perlă şi-o rugă în fiecare
Să liniştesc pustiul în sufletu-mi cernit.
Le picur câte una, când şirul s-a sfârşit,
Se răstigneşte crucea de aur şi de rugă.

O, amintiri ce ardeţi, purificându-mi drumul,
De zbuciumul ascuns eu vă sărut pe rând,
De fiecare boală, mătănii numărând
Şi-nvăţ să răstignesc sărutul meu pe cruce."

„Mătăniile"

(Romanţă cântată mult în temniţe, considerată ca o împletire între suferinţă şi rugăciune.)

La ştirea că a bătut şi pentru Maria Brahonschi (Roşca, după numele de acasă) ceasul veşniciei, sufletele

noastre au căzut în genunchi şi gândurile noastre au pornit să înşire febril amintirile dragi din petrecutele ceasuri cu dânsa, adevărate, strălucite, nepreţuite *„perle înşirate în mătănii"*, aşa cum glăsuia un cântec mereu intonat în bezna închisorilor.

Pentru fiecare din cele ce am cunoscut-o, am iubit-o şi am preţuit-o, ea, generoasă şi neostoită, ne-a atârnat la gâtul memoriei salba neuitării, urzită din pilduitoare fapte de virtute. Fiecare dintre noi poate spune în duh şi în adevăr:

„Petrecutele ceasuri cu tine, suflet drag,
Sunt pentru mine perle înşirate în mătănii..."

S-a ostenit cu discreţie şi gingăşie să ne îndestuleze cu frumuseţe şi iubire, atât de statornic şi într-o aşa de mare măsură, că nu avem dreptul să ne simţim orfane, acum, când a sunat şi pentru dânsa solemna şi cea din urmă oră.

Şi atunci de ce ne înfioară inima un frig asemeni celui înstăpânit odinioară în cetăţile zăvorâte?

Este pentru că simţim că lumea noastră a sărăcit prin plecarea ei, în măsura în care s-a îmbogăţit cerul cu prezenţa ei. Este pentru că a plecat prietena *„aripilor frânte"*, înţelegătoarea tăinuită a destinelor tragice, mângâietoarea celor atinşi de mâhnire.

A plecat dreapta şi înţeleapta socotitoare a situaţiilor dificile, omul hotărât să ducă la bun sfârşit povara oricărei sarcini, infatigabilă şi promptă la orice chemare. Doamne, nu este cu putinţă de înşiruit câte resorturi a acoperit Maria, într-o continuă dăruire în întreaga sa existenţă! Sufletul Mariei a fost un fel de cină generală la care au apelat toţi cei strâmtoraţi în nevoi, toţi cei însetaţi de iubire şi înfometaţi de dreptate.

Ardealul poate fi mândru că a odrăslit o asemenea mlădiţă, ţara mamă o poate considera, pe drept cuvânt, o fiică solară, capabilă să descifreze fibra neamului său şi pe o ţesătură de traistă.

Nu aflam la Mislea, mama îmi trimisese un pachet cu haine, în primul an de detenție, când s-au mai întâmplat şi astfel de miracole. Era ambalat într-o țesătură specifică *„mărginimii”* unde părinții erau refugiați. Eu mi-am făcut din acest *„săcăteu”* o *„ţoaşcă”* în care îmi țineam lucrurile. Maria a zărit țesătura de săcăteu şi a aşteptat cu răbdare să vadă ce *„mărgineancă”* vine la ea şi se află la Mislea. Aşa ne-am cunoscut, aşa am aflat că doar o creastă de munte ne despărțea. Am înțeles că atât de mult era ataşată Maria de piciorul ei de plai că îl putea vedea oglindit şi într-un mic şi îngust motiv țesut pe o traistă.

Maria nu a trecut niciodată pe lângă dureri şi drame sufleteşti ca să le uite imediat. Le-a trăit, trecându-le prin filtrul inimii sale, capabilă să absoarbă toată suferința mapamondului. Mi-am dat seama de intensitatea cu care se apropia de durerea semenelor, cu atâta tandrețe încât măcar să nu le dea uitării, dacă o corectare a destinului nu-i stătea, desigur, în putere.

Nu voi putea uita niciodată, cu câtă duioşie m-a rugat să trec undeva, în cărțile ce le voi publica, poveştile cu adevărat tragice a două copile, Lenuța şi Iulişca.

Faptele mari şi strălucite ale Mariei sunt cunoscute şi vor sta mărturie pentru Învierea Neamului, țelul final al vieții sale, alături de toți cruciații secoclului XX.

Desigur, în capul listei stau anii tinereții, aşezați cu iubire de țară şi cruce pe Golgota Neamului. Apoi, atâtea aşezăminte, monumente şi mânăstiri poartă încorporate în substanța lor sufletul şi dăruirea totală, neprecupețită a Mariei. Nu suntem capabile să le înşiruim fără să riscăm omisiuni. Singur Domnul ştie unde şi cât a fost Maria o vrednică mărturisitoare. Cred că nu greşesc afirmând că cea mai însemnată contribuție a sa este *„Calvarul Aiudului”*.

Noi cum am putea să-i mulțumim?

Ce cuvânt ar putea acoperi atâta virtute, atâta jertfire, atâta dragoste, atâta dăruire?

Mă gândesc că, potrivit cu puterea sa de credință este să-i oferim şiragul nostru de mătănii alcătuit din atâtea

trăiri comune şi din mărgăritarul lacrimii ce curge lin pe obrajii noştri, ca semn al prețuirii noastre, al iubirii noastre.

Îi vom cere smerit iertare că suferim pentru că s-a îndurat şi ne-a părăsit brusc, ca să nu prindă nici ea de veste cât de grea este despărțirea de frați şi surori.

Când îşi va prezenta raportul, şiragul nostru de mătănii va fi martor viu că Maria a fost pe acest pământ în ascultare, în permanentă ascultare.

Acum, în sunete de clopot, înțelegem că porneşte în eternitate sufletul Mariei noastre. Îi auzim numele prelung rostit de îngeri, din treaptă în treaptă de văzduh:

„Binecuvântată fii, Maria, că ți-ai purtat cu demnitate numele cu care osebită ai fost între semeni!”

38. Imn smerit pentru licărul nostru de lumină (Elena Ioan Bota)

„Ningea blând peste acoperişuri semețe,
Peste colibe ghemuite de frig,
Peste închisori pecetluite cu zăvoare şi tăceri,
Ningea blând cu fulgi mari, legănați,
Care se îmbulzeau, se îngrămădeau parcă
Să intre cât mai mulți
În fâşia îngustă a cerului nostru jefuit.
Printre gratii şi obloane
Ochiul nostru osândit
Amplifica frumoasa poveste de iarnă
La dimensiuni incredibile
De infinit alb...
Era seara colindelor,
Seara în care monotonia timpului
Care curgea implacabil prin noi
Se transfigura creind o stare de spirit emoțională
Făcându-ne mult mai vulnerabile...
Stăteam strânse pe banca rece de lemn
Ghemuite una în alta
Cu gândurile încărcate de amintiri...
Magii străbăteau drum lung

Ca să ajungă la ieslea
Celui Ce Se năştea spre Răstignire...
În celula noastră
Nu mai venea de mult nici un înger alb
Căci Moş Crăciun murise undeva
Înghețat de frig
Pe drumurile lui înzăpezite
Trist şi sărac
Cu sacul înduioşător de gol...
Nu mai ştiu dacă ne era frig
Dacă ne era foame
Dar ştiu că ne era dor
Un dor cumplit
Până la durere
De copilărie
De părinți
De toți cei dragi
De tot ce nu era temniță..."

„Nici un înger alb" – Eugenia Indreica Damian

A plecat iubita noastră surioară!

Nu ştim cât de dor îi va fi fost de cele ce sunt deja dincolo de pragul vieții, ştim însă că nouă, celor rămase încă dincoace, ne va fi foarte, foarte dor de îngerul sârguitor al Paraclisului Naşterea Maicii Domnului de la Mislea, Lica noastră, un adevărat licăr de lumină pentru toate care am cunoscut-o, am iubit-o şi am prețuit-o.

Iarăşi, nu ştiu de ce a fost graba aceasta să-mi lase mie puhoiul de lacrimi la această necruțătoare despărțire, când, după rânduiala anilor, ar fi trebuit ca ea să plătească acest tribut. Nu ştiu şi nici nu am curaj să mă întreb de ce, ca să nu supăr rânduiala Bunului Dumnezeu.

Prin perdeaua lacrimilor îmi îndrept privirea spre uşa casei mele şi o văd reintrând, cu puțin timp în urmă, dreaptă, senină, zâmbetul ei inefabil luminându-i chipul frumos, cu expresia-i caracteristică, inteligentă şi calmă.

Doamne, cum să mi-o imaginez plecând?

Şi uite că totuşi pleacă definitiv, vizitându-mă de rămas bun numai în duh, mai luminoasă ca oricând. Se îndepărtează cu spatele, ca să fie cu fața către mine şi pare să-mi spună:

„De ce te-ai întristat? Recent am aşezat în mâinile tale îngrijorările mele cele din urmă care s-au dovedit, spre uluirea ta, a fi o exactă premoniție. Dar eu duc cu mine bucuria că Domnul a ținut cont de iubirea mea şi mi-a îmblânzit într-un fel sfârşitul ce mi l-am prevăzut. Mi l-a dăruit pe fiul meu în apropierea mea. Te-aş ruga să-i spui cât de sfântă este soluția finală aşa cum mi-a dăruit-o Domnul. Să fie sigur că a fost un dat oferit nouă de iubirea divină şi să o primească, resemnat, ca atare. Şi dacă am plătit cu suferință darul acesta, a fost pentru rațiuni divine, sigur, în vederea unui mare bine. Iubirea mea de mamă şi de prietenă a fost purificată astfel ca să rămână permanent în preajma lui, aşa cum a cunoscut-o, pură şi nedespărțită."

Apoi mi-a făcut un semn discret cu mâna şi, uşor, s-a topit în lumină.

Am rămas pustiită, singură, doar cu hohotul meu de plâns şi, totuşi, cu o ciudată recunoştință în suflet pentru că a trecut pe la mine şi aevea şi în duh, ca să-i simt în palmă gestul ei de prietenie caldă, statornică şi de neprețuit, pentru icoana ce mi-a lăsat-o pe micul meu altar, brodată de mâna ei de zână şi, mai ales, pentru tot ce a însemnat ea pentru fiecare din noi.

Aş dori să scriu un cuvânt de rămas bun pe potriva omului minunat care a fost dar mi-e cu neputință să mă adun, să compun ceva coerent şi emoționant, capabil să evoce ființa Licăi, binecuvântată de Dumnezeu cu atâta înțeleaptă şi neostoită dăruire de sine. Nu găsesc cuvântul care să poată exprima cât de orfani am rămas toți cei care nu-i vom mai primi zâmbetul discret şi bun.

Oare când s-a înfiripat prietenia noastră?

Atunci, de mult, la Mislea, când scumpa noastră Geta ne-a recomandat-o nouă, direct şi simplu: *„Ea este*

Elena Ioan, noi îi spunem Lica." O înscria în felul acesta în generația 1948, ca încă o treaptă pe Golgota plaiului mioritic.

Sau poate a început mult mai târziu, tot la Mislea, când ne-a îngăduit Maica Ocrotitoare să-i ridicăm lăcaş de închinare, atunci când Geta nu mai contenea să-i mulțumească Maicii Sfinte că i-a adus în ajutor *„un cap înțelept, două mâini măiestre şi două picioare zdravene de alergat"*. Şi avea dreptate Geta să-i mulțumească pentru că în mâinile Licăi, când i-a fost sorocul plecării ei, Geta i-a încredințat păstrarea Paraclisului de la ea înainte.

Licărul nostru de lumină nu s-a crutat în jertfa pe care, împreună cu noi, a închinat-o spre *„strălucirea acestui soare şi slava acestui pământ"*.

De unde să începem tâlcuirea acestui început?

Eu cred că nu putem defini locul şi timpul prieteniei noastre. Ea vine de dincolo de date precise, de dincolo de limite de timp şi spațiu, ea vine dintr-un adânc de vreme, dintr-o chemare perpetuă, din moşi strămoşi, pe firul destinului unui neam. Ea este mărturia înveşnicită, povestea de iubire pentru Cruce, Neam şi Lege străbună.

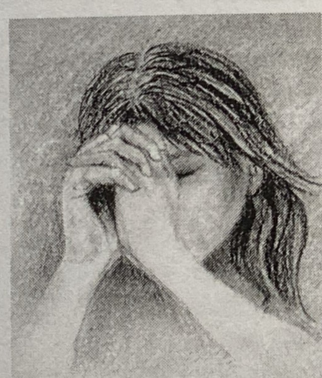
Călătorie luminată, scumpul nostru licăr! Să-ți fie bine primit desăvârşitul tău raport în fața celor ce te-aşteaptă cu mult râvnitul *PREZENT*!

Rugă pentru cei care au murit în închisori

Eugenia Indreica Damian

Deschide, Părinte, ale cerului porți
Să intre cohorta de îngeri şi sfinți
Schingiuiți şi flămânzi, umiliți şi cuminți,
Cu ochi mari de lumini în orbite de morți,
Cu fețele supte, cu oasele rupte,
Cu urme de cizme pe piepturi strivite,
Sub asprele zeghi cenuşii, zdrențuite.

Deschide-le, Doamne, şi ultima uşă.
În prag lepăda-vor trupul lor de cenuşă
Şi vor intra ca un abur cu un nimb de lumini,
Fără răni sângerânde, fără urme de spini.
Ascultă-i, Părinte, eternule Domn
Şi dă-le doritul, râvnitul lor somn
În liniştea sfântă a grădinii cereşti.
Prin ierburi vor creşte aripi îngereşti,
Iar jos, pe pământ când priveşti iertător,
Vei vedea prin celule doar crucile lor.

Partea a doua

SPICE

CUPRINS

1. Sfințirea crucii de la Gherla 227
2. Sfințirea crucii de la Miercurea Ciuc 229
3. Sfințirea crucii înălțate pe mormântul martirilor din Dealul Mărului . 234
4. „Amintiri de la Gherla" de Mihai Timaru – lansare 239
5. „Prin poarta cea strâmtă" de Ana Maria Marin – lansare . 244
6. „Lumini pe crucea mea de bezne" de Despa Olaru – lansare . 252
7. Speranțe, speranțe... 255
8. Asasinii şi Nemuritorii 257
9. Întru pomenirea femeilor martire din temnițele comuniste . 260
10. Rugă lui Valeriu . 265
11. Unde eşti, frumoasa mea Românie? În ce țară trăim? . 268
12. Femeia, deținut politic în temnițele comuniste . . . 273
13. Din nou la crucea din Miercurea Ciuc 279
14. Despre suferință . 282
15. Despre zâzanie . 284
16. Despre măgari celebri 286
17. Despre opinie publică şi sminteală 288
18. Despre lăcomie . 291
19. Despre mântuire . 294
20. Câteva cuvinte despre autograf şi iubire 300
21. Despre părinți . 303
22. Despre cunoştința Părintelui Ceresc 306
23. Despre deosebirea duhurilor 310
24. Despre dragostea – agapè 314
25. Despre viață . 318
26. Despre rugăciune . 320

1. Sfințirea crucii de la Gherla

„Asta-i noutatea grozavă, că omul a putut să facă ceea ce Dumnezeu nu poate, adică răul!"

Pr. Arsenie Boca

Nu m-am învrednicit să spun şi eu **„prezent"** la această mare comemorare, nu am păşit niciodată pe aceste meleaguri, dar sunt prezentă cu gândul şi simt, ca şi cum aş fi acolo, cum şuvoiul lacrimilor îmi umple inima, cum tremură pe pleoape, gata să scalde aceste ziduri unde atâți martiri au şezut şi au plâns. Aici au fost robiți şi schingiuiți de prigonitori pentru a-i forța să se lepede de crezurile sfinte, pentru a-i degrada, pentru a-i distruge.

Atâția câți mai suntem şi mai ales aceia care ați avut puterea să veniți, v-ați adunat ca să cinstiți cu prezența voastră înălțarea acestei sfinte cruci ce se sfinţeşte azi pentru a mai domoli acest pământ suprasaturat de sânge şi de lacrimi.

V-ați întâlnit aici cu tinerețea voastră zdrobită şi cu umbrele imateriale ale acelor care nu mai sunt şi pe care suntem datori să nu-i uităm cât ne vor mai ține zilele.

Aş fi dorit fierbinte să pot evoca tot sublimul crucificării ce s-a săvârşit aici, dar emoția îmi stinge cuvintele.

Cum aş putea să spun în câteva sărmane cuvinte tot ce a însemnat această înfiorătoare, această cutremurătoare Gherlă?

Ar trebui să spun că:

– aici ați învățat, prin suplicii de neimaginat, că orice mesaj de speranță trece prin credință şi durere;

– că dacă îți permiți să te porți cu semenii tăi fără iubire, cu ură, cruzimea şi sălbăticia nu vor cunoaşte margini;

– că moartea poate fi privită şi ca o salvare alinătoare de suferință, dătătoare de odihnă şi uitare;

– că pentru a suporta aşezămintele diavoleşti în formele tiranii organizate trebuie să acumulezi atâta iubire

şi atâta toleranţă încât să fii capabil să-ţi poţi compătimi călăii;

– că nu există Înviere fără Crucificare;

– că jertfa este germenul de speranţă roditoare care va prinde rădăcini, va creşte ramuri, se va împodobi cu flori şi va aduce roadele iubirii...

Dar câte vorbe ar fi necesare pentru a spune toate câte le-aţi pătimit şi toate câte le-aţi învăţat prin suferinţă în sinistra temniţă bolşevică, Gherla?

Un ocean de cuvinte n-ar fi suficient să spele de sânge şi lacrimi această fiară cu ziduri mute şi reci ce s-a hrănit cu oase zdrobite şi cu trupuri sfârtecate.

Să lăsăm aşadar să vorbească lacrima noastră multă şi, în profunzimea tăcerii, să mulţumim Domnului că a binecuvântat cu suferinţă ziditoare vieţile noastre.

2. Sfinţirea crucii de la Miercurea Ciuc

„Curând nu vom mai fi decât năluci
Sau nici atât, în aspra-ne tăcere,
Tăpşane cu morminte fără cruci
Risipă-n lut de sânge şi de fiere.

Dar vom urca spre inimi ca un fum
Pentru nepoţii miruiţi cu pace,
În alt veleat, când rănile de-acum
Peceţi în cartea ţării se vor face.”

„Nemurire” – Andrei Ciurunga

Ne-am adunat la picioarele sfintei cruci înălţate întru pomenirea surorilor noastre, care, pe parcursul anilor de detenţie, au înoptat de tot, aici şi pe întreg cuprinsul ţării şi în morminte neştiute şi fără cruci s-au îngropat.

Să ne unim sufletele, cei care am putut veni aici, cu cele ce nu au putut veni, dar care sunt legate de noi prin acelaşi vis mare şi rotund ca patria pentru care am pătimit şi să mulţumim Bunului Dumnezeu că ne-a învrednicit să putem comemora după datina noastră creştinească sufletele răposatelor sucombate fără făclie şi fără mână iubitoare care să le coboare pleoapele închise în bezna închisorilor comuniste. Să invocăm sufletele lor să coboare lângă noi ca să fie întregite rândurile celor cărora Dumnezeu ne-a dat poruncă să urcăm Golgota închisorilor, în acest ceas bun al devenirii noastre.

Veniţi, deci, spre noi dinspre cer, în reverberaţii de lumină pură, să ne mai rugăm odată împreună pentru izbăvirea acestui neam şi a acestui popor.

Veniţi spre noi dinspre pământ, în zvon de ape multe, să mai adăugăm împreună picături la râul de lacrimi ce scaldă brazda acestei ţări, jalea acestui neam şi a acestui popor.

Veniți dinspre trecut spre noi, din catacombele amintirii, să ne mai înălțăm împreună, din inimi înflăcărate, imne de laudă pentru jertfele aduse pe întreg cuprinsul țării pentru învierea acestui neam şi a acestui popor.

Veniți dinspre viitor spre noi, în valuri de bună mireasmă duhovnicească, să ne mistuim din nou împreună în abisul infinit al iubirii de cruce, de neam şi de țară.

Veniți spre noi, fericitelor care v-ați retras din lumea care se zvârcoleşte în ură şi v-ați învrednicit să vă scufundați în imensitatea divină scăldată în lacrimi şi, pentru că sigur suntem împreună, să-I oferim Domnului, la unison, o singură bătaie de inimă, unică, solidară, puternică şi sublimă, care să răsune ca un clopot uriaş în toate cerurile Sale, pentru mai marea glorie a Numelui Său, care s-a proslăvit în lacrimile, în suferințele, în oasele noastre zdrobite şi în propria noastră cenuşă.

Să ne amintim cu toate cum răsunau în celulele închisorii din Miercurea Ciuc clopotele de la biserica vecină şi să mulțumim încă o dată Domnului că nu a permis ca inimile noastre să rămână surde.

Noi nu avem a ne spune nouă înşine cuvinte. Noi ne înțelegem mai adânc şi mai cuprinzător în tăcere. Cuvintele, oricât ar fi de multe şi de meşteşugite, nu pot tălmăci întocmai răstignirile. Noi ştim cum ne-au sfâşiat fiare sălbatice, cum ne-au fost înjunghiate speranțele, cum ne-au fost destrămate visele, cum am orbecăit în mlaştini de deznădejde, cum ne-au sângerat genunchii în neputincios urcuş pe munți de suferințe, cum au murit şi cum au înviat şi iarăşi au murit iubirile noastre înecate în lacrimi şi durere, cum am căzut, cum ne-am înălțat şi iarăşi am căzut dincolo de limitele omenescului.

Ei au vrut să facă din trupurile noastre pietre pentru templul lor, aşa-zisa *„cea mai bună şi cea mai dreaptă dintre lumi”* ce se clădea prin atrocități inimaginabile. Pe trupurile noastre, pe viețile noastre şi pe aceste morminte fără cruce stau dăltuite toate adevărurile ce trebuiesc mărturisite, despre o concepție de viață ce are ca deviză

„să zdrobim fără cruțare”. Citiți în noi, citiți-ne, oameni buni, şi vă veți lumina.

Cele pe care le plângem azi au plecat de mult, cele de față păşim în amurg. Se face seară şi pentru noi. Ziua aproape a trecut, dar atât cele care au înoptat deja, cât şi cele care ne aflăm în înserare ne putem mângâia cu faptul că n-am acceptat *„raiul comunist”* în care eram invitate prin teroare şi tortură.

Noi am avut o altă opțiune şi această opțiune ne defineşte ca deținute politic. În locul lui *„să zdrobim fără cruțare”* noi am optat pentru *„să ne iubim unii pe alții”*. Această opțiune ne-a luminat în toiul celor mai adânci bezne şi ne-a transformat din chinuiți în învingători. În orice temniță prin care am trecut noi am ştiut că există un loc îngust şi rece ca o celulă de izolare, în care stătea Domnul Iisus, îmbrăcat ca şi noi în haine cu vărgi de hulă şi ocară, osândit să flămânzească de adevăr şi să înseteze de iubire, ca şi noi. Tot ce ne-au făcut nouă a îndurat şi El şi mai mult, a îndurat şi rănile pe care I le făceam noi prin egoismele şi prin gâlceava noastră, prin neputințele noastre. O, nu au ştiut pândarii noştri cum acolo, în taină, ni S-a revelat Domn al iubirii şi al compasiunii. El, Unicul, era autorul acestei iubiri, iar noi, biete suflete hăituite, eram surorile Lui, alături de Sfânta Sa Maică, de sfinții Lui, de îngerii Lui. În El ne adunam prin iubire şi cu cât eram mai aproape de El, cu atât eram mai aproape unele de altele. El era Centrul iar noi cercul din jurul Lui şi razele iubirii Sale ne încălzeau pe toate deopotrivă, fără nici o deosebire.

Prin rugăciune am reuşit să disciplinăm asceza ce ni se impunea cu forța şi, încet, încet, am învățat să o învingem şi, în rare clipe, chiar să transfigurăm realitatea noastră mizerabilă pe care ne-o făureau chinuitorii noştri: frigul, foamea, setea, murdăria, teroarea, istovirea, disprețul, nedreptatea, umilirea şi toată gama satanic diversificată de silnicii sadice.

În urma noastră – noian de barbarie şi de indiferență, în fața noastră – orizont sumbru, fără speranță, prezentul – o

istovitoare şi lentă exterminare. Dar am învăţat să aducem în acest prezent fragmente de timp pe care să le trăim ca pe o fericire în aşa fel încât lumina lor să umple tot golul creat de intoleranţă şi indiferenţă, ce părea infinit. Să-l mulţumim Domnului că, peste neputinţele noastre a biruit iubirea.

În marea noastră majoritate noi nu am avut orgolii politice, nici nu ne-am visat înălţate spre culmi de filosofie, dar ţinută politică am avut. Ne-a preocupat tot ce este valoare spirituală, am avut şi mentori şi mijloace ingenioase de supravieţuire, nu numai fizică ci, mai ales, morală. Noi nu am râvnit la slava lumii şi nici chiar la cea a cerului, pentru că acolo unde era Domnul era slava noastră şi cerul nostru. Tocmai prin aceasta am fost cât se poate de politice. De aceea nici nu ne-au cruţat. În închisori am aflat că slujirea aproapelui şi a neamului se împlineşte cu jertfă, iar jertfa este voluntară, personală şi se face prin iubire. Surorile noastre care au murit au învăţat acest adevăr în toiul urii dezlănţuite.

Nu vor fi avut toate o viaţă răsunătoare, ele au trăit simplu în spaţiul nostru mioritic, pe treapta pe care le-a aşezat Domnul când le-a scos din nefiinţă şi le-a dat un drum de parcurs. Şi l-au parcurs în ascultare până la capăt. Sărăcăcioasă va fi fost viaţa unora dintre ele, unele nici n-au apucat să mai aibă tinereţe, sau dacă au avut-o, s-a mistuit în temniţe, dar ele partea cea bună şi-au ales-o din largul inimii lor, nu le-a impus-o nimeni. Nu le va fi fost uşor să rotunjească meteoric drumul spre marea trecere. Nici o fiară n-ar fi putut îndura atâtea răni şi atâtea nefericiri; dar ele le-au îndurat şi şi-au purtat crucea, care este imensă, chiar dacă unora li se pare un fir de pai.

Azi şi aici şi cât vom mai fi, să rămânem unite şi să credem cu tărie că atâta trudă nu se va pierde în zadar. Toate s-au adunat la un loc, zestrea noastră va creşte mereu în lărgime şi în înălţime, iar firul de pai va sprijini pentru viitor ceea ce trebuie sprijinit. Sperăm în biruinţa iubitelor noastre adormite întru Domnul, căci numai prin speranţă putem atinge ceea ce se află dincolo de speranţă.

Sperăm în biruinţa lor pentru că Dumnezeu în care credem este fiorul iubirii şi blândeţea lacrimei, este drept şi nemitarnic şi ţine sfintele Sale făgăduinţe. Căci mult este scumpă înaintea Domnului moartea cuvioşilor şi a martirilor şi nu se ascunde de la Faţa Lui nici picătura de lacrimă, nici din picătură vreo parte.

Din încredinţarea părintelui Ioan de la Vladimireşti (acum, la Recea), îngăduiţi-mi să rostesc binecuvântarea Cuvioşiei Sale, duhovnicul maicii Mihaela, sucombată în nenorocita hrubă de la Miercurea Ciuc, pe care, cu durere în suflet, o roagă să mijlocească pe lângă Sfânta Fecioară Maria, ocrotire pentru ţara pe care a iubit-o şi să arbitreze drama care mistuie Patria şi mânăstirea la care a slujit.

Să ascultăm binecuvântarea Părintelui Ioan:

„Pomeneşte, Doamne, suflete adormitelor roabelor Tale, iertându-le toată greşala cea de voie şi cea fără de voie, dăruindu-le împărăţia şi împărtăşirea veşnicelor Tale bunătăţi, îndulcirea Ta cea fără de sfârşit şi fericita viaţă, amin!”

3. Sfințirea crucii înălțate pe mormântul martirilor din Dealul Mărului

„Doamne, sfârşeşte la noapte!
Mult e de când Tu morişca-i pornit.
Bube imunde curg, coapte!
Morții Te-aşteaptă şi vii-au pierit.”

„Crepuscul" – Aurel Tomaziu

Se cuvine să aducem alese mulțumiri fiilor acestui sat (Gădinți) în frunte cu duhovnicescul lor părinte, pentru gestul pios de a primi în brazda de lângă sfânta lor biserică, spre veşnică odihnă, osemintele martirilor din Dealul Mărului, ca să stea mărturie sub glie, aşa cum spune poetul Aron Cotruş:

„Pământul pe aici ne simte, ne cunoaşte
După grai, după mers, după moaşte...
Când pasul ni-l punem pe-aicea, oriunde,
Alt pas din adânc de pământ ne răspunde.”

Pentru cele multe şi frumoase câte s-au făcut, preacucernice părinte, împreună cu fiii duhovniceşti ai sfinției voastre, veți binemerita de la Domnul.

Ascultând cu evlavie pioasele rugăciuni ce s-au înălțat, aceste duioase imnuri care coboară în suflet cereasca linişte a atotputerniciei eterne, frumoasele imnuri ale ortodoxiei noastre româneşti, mi s-au accentuat în gând şi în inimă două din adevărurile sfinte creştine.

Primul ne spune că totul se dezvăluie în fața cerului. Nu este nimic din cele ascunse care să nu iasă la lumină şi nu este nimic atât de învăluit ca până la urmă să nu fie dezvăluit.

Al doilea ne spune că e nebunie disperată lupta împotriva iubirii. Veacuri la rând demonii s-au năpustit asupra ei să o calce în picioare, să o chinuie, să o secere,

să o distrugă, dar n-au putut să o învingă niciodată chiar dacă au curs râuri de sânge şi s-au căscat morminte adânci. După orice cumplită prigoană totdeauna va fi o Înviere; ne-a mărturisit-o în chip miraculos un Dumnezeu Mântuitor, care prin patimi, prin piroane şi prin cruce, din prea mare iubire de oameni, cu moartea pre moarte a călcat şi a înviat şi S-a înălțat şi ne-o mărturisesc şi aceste oase albite care, după atâta vreme, au ieşit din groapa comună, necunoscută, unde au fost zăvorâte şi s-au arătat în lumina dezvăluirii. Ascultăm strigătul lor mut, dar atât de elocvent, aruncat în fața întâmplării oarbe şi crâncene:

– Cain, ce-ai făcut cu fratele tău, Abel? Glasul sângelui fratelui tău strigă din pământ!

Au ieşit la lumină să-i putem vedea cu ochii conştiinței noastre. Iată-l, încovoiați sub crucile lor, trec solemn, unul după altul, fără chip, necunoscuți, dar oameni adevărați. Ei merg în întâmpinarea durerilor ce le aveau de suportat, nevăzând în excesul suferințelor de atunci excesul gloriei postume şi timpul adevărului ce trebuia, odată şi odată să vină.

Ne putem imagina cum s-a săvârşit crima. Îi găsim datele în vechile şi mereu reluatele întâmplări din Miorița. Ştim din baladă că *„mări, se grăbiră şi se sfătuiră”* ca, într-un crâmpei de noapte neagră ca şi ura ucigaşilor, să-i omoare dintr-un foc, brazi doborâți mişeleşte la pământ şi apoi îngropați sub poală de deal ca nimeni să nu le mai aibă de ştire. La fel ca şi în bătrâna baladă, luna le-a fost candelă şi toiag, miliardele de stele le-au fost făcliile, cântul de îngropăciune l-au susurat vânturile printre frunzele copacilor şi l-au repetat păsările cerului, plânşi au fost de plopi, de roua de pe florile câmpului şi, poate, de ierburile crescute pe piepturile lor şi retezate de coasă.

Numai că măicuțele, surorile, fiicele şi soțiile lor n-au putut porni, ca în baladă, cu durerea despletită, peste câmpuri ca să cerceteze şi să întrebe: *„cine mi-a văzut, cine mi-a întâlnit mândru voinicel?”*. Nu, ele au trebuit să-şi ascundă durerea ca să nu fie hăituită şi profanată de ura

dezlănțuită. Pentru ele ei nici n-au murit de tot, căci nu le-au văzut chipurile de ceară, pălite de sărutul morții. Pentru ele, ei au plecat pe cărări teribile, fără întoarcere şi fără răspuns. Bietele voastre suflete de femei chinuite auzeau uneori urletul câinelui din bătătură ce vă făcea să tresăriți în toiul unei nopți de nesomn. Poate că atunci umbrele prelungi ale celor dispăruți, numai de animalul credincios desluşite, se izbeau de ferestrele caselor voastre cernite. Uneori fumul căzut peste sat, într-o sfântă înserare de vară era poate aburul ființei lor nemateriale venit să stingă un dor. Sfârâitul lumânării la ceas de rugă putea fi o şoaptă scumpă numai de voi auzită. Picăturile de ceară puteau fi lacrimile lor necurse, fierbinți, tot atât de fierbinți ca şi lacrimile voastre curse cu nemiluita.

Dar cine ar putea tâlcui în cuvinte spaimele voastre şi suferințele voastre? Cine ar putea spune în ce fel şi în ce chip s-au prelungit în inimile voastre jertfele lor supreme? Cine poate şti cât şi cum v-ați resemnat, cât ați reuşit să uitați, cât ați iertat şi ce a fost cu neputință să înăbuşiți în voi?!

Eu însă vă spun, şi cât aş fi de mulțumită ca cel puțin măicuțele lor să mă poată auzi şi să poată crede că ceea ce vreau să spun este purul adevăr. Dar poate că multe din ele, călătorite deja, îl cunosc.

Nu voi sunteți de plâns. Nu voi trebuie să plângeți. În durerea voastră este o sublimă demnitate care vă dă dreptul la linişte, la pace şi anume acea demnitate ce v-o dă faptul că ați crescut fii care au ales mai bine moartea decât să-şi trădeze iubirea, incapabili să pună mâna pe arma ucigaşă şi să lovească în frați.

Mamele ucigaşilor sunt cele care au nevoie de milă, ele sunt cele care trebuie să plângă, să topească în lacrimi fărădelegea. Mame, care sunteți şi veți fi, rugați-vă Domnului să puteți creşte fii vrednici de jertfa Blândului Mântuitor, asemenea acestor frați care au intrat în legendă şi au adus în istorie întâmplările din Dealul Mărului.

Aici şi acum, de ziua Sfintei Înălțări, ascultăm ultimele zgomote ale pământului pentru plecarea lor şi totodată primele concerte ale cerului iscate de neuitarea noastră şi intonate în cinstea lor. Jertfa lor a devenit o flacără incoruptibilă şi nemuritoare, un liman de linişte şi inocență. De acum ei vor putea avea, cu adevărat, pace pentru că au primit de la noi toți creştineştile ofrande şi pentru că şi-au făcut datoria spunându-ne, în felul lor, legendar, miraculos, adevărul ce îl aveau de spus pentru toate veacurile:

- Feriți-vă de capcanele ateiste ale comunismului! Sunt josnice pentru că se propagă prin suferințele, schingiuirea şi reprimarea aproapelui.

Pofta meschină a puterii, pe ei nu-i mai poate ajunge şi nici nu mai poate închide sub obroc lumina şi mărturia jertfirii lor.

Mărturia lor este scumpă dar nu cere ceva în loc; ea nu poate fi răscumpărată cu nimic în lumea aceasta. Dacă toate bogățiile pământului nu pot plăti o singură picătură din apa pe care o cerea bogatul din iad săracului din rai, ce valori ar fi capabile să stea preț de răscumpărare pentru un suflet?! Dar pentru incomensurabilul număr de victime ale comunismului? Mărturia lor nu cere răzbunare ca să nu fie ştirbită întreaga măsură a jertfei. Ei şi-au încredințat sufletul Domnului, a Lui este răzbunarea. Mărturia lor proclamă, pur şi simplu, recunoaşterea justeței adevărului pe care l-au plătit cu prețul vieții şi ne invită să-l medităm. Mărturia lor este, în acelaşi timp, şi o promisiune pentru viitor a cărei elocventă expresie am aflat-o în versurile poetului citat în deschidere:

„Pe unde zăcură bălți oarbe şi bolnave,
Foşni-vor porumbiştile ca nişte dumbrave,
Pluguri brăzda-vor până-n inimă moina
Şi cântece năpraznice naşte-va doina."

Aşa să fie! Iar nouă să ne îngăduie milostivul Dumnezeu să mărturisim împreună cu ei pentru învierea neamului.

4. „Amintiri de la Gherla", de Mihai Timaru – lansare

„Cel mai frumos act de iubire este acela acceptat în suferinţă, în luptă continuă spre virtute. El înlătură întunericul sufletului şi-l poartă prin furtunile vieţii spre o iubire supremă, luminoasă şi eternă."

Autorul cărţii care se lansează astăzi este preşedintele filialei noastre a A.F.D.P.R. Deci, sunt invitată să mă substitui autorităţii sale pentru a rosti, în numele său de preşedinte, câteva cuvinte cu ocazia lansării cărţii sale. Mă voi folosi de puţine cuvinte, întâi pentru că cei ce am trecut prin infernul închisorilor comuniste ne înţelegem fără prea multe vorbe şi suntem de acord cu Lucian Blaga că *„amare, foarte, sunt toate cuvintele"*.

Pentru noi, amare sunt cuvintele cu care încercăm să scoatem din uitare şi nepăsare pe cei ce-au suportat oroarea teroarei comuniste, amare sunt cuvintele ce le auzim rostite la tribune înalte şi în stadioane, prezentând tot felul de erezii şi înşelătorii, amare sunt cuvintele făţarnicilor care şi ieri şi azi ne dau lecţii de virtute şi morală, tocmai ei, amare sunt cuvintele care insultă, lovesc şi murdăresc înaltele idealuri, amare sunt cuvintele ce zângănesc asurzitor în deşert, amare sunt cuvintele care dorm cuminte sau laş şi nu rostesc adevărurile imuabile, amare sunt, foarte, toate cuvintele.

De aceea îţi aduc doar o caldă strângere de mână, frate Mihai al Timarului din Gorneştii Mureşului, cel ce din veac a dus pe unda lui călătoare toată jalea unui popor iobăgit în propria lui ţară, rănit şi batjocorit, trădat şi prigonit, cumpărat şi vândut, înşelat şi obidit, minţit şi asuprit, manipulat şi dus în rătăcire şi jale de vrăjmaşii cei din casă, cei din jur şi cei de aiurea.

Fraţii tăi şi surorile tale cu care te-ai înfrăţit în temniţe

te felicită pentru curajul ce l-ai avut de a scrie această carte. Nu mă refer la curajul de a înfrunta eventualele consecințe neplăcute; mă refer la curajul cu care ți-ai reconstruit din cioburi ascuțite şi tăioase amintiri greu de retrăit, greu de refăcut, calvarul ce l-ai urcat. Nu ți-a fost uşor să aduci în cuvinte umilința suferințelor degradante la care ai fost supus. Curaj ți-a trebuit să mai cobori în iadul de urâciune şi ură în care ai fost scufundat până dincolo de limita suportabilului, curaj ți-a trebuit să arăți lumii întregi plăgile care te-au marcat preț de o întreagă tinerețe, curaj ți-a trebuit să reziști ispitei de a comenta aposteriori faptele şi te-ai rezumat să le prezinți simplu în adevărul lor crud, mărturii certe pentru o istorie care, poate, va interesa cândva. Te felicităm pentru curajul de a pune în circulație o astfel de carte într-un moment când o lume demonizată, feroce şi violentă în dezlănțuirea instinctelor şi care nu manifestă nici un interes pentru adevăruri incomode, care dor şi ridică probleme de meditat. Câți o vor citi? Câți se vor cutremura la atâta nefericire? Câți vor înțelege şi realiza ce a însemnat nefericitul univers al temnițelor comuniste?

Bănuiesc că doar cei puțini, care nu sunt loviți de nepăsare, care au păstrat în conştiința lor demnitatea de a fi om. Doar ei vor fi loviți în această demnitate când vor afla ce au fost în stare să facă anumiți semeni, doar cu chip de om. Vor mai fi, poate, din cei care au păstrat o inimă de român. Aceştia vor suferi şi vor păta cu lacrimi de ruşine paginile acestei cărți care reflectă în ce iad au fost prăbuşiți binecredincioşii acestui neam, ce au putut să le facă românii ademeniți la slujirea diavolului. Cartea le promite cititorilor săi că îi va ajuta să privească ferocitatea drept în ochi şi că nu va fi puțin lucrul acesta. Consider că această promisiune rezumă lapidar conținutul şi rostul acestei cărți şi nu voi spune nimic în plus, căci e mult prea mult ce şi cât spune ea pentru cei ce nu au ştiut ce se petrece în ferocea detenție roşie.

Vă rog, totuşi, să-mi acordați puțină răbdare pentru că aş dori să spun câteva cuvinte despre autor. Aş dori să

dezvolt puțin una din afirmațiile sale: „*eu a trebuit să împlinesc un destin*".

Să mă ierți, frate Mihai, dacă voi apăsa dureros pe rănile vii la care intenționat nu te-ai oprit. Durerile acestea nedomolite de anii ce s-au scurs de atunci sunt zestrea noastră spirituală, cea de care nu ne atingem decât cu un hohot de plâns, dezlănțuit pe întinderi mari de suflet. Înțeleg rațiunile pentru care te-ai ferecat în tăcere, „*ci nu voi spune vrăjmaşilor Tăi taina Ta, nici sărutare îți voi da ca Iuda*".

Este sigur că toți cei care am fost târâți în temnițe şi în tot felul de chinuri am avut de rotunjit un destin, am răspuns, fără să ştim anume ce ne aştepta, la o chemare. Domnul a îngăduit satanei să ne supună la dementa lui asuprire pentru ca prin noi să se adeverească, pentru a câta oară în istorie, că lumea cea fără Dumnezeu înrobeşte, secătuieşte, omoară, „*distruge fără cruțare*".

Prin noi s-a demonstrat că e o nebunie lupta lui satan împotriva iubirii. Ca un şarpe întărâtat ce este, o poate călca în picioare, o poate chinui cu cele mai aberante torturi, o poate insulta, o poate secera ca să o ascundă în morminte adânci, dar nu va putea să o distrugă.

La momentul potrivit, iubirea va izbucni în lumină. După Crucificare, totdeauna va urma Învierea, şi gloria acestei Învieri este deplină. Parcursul spre această Înviere ni l-a descoperit Dumnezeul – Iubire, Dumnezeul – Mântuitor care, din prea mare iubire de oameni, cu moartea pre moarte a călcat, a pătimit şi a înviat şi ne-a ridicat şi pe noi în Înviere. Am trăit în închisori acest miracol incomensurabil şi de nesperat. Pentru că ajuns sus, pe Golgota, sufletul zdrobit de suferință s-a pomenit în lumină, în misterul învierii; cine poate tâlcui bucuria cu care descoperi că, pas cu pas, din greu în greu, Iisus a fost cu tine şi ți-a descoperit taina recuperării prin suferință.

Pe urmele unui astfel de destin fratele Mihai s-a dislocat dintr-un mediu familial armonios şi îndrăgit; a simțit că bucuria acestui cămin fericit nu-i mai aparține. Şi-a luat

rămas bun de la iubiții săi și a plecat pe căi aspre să facă ascultare. Spune Radu Gyr:

> *„Unul, undeva, odată,*
> *Mi-a zâmbit peste morminte:*
> *– Ține spada mea fierbinte*
> *Și pe tâmple, zarea toată."*

Acest *„unul"* ne-a marcat pentru toată viața. El a făcut pentru noi alegerea, noi ne-am supus și am ascultat, nu puteam face altfel! Restul a fost consecința acestei alegeri. Destinul tuturor celor ce au trecut prin *„reeducare"* – această incredibilă născocire satanică – a fost să reactiveze taina Crucificării. Acesta a fost și destinul fratelui Mihai, să urce Golgota printr-un experiment teribil, înfricoșător. L-a urcat împreună cu frații săi și, în același timp, singur. Toată taina Crucificării stă scrisă pe oasele lor zdrobite, pe trupurile lor sfârtecate. Atât pentru Marele Crucificat cât și pentru maltratații regimului comunist nu a existat nici un strop de milă. De la prima treaptă: *„privegheați și vă rugați, că duhul este tare, dar trupul e neputincios"*, până la următoarea: *„Dumnezeul Meu, de ce M-ai părăsit?"* și până la ultima: *„Iartă-i, Doamne, că nu știu ce fac!"*, totul s-a succedat fără nici un strop de milă, totul a trecut printr-o totală demolare. Potirul plin cu toate amărăciunile a trebuit sorbit până la fund, în focul unor suplicii inimaginabile.

Trupul sfâșiat prin chinuri peste limita suportabilității, eu-l scos din coordonatele normale, destrămat, azvârlit în umilire, degradare și deznădejde, disperarea adusă până la demență, toate au fost suportate de fiecare în parte, într-o însingurare sfâșietoare. Cât de zguduitor a fost când, ajuns în culmea suferinței, constați că Dumnezeu te așteaptă în vârful Golgotei, la capătul Crucificării împlinite. Abia când ai ieșit din toate încercările calvarului, conștiința prezenței lui Iisus este imediată și reală ca lumina zilei.

Înțelesul viu și adânc al experienței prin care a trecut fratele Mihai este că, la sfârșitul urcușului, a aflat că,

de fapt, niciodată nu a fost părăsit. Tot ce i-a fost dat să îndure a fost într-o tainică și foarte personală părtășie cu Iisus. Rațiunea noastră îngustă nu poate explica cum, din atâta decrepitudine, un torent de iubire poate împinge sufletul în baia de mister și de lumină, în care eu-l uluit află că poate să ierte, că poate atinge noblețea spirituală ca toate să le ierte, toate să le înțeleagă, pentru că îți simți toți porii ființei plini de iubire și de blândețe. Te simți capabil să ierți dureri care nu pot fi împărtășite nici în taină, umilințe care nu pot ajunge la nici o ureche de om, josnicii pe care și pământul cel mai negru le refuză, le scuipă în afară.

Întoarcerea noastră în Vavilon ne-a înecat din nou în colbul lumii, dar certitudinea câștigată în focul suferințelor nu ne-a părăsit. De câte ori ne înspinăm în deșertăciunile vieții ne întoarcem acolo unde regăsim lacrimile lăuntrice, purificatoare. Acolo nu este ridicol să te așterni la picioarele lui Iisus ca să primești dulcea Lui încurajare: *„Privește la Mine. Urmează-Mă și vei fi VIU!"*

Vă mulțumesc pentru răbdarea cu care m-ați urmărit în încercarea mea, slabă, de a creiona, cât de cât, ce destin a avut de împlinit fratele Mihai. Permiteți-mi să vă ofer ca dar o floare de migdal, culeasă din grădina spiritului de Kazantzakis:

> *„I-am spus migdalului:*
> *– Frate, vorbește-mi despre Dumnezeu.*
> *Și migdalul a înflorit!"*

5. „Prin poarta cea strâmtă”, de Ana Maria Marin – lansare

„Depun mărturia unei vieți și încă a multor vieți pentru ca să se cunoască adevărul.”

Ana Maria Marin

Într-adevăr, *„Prin poarta cea strâmtă”* este o mărturie, o depoziție adusă în instanța viitorului pentru un adevăr care a fost blamat, înecat în minciună și dezonoare, expediat în temnițe sub zăvoare grele sau în morminte mute și care în acest sfârșit de veac funest mai adastă la porțile dezvăluirilor complete. Cartea este, fără îndoială, mărturia unei vieți, are un fir narativ, ne dezvăluie o poveste dramatică dar fascinantă, povestea vieții unei intelectuale de înaltă clasă, inteligentă și sensibilă, căreia Bunul Dumnezeu i-a hărăzit un destin de excepție pe care s-a străduit să-l împlinească vertical, fără compromisuri. Este povestea unei doctorițe generoase, a unei soții tandre, a unei mame devotate care-și confesează cu un fin și profund lirism urcușul pe Golgota vieții, în arderea de tot a unei inimi greu încercate.

Dar cartea nu este numai atât, ea este mai ales povestea omului de spirit în dialog cu lumea și cu valorile ei, paginile ei sunt pagini – document, cu incursiuni pertinente în istoria vremii, prezentate în cruda lor realitate, simplu și detașat, fără lamentări și fără grandilocvențe, cu tot curajul de opinie, necomplexat.

Căci este un mare curaj de a pune în circulație o carte care vorbește despre mișcarea legionară și despre oamenii săi de primă mărime, într-o lume demonizată, în care minciuna, violența și corupția sunt la ele acasă, o lume în care îngerii merg cuminți să moară, iar demonii se extaziază și leșină isteric pe imensele stadioane unde iluștri demonizați își etalează imunda obscenitate.

Este un mare curaj să vorbești despre sensul ziditor al suferinței, despre jertfă și despre iubire, despre demolare și renaștere, încercând să înlături cu lumina adevărului, cascadele de ură și denigrare rostogolite fără încetare zeci și zeci de ani peste o mișcare spirituală al cărei principal țel a fost mântuirea neamului românesc prin reconcilierea cu Dumnezeu.

Sub acest aspect cartea aduce mărturii concrete despre personaje și fapte pe care doamna doctor le-a cunoscut direct. Faptele consemnate cu sinceritate, cu respect pentru adevăr vor constitui, pe lângă multe alte cărți asemenea, premisele pentru o istorie ce nu s-a scris încă. Orice istorie se scrie cu fapte, nu-i așa, și faptele sunt măsura valorilor ce le-au determinat. *„După faptele lor îi veți cunoaște”*, spune Domnul. Pentru această cunoaștere s-a nevoit autoarea să scrie cartea care azi vă este prezentată: pentru ca cei ce vor veni după noi să cunoască faptele așa cum s-au petrecut și așa cum le-au perceput cei ce le-au trăit și le-au simțit încrâncenarea pe propria lor piele. Pentru acel îndepărtat *„atunci”*, când oameni imaculați vor judeca obiectiv istoria, singurii care vor avea dreptul și capacitatea de a judeca obiectiv și de a enunța verdicte clare și juste, pentru aceștia a scris doamna doctor Ana Maria Marin. În nici un caz pentru cei care au ucis mișelește și au topit în lagăre și închisori toată glorioasa armată română, cea mai fascinantă elită intelectuală pe care a avut-o vreodată țara noastră, oameni politici de mare stil, tineretul studios și sfântă talpă a țării, fruntea țărănimii dreptcredincioase cu dascălii și duhovnicii drept îndrumători. Nu pentru cei ce au *„zdrobit fără cruțare”*, așa cum scria pe unul din celebrele lor afișe: *„Să zdrobim fără cruțare slugile imperialismului fascist!”*, și au și făcut-o, de la om până la codru, și acum vorbesc de la tribune înalte judecând cu tupeu faptele altora și emit judecăți de valoare și, culmea nerușinării, dau lecții de morală, de corectitudine, de virtute.

Cartea despre care vorbim se desfășoară pe două planuri. Sunt puse față în față două lumi; prima formând

temeiul pentru care, în cea de-a doua, autoarea a trebuit să parcurgă ani de temniță şi atâta nefericire. Faptele se succed pe aceste două coordonate aşa cum s-au structurat în memoria autoarei, cu inerente imprecizii de date biografice, cu inversări cronologice, dar fondul problemelor puse în lumină este nealterat.

Veți citi şi veți descoperi că în lumea guvernată de Dumnezeu, creştinul trăieşte şi lucrează cu inima lipită de cer. El nu este sclavul altuia şi nici chiar al său, el este, pur şi simplu, unul care iubeşte. Dumnezeu este iubire şi în slujirea acestei iubiri omul înfruntă sărăcia şi suferința, ocara şi persecuția, lupta şi moartea. El ştie că singurul bun care merită să fie cucerit este mântuirea, adică dreptul de a trăi în iubire, bucurie şi fericire câştigate prin jertfă şi ascultare.

Vasile Marin, de exemplu, a lăsat tot ce avea mai de preț pe lumea aceasta: o țară iubită cu ardoare, o familie mult îndrăgită, o mişcare şi un Căpitan care promiteau Învierea personală odată cu Învierea neamului, revistele al căror far luminos a fost, pe toate le-a părăsit şi a plecat fără şovăire să-şi ofere viața pentru ca gloanțele ateilor să nu mai cadă pe altarele bisericilor unde Iisus Cel euharistic aşteaptă înlănțuit în sfintele daruri iubirea oamenilor, o iubire care să accepte onoarea umilinței şi a sacrificiului pentru că El Însuşi ne-a iubit cu o iubire preferențială; a părăsit splendorile cerului şi S-a aplecat până la noi, umilit până la moarte pentru ca noi să avem viață şi s-o avem din plin.

Şi veți mai descoperi că tot ce ține de lumea guvernată de cei fără Dumnezeu este egoist şi asupritor, pretinde totul pentru binele personal care constă în avere şi putere, cere să fie slujit orbeşte pentru propria sa glorie, înrobeşte, omoară şi distruge. Satan nu poate dărui decât ură şi dezonoare, faptele lui sunt demențiale.

Ca una ce am trăit în Gulagul comunist preț de o întreagă tinerețe (14 ani) am avut ocazia să o întâlnesc pe doamna doctor printre lacăte, zăvoare şi zăbrele. Vreau să-i mulțumesc în numele tuturor surorilor de suferință că ne-a luat în cartea sa.

Suntem acolo toate: tinerele care am fost smulse de pe băncile de studiu şi din bucuriile tinereții ca să urcăm calvarul temnițelor comuniste, oferindu-ne ca jertfă de răscumpărare pentru salvarea acestui neam; mamele care nu şi-au putut vinde fiii sau surorile care au refuzat să-şi trădeze frații; soțiile şi logodnicele care şi-au urmat iubirile până la jertfă şi mormânt; truditoarele acestui scump pământ care au refuzat să-l lase în stăpânirea cotropitorilor transformați în vătafi, sau cele care au luat calea codrului, cel din totdeauna frate cu românul, monahiile care au ales răstignirea pe crucea izbăvitoare a suferinței şi au respins calea cea largă a minciunii satanice; victimele inocente ale întâmplării oarbe ce au fost aruncate în focul unei autentice gheene; toate cele câte trebuiau să fie îngenunchiate prin inimaginabile suplicii, să fie coborâte în lut dacă refuzau raiul bolşevic.

Prin noi, prin toate aceste victime pe care flacăra roşie şi-a experimentat arsura, s-a arătat că, pentru cei mai mulți, comunismul a însemnat o imensă nefericire; arta lui de a guverna a fost teroarea; puterea lui de convingere a fost tortura; orizontul lui spiritual a fost satanismul, întunericul cel mai din afară; victoria lui a fost înrobirea ce s-a realizat prin râuri de lacrimi şi de sânge şi prin munți de cadavre.

Din imensele şi încă nedeplin cunoscutele hecatombe se ridică rumoarea ce poate fi auzită doar de conştiințele vii, curate. Este uluitor faptul că glasurile tuturor celor ce nu mai sunt, exprimat prin cei care mai adastă într-o dezolantă înserare, nu cer nici răzbunare, nici răscumpărare. Se cere doar aducerea în lumină a adevărului prin care s-a martirizat un neam binecuvântat, pervertindu-i pe parcursul atâtor ani de întuneric sufletul bun şi smerit. Vor trebui scoase la lumină toate adevărurile ce ne dor şi ne vor durea încă până ce, în lumina dezvăluirilor, va tremura lacrima părerilor de rău, până ce se va recunoaşte cinstit şi curat că este operă diabolică să iubeşti în chip atât de neruşinat minciuna ce ți-ai luat-o drept adevăr, încât să îndrăzneşti totul, chiar şi inimaginabilul,

pentru a distruge tot ce ți se opune.

Până când se vor cunoaşte toate avem datoria să aducem mărturii, să dezvăluim treaptă cu treaptă întreaga scară a suferințelor îndurate de fiii acestui mereu şi mereu încercat popor, de-a lungul dăinuirii sale.

Doresc să aduc o mulțumire personală doamnei doctor pentru un mare dar ce mi l-a făcut în răstimpul cât am fost împreună în aceeaşi celulă. Nu ştiu dacă şi-ar mai aminti cum m-a învățat acatistul Mântuitorului: *„Apărătorul cel mai mare şi, Doamne, Biruitorul iadului..."*

Eram la Arad, era o *„primăvară dulce"*, era postul Sfintelor Paşti. Stăteam alături de dânsa pe banca pe care înțepeneam până la zece seara. Avea mereu o batistă în mâna stângă deoarece ochii săi calzi şi duioşi erau prea adesea umbriți de lacrimi. Mă învăța slovă cu slovă, condac după condac şi icos după icos această minunată laudă adusă lui Iisus.

Iisus a venit în viața mea cu mult înainte de a o întâlni pe doamna Ana Maria, dar, prin acatistul învățat în maniera ciudată din temniță, după ureche, am aflat atributele Învățătorului, Cel Care merită din plin adorarea, iubirea şi ascultarea noastră.

Cum L-am descoperit noi în temniță pe Iisus ca Apărătorul cel mai mare şi Biruitorul absolut al iadului, este greu de explicat. Înțelesul adânc şi viu al experienței câştigate prin suplicii nu se poate explica prin logica noastră îngustă. Acolo, în toiul suferințelor de neîndurat, ni s-a descoperit ca Domn al iubirii şi al îndurării, prieten adevărat, certitudine imediată, naturală şi clară ca lumina zilei. Temnița noastră s-a convertit într-un timp al speranței printr-o înfrățire regăsită, necondiționată de rațiune, ci de iubire. Noi L-am întâlnit viu şi adevărat, în vârful foamei, al setei, al frigului, al singurătății şi al terorii de nedescris. Orice povară la care am fost chemate să o purtăm, a purtat-o mai întâi singur şi apoi cu fiecare din noi. El a suferit întristările şi violența durerilor tuturor celor ce am fost chemate să suferim. El a luptat cu cei chemați să

lupte. El a cunoscut lacrimile celor chemați să plângă şi le-a plâns împreună cu ei până la ultima picătură. Durerile cele mai adânci ce nu pot fi împărtăşite nici în taină, umilințele ce nu pot ajunge la nici o ureche de om, El le-a cunoscut şi le-a sorbit veninul. El a luptat să salveze ce era pierdut, să laude ce era disprețuit, să binecuvânteze ce era batjocorit, să aline ce era sfârtecat. Rațiunea nu poate să explice cum, din atâta decrepitudine, poate izvorî un torent de iubire ce împinge sufletul în baia de mister unde ocara, persecuția, vendeta, suferința cea mai acerbă şi chiar moartea se convertesc în sărbătoare Fără ca suferința să slăbească strânsoarea toate conflictele vieții amarnice se rezolvau în credință. În Iisus contradicțiile se făceau armonie, urâtul se dizolva în frumusețe, Cel Viu mergea în pas cu noi ca un prieten neprețuit. Ne îmbrățişa cu brațele Maicii Sale, ne iubea cu puterea şi iubirea Tatălui Ceresc, ne alina cu duioşia Sfântului Duh, ne îmbărbăta cu ceata sfinților şi martirilor; cohortele de luptători care au biruit neputințele bietului trup spre glorificarea sufletului nemuritor. Din cumplitele locuri de supliciu, prin credință, ne-a strămutat într-un spațiu celest şi, într-un târziu, ne-a eliberat de spaima de călăi şi de noi înşine. Credința ne-a ajutat să înțelegem că El, Iisus, este singurul care ne poate acorda o milă perfectă şi o speranță certă ce veneau de dincolo de experiențele noastre personale. El era isihia, centrul care absoarbe totul în iubire. El ne spunea:

- Priveşte la Mine, urmează-Mă şi vei fi Viu. Vrei să fii OM, fii gata de sacrificiu. Crucificatul se va bucura în mod cert de iubire, de nemurire.

Stimată doamnă şi iubita noastră „Domnicu", regret enorm că nu ne-ați putut bucura cu prezența dumneavoastră. Vreau totuşi să vă ofer o floare spirituală, una din acele flori pe care ni le ofeream în închisoare, singurele care ne erau la îndemână: florile spiritului. Vă ofer o floare culeasă din grădina spiritului de mâna maicii Teodosia, gândirista noastră, Zorica Lațcu. Am ales-o pe

aceasta deoarece mi se pare că exprimă cel mai adecvat cartea dumneavoastră. Citez din memorie:

„Inima-n culme de chin s-a aprins şi-a-nflorit, Prea
iubite,
Flacăra-n vârf de făclie şi floare-ntr-un capăt de vrej,
Blândă-ngânare de fluturi bătând din aripi obosite,
Foc strălucit de lumină cu umbrele-n fugă, vârtej.
Inima-n culme de chin s-a deschis ca Potirul, adâncă,
Plină de vinul iubirii de care şi ea s-a-mbătat;
Şi s-a deschis ca o rană din care mai picură încă,
Clipă de clipă, tot sângele rumen, nespus de curat.
Inima-n culme de chin s-a topit ca un fum, Prea
iubite,
Cum se topeşte în aer mirosul de flori şi de nard.
Sunt undeva… în Iubire… şi trec veşnicii sau clipite.
Nu mă mai ştiu… Oare totuşi mai sânger? Şi totuşi
mai ard?”

Şi acum, dacă mai aveți răbdare să mă suportați, v-aş ruga să mă urmați într-o scurtă rugăciune pentru că acum ca şi atunci, avem nevoie de multă, multă rugăciune: *„Aşa dar, Iisuse, Domn al iubirii şi al îndurării, iartă-ne păcatele şi dăruieşte-ne pacea Ta. Vino şi coboară lângă noi, rămâi cu noi, dăinuieşte în noi. Alungă din inimile noastre frica, îndoiala şi deznădejdea, întăreşte în noi credința în învierea noastră şi a acestui neam, pe care mâna Ta l-a aşezat în calea tuturor relelor, ca prin el să se proslăvească numele Tău, iubirea Ta.*

Slăvite Doamne, izvor al luminii, iluminează întunericul care ne dezbină şi dăruieşte-ne o credință dreaptă, ca să nu ne umilim sufletele prin furcile ereziilor de tot felul, dă-ne o milă perfectă ca să ne putem ierta călăii după sfântă dreptatea Ta, ajută-ne să nu irosim meritele adunate prin jertfă. Ajută-ne să Te scutim de fariseicul nostru filistinism, scufundă-ne într-o smerenie profundă, arată-ne o speranță certă, care să ne dea putere să îndurăm restriştea.

Dă-ne, Prea Înalte, înțelepciune şi discernământ pentru a înțelege sfântă voia Ta şi ajută-ne să o împlinim. De este cu putință ajută-ne să nu ne alegem singuri călăii, nu îngădui să fim despărțiți de Tine ca să Te slăvim împreună cu sfinții Tăi, cu eroii Tăi şi cu martirii Tăi în vecii vecilor.”

6. „Lumini pe crucea mea din bezne", de Despina Olariu – lansare

„Ninge blând peste acoperişuri zgribulite,
Peste case ghemuite de frig,
Peste închisori pecetluite cu zăvoare şi tăceri.
Ninge blând, cu fulgi mari, legănaţi,
Care se îngrămădesc să intre cât mai mulţi
În fâşia îngustă a cerului nostru jefuit.
Printre gratii şi obloane, ochiul nostru osândit
Amplifică frumoasa poveste de iarnă
La dimensiuni de infinit alb... incredibil...
Şi ninge blând peste timpul care curge implacabil...
Ninge!"

„Zăpezi" – Eugenia Indreica Damian

Cartea doamnei doctor Despa Olariu, mai înainte de a fi o creaţie literară, este un experiment. Este o carte scrisă cu gândul şi nu e vorba de o metaforă ci de cel mai crud adevăr. În temniţele comuniste, unde intelectualul era supus sistematic unui proces de imbecilizare, nu putea fi vorba de creion şi hârtie, cum nu putea fi vorba de carte sau de orice ar fi putut să însemne un suport spiritual. Singurele instrumente cu care deţinuţii au luptat ca să se sustragă opresiunii demoniace şi tiraniei riguros organizate pentru totala distrugere a personalităţii, au fost gândul şi memoria. Condeiul cu care au fost scrise poveştile unor încercări de neimaginat într-o lume normală a fost gândul, iar foaia de hârtie pe care acestea s-au transcris a fost memoria. O idee, un sentiment, o emoţie, o amintire, se înveşmânta în cuvinte în gând, în cazul poeziei cuvintele se organizau în vers în gând şi apoi versul se imprima, prin repetare, în memorie. Acesta odată însuşit, un alt vers se alcătuia în gând şi se alătura celuilalt, prin repetare, în memorie. Astfel se alcătuiau strofa, apoi poezia, din repetare în repetare, totul numai pe plan mintal, se aşeza

în memorie. E lesne de înţeles că pentru şlefuirea unei poezii astfel concepută se cerea o trudă şi mai mare. Cuvântul sau expresia neagreată se înlocuia cu alta mai convenabilă tot în gând, căci altă posibilitate nu era. Versul modificat se repeta de mai multe ori până ce versul vechi se ştergea definitive din memorie şi rămânea doar forma nouă. De aceea multe poezii concepute în temniţă au rămas în forma lor primă, frustă, fără îndelungă şi sofisticată elaborare.

Doamna doctor a reuşit prin acest exerciţiu să biruie temniţa. A creat cu instrumentul gândului şi a înregistrat pe pelicula memoriei versuri capabile să opună tuturor atrocităţilor o armonie din cele mai surprinzătoare contrarii. Poeziile sale, uluitor de multe, având în vedere ce muncă enormă au implicat, închid o lume în care beznele se convertesc în lumină, revoltele în pace, abjecţiile în sublim, ura în iubire, dorurile arzătoare în nostalgii tandre, deznădejdea în speranţă, iluziile în certitudini, îndoielile amare în credinţă ardentă, atotcuprinzătoare. O lume de îngeri se opune cruzimii unor semeni doar cu chipul de om, în poeziile doamnei Despa.

Această *„unduire de reflexe pe oglinzi de creier"* a ajutat-o pe autoare să traseze în tenebre *„cărări de vis"*, a ajutat-o să urce un calvar ce părea fără sfârşit, clipă de clipă, pe trepte de suferinţă inumană cu o perpendiculară verticalitate. Cartea aduce peste un cutremurător arc de timp, format din *„ani de smoală şi venin"*, mărturii autentice despre ce a însemnat teroarea comunistă, dezlănţuită fără încetare în hăul temniţelor concepute ca o Gheenă în care a ars fără întrerupere suferinţa. Tinerii vor putea desluşi, aşa cum doreşte şi autoarea, cum reuşeşte un om să biruie aşezămintele de supliciu satanic, atunci când îşi alege ca toiag de susţinere un ideal iluminat de valorile spirituale şi de virtuţile creştine.

Pentru că doamna doctor Despa, deşi parcurge *„o încleştare de urcuşuri şi căderi"*, a ştiut unde se află ajutorul:

„În nopțile grele de zbucium şi chin,
Când fiece clipă-i tortură pe trupu-mi ce plânge,
Coboară la mine, Iisuse, din jilțul divin
Şi-ntinde-mi potirul să beau din cerescul Tău sânge."

Sau:

„În neagra celulă în care mă zbucium ca-n haos
Coboară la mine, Iisuse şi adu-mi repaos,
Pătrunde în suflet şi-alină-mi durerea,
Pe căi largi de lumină adu-mi mângâierea."

În ce mă priveşte eu îi mulțumesc doamnei doctor Despa Olariu pentru că m-a luat de mână şi m-a plimbat prin lumea ei de visuri şi dureri, în jocuri de lumini şi umbre şi sper că profeția care a vibrat prelung în sufletul meu se va împlini într-o formă plenară, definitivă:

„Şi totuşi va veni o zi
Când tirania s-o sfârşi,
Se vor deschide grele porți
Şi vor ieşi şi vii şi morți
Şi Țara-ntreagă va cânta..."

7. Speranțe, speranțe...

„Lăsați copiii să vină la Mine şi nu-i opriți, căci a unora ca aceştia este Împărăția lui Dumnezeu."

Marcu, 10, 14

A fost o zi în care fiica fostei deportate politic, Maria Pascal, profesoară la Şcoala Generală nr. 2 din Roman, a aflat că se va ridica un monument la Aiud spre cinstirea martirilor căzuți sub teroarea comunistă.

Şi a fost o altă zi în care doamna profesoară a prezentat la sediul Asociației Foştilor Deținuți Politici Roman, un săculeț cu bănuți reprezentând obolul elevilor săi, din mai multe clase, contribuția lor pură şi sublimă, jertfită din banii lor de buzunar.

Şi a fost ziua aceea pentru noi, supraviețuitori ai Golgotei româneşti, o zi plină de emoție şi de speranță.

Fată de costul mausoleului ce s-a plănuit a fi înălțat la Aiud, sub jocul aberant al prețurilor actuale, contribuția copiilor de la Şcoala Generală nr. 2 din Roman ar părea fără prea mare însemnătate. Gestul lor este însă enorm şi este încărcat de semnificații de o valoare incomensurabilă.

Copiii aceştia sunt turma cea mică, curajoasă prin inocență, soli ai iubirii absolute.

Dragi copii, obolul vostru valorează cât cei doi bănuți ai văduvei din Sfintele Scripturi, valorează cât eternitatea unui om sau chiar a unui popor.

Noi desluşim în gestul vostru un mesaj şi o făgăduință adresată celor ce nu mai sunt, celor ce au pus la temelia învierii neamului nostru românesc propria lor cenuşă. Mesaj şi făgăduință ce ar putea fi tălmăcite astfel:

– *Fiți liniştiți şi dormiți în pace, nu sunteți singuri, noi suntem sarea acestui pământ românesc pe care voi l-ați iubit şi pentru care ați murit.*

– Fiți liniștiți și dormiți în pace, noi suntem steluțe ce s-au aprins pe cerul vostru întunecat de gratii și de moarte. Noi vom umple din nou toate izvoarele vieții, căci noi suntem viitorul.

– Fiți liniștiți și dormiți în pace, noi suntem florile vii, înflorite la căpătâiul vostru și vom îmbălsăma cu parfum de bună mireasmă duhovnicească toate cărările vieții, pe care voi le-ați deschis prin jertfă și prin moarte.

– Fiți liniștiți și dormiți în pace, noi suntem cei ce, printr-o divină revelație, am rostit teribilul vostru colind:

„Vom muri și vom fi liberi!"

Asociația Foștilor Deținuți Politici din România vă mulțumește, copii. Unora ca voi li se potrivesc cuvintele poetului Nichifor Crainic, pe care le citez din memorie:

„Pictez icoane noi de sfinți
Ce vor să fie,
Izbesc în stâncile fierbinți
Și-aștept o nouă apă vie."

8. Asasinii și Nemuritorii

„Adormit peste coclaur,
Ceasul era mort centaur
Și tălmaci al unei plângeri.

Cum puteam să nu fim îngeri?"

„Clipe", Sirius

La 62 de ani de la oribilul asasinat, ne aflăm la monumentul celor ce au fost jertfiți pentru că și-au iubit prea mult țara, neamul și credința creștină.

Ne-am adunat din nou în această toamnă ca să presărăm pe amintirea lor scumpă nouă, lacrimile gratitudinii noastre pentru exemplul strălucit ce ni l-au dat. Și natura ne ajută căci pomii îi prohodesc cu zbor de frunze poleite cu aur și aramă.

Am venit să le mulțumim pentru lecția de viață ce ne-au dat-o, ce o purtăm în inimile noastre, peste noianul de ani ce s-a scurs de când tinerețea le-a fost secerată fără milă de către slujbașii regelui trădător de țară.

Am venit să atestăm că jertfa lor trăiește în amintirea noastră și ne este far călăuzitor pe drumul ce ne-a fost dat să-l parcurgem, la rândul nostru, ca ostași ai lui Hristos, în slujba neamului românesc, așa cum ne-a fost învățătura pentru mântuirea lui și pentru învierea lui, în care credem cu statornicie.

Pildele celor aici jertfiți ne eliberează de frică și ne arată că, în împrejurări nefavorabile scornite de noi și noi agresori, în pofida celor mai acerbe violențe, se pot stinge vieți, dar niciodată ardoarea celor ce luptă pentru idealuri supreme.

Ei au dus lupta cea bună, lupta lui Iisus și au dus-o cu vitejie și prețul vieții, în plină floare a vârstei. Au ajuns pe pragul jertfirii de sine pentru că au luptat să se elibereze

de iluziile amăgitoare ale unei lumi fals strălucitoare, scufundată în pasiuni păgubitoare. Ei au pornit pe drumul vieții într-o încercare de asceză severă, cu credință tare, urmând pas cu pas drumul ce duce la libertatea de a fi fii ai lui Dumnezeu.

Ei au fost învățați că un astfel de drum trece prin *„pădurea cu fiare sălbatice”*, se împotmolește în *„mlaștina deznădejdii”* și urcă *„muntele suferinței”*... Știau, de asemenea, ce lumină strălucitoare, ce libertate desăvârșită, ce sfântă înviere îi așteaptă dincolo de aceste încercări. Și-au aprins inimile cu dragostea față de Dumnezeul strămoșilor și față de neamul lor cel românesc. Au ars în acest foc ca, din propria lor cenușă, să învie mai desăvârșit sublimul lor ideal.

Au căzut pe cale, răpusă le-a fost viața pământească, dar cu câtă glorie s-au înveșmântat ca martiri, jertfiți pe nedrept pentru o cauză dreaptă.

Iată, stăm în fața monumentului ce îi evocă așa cum au fost: viteji, uniți în gândire și simțire și, hotărâți în faptă, și-au pus viața temelie, ca, în urma lor, cândva, când va hotărî Domnul, să strălucească o Românie *„ca soarele sfânt de pe cer”*.

Iubirea lor și jertfa lor trebuie să o simțim ca o revărsare de lumină și pace, o iubire eliberatoare de orice constrângere, o iubire capabilă să ne alăture lor. O iubire și o speranță ce ne încredințează că viziunea lor clară, directă și sinceră se va împlini odată și odată, oricât de crunte și amare vor fi împilările ce au fost, sunt și mai stau să vină.

Ar trebui să deslușim în pilda lor un îndemn de a ne verifica conștiințele. Suntem pe drumul lor? Păstrăm în sufletele noastre unitatea ce am realizat-o în lagărele și închisorile noastre trăite cu o nădejde mare ce trecea prin suferință și prin iubire? Suntem pregătiți să jertfim orice orgoliu, orice egoism pentru ca, în unitate, să realizăm țelul final: mântuirea neamului, învierea lui?

Răspunsurile rămâne să ni le dăm în intimitatea noastră. Să ne întrebăm cu sinceritate și în întregul și

nudul adevăr: Am făcut azi ceva pentru slujirea binelui? Am pus mica noastră cărămidă pentru dreptate și pentru adevăr? La nedreptățile suportate, pentru câte am acordat iertare și de câte ori am fost lași și nu am apărat dreptatea? Suntem atenți și nu cădem în capcanele ce se cască în jurul nostru cu nemiluita?

Martirii noștri ne cer să nu capitulăm în fața răului și, mai ales, să rămânem uniți. Împreună să ne rugăm și, de va fi nevoie, împreună să luptăm, murim, așa cum au făcut-o ei. În fața lor ne plecăm genunchii. Dumnezeu să-i odihnească în eternitate.

9. Întru pomenirea femeilor martire din temnițele comuniste

„Ne cheamă primăvara ca un cântec
Şi se vor rupe vrăjile
Care țin legate florile.
Să scriem un poem cu păsări
Şi, la marginile zilei,
Va străjui soarele...
Să chemăm primăvara cu un vers
Şi se vor desface izvoarele
Şi vor visa păduri şi ierburi
Şi fugă de cerbi...
Ca nişte inele de umbră.
Să chemăm primăvara cu o dragoste
Şi-n ora de taină
Se va deschide inima noastră
Captivă într-o floare...”

„Cântec” – Eugenia Indreica Damian

Ne-am adunat din nou la picioarele sfintei cruci înălțate cu evlavie pentru cinstirea femeilor ce şi-au dat viața ca să nu se mai aprindă pe frumoasele noastre plaiuri rugurile de suferință ce au înegurat albastrele noastre zări. Ne întâlnim aici cei ce au plecat de mult cu cei ce au venit din colțuri de țară învingându-şi istovirea şi cu cei ce nu au putut veni decât pe aripa gândului.

Ne-am adunat în mereu aceleaşi întristătoare împrejurări, dar azi cu o mai mare nevoie să ne întărim SPERANȚA. O nelinişte copleşitoare pune stăpânire pe viață, efect dezolant al mizeriei morale şi al sărăciei materiale în care se scaldă țara. Forțele răului par înstăpânite fără drept de apel şi ne oferă, fără intermitență, deziluzii devastatoare, eşecuri dezastruoase, lipsuri

nerecuperabile şi dureri crude, aceleaşi rele şi greutăți care amenință să ne ducă spre un naufragiu inevitabil.

Săraca noastră țară bogată, bietul nostru popor sărăcit şi hărțuit fără milă în luptă cu NECESITATEA, epuizat biologic, economic şi moral. Bietul om de rând, cel care nu cârmuieşte, aşa cum i se spune, ci este cârmuit de *„aleşii”* manipulatorilor, se zbate să-şi asigure supraviețuirea. Încă nedezmeticit din trecutele poveri, confuz şi năucit, se sufocă în egoism, în apatie, în uitare imbecilă, în tăcere laşă şi vinovată, în lepădarea de Dumnezeu şi de valorile creştine, cele care au înălțat de-a lungul secolelor catedrale de lumină.

În cele din urmă, copleşit de mizerie şi josniciile şi nedreptățile ce-i taie orice elan şi învăluit în ceața apostaziei, se bejeneşte în altă țară sau se prăbuşeşte în deznădejdea amară, profundă, terifiantă. Speranța se stinge şi tragedia omului lipsit de speranță îşi desfăşoară opera dizolvantă. În felul acesta diferențele dintre executanți şi executați se şterg, nici nu mai contează hotarul dintre bogați şi săraci, dintre oprimatori şi oprimați.

Ar fi timpul să nu ne mai ascundem în tăcere laşă, nu avem dreptul să ne exilăm în tăcere. Noi, cei ce am fost ostracizați o dată, mai avem prilejul să ne spunem cuvântul măcar aici, la căpătâiul celor ce au plătit cu viața curajul de a spune: *„Opriți nedreptatea!”*

Adunați lângă mormântul simbol al celor ce, de fapt, au fost lipsiți de un mormânt creştinesc, de cruce, de prohod şi lumânare, să ne spunem păsul şi să ne amintim cum, împreună, am hrănit cu lacrimi speranța.

Dacă nu mai avem tinerețea şi puterea de a reface drumul parcurs odată, cel puțin să ne amintim din când în când, cum a fost *„atunci”*.

Alături de cei pe care azi îi comemorăm, noi, cei întârziați, am mai spus o dată: *„Nu, nu se mai poate!”* Pentru aceasta am fost transformați în cobai ai unui proiect satanic. Verticalitatea noastră a fost încovoiată, personalitatea schilodită până la desfigurare, în ființa

noastră abia mai pâlpâia spiritualitatea îngenunchiată prin teroare şi tortură. Şi totuşi, nu a murit în noi speranța. Nu a putut fi ucisă. Din adâncul disperării noastre se ridica un firicel de speranță. O scânteiuță de iubire, ascunsă în cuta cea mai tăinuită a inimii încât nici ochiul scrutător al diavolului nu a putut să o zărească, a fost miracolul ce ne-a dat puteri nebănuite. Credeam încă! Cu cât infernul în care eram îngropați se căsca mai profund, cu atât mai puternic creştea credința noastră, cu atât mai clar se făcea auzită încurajarea lui Iisus:

- Îndrăzniți! Eu am biruit lumea!

Să-L ascultăm şi acum, să nu uităm că în El stă speranța noastră, că urmându-L nu vom rătăci.

Dragi surioare plecate de lângă noi. Mai auzim şi azi glasul vostru fără sunet, răsunând, totuşi, ca un ecou în sufletele noastre. Ne spuneți cu duioşie:

- Mai iubim! Mai credem! Mai sperăm!

Dumnezeu v-a iubit că v-a chemat în lumină şi v-a scutit de decepția şi amărăciunea pe care o trăieşte lumea noastră atât de nefericită, atât de disperată. Ce avem de făcut? Ne resemnăm? Am găsit în scrierile lui P. Evdochimov un posibil răspuns:

„Nu în disperare trebuie să creadă omul ci în Dumnezeu, care nu este niciodată disperat."

În Dumnezeu trebuie să creadă omul, în Dumnezeu care este Iubire şi iubirea față de Dumnezeu se dovedeşte prin totala încredere în El. Cu cât Îl iubim mai mult, cu atât ne abandonăm cu încredere voinței Sale.

Acolo, în spatele ferestrelor zăbrelite şi oblonite am învățat că cel mai frumos act de iubire este acceptarea suferințelor îngăduite de Dumnezeu tocmai pentru rațiunea de a ne dovedi iubirea. Am văzut cu ochii noştri cum înlătură Dumnezeu întunericul şi cum poartă sufletul prin furtunile vieții cu tandră purtare de grijă.

Să fim deci liniştiți, să nu ne fie teamă, să avem speranța fermă că Dumnezeu ne va conduce spre ceea ce este mai folositor şi mai minunat pentru neamul nostru, cu

condiția să nu părăsim barca lui Iisus, lupta lui Iisus, dreptatea lui Iisus.

Dacă am învățat că omul este *„o foame fără aliment, o sete fără băutură, o problemă fără răspuns, o iubire fără iubire"*, tot atât de adevărat este ce ni s-a spus: *„Omule, tu nu eşti făcut pentru industrie şi producție, pentru cont în bancă şi consum. Tu eşti făcut pentru a fi om. Eşti creat pentru lumină, pentru bucurie, pentru a râde şi a cânta, pentru a trăi în iubire şi pentru fericirea oamenilor din jurul tău. Omule, tu eşti creat după chipul lui Dumnezeu care este iubire, cu mâini pentru a da, cu inimă pentru a iubi, cu brațe care sunt exact cât să îmbrățişeze pe altul."*

Să-i învățăm pe semenii noştri aceste adevăruri. Numai când omul se înalță pe sine prin iubirea față de Dumnezeu şi prin legile moralității, se înalță omenirea. Nu putem avea bunătate dacă nu răspândim bunătate. Cu bani se pot deschide toate uşile, numai uşa inimii, nu. Câtă vreme Iisus va bate zadarnic la uşi închise nu va fi bine în lume. Orice luptă este inutilă dacă omul se cantonează în apostazie şi se închină la idolii materialității. Deci aceasta trebuie să fie lupta noastră. Să facem ca Iisus să fie iubit şi cunoscut şi să contribuim la restaurarea omului în Iisus Hristos.

Pentru aceasta trebuie să prindem cu putere frânghia ce ne-a aruncat-o Iisus ca să ne legăm de El, de atotputernicia Sa. Spunea o mică maică: *„Arhimede a spus: «Dați-mi o pârghie şi un punct de sprijin în spațiu şi voi ridica pământul.» Iisus S-a dat pe Sine ca punct de sprijin, iar ca pârghie ne-a dat rugăciunea şi astfel înalță lumea la cer."* Cred că acesta este şi sensul Sfintei Înălțări.

Femei martire ce ați însămânțat pământul Țării cu semințele iubirii mărturisită prin jertfă, mijlociți pe lângă Bunul Dumnezeu să înmulțească drepții care, prin rugăciune, să salveze Sodoma şi Gomora. Iar noi, uniți mai mult ca oricând, să ne rugăm: *„O, Iisuse, iartă-ne păcatele, scuteşte-ne de focul iadului, du la cer toate*

sufletele, mai ales ale acelora ce au mai mare nevoie de îndurarea Ta. Dumnezeul meu, eu cred în Tine, mă închin, nădăjduiesc şi Te iubesc şi-Ţi cer iertare pentru toţi acei ce nu cred, nu se închină, nu nădăjduiesc şi nu Te iubesc."

10. Rugă lui Valeriu Gafencu

„Doamne, de ce nu le-ai dat (mai bine) brazilor suflet? Au atâta demnitate!"

Eugenia Indreica Damian

Apelul telefonic al fratelui Cristi Neagoe îmi sugera să prezint un cuvânt evocator la comemorarea lui Valeriu Gafencu, strălucit martir al neamului românesc. Nu am putut răspunde luminosului apel, dar el a sunat puternic în sufletul meu. Sună şi acum în acel spaţiu al conştiinţei mele, unde plânge neîncetat, îngenunchiata noastră Basarabie.

Inima mea vă salută cu închinăciune şi vă binecuvântează pe cei ce aţi avut frumosul gând de a evoca un mare spirit român, o jertfă sublimă pe altarul Patriei, o jertfă neîndestulător cunoscută şi mediată.

Vă rog să-mi permiteţi o mărturisire personală şi îmi cer iertare că, prin ea, îmi justific emoţia.

Deşi sunt mai mult bucovineancă prin mama şi prin faptul că m-am născut şi m-am format la Cernăuţi, prin tatăl meu, fiu al plaiului sorocean, mă simt la fel de legată şi de Basarabia, simt că îi aparţin atât prin paternitate cât şi pentru faptul că şcoala primară am făcut-o tot în Basarabia. Apelul telefonic mi-a adus în amintire icoane dragi din copilăria mea trăită în acea vreme când Basarabia se odihnea, în sfârşit, lângă patria mamă, încercând să uite rănile şi silniciile suportate de-a lungul vremilor vitrege.

Revăd cu ochii minţii Soroca străjuită de Cetate şi învăluită în parfumul castanilor înfloriţi; m-am furişat în amintire pe sub pădurile Orheiului, ce ştiau să freamăte atâtea poveşti de vitejie, m-am odihnit în casa răzăşească a bunicului patern îmbătată de aroma merelor domneşti şi a gutuilor aurii. Am ieşit în înserare în cerdacul acestei case, străjeră pe malul Nistrului, cel ce pierde în valurile sale *„al luceferilor sfeşnic"*. Am privit vălurelele mărunte care indicau că acolo se află vadul ce permitea năvălitorilor să ne

spulbere sub copitele cailor pământurile mănoase. Mi s-au perindat în fața ochilor deschişi spre trecut şirurile de răzeşi străbuni, apărători ai acestor vaduri. Bunicului meu sătenii îi mai spuneau *„căpitan Toader”* (căpitan de răzeşi). Nu am uitat să trec şi pe la Bălți, oraşul în care am învățat primul trimestru liceal prin anul 1935.

În punctul acesta m-am trezit din visare... Mi se părea că băteau clopotele în dungă a jale şi a mare primejdie... Nicăieri, niciodată, nu mi s-a întâmplat să aud glas de clopote mai sonor şi mai armonios ca în Basarabia. Şi, ascultând glasul clopotelor din amintire, am aflat şi îndreptățirea şi îndrăzneala de a mă adresa lui Valeriu cu o rugăciune. Nu am curaj să-i întocmesc file de acatist, nu-l cunosc decât din marea lui faimă. Nu mă îndoiesc că vor veni cei hărăziți să i le întocmească, porivit sfințeniei sale, vor scrie despre el cei care l-au cunoscut, l-au iubit şi l-au urmat. Eu îi voi adresa doar o rugăminte însuflețită de încrederea că Domnul Dumnezeu îl va asculta. Îl va asculta pentru că Valeriu a îmbrăcat, prin viața sa, caracterul Domnului Iisus, caracter ce s-a exprimat prin jertfă şi iubire. Valeriu s-a regăsit în suferințele Mântuitorului şi în blânda lui ascultare față de El. S-a înălțat din suplicii tot mai luminos, tot mai biruitor, până ce, transfigurat de iubire, a trecut *„dincolo”* încununat cu coroniță de martir. Cum să nu-l asculte Blândul Iisus?

Aşadar, mă adresez ție, fiu ales al prea blajinei Basarabia, înfățişează-te Creatorului Suprem şi cere îndurare pentru acest colț de țară, ca să nu mai spună răuvoitorii că a fost uitat chiar şi de Dumnezeu. Cer iertare pentru acei români care şi-au votat singuri vrăjmaşii, căci nu au ştiut ce fac, aşa cum a spus, de mult, Domnul Iisus. Roagă-te, aşa cum te-ai rugat mereu şi cum, sigur, te îndeamnă mereu iubirea, să le lase basarabenilor, nealterat, graiul străbunilor.

Rupți din trunchiul cel mare al Patriei, torturați, sărăciți, umiliți, spulberați în siberii de gheață, basarabenii s-au refugiat în singura patrie inexpugnabilă, *„limba cea*

română”. Acea limbă voevodală şi sfântă, *„limba vechilor cazanii, care o plâng şi care o cântă pe la vatra lor țăranii”*. Acea limbă care are prea puțin în comun cu limba română a *„grăitorilor de alte limbi”*.

Toate le-au putut răbda mai uşor basarabenii, înfăşurându-se în patria lor spirituală: limba. Acolo, numai acolo, au găsit alinare şi curaj, acolo, în cuvintele străbune, albite de multe rostiri, acolo unde „ocinaş” nu spune nimic inimii de român.

Spunea un mare poet, fiu al altei provincii mucenicite în trecut:

„Fie a voastră întreaga țară
Şi de cereți, vă mai dăm,
Numai dați-ne voi graiul
Neamului...”

Duşmanii au băgat de seamă câtă tărie află un popor în limba sa şi atunci au hotărât o altă formă de genocid. Au hotărât, treptat, treptat, să sufoce limba cea străbună silind poporul să se lase înghițit de un alt grai. În felul acesta se pierde identitatea.

Valeriu, bunul nostru mucenic, te rugăm fierbinte, prin meritele tale câştigate, încearcă să înclini Voia Tatălui ceresc în favoarea basarabenilor pentru ca Numele Său Cel Sfânt să fie lăudat pe pământul Basarabiei în smerita, cuvioasa limbă română. Îți vei mai sluji încă o dată țara şi neamul.

Vă mulțumesc tuturor celor ce vă asociați rugăciunii mele: Valeriu, ai grijă de Basarabia ta!

11. Unde eşti, frumoasa mea Românie? În ce țară trăim?

„Vei arunca adevărul în fața
Celor vânduți, corupți sau înşelați,
Tuturor nemernicilor ce au justificat
Genocidul, crimele, dezastrele."

„Recomandație" – Dumitru Oniga

Sunt atât de revoltată încât simt nevoia să fac o mărturisire, o mărturisire deschisă față de cei puțini ce m-ar putea înțelege, poate aşa îmi voi simți sufletul uşurat.

Am plâns foarte mult înainte să pun mâna pe condei, nu mi-e ruşine să-mi recunosc slăbiciunea. Am plâns pentru că nu m-am învățat minte şi mai acumulez mâhnire în fața nedreptății. Am plâns pentru că m-a părăsit blândețea spiritului în fața neruşinării cu care se escamotează obida celor ce au îndurat loviturile nedrepte sub cnutul roşu. Am plâns pentru voi, femei ce v-ați stins în prigoana comunistă fără lacrimi iubitoare, fără lumină, fără prohod şi pe care mi-a fost dat să vă cunosc în anii cumpliți când ni s-a spulberat dreptul la fericire.

Un corifeu al marii nefericiri care ne-a schimonosit țara printr-o dictatură necruțătoare, ce se face uitată acum, a avut neobrăzarea să arunce în obrazul țării întregi, din păcate, lovită de amnezie, că este insultat comunismul şi că acesta, chiar dacă nu a reuşit să construiască *„epoca de aur"*, nici rău nu a fost şi, în nici un caz, nu a fost un dezastru.

Şi era ascultat de un moderator ce se vrea a fi considerat un patriarh al cărții, un om capabil să înțeleagă multe şi care îl asculta pe un astfel de *„acesta"* cu un zâmbet pe care mă feresc să-l calific.

Pentru numele lui Dumnezeu, chiar nu a fost un dezastru? Pentru cine nu a fost un dezastru?

Nu vreau să enumăr toate dezastrele, pe toate palierele, culminând cu groaznicul dezastru moral şi spiritual. Nu vreau să fac polemică. M-aş simți dezonorată. Vreau să ne amintim doar ce a însemnat *„fericirea"* iadului, pentru a nu-i jigni măcar pe cei ce au conştientizat-o pe propria piele. Vreau să propun un exercițiu pentru cei ce regretă ciuma roşie.

Să ne imaginăm un ecran imens pe care să apară concomitent toate ororile comise de această uriaşă şi, până acum neîntrecută, barbarie roşie. La vizionarea lor s-ar stinge omenirea, vă asigur. Un om, cât de cât om, s-ar stinge de durere şi de ruşine că nişte semeni care se intitulează cu trufie imbecilă a fi coroana crețiunii, au putut născoci asemenea ticăloşii.

Să ne imaginăm că ar fi posibil să concentrăm într-un singur vaier toate vaietele schingiuiților torturați sistematic şi *„ştiințific"*. S-ar stârni un vaier prelung cât toată istoria omenirii, un vaier al cărui suflu ar cutremura torțile cerului şi ar preface munții în şes.

Şi dacă s-ar aduna toate osemintele celor sucombați în perioada ce *„nu a fost un dezastru"*, alți munți de oase le-ar lua locul celor spulberați de vaiete.

Şi dacă s-ar aduna tot sângele ce a fost vărsat pentru făurirea celei mai absurde aberații, învolburatele râuri ar scoate din burdufurile lor oceanele.

Şi dacă s-ar aduna toate lacrimile ce au curs asemenea potopului biblic, nu ştiu dacă ar reuşi să spele fața mânjită a lumii cu toate crimele comise pentru fericita *„epocă de aur"* a omenirii. Alte oceane amare şi sărate ar îneca pământuri pustiite.

Imaginați-vă cum ar arăta o carte care s-ar încumeta să însemneze într-un hronic, om cu om şi ceas de ceas, incredibilele fapte ale ororii. Cine ar putea întoarce uriaşele pagini, ce ochi ar putea citi slovele? Şi cum nu ar orbi cel ce s-ar apuca să numere victimele, care azi nici nu pot fi numărate?

Ce minte ar putea cuprinde tabloul complet al *„binelui comunist"* fără să se scrântească?

Norocul călăilor este că niciodată nu va putea fi reconstituită incomensurabila dimensiune a victimelor asasinate şi a durerilor dezlănţuite demenţial şi sistematic peste o lume prizonieră.

Am găsit în cartea unui frate de suferinţă o frântură de cum ar fi imaginea unei cărţi ce ar fi, cât de cât, edificatoare:

„Vei umbla desculţă, zdrenţuită,
Vei fi umilită, hulită,
Vei înfrunta ipocrizia,
Laşitatea şi reaua credinţă,
Te vei opri la răspântiile pământului,
La răscrucea marilor oraşe,
Vei protesta la picioarele tronurilor,
Vei îngenunchia în faţa strălucitoarelor altare,
Vei urla la urechile celor surzi,
Vei ridica fruntea celor timoraţi,
Vei arunca adevărul în faţa
Celor vânduţi, corupţi sau înşelaţi,
Tuturor nemernicilor ce au justificat
Genocidul, crimele, dezastrele."

(„Recomandaţie" – Dumitru Oniga)

Mă întorc la voi, dragi surori întru durere şi răbdare. Într-un fel vă invidiez că, plecate fiind în eternitate, vă permiteţi să nu mai tresăriţi dureros sub biciuirile de tot felul care nu mai contenesc. Vă văd cum aţi urcat una câte una treptele calvarului până S-a îndurat Domnul să vă ia lângă Sine. Mă gândesc că v-a adunat ca trepte de mărturisire pentru scara pe care o construieşte ca să salveze o lume debusolată şi lipsită de recunoştinţă. V-aş închina fiecăreia un gând furat din sublima voastră jertfă, dar mi-e teamă să nu trec cu vederea un nume, un destin.

Pe toate împreună vă fericesc pentru că, schingiuite, sfâşiate, omorâte, v-aţi oferit ca ispăşire pentru un neam oropsit şi atât de rătăcit de la drumul ce duce la Înviere. Vă fericesc pentru că v-aţi constituit în jertfe de iubire pentru patria mică, România şi pentru patria mare, lumea lui Dumnezeu. Toate au fost îndurate pentru:

„Ca să fii fericită, strălucitoare,
De pe trupul tău să cadă lanţurile robiei,
Numele tău să fie rostit cu evlavie
Până la capătul pământului,
Liberă, independentă, reîntregită,
Neasemuit de frumoasă,
Patria mea."

(„Iubitei mele" – Dumitru Oniga)

Bărbaţi eroi şi martiri, femei jertfite şi copii chinuiţi, toţi aţi înfruntat oroarea, sălbăticia, ura, neomenia, tocmai pentru a scuti naţia de *„fericirea bolşevică"*. Aţi suferit pentru ca urmaşii să nu sufere, v-aţi rugat pentru un strop de iubire capabil să şteargă relele, aţi plâns să spălaţi, cu lacrimi mântuitoare, de pe faţa ţării mizeria răutăţilor, dar să vi se arunce în faţă că, prin toate acestea, aţi insultat orânduirea netrebnică şi ticăloasă, este mult, mult prea din cale afară. Dumnezeule mare, oare în ce fel de ţară trăim?

„Ca să spălăm faţa lumii,
Să-i facem un chip omenesc,
Am luat tinereţea
Cu toată dragostea de care este capabilă
Şi am lăsat să fie sacrificată,
Numai durere şi lacrimi,
Cât mai multe lacrimi,
Pentru o faţă atât de hidoasă şi mare.
Orice dram de bunătate
Sau de omenie pe pământ

Trebuie plătit cu suferință?
Orice strop de iubire, cu sânge?
De câți crucificați mai e nevoie
Pentru a înfăptui această operă umană?
Luați, frații mei, ce a mai rămas din Nația mea,
Puneți și voi un grăunte de dragoste,
Cât puteți, cât vă lasă inima!
Să știți că totul se transformă în durere și lacrimi
Ca să spălăm fața lumii,
Să-i facem chip omenesc."

(„Un chip omenesc – mesaj" – Dumitru Oniga)

Mă doare sufletul, cumplit mă doare! *„Atâția morți, atâtea oseminte!..."* Cred și sper că plata cea multă va fi în ceruri... Aici se cere celebrarea Canalului Dunăre – Marea Neagră, această *„măreață"* operă ce și-a câștigat notorietatea prin sinistrul renume de CANALUL MORȚII!?

Până la răsplata din ceruri, Iisuse Hristoase, ajută-ne să facem auzită chemarea Ta, în toate laturile pământului:

„Eu sunt CALEA, ADEVĂRUL și VIAȚA!"
„Îndrăzniți, Eu am biruit lumea!"

12. Femeia – deținut politic în temnițele comuniste

„Luând pe umeri crucea, strânge-o cu putere
Și du până la sfârșit chinul încercărilor,
Sfâșierea durerilor și primește cu bucurie
Piroanele-ntristărilor, ca pe o coroană a slavei
Și, aruncat în fiecare zi în lăncile ocărilor
Și, lovit cu pietrele tuturor necinstirilor,
Vărsând lacrimi de sânge
(Că totul izbutește plânsul de fiecare zi),
Vei fi mucenic!"

Cuv. 18, Simeon Noul Teolog

După cum se știe – bineînțeles, cei ce vor să știe – nici femeia nu a fost cruțată de pedagogia bolșevică antrenată să creeze omul nou după metoda clocită de minți diabolice, și femeile trebuiau aduse la un numitor comun, iar cele care, într-un fel sau altul, s-au opus, au fost supuse unei exterminări metodice, considerate metode de reeducare. Pentru vina reală sau imaginară de a nu se încadra în *„marșul triumfător"* al comunismului spre *„o lume mai dreaptă și mai bună"*, adică imensa minciună în numele căreia au fost înrobite popoare, și femeile au trecut prin *„moara dracilor"*, distruse în ființa lor fizică și spirituală, transformate în zdrențe umane, fără prea mare deosebire față de bărbații eroi și martiri ai bietei noastre țări îngenunchiate sub flamura roșie.

Și în femeie trebuia realizat acel *„homo sovieticus"* redus la starea de rob, o adevărată moarte civilă, supus fără murmur unei caste privilegiate: activul de partid cu anexele lui. Cine nu s-a lăsat înregimentat a trecut prin suplicii terifiante ce au depășit mult limita suportabilului. Prin sfâșieri sufletești devastatoare, prin umiliri de neimaginat, s-a ajuns la desfigurarea eu-lui, la spargerea personalității,

toate realizate prin metode bine puse la punct, îndelung experimentate, diabolic diversificate.

Şi femeile au populat până la refuz temniţele roşii, dovedind şi în acest fel că, pentru cei mai mulţi, comunismul a însemnat o mare nefericire:

- arta lui de a guverna a fost teroarea;
- puterea de convingere a fost tortura;
- orizontul spiritual a fost ateismul în forma lui cea mai vulgară, adică demonismul, întunericul cel mai din afară;
- victoria comunismului a fost înrobirea ce s-a realizat cu preţul râurilor de lacrimi şi munţilor de cadavre.

În *„raiul bolşevic"* nu trebuia să existe nici cel mai firav firicel de glorie spirituală. Categorii întregi sociale trebuiau distruse după un plan desfăşurat cu perseverenţă, treaptă cu treaptă.

Astfel, au fost luate, rând pe rând:

- elitele armatei române, cohortele de generali, ofiţerii de mare clasă, vitejii ce trebuiau să plătească crunt virtutea lor militară;
- elita politică a ţării, bărbaţi care au contribuit la închegarea unei Românii Mari mult visate şi la propăşirea ei;
- elita interbelică a unei fascinante intelectualităţi, decapitarea Academiei Române, a clerului şi a dăscălimii luminate;
- elita tinerimii române, viitorul neamului, acel tineret lucid, generos şi dârz, care a plătit în modul cel mai crud rezistenţa la *„reeducare"*;
- elita satului românesc, ţărănimea fruntaşă şi harnică, iubitoare de glie şi de tradiţie;
- lichidarea rezistenţei din munţi care nu a putut fi ocolită la infinit de codrul frate, pentru că ştim noi ce a păţit pădurea când toporul a avut coadă.

În acelaşi pas şi în aceleaşi etape au fost chemate la ordine femeile române despre care *„ei"* ştiau prea bine că ele au fost, în viaţa ţării, vatra străbună pe care ardea candela credinţei şi dăinuirea tradiţiilor ancestrale.

Astfel, au fost înghesuite în închisori tinere smulse de pe băncile de studiu, mame care nu şi-au trădat fiii, surori, soţii, logodnice, fiice, tot ce s-a atins de un *„bandit"* ţăranca vrednică şi toate câte au sărit în ajutorul celor hăituiţi.

Mi se pare neavenit să rememorez acum toate caznele prin care au fost silite să treacă: anchete chinuitoare, bătăi crunte, torturi groaznice, frig, foame, sete, murdărie, teroare, dispreţ, umilire degradantă, muncă transformată în supliciu, tot felul de oprelişti, pretexte pentru pedepse cumplite, cu un cuvânt, toată gama satanic diversificată de silnicii sadice.

La început, viaţa în temniţă, faţă de beciurile securităţii şi traumele proceselor nedrepte, închisoarea deci, părea să fie mai puţin odioasă.

Ne-am organizat viaţa cum am putut mai bine, ca să putem supravieţui regimului de exterminare.

Eram solidare, ne-am grupat în tot felul de activităţi menite să ne sustragă de la tragedia pe care o trăiam.

Se povestea enorm, se sculpta în os, se brodau miniaturi adorabile în toate stilurile posibile, se recitau poezii, se cânta enorm de mult, se scriau şi se interpretau poezii, vodeviluri, mici piese de teatru, se încingeau hore. Se ducea o viaţă spirituală intensă, se organizau rugăciuni în comun dimineaţa şi seara, se cântau imne şi pricesne, se făceau acatiste, paraclise şi rozarii. În zile de sărbătoare şi duminica se cântau răspunsurile la Sfânta Liturghie. De zile onomastice sau aniversări se organizau mici sărbători, cu mici daruri şi buchete spirituale (rugăciuni spuse în comun anume pentru persoana sărbătorită).

Se învăţau limbi străine, texte sfinte, acatiste complete, poezii, Radu Gyr fiind poetul favorit. Se ţineau conferinţe, de predilecţie, cu subiect istoric.

Dar nu acesta era planul educatorilor roşii. A apărut *„instituţia ciripitoarelor"* şi spiritul de solidaritate s-a spart. Au început suspiciunile, s-au înmulţit pedepsele din ce în

ce mai nemiloase, mai dure. Dacă încălcarea rigorilor *„regulamentului"* mai scăpa pândarilor, ochiul permanent treaz al *„ciripitoarelor"* își arăta eficiența, vigilența fiind ridicată la rang de virtute și emulație.

Munca în ateliere, acolo unde era permisă, a devenit mijloc de teroare datorită *„spărgătoarelor de normă"*. Până și personalul de pază a devenit extrem de dur, datorită informatorilor de care se temeau mai rău decât noi – aveau mai mult de pierdut.

Lumea întemnițatelor s-a împărțit în două categorii: cea a delatoarelor, adică a reeducatelor, a reabilitatelor și cea a banditelor nereeducate, a rezistentelor la acceptarea lașității și delațiunii. În acest fel infernul atinge apogeul. Dar să nu dea Dumnezeu omului cât poate răbda...

Nereeducabilele s-au hotărât să reziste și să nu cedeze. Primul pas a fost să nu ne lăsăm timorate. Am ignorat paza necruțătoare a informatoarelor, chiar cu prețul izolatoarelor, cătușelor și a altor forme de sancționare. Situația deplorabilă cât nu se poate spune ne-a forțat să născocim mijloace prin care să ocolim efectele recluziunii ajunse la paroxism. Și cum nimic nu putea fi evitat, ne-am hotărât să acceptăm suferința. Nici o fiară nu ar fi putut îndura atâtea răni și atâta nefericire. Noi le-am îndurat descoperind drumul spre interior. Încet, încet, am învățat să disciplinăm asceza prin rugăciune și prin interiorizare. În toiul urii dezlănțuite am înțeles că slujirea unui ideal sfânt se face prin jertfă, iar jertfa este personală, se împlinește voluntar, prin iubire. Cea mai apropiată formă de iubire este rugăciunea. Prin rugăciune am reușit să aducem în prezentul nostru nefericit frânturi de timp pe care le trăiam ca pe o fericire. A ne ruga împreună însemna a nu mai simți povara singurătății surghiunite, însemna a ieși din izolare, din abandon, din recluziune. Ne scufundam într-un ocean de pace și de frumusețe, acolo, între hâdele ziduri ce se transfigurau miraculos într-un spațiu binecuvântat. Clipa trăită în rugăciune comună se dilata până la senzația de infinit, se făcea cer, se făcea

biserică. Clipa aceasta o trăiam ca pe o speranță, ca pe o iubire eliberatoare ce cobora în infernul imund în care eram înlănțuite. Rugăciunea ne aducea o sublimă descătușare. Experiența rugăciunii ne arăta că Îl puteam aduce lângă noi pe Blândul Iisus și pe Milostiva Sa Mamă. Le simțeam prezența, Îi simțeam atât de prieteni cu noi încât fiecare în parte aveam sentimentul cert că nu suntem pierdute, că există CINEVA fără limită de bun și de puternic, care ne cuprindea pe toate într-un abis de iubire care ne proiecta oriunde în univers. Iisus venea concret pentru fiecare în parte și pentru toate împreună. El era centrul și noi cercul din jurul Lui și razele iubirii Sale ne încălzeau pe toate deopotrivă și în același timp cu o intensitate personală, trăită ca atare de fiecare în parte.

Maica Sfântă punea concret balsam pe fiecare rană și zvânta concret orice lacrimă și toate se făceau în așa măsură că nu ne mai simțeam despărțite de nimeni, că suntem împreună de-a lungul tuturor timpurilor și a tuturor spațiilor, oameni și Dumnezeu, împreună.

Am încercat să exprim în cuvinte, fapte ce greu se pot traduce în cuvinte, sunt mai presus de cuvinte. Este vorba de o trăire care a fost salvarea noastră; am acceptat suferința și, prin aceasta, durerea a primit un sens înalt, sublim, salvator. Acceptată, suferința noastră a devenit prilej de iubire. Am descoperit calitatea harică, mistică, duhovnicească, a suferinței, sublimată prin rugăciune. Fără îndoială, ajutorul și iluminarea ni le-a dăruit Domnul Iisus Hristos, fără să ia în considerare meritele noastre, ci doar puterea de a accepta toate cu liniște, cu înțelegere. Sperăm că jertfa noastră acceptată și însușită a fost primită, avem drept temei semne cutremurătoare.

De exemplu, Mântuitorul a venit la noi sub formă euharistică prin crăpătura unei uși zăvorâte sau a coborât într-o pivniță cu șobolani cu toată strălucirea Sa. A dăruit vindecări miraculoase pentru boli necruțătoare.

Ce aș putea să mai spun? Dacă lăsăm urechea lăuntrică să asculte, vom auzi vuietul vremilor nedomolite.

În climatul acesta de Sodomă şi Gomoră s-ar putea să mai fim puşi în situaţia de a alege între lepădare şi mărturisire şi noi ştim că mărturisirea înseamnă martiriu; să nu fie!

Din ce v-am povestit, învăţul este că trebuie să alergăm la rugăciune, mai ales în zilele noastre dominate de apostazie.

Mâine se sărbătoreşte Ziua internaţională a femeii. Personal, nu am nici un pic de interes pentru această zi, mult colorată în roşu. Mă gândesc, totuşi, că toate femeile martire în slujirea unui ideal nobil, înalt şi sfânt, ar merita o zi de celebrare, în care să primească o floare a recunoştinţei, mai ales pentru tot ce înseamnă dăruire feminină în duhul credinţei, speranţei şi iubirii.

13. Din nou la Crucea de la Miercurea Ciuc

„Înfrânt nu eşti atunci când sângeri,
Nici ochii când în lacrimi ţi-s.
Adevăratele înfrângeri
Sunt renunţările la vis."

„Îndemn la luptă" – Radu Gyr

Ca în fiecare an ne-am adunat aici, la picioarele Crucii, simbol pe care ne-am răstignit suferinţele, ca să aducem cu evlavie, o rugă şi o floare în amintirea surorilor noastre şi a fraţilor noştri ce au fost *„invitaţi"* să intre în rai bolşevic de *„binevoitorii"* noştri călăi. Nici prin minte nu le trecea atunci că oprimaţii chiar au ajuns în rai! Vă rog să puneţi ghilimelele de rigoare la unul din raiuri şi să le puneţi mai mari decât istoria lor.

Din nefericire, mai mult decât în anii precedenţi, am venit cu sufletele cernite să agonisim, aflându-ne împreună, mai multă speranţă şi mai multă încredere în ziua de mâine. Am venit să acoperim cu speranţă amarul zilei de azi.

Nu cred că este bine, dar am venit, dragi surioare plecate dintre noi de lungă vreme, să vă mai spunem ce ni se mai pregăteşte la începutul acestui mileniu despre care s-a spus că ar trebui să fie creştin, că, de nu, s-ar putea să nu mai fie deloc.

Ni se pregăteşte o comisie, la care ar trebui să aducem probe puternice pentru cât de infam a fost, sau poate nu a fost, regimul comunist. Mai ştiţi, s-ar putea ca doar unii oameni mai puţin însemnaţi să fie scoşi vinovaţi de măcelărire. Sau poate nici nu vor fi astfel de vinovaţi.

Eu cred că, în faţa unor astfel de comisii, ar trebui să treceţi voi, cohortele secerate, ar trebui să vă ridicaţi din hecatombele nesfârşite ca să depuneţi mărturie cu numele voastre şterse din cartea vieţii şi cu oasele voastre zdrobite,

dacă a fost sau nu criminală orânduirea comunistă, operă, zice-se, a dictaturii proletare.

Ar fi bine, când vă prezentaţi, să purtaţi pe umerii voştri, uriaşă, harta patriei pe care să fie cartografiate toate templele urii: închisori, tribunale, hăuri de ape, viroage şi măruntaie de munţi şi văi ale piersicilor şi câte şi mai câte, cu lista completă a tuturor celor ce au trecut prin ele cu ceea ce au îndurat acolo. Ar trebui să desfăşuraţi lista kilometrică de nume, aşa cum o păstrează Bunul Dumnezeu în cartea vieţii.

Numai că s-ar putea să nu fiţi suficient de credibili şi s-ar putea să muriţi a doua oară, de uluire, când veţi afla că nu toţi morţii sunt la fel. Sunt morţi ceva mai morţi decât alţii.

Dragilor, vă rog să mă iertaţi că am cutezat să adun un strop de amar, ca să fiu în ton, mai amar decât alte amaruri, de care nu ducem lipsă, dar nu m-am putut stăpâni, am simţit nevoia să mă împărtăşesc cu blânda dumneavoastră înţelegere.

Mă apasă pe suflet o jale adâncă la gândul că la marele seceriş vor fi maldăre de neghină şi mătrăgună pe duiosul nostru plai mioritic, unde, odinioară, cotropitorii înlăturau din calea lor auritele spice de grâu cu suliţa sau cu paloşul...

Dar nu pentru astfel de tânguiri suntem aici. Am venit cu amărâtele noastre dureri, dar, mai ales, cu amintirile noastre scumpe ce nu le vom umili în faţa nimănui. Le aşternem la picioarele Domnului, slăvindu-L pentru toate câte ni le-a dat şi ni le va mai da şi, mai ales, Îi mulţumim că v-a chemat la Sine în toiul suferinţelor şi v-a scutit de a trăi tragica lor urmare.

Acum vă rog frumos pe toţi să întoarceţi capetele spre zarea cea largă şi să încercaţi să vă imaginaţi tabloul ce vi-l sugerez. Pe zarea luminoasă a acestei zile de vară este profilată silueta fină a Maicii Mihaela care s-a stins aici, măcinată de suferinţe, dar înflăcărată de o speranţă scânteietoare cu privire la viitorul patriei, pe care ni l-a descris în jerbe de lumină, în alfabetul morse, pe zidurile

blestemate ale acestei închisori. Este îmbrăcată în hainele sale monahale şi poartă pe creştet vălul şi culionul, uşor înclinat spre frunte. Frumuseţea chipului său, mai fermecător ca oricând, este luminată de zâmbetul ei serafic. Ţine în mână un superb trandafir alb pe care străluceşte o lacrimă... Maica îl priveşte intens...

Este lacrima iubirii noastre oferită vouă pe acest trandafir mistic. Voi mai trăiţi în amintirea noastră şi vă slăvim pentru că v-aţi săvârşit pentru şi în numele Domnului, spre mai marea Sa glorie şi pentru mântuirea neamului românesc.

Acest trandafir este şi dovada noastră cu privire la infamia comunistă pe care Maica Mihaela, purtătoarea noastră de cruce, o va prezenta în Instanţa Divină, la Tribunalul Ceresc. Acest trandafir exprimă puritatea jertfei voastre şi, totodată, mila voastră pentru călăi: *„Vai, vouă, nefericiţilor, că nu aţi recunoscut şi nu v-aţi căit pentru păcatele voastre mortale!..."*

Vă mulţumesc dacă aţi contemplat acest tablou. L-am descris cu potop de lacrimi pentru că ceea ce vrea să ne spună Maica Mihaela nu se poate exprima în cuvinte:

„LACRIMA SE FACE FLOARE, ÎMPODOBIND AMINTIRILE!"

14. Despre suferință

„Ține mintea în iad și nu deznădăjdui"

Siluan Athonitul

Cugetarea sfântului m-a purtat spre anii de suferință petrecuți în temnițele comuniste, într-un altfel de iad decât cel pe care îl dezvoltă în minunata sa carte *„Între iadul deznădejdii și iadul smereniei"*.

Nouă ni s-a dat să cunoaștem iadul deznădejdii, trecând prin iadul suferinței și abisul deznădejdii care chiar amenința să ne înghită. Eram împinse în umilințe de neimaginat prin cele mai dure metode de degradare, dar acest fel de smerire forțată nu putea nicicum să ne aline durerea. Nefericirea nu voia nicicum să se desprindă de noi. Întristările, durerile, primejdiile ne-au împins spre rugăciune, am învățat să ne rugăm. Nu ne-am golit de suferință prin rugăciune, era cu neputință de altfel să lepădăm măcar o secundă crucea ce ni s-a dat. Dar rugăciunea ne-a învățat să privim spre Mântuitorul nostru și am băgat de seamă că nici El nu a lepădat Crucea. A acceptat-o, deși îi cunoștea intensitatea: *„Nu voia Mea, ci voia Ta, Tată!"* Ne-am predat Lui cu toată zdrobirea sufletului și, treptat, treptat, prin rugăciune, am dobândit răbdare și iubire și ne-am pomenit că am aflat bucurie în suferință. Este cu neputință să explicăm cum s-a înfăptuit miracolul. Suferința nu putea fi nicicum biruită și atunci am acceptat-o, așa cum a acceptat Mântuitorul cupa cea plină cu amar. Am acceptat suferința ca pe o soră a noastră, ne-am făcut-o prietenă, am făcut din ea lucrarea pe care am închinat-o lui Dumnezeu cu smerenie și cu iubire. A fost o experiență prin care am înțeles cât de mare este milostivirea lui Dumnezeu și cât de minunate sunt căile Sale. Greu de explicat cum, din atâta decrepitudine, a izvorât atâta iubire. Am înțeles că orice lacrimă este numărată cu grijă și cu dragoste de

Tatăl nostru cel ceresc. Va veni ziua când cupa cea plină de lacrimi va dobândi mântuirea cea mult dorită; căci cine va răbda până la sfârșit, acela se va mântui.

. .

„Nu am viață virtuoasă ca să o ofer lui Dumnezeu. De aceea îi ofer puțină durere."

(Sfântul Epifanie)

Gândul acesta mi-a limpezit înțelesuri noi cu privire la viața trăită în suferință.

Ca să ne ajuți în nevrednicia noastră ne oferi un strop de durere cu care să ne renaști, Doamne. Din suferințele Tale, în care se cuprind toate durerile lumii, ne împărtășești și pe noi, lipsiții de virtute, cu un strop de durere și ne înalți, astfel, din multele și grelele noastre căderi.

Îți mulțumesc, Doamne, că peste zăpezile mele târzii se mai cern lumini din aurori boreale. Îți mulțumesc, Doamne, că mi-ai arătat cum se poate învăța bucuria urcând, piatră cu piatră, muntele suferinței. O, Bunule Iisuse, ce limpede înțeleg că, din negura anilor trăiți, valoare au cei ce au fost trăiți în suferința acceptată cu toată plinătatea inimii!

Oare cum aș putea să-Ți mulțumesc, Doamne, că mi-ai acordat onoarea suferinței?!

15. Despre zâzanie

„Precum nu se află vrajbă în Dumnezeu, aşa nu se află nici între cei ce-L au ca temelie a vieţii. Starea de pace cu toată făptura e o minune aşa de mare, încât uimeşte lumea şi o sileşte să recunoască într-aceasta fapta lui Dumnezeu.”

Pr. Arsenie Boca

Scumpă prietenă, am stat pe gânduri să aleg ce ar fi indicat să-ţi scriu ca răspuns la tulburătoarea ta scrisoare. Am fost tentată să-ţi mărturisesc câte ceva din durerile, nedumeririle şi decepţiile ce m-au tot încercat şi pe mine. Cred însă că îţi ajunge cât ai acumulat şi nu ştiu în ce măsură te-ar consola faptul că, uneori, în unele privinţe, ne aflăm pe aceleaşi meridiane.

Cred că te doare când observi cum înţeleg unii să făurească ţara; cum se ceartă, cum se insultă, cum se joacă de-a bisericuţele, de-a partiduţele, de-a polemicele; cum îşi descarcă orgoliile într-o luptă sterilă pentru o dreptate exclusivă, pe teme ireductibile. Şi asta ACUM, când tragedia apostaziei incendiază întregul univers, când lupta pentru adevăr nu se mai referă la un popor sau altul căci toată lumea stă să ia foc.

Te sfătuiesc să nu te laşi absorbită în vâltoarea ce macină cu inconştienţă o zestre spirituală incomensurabilă. Priveşte de la oarecare distanţă gâlceava aceasta. Ascultă-i cu răbdare pe toţi şi păstrează pentru tine tot ce ţi se pare frumos şi curat. Nu accepta sentimente şi soluţii negative care macină şi distrug. Refugiază-te în sublimul ce l-ai cunoscut odată, când te-ai aliat cu bună credinţă şi cu elan crezului celui ce, cu o excepţională înzestrare vizionară, a creat o mişcare spirituală, capabilă să formeze un OM după modelul Domnului Iisus Hristos.

Roagă-te fierbinte ca acest popor să mai scoată, după

voia Domnului, un bărbat providenţial, destoinic să ducă mai departe un ideal pe cât de românesc, pe atât de creştin. Înfăşoară-te în speranţa ce se legitimează prin înmiitele noastre jertfe, căci avem *„atâţia morţi şi atâtea oseminte...”* Speranţă ce se legitimează prin făgăduinţa că biruinţa va aparţine acelora ce vor crede nelimitat în misiunea mântuitoare a Domnului Iisus Hristos, misiune în care neamul nostru cel românesc va trebui să lupte până la capăt, până la ÎNVIERE.

Te doare când buna ta credinţă este pusă la îndoială sau când ţi se forţează liberul arbitru pentru o creangă sau alta. Nu te lăsa copleşită şi nu pierde din vedere arborele întreg. Roagă-te ca harul părintelui Crăcea, căruia i-ai fost soţie, să te umbrească. El cunoaşte acum întregul adevăr sub *„speciae aeternitatis”*. Te va lumina dacă i te vei adresa cu putere. Oricum, suspendă-ţi toate neliniştile până o să ne întâlnim *„acolo”* cu toţii, nu-i chiar aşa de mult până atunci. Sunt convinsă că multe, multe pe lângă care am trecut cu uşurinţă, considerându-le prea smerite, au fost de mare valoare şi cele pe care le-am ridicat în slăvi au fost lipsite de importanţă.

Te rog să mă ierţi dacă nu în toate am fost de acord cu tine. Aş dori mult să-ţi pot fi de folos în ce priveşte inima ta care are nevoie de linişte. Dacă s-ar putea, ţi-aş transfera de la mine pace, linişte şi răbdare. Până la *„soroc”* trebuie să luptăm cu stihiile bătrâneţii. Trebuie să ducem şi lupta aceasta chiar dacă nu este uşoară. Oricum, viaţa în ansamblul ei este un dar divin pentru care suntem datori să-I mulţumim Bunului Dumnezeu.

16. Despre măgari celebri

„În mintea strâmbă şi lucrul drept se strâmbă!"

Pr. Arsenie Boca

Este adevărat că există măgari celebri: măgarul asinei din biblie pe care a intrat Domnul Iisus Hristos în triumf în Ierusalim, adorabila Rosinanta a lui Cervantes şi câţi or mai fi!? Dar să încurci, draga mea, măgarul lui Lafontaine cu măgarul lui Buridan, este impardonabil.

Este vorba de doi măgari deosebiţi, fiecare din cei doi are ceva deosebit de demonstrat.

Lafontaine, renumitul fabulist francez, cu eleganţa talentului său şi cu fineţea spiritului său, a creat una din cele mai clare şi mai adorabile fabule pentru a demonstra cât de iluzoriu este gândul că cineva ar putea satisface opinia publică referitoare la o situaţie, la orice fel de situaţie.

Astfel, un măgăruş şi doi cetăţeni onorabili, tată şi fiu, sunt personajele cu ajutorul cărora Lafontaine îşi face demonstraţia. După cum se ştie, este vorba de atitudinea celor doi faţă de măgarul lor. Ei se străduiesc, sărmanii, să satisfacă toate soluţiile oferite pe parcursul drumului de opinia publică, dar nu au reuşit să ajungă la un rezultat valabil ci, mai mult, s-au făcut de poveste.

Era rău că mergeau cei doi alături de măgarul lor fără să-l folosească; ce prostie!

Era rău să meargă tatăl pe măgar şi fiul alături; ce nesimţire la bătrân să-şi lase fiul pe jos!

Era rău să meargă fiul pe măgar şi tatăl alături. Auzi, ce neruşinare pe tânăr, să-şi lase bătrânul tată pradă ostenelii!

Era rău să meargă ambii pe măgar; ce cruzime să istovească astfel un biet animal!

Ce să mai spunem de ideea năstruşnică a celor doi să poarte pe umeri, ca pe un policandru, măgarul!

În fabulă măgarul e folosit ca mijloc de a sublinia morala fabulei şi anume că opinia publică este atât de contradictorie că nimeni nu o poate satisface. Este cu neputinţă să mulţumeşti pe toată lumea, nu te poţi ghida după opinia publică, nu poţi ţine cont de ea.

Cu totul altul este rostul măgarului lui Buridan. Jean Buridan, un filosof scolastic francez, s-a făcut celebru, mai ales, prin faimosul său argument cunoscut sub sintagma *„măgarul lui Buridan"*.

Filosoful imaginează situaţia unui măgar solicitat în mod egal în două direcţii opuse şi care nu poate, din acest motiv să se decidă pentru o direcţie sau alta. Care este experimentul? Un măgar este înfometat şi însetat cu aceeaşi intensitate. El este aşezat la egală distanţă între o găleată cu apă şi o raţie de ovăz. Animalul este incapabil să se decidă de unde să înceapă satisfacerea nevoilor sale pentru că ambele îl presează în egală măsură, cu aceeaşi putere. Va muri de foame şi de sete pentru că nu are un factor determinant care să-l împingă spre o anumită decizie. Dacă ar fi fost mai flămând ar fi mers spre ovăz, dacă ar fi fost mai însetat ar fi mers spre apă. Cele două nevoi fiind de egală intensitate se anulează în indiferenţă, în inacţiune. Problema pe care o demonstrează argumentul lui Jean Buridan e cunoscută ca *„la problème de la libertè d'indiffèrence"*.

Argumentul *„măgarul lui Buridan"* a fost folosit şi de determinişti pentru a contrazice teza liberului arbitru. Măgarul a murit din lipsă de factor determinativ.

După cum vezi, măgarul lui Lafontaine ilustrează fluctuaţiile opiniei publice; măgarul lui Buridan are cu totul alt mesaj decât confratele său: două contrarii se anulează în indiferenţă când nu există factorul determinativ.

17. Despre opinie publică şi sminteală

„Aşa sunt gândurile de hulă, răbufniri de păcură în raze de soare."

Pr. Arsenie Boca

Draga mea, sper că nu mă bănuieşti că stau să-ţi vânez confuziile, dar şi de data aceasta cred că greşeşti dacă pui semnul de egalitate între opinie publică şi sminteală. De aceea cred că este just să te fereşti de sminteală, dar nu sunt de acord să te ghidezi după opinia publică, să ţii neapărat cont de ea. Să le luăm pe rând şi să începem prin a lămuri ce este opinia publică şi ce este sminteala din punct de vedere semantic:

Opinie = părere, judecată, idee.

Opinie publică = părerea publicului, a maselor, într-o anumită chestiune.

A sminti = a induce în eroare, a păcăli, a înşela, a scoate pe cineva din adevăr şi a-l duce în minciună, a duce în ispită, a determina pe cineva să calce legile morale, etc.

Şi acum, având înţelesul clar al noţiunilor în cauză, să le dezvoltăm pe rând.

Opinia publică într-o aşezare umană dată, cum ar fi sat, oraş, provincie, ţară, etc., se ghidează după un cod de precepte şi mentalităţi adunate în timp prin tradiţiile acelui loc. Din acest motiv nu este consecventă cu sine, se schimbă odată cu mentalităţile şi după curentele de opinii (după cum bate vântul, spune cu înţelepciune românul). Curentul de opinie este indus în opinia publică de un creator de opinie care manipulează, după puterea sa de convingere, opinia publică. Din acest motiv poate înregistra oscilaţii contradictorii şi, uneori, rapide şi de o cruzime şi injustiţie năucitoare. Să luăm exemplul cel mai cutremurător legat de CALVAR.

Masele entuziasmate de personalitatea Domnului Iisus Hristos şi fermecate de cuvintele Sale şi de miracolele înfăptuite L-au urmat spre Ierusalim cu nesfârşit alai,

prosternându-se, aşternând haine de sărbătoare în faţa asinului ce purta în spinarea lui pe cel mai adorat Învăţător, pe urmaşul lui David. Strigătele de OSANA nu mai conteneau.

Îmi vei spune că opinia publică a gloatei era cea justă şi, deci, vrednică de luat în seamă. Eroare! Nici nu a trecut bine săptămâna şi aceleaşi mase au strigat: *„Ia-L! Răstigneşte-L!"* Câţiva creatori de opinie au schimbat la 180 de grade opinia publică.

Şi te întreb atunci, prietenă: cum poţi să te ghidezi după opinia publică? Cum de poţi să te îngrijeşti să nu intri în conflict cu cenzura exercitată de opinia publică, de o astfel de opinie oscilantă şi, de multe ori, injustă? Şi atunci care trebuie să fie opinia noastră faţă de opinia publică? Să privim la Iisus Hristos Care, în toate privinţele, ne-a lăsat cel mai înalt ghid pentru o viaţă corectă. Ştii şi tu că El este ADEVĂRUL.

Să luăm cel mai clar exemplu. În opinia publică iudaică femeia adulteră trebuia lapidată. Ce a spus Domnul Iisus faţă de această opinie osânditoare? *„Cine este curat să ia piatra..."* Osânditorii femeii adultere au plecat, nici unul nu avea puritatea care să-l îndreptăţească să arunce primul piatra. În faţa unui adevăr mai puternic se îndepărtează masa de justiţiari. Li s-a arătat că opinia publică era nedreaptă pentru că era susţinută de oameni pătaţi a căror moralitate nu le dădea dreptul să judece, să osândească, să ucidă, în conformitate cu o opinie prestabilită, după cum nu aveau dreptul nici să ridice în slăvi şi să orienteze viaţa cuiva după bunul plac al unui formator de opinie.

Să luăm un alt exemplu, mai apropiat de noi. În opinia publică rurală, azi, Ceauşescu este ridicat în slăvi. În această opinie el apare ca un iubitor de ţară şi de popor, ca un gospodar model pentru România. El, care a umilit o ţară întreagă cu frig, cu foame, cu întuneric. El, ateul demolator de biserici şi de tradiţii, pervertind cultura în *„Cântarea României"*, inestetică, o adevărată impostură. Trebuie să aprob această opinie publică rurală numai pentru că *„veşnicia s-a născut la sat"*? Nicidecum! Nu dau doi bani pe o astfel de

opinie publică, necum să-mi orientez viața după ea.

Să ne întoarcem acum la sminteală. Aici Domnul Iisus a arătat categoric: *„Vai de cel prin care vine sminteala că mai bine i-ar fi aceluia să-şi lege piatra de gât şi să se arunce în mare!"*

Dacă gândim în termeni comparativi, a sminti pe cineva este mai grav decât a te sinucide. Este clar că cel care sminteşte, înşeală, duce în ispită, instigă la rele, se face vinovat de sminteala celui slab de înger ce se lasă smintit.

Să revenim la Calvar. De ce s-a schimbat opinia publică față de Mântuitor, cu alte cuvinte, de ce s-a smintit atâta de tare că a ajuns la blasfemie acolo unde binecuvântase? Cine i-a smintit? Nu manipulatorii de opinie risipiți de mai marii maselor credule printre ei? Autodafé – ul inchiziției nu s-a bazat pe opinia publică abil manipulată? Nu opinia publică îndopată cu slogane a cules târfa din stradă şi, într-un delir, a întronat-o zeiță a libertății în cea mai grandioasă biserică a Parisului?

Nu neg că opinia publică poate fi manipulată şi într-un sens pozitiv, dar merită să risc? A mă lua după opinia publică înseamnă să-mi asum riscul de a mă sminti. Înseamnă a încerca să creez cu un curent de opinie publică un risc şi mai mare, acela de a sminti. Iată care este relația dintre opinia publică şi sminteală.

Pentru câte rele vin de la *„gura lumii"*, pe care numai *„pământul o astupă"*, prefer să nu iau în considerare opinia publică. Nu am nevoie să mă ghidez după opinia publică pentru că am mereu la îndemână modelul divin, Domnul Iisus Hristos despre care ştiu că este Calea, Adevărul şi Viața. În învățătura lui Iisus nu este nici o sminteală. Numai acea opinie publică este valabilă care se bazează pe cuvântul Său, dar aceea nu mai este opinie, ci este criteriu de mântuire.

18. Despre lăcomie

„Fiecare din patimile de căpetenie poate duce zidirea lui Dumnezeu până la decăderea cea mai de pe urmă, fie la omorârea de sine, fie nebunia, fie chiar îndrăcirea... Diavolul prezintă patimile din om ca plăcute şi uşoare."

Pr. Arsenie Boca

E o zi superbă de vară, când omul se simte în rai şi m-am pomenit lacomă de zile. Starea aceasta de bucurie că trăiesc şi că atâta frumusețe îmi împodobeşte zilele, frumusețea semănată *„pe al lumii plai"* de Dumnezeu pentru noi, oamenii, m-a dus cu gândul la o problemă care m-a nedumerit din când în când şi pe care nu odată am considerat-o nedreaptă. Nu înțelegeam de ce un singur păcat de moarte şterge dreptul la mântuire. De ce şase păcate, care de care mai cumplite, rezolvate cu succes, nu pot ține piept unuia singur, rămas neînvins?

Azi mi-am zis: *„Păi, deşteapta pământului, de aceea sunt «capitale» pentru că fiecare în parte are aceeaşi importanță"*. În primul rând un rău cât de mic lăsat în voie roade cu răutatea lui toată agoniseala cea bună. Dacă mă gândesc bine, fiecare păcat de moarte luat în parte este capabil, prin consecințele lui, să te ducă la pierzare pentru că, prin aceste consecințe, se adevereşte că, oricare ar fi el din cele şapte, le conține, de fapt, pe toate. De aceea ne-a învățat Mântuitorul nostru că nu poți sluji la doi stăpâni. În zadar îl slujeşti pe Domnul cu cele şase virtuți corespunzătoare celor şase păcate dacă, cu al şaptelea, slujeşti, în continuare, *„celuilalt"*.

Iată, lăcomia, care mi-a sărit azi în față. Dacă o judec pe toate fețele, ce şuvoi de păcate decurge din nesațul acestei metehne! Astfel, lăcomia pântecelui şi lăcomia de arginți, la care te gândeşti în primul rând, mi se par o *„glumă"* pe lângă altele care duc la catastrofe

mondiale. Nici nu vreau să mă gândesc şi să enumăr ce dezastre decurg din lăcomie de putere, sau din lăcomia de glorie. M-am oprit mai cu atenţie la lăcomia de iubire. Nu la lăcomia de iubire – eros, aceea este prin definiţie lacomă. Mă gândesc la lăcomia de iubire – agapé şi m-am întristat mult să constat că, chiar şi pe acest plan, serafic în sine, diavolul află destui lacomi. Sunt acele suflete – sugativă care absorb sursele de iubire fără să fie mulţumite de cât li se oferă. Mereu li se pare că dăruiesc prea mult şi primesc prea puţin. Cer mereu dovezi de iubire şi acestea, oricât ar fi de tandre şi de bogate, nu sunt niciodată suficiente. Ba mai şi cârtesc că sunt ţinute într-un con de umbră şi de uitare. Mi se pare aceasta o formă de lăcomie subtilă a diavolului responsabil cu lăcomia.

Dar să mă întorc la forma de lăcomie ce m-a copleşit azi. Pornind de la faptul că viaţa este un dar divin, ar fi lăcomia de viaţă un păcat? Există lăcomii care să nu fie păcat?

Sigur că există şi încă multe şi frumoase, adevărate virtuţi: lăcomie de desăvârşire, de frumos, de dreptate şi adevăr... Ce contează oare cu adevărat? Dreapta măsură? Sau preţul ce îl plătim în sens bun sau în sens rău?

Mi se cam învârte capul!

M-am descoperit lacomă de viaţă. Aş vrea zile bune, zile în care să mă pătrund de lumină, de culoare, de parfum, de câte şi mai câte frumuseţi cu care ne-a împodobit Domnul lumea în care ne ducem traiul.

De ce esenţă o fi lăcomia aceasta? O fi bună? O fi rea?

Oare e bine să uit că aici, în valea plângerii, şi zilele sunt trecătoare? Îmi vine în minte un cântecel tare banal, dar care mi se pare că poartă în cuvintele lui ceva adevăr:

„... Toate trec când vine vremea lor
Aşa cum trece-un nor
Ce întunecă o clipă zarea toată..."

Şi atunci mă gândesc că bine este să las în urma mea lăcomia de viaţă, să nu mă cramponez de zile, să las să se împlinească în linişte şi cu calm *„sorocul"* hotărât de Dumnezeu.

Să fie, Doamne, aşa cum ai gândit!

Şi totuşi... mai am de îndeplinit nişte promisiuni...

Învredniceşte-mă, Doamne, să le duc la bun sfârşit în timp util.

19. Despre mântuire

„Păcatul nu este o realitate cu suport propriu, ci sunt ghiarele haosului în grumazul realităţii, o pândire a nimicului care vrea să înghită în sine toate câte sunt.”

Pr. Arsenie Boca

Iubită surioară,

Îţi scriu sub imboldul unei bucurii nesperate care mi-a luminat sufletul în această zi, 28 ianuarie 2006, minunată zi a Domnului. Nu ştiu dacă voi reuşi să te fac să înţelegi cât de copleşitoare poate fi o astfel de bucurie de al cărei temei nu mă îndoiesc deloc deşi mi-a venit pe aripa unui vis.

Tu ştii că eu nu cred în vise, în acele fantome care ne bântuie somnul. Nu pot să neg, însă, că sunt unele vise care ne avertizează despre evenimente ce urmează să se întâmple sau ne aduc informaţii clare, fără nevoie de tălmăcire, informaţii ce nu pot ajunge la noi pe altă cale. În astfel de vise cred, în mesajul lor cred ştiind că Domnul ne vorbeşte în propria noastră conştiinţă, prin semne şi minuni, prin gura aproapelui şi prin vise. E plină biblia de astfel de vise. Despre un astfel de vis vreau să-ţi vorbesc, el este cel ce mi-a umplut ziua de lumină şi de bucurie de nu-mi aflu locul. Acest vis ne înştiinţează despre starea în care se află scumpa ta mamă şi iubita mea prietenă. Dar, înainte de a-ţi povesti pe larg despre ce anume cred eu că a vrut să ne spună visul, permite-mi să fac o incursiune în unele explicaţii ce le-am găsit într-o carte de studii şi eseuri teologice intitulată *„Paşi spre mântuire”* semnată de Anca Manolache.

Voi extrage din această minunată carte câteva idei care sunt în măsură să ne facă să înţelegem care a fost drumul parcurs de Rori (Aurica, mama lui Getuş) ca să ajungă unde a vrut să ne arate că a ajuns.

Noi ştim că în situaţia finală care va încheia istoria va avea loc Judecata Universală, când cei din stânga balanţei vor fi trimişi în iad, focul cel nestins, iar cei din dreapta, în rai, lumina cea pururea *„fiitoare”*. Mai ştim că, între starea infernală şi cea paradisiacă nu va exista nici un fel de relaţie, separarea lor este definitivă, totală şi veşnică. În general, noi credem că iadul este pedeapsa pentru cei răi şi raiul, răsplata pentru cei buni. De fapt problema este mai complexă. Iadul *„pregătit”* nu poate conţine ideea de pedeapsă din partea lui Dumnezeu pentru că nu Dumnezeu a creat iadul. Căderea lui Lucifer a înfiinţat iadul. Însuşi Hristos confirmă această realitate. A văzut pe Satana ca un fulger căzând din cer. Acesta este momentul în care se naşte iadul. Este un *„spaţiu”* golit de Dumnezeu, o breşă între creaţia curată şi cea a negării de Dumnezeu.

Dumnezeu nu a desfiinţat fiinţele potrivnice Lui, ci a lăsat să dăinuiască în afara Lui, retrăgându-se, golind de Sine acel loc. A fost o retragere de Sine, o retragere a Slavei Sale în care nu încăpea potrivnicul, nu putea să încapă. A lăsat acel loc, un *„vid”* de Dumnezeu, pentru creaţia care L-a negat şi continuă să-L nege. Iadul nu este o noutate pentru diavolul care l-a creat. Este *„pregătit”* pentru fiinţele cugetătoare care vor urma pe diavol. Este locul unde cei ce vor intra vor vieţui în ură.

Situaţia finală, Judecata universală, care va încheia istoria, va fi fericirea veşnică a celor ce au fost alături de Dumnezeu sau s-au întors la El, dar şi chinurile veşnice ale celor ce L-au părăsit definitiv.

Ce se întâmplă, însă, cu persoanele care răposează înainte de Judecata universală? Există o judecată particulară în urma căreia sufletele ocupă *„lăcaşuri”* provizorii. Drepţii se aşează pe măsura desăvârşirii cu care au ajuns pe treptele ce duc la rai, iar căzuţii, pe treptele iadului provizoriu, pe măsura păcatelor neispăşite prin pocăinţă. Repausaţii nu mai pot face nimic pentru propria mântuire. Numai cei ce sunt încă pe pământ pot să le vină în ajutor

urmând porunca: *„Iubiți-vă unii pe alții!”* Pentru că, dacă situația este *„provizorie”*, există și speranța ca cei de pe pământ să poată trimite dragostea lor, să insiste prin rugăciune ca această dragoste să-și facă loc în persoana celui plecat și, astfel, oferindu-i suportul iubirii, să-l orienteze către Izvorul Iubirii Supreme, în continuare.

Acțiunea rugăciunilor celor de pe pământ, nu numai partea văzută a slujbelor ce se fac pentru ei, ci și participarea interioară și adâncă a noastră contactează sufletul celui care se pomenește, iar acesta recepționează unda de iubire care îl poate îndrepta spre ameliorarea stării lui și, în virtutea funcțiunilor cu care a plecat de pe pământ poate continua starea în care se afla și și-a format-o în viața pământeană. Fiind în continuare persoane umane, sufletele păstrează deplina conștiință care le permite să-și miște în continuare opțiunea pe direcția iubirii.

Aceste însușiri învăluite de rugăciunile bisericii, ale rudelor și ale prietenilor, formează, chiar în iadul provizoriu, un sprijin pentru avansarea pe linia mântuirii. Iubirea noastră, împreună cu cea a lui Dumnezeu îi va impulsiona decedatului dorința de a se alătura la luptă pe variate niveluri, de a ajunge în unul din acele multe *„lăcașuri”* din Casa lui Dumnezeu.

În această acțiune colaborează trei voințe: cea a lui Dumnezeu Care *„va da cele bune”*, cea a rugătorului care vine cu rugăciunea și cu iubirea și cea a răposatului care este mișcat să acționeze în direcția dorită de cel care se roagă.

Începutul mișcării se datorează iubirii celor ce se roagă. Iubirea pune în mișcare sufletul celui plecat și îl impulsionează însoțind capacitatea lui de a se apropia de Izvorul Iubirii Supreme. Dacă sufletul celui căzut în starea de iad provizoriu este convins să acționeze în direcția dorită de cei care se roagă pentru el, nimic nu va împiedica ridicarea lui spre lumină.

Esențial este ca cei ce se duc în iadul provizoriu după judecata particulară să aibă o anumită credință, să nu aibă

o atitudine cu totul contra comuniunii cu Dumnezeu, fie ea cât de firavă și, măcar, dorința de a crede, care rămâne punctul de necesară pătrundere a oricăror încercări de ajutorare a sufletului celui plecat de pe pământ.

Izbânda celor ce se roagă este asigurată de Evanghelie: *„Cereți și vi se va da”*. Tatăl nostru Cel din ceruri va da *„cele bune”* celui care cere de la El, spune Domnul Iisus Hristos, iar sfântul evanghelist Ioan adaugă: *„Dacă cerem ceva după voia Lui, El ne ascultă și dacă știm că El ne ascultă, ceea ce Îi cerem știm că dobândim.”*

Și acum, având suficiente elemente pe baza cărora putem interpreta corect informația adusă de vis, trec la relatarea lui.

M-am pomenit pe negândite într-un peisaj niciodată întâlnit în întreaga mea viață. Era primăvară și văzduhul era plin de o lumină care părea o pulbere de aur ce umplea tot spațiul până la cer, un cer complet senin, de un albastru intens. Mergeam pe o pajiște pe sub poala unei păduri. Iarba pe care călcam era mătăsoasă, de un verde strălucitor și nespus de curată. Nici o floare, nici o buruiană, numai iarbă fir de fir, crescută de o palmă, se ondula ușor mișcată de un zefir nespus de plăcut și alinător. Copacii, abia înfrunziți, foșneau abia perceptibil și, dincolo de ei undeva mai în adâncul pădurii, se auzeau triluri de păsări necunoscute și susurul domol al unei ape curgătoare. La dreapta mea era Rori, pășeam tăcute pe covorul de iarbă, simțeam răcoarea plăcută pe picioarele noastre goale în niște sandale sumare, albe.

La un moment dat am întors capul spre Rori; deși știam că este ea am vrut să o privesc și să-i vorbesc. Am rămas uluită de frumusețea ei. Era tânără, înaltă, slăbuță, avea o ținută foarte verticală. Ochii albaștri nespus de luminoși aveau o privire limpede, binevoitoare și, pe chipul aproape străveziu, chip cu ten de blondă, plutea un zâmbet ce exprima bucurie, pace, liniște interioară, împlinire. Am întrebat-o dacă știe unde ne aflăm, ce fel de loc este acesta atât de fermecător. Da, știa locul, mi-a spus să mai

mergem puțin și vom ajunge la un loc unde mama dânsei organizase un parastas pentru tot neamul adormit la care ne-a invitat și pe noi. Am ajuns repede într-un loc unde, în dreapta, aveam aceeași poală de pădure, care părea că formează, din trunchiurile copacilor, un zid de netrecut. În stânga era același văzduh plin de pulberea aurie, îmbibat de o aromă amăruie de frunză crudă. Chiar sub poala pădurii se afla o masă mare, acoperită cu o față de masă albă, brodată superb cu mătase albă, cu flori, nu prea bine definite, puteau fi maci, puteau fi crini. Pe masă se aflau o mulțime de vase din porțelan fin, alb, pline cu fructe și diferite ofrande. Nu era, însă, nimeni, în afară de noi două.

- Vezi, doamna Pazi, mama nu a pus folie de nylon peste fața de masă. Nu i-au plăcut niciodată modernitățile introduse în vechile tradiții.

Glasul lui Rori era cu totul altfel decât cel pe care i-l știam. Vorba ei era șoptită, stranie, aproape fără sunet. Deși eu o înțelegeam, m-a înfiorat o emoție puternică și m-am trezit cu părere de rău pentru că aș fi dorit să o întreb mai multe despre locul acela atât de fermecător și cu aspect de *„alt tărâm"*.

Probabil că până aici trebuia să se limiteze informația pe care a dorit să mi-o dea Rori. M-am întrebat de ce mie și nu ție, fiica ei pe care în viața pământeană a iubit-o cu toată ființa și pe care sigur o iubește intens în continuare. Am găsit două explicații posibile:

1. Știind cât de emotivă ești s-a temut că intensitatea unei astfel de emoții ți-ar fi putut face rău. Eu, prietena cu inima mai împietrită, puteam să o suport fără risc.

2. Fluxul de iubire purtat de rugăciunile tale de la pământ la cer era atât de puternic încât bloca, închidea canalul de comunicare și nu permitea ca informația să-ți parvină. Canalul meu de comunicare era total liber.

Draga mea, pentru mine este clar că Rori a vrut să ne spună că este în lumină, în loc fermecător, scăldat de binecuvântarea ce vine de la Izvorul Iubirii Divine. Mama ta și prietena mea se află acum în Biserica triumfătoare și, până

la Judecata Universală, sufletul ei mai poate urca trepte sub impulsul iubirii tale și a celor ce se roagă pentru ea.

Raportând la vis cele spuse la început, este limpede că sufletul lui Rori avea toate șansele să ajungă la lumină și să fie în urcare cât timp va primi impulsurile de pe pământ. Iată de ce cred cu tărie că așa este:

1. A plecat de pe pământ cu o credință tare, având suficiente relații de iubire. A avut o slujire plină de abnegație și sacrificii, o sinceră pocăință pentru greșelile comise, nevoința de a compensa greșelile cu acte de ispășire, toate la un loc, care au sensibilizat-o astfel pentru *„contactările"* cu cei de pe pământ.

2. Cei de pe pământ i-au oferit impulsul puternic de iubire, capabil să-i pună sufletul în ascensiune. Parastase, rugăciuni, pomeniri, pomeni, lumânări, lacrimi și flori, toate dovezile de iubire au pus-o în mișcare pe o linie în continuare ascendentă.

3. Bunul Dumnezeu a luat toate acestea în considerare, a considerat, deci, că sunt îndestulătoare și i-a acordat biruința: *„Cele bune!"*

Cât de *„mare este Domnul în cer și până într-un fir de iarbă pe pământ, nu poate limba a tălmăci!"*

20. Câteva cuvinte despre autograf şi despre iubire

„Au zis părinţii că întotdeauna extremele sunt ale diavolului. Adică şi prea mare iubire de Dumnezeu – înainte de vreme – poate fi pricină de cădere: o iubire oarecum pământească, pătimaşă neliniştită, nesenină, necurată, pironită."

Pr. Arsenie Boca

Dragă prietenă,

Îmi pare rău că nu mă simt deloc „răsfăţată" atunci când, cu bună ştiinţă, mă contrariezi. Sunt două probleme în care nu sunt de acord cu tine: cu privire la autograf şi cu privire la un anumit aspect al iubirii.

Nu înţeleg de ce dai atâta importanţă unui autograf.

Sigur, o semnătură pe o carte poate fi uneori şi un semn de afecţiune, dar gestul în sine are valoare când este spontan şi sincer şi nu impus. Oricum, este efemer, e pentru moment; cu trecerea timpului, pierde din semnificaţie, ca orice lucru ce stă sub semnul efemerului. Uneori, un autograf poate fi un semn de consideraţie sau poate fi onorant şi, în multe cazuri, vânat din snobism. Uneori ajunge să aibă valoare de document, depinde de gradul de notorietate al semnatarului. De cele mai multe ori, însă, autograful ţine de o anumită tradiţie, un ritual, o semnătură pe o carte care s-ar putea nici să nu fie citită. Importantă este cartea, nu autograful. Important este dacă în carte este ceva ce vorbeşte cititorului, place şi, eventual, determină dorinţa de a fi recitită.

Cartea mea este o carte de memorii. Cu sau fără autograf, se înscrie pe linia celor spuse de Eclesiast:

„Văzut-am toate lucrurile
Care se fac sub soare
Şi, iată, toate sunt deşertăciune
Şi vânare de vânt."

A avut ecou în lumea celor ce au trecut prin temniţele comuniste şi, deci, înţeleg perfect universul concentraţionar. A emoţionat pe unii cu suflete sensibile, care s-au cutremurat de cele îndurate de adevăraţi mucenici... dar viaţa merge mai departe. Alţii sunt indiferenţi sau chiar plictisiţi de reluarea unor întâmplări care le consideră exagerate (pentru că sunt de neconceput), revolute sau chiar anoste. Sunt şi din cei care urăsc cărţile cu astfel de mărturii pentru că le tulbură conştiinţa (dacă o au şi e trează). În consecinţă, eu cred că un autograf nu poate spune acelaşi lucru fiecăreia din aceste categorii. În ce mă priveşte, un autograf nu poate spune mai mult decât au spus memoriile mele.

În al doilea rând m-a frapat neplăcut faptul că îţi ceri iertare că *„mă iubeşti prea mult"*. Aş vrea să ştiu dacă ţi-a trecut prin gând să-ţi ceri iertare lui Iisus pentru *„cantitatea"* de iubire ce I-o acorzi. Nu ştiu exact ce înseamnă acest *„prea mult"*, dar porunca cu privire la iubirea de aproape spune să mă iubeşti cu măsura cu care te iubeşti pe tine, nici mai puţin, nici mai mult. Pe Domnul, însă, trebuie să-L iubeşti cu toate facultăţile tale, cu toată puterea ta. Nu mie trebuie să-mi ceri iertare ci Domnului, dacă iubeşti pe oarecine mai mult decât Îl iubeşti pe El. Pentru că El Şi-a dat viaţa pentru tine şi ţi-a deschis drumul spre mântuire.

Spune părintele Arsenie Boca: *„Iubirea lui Dumnezeu este poruncă (lege) dată de îndeplinit din toată inima, din tot sufletul, din tot cugetul şi din toată puterea."* Ne încredinţa părintele că *„tocmai această căutare a lui Dumnezeu la tensiuni ultime şi totalitare e ceea ce creşte sufletul din împărăţia veacului acestuia în împărăţia lui Dumnezeu. Numai că nu-i destul doar să ştii acestea, ci trebuie să fii existenţial angajat în această dramă a iubirii şi cunoştinţei."* Deci iubirea – lege faţă de Dumnezeu este izvor şi pentru iubirea de aproapele în ceea ce priveşte calitatea şi caracterul. Modelul este Domnul Iisus Hristos, Iubirea Absolută.

Doamne, câte sunt de plivit din biata noastră iubire! la gândeşte-te: fără egoistul şi gelosul posesiv, fără invidie, fără patimă, fără ifose şi pretenții, fără atâtea şi atâtea dominante absurde. De câte tendințe nefaste trebuie să o apărăm! Deci, dacă este să ne cerem iertare, nu pentru prea multă iubire trebuie să ne cerem iertare, ci pentru tendințele care o sufocă trebuie să o facem. Socot că cea mai dramatică dintre toate este tendința idolatră.

Binecuvântați suntem când ne cercetează inima o iubire altruistă în deplinul înțeles al cuvântului, luminoasă, senină, pură şi transparentă ca un cristal.

21. Despre părinți

„Mamă, şi-acum mă străbate
Bocetul tău, şi-s pierdut doar de mult,
Încă de când, crâncenate,
Îmbrățişările, alții mi-au smult!"

„Intermittences de coeur" – Aurel Tomaziu

Dragă prietenă,

Cu riscul că te vei supăra foarte tare pe mine, mă simt obligată să-ți atrag atenția asupra unui comportament al tău, care, sigur, Îl supără pe Domnul Dumnezeu. O fac mai ales pentru faptul că tu eşti acum în situația de a face un apel stăruitor către sfânta Sa îndurare.

Duminica trecută am fost invitată să mă bucur de colțişorul vostru de rai. Era o atmosferă de familie plăcută şi luminoasă, când, brusc, a izbucnit între voi o neînțelegere imprevizibilă aşa cum vara se iscă uneori furtună din senin. Se mai întâmplă, dar pe mine m-a şocat ieşirea ta față de părinții tăi.

Draga mea, Dumnezeu ştie că, de îndată ce iese din neființă şi se ridică spre conştiință proprie, tot omul aspiră la o viață cât mai lungă şi cât mai fericită. Adevărul este, însă, că nu se întâmplă chiar aşa. Viața îl poartă şi prin furtuni, nu numai prin bucurie şi senin. Dumnezeu, însă, în grija Sa de Părinte, i-a dat omului cheia prin care poate ajunge la o viață lungă şi fericită. I-a dat porunca a cincea din cele zece de pe tablele legii, poruncă ce condiționează BINELE şi VIAȚA LUNGĂ şi FERICITĂ, fără nici un echivoc, de cinstirea părinților: *„Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta ca bine să-ți fie ție şi mulți ani să trăieşti pe pământ."*

Oameni drepți şi înțelepți, inspirați de Duhul Sfânt, au explicat mai pe larg porunca şi au sintetizat concluziile în catehismul creştin ortodox. Astfel, copiii trebuie să

cinstească şi să iubească pe părinţii lor ascultându-i, pentru că:

1. Aşa porunceşte Dumnezeu;
2. Părinţii ţin locul lui Dumnezeu;
3. Trebuie să avem recunoştinţă pentru tot ce fac pentru noi ca să ne crească şi să ne asigure binele.

Copiii păcătuiesc împotriva poruncii a cincea pentru că:

1. Dispreţuiesc şi batjocoresc pe părinţi sau le este ruşine cu ei;
2. Se poartă urât cu ei, îi supără;
3. Îi ascultă cu neplăcere sau nu-i ascultă deloc;
4. Nu se roagă pentru părinţi;
5. Nu-i ajută la nevoi şi la bătrâneţe.

Toate sunt foarte clare, urmează să le analizezi şi să le compari cu comportamentul tău. Te rog încă o dată să mă ierţi dacă cele spuse de mine te vor supăra. Te rog din suflet să mă crezi că nu te judec, nici nu aş avea dreptul să o fac, vreau numai să-ţi atrag atenţia că ai de lucrat pe această temă.

„Cel mai frumos, mai scump cuvânt
Ce-l ştie omul pe pământ,
E «mama»!"

Acesta a fost primul cântecel ce l-am învăţat şi, de multe ori, mi s-au umplut ochii de lacrimi, pe parcursul vieţii, când mi l-am cântat ca pe o rugăciune.

Mama ne-a adus la viaţă în dureri mari după ce ne-a purtat ca să ne crească în trupul ei, cu multă trudă. Ne-a alăptat la sânul ei, ne-a hrănit cu linguriţa, ne-a crescut ceas de ceas şi zi de zi cu grijă, cu duioşie, cu iubire fără margini ca să facă din noi o fiinţă minunată. A fost roaba noastră de bună voie, cu o imensă dăruire de sine, cine poate să numere clipele din viaţa ei închinată nouă, copilului îndrăgit şi slujit cu nespusă osteneală şi nu de puţine ori cu lacrimi? Şi atunci cum e posibil să ne răstim,

să strigăm în obrazul unei astfel de fiinţe, cum putem să lovim cu vorbe necugetate într-o astfel de iubire?

Te întreb, prietena mea, nu cumva grelele prin care ai trecut nu ar fi avut loc dacă respectai porunca a cincea? Şi te mai întreb cum vei putea ocoli suferinţe viitoare şi cum te va putea asculta TATĂL din ceruri dacă tu nu respecţi legea dată nouă cu privire la părinţi? Gândeşte-te bine şi primeşte fără mânie sfatul pe care ţi-l dau: Respectă porunca a cincea şi vei fi fericită.

22. Despre cunoştinţa Părintelui Ceresc

„Fă cu făptura mea ce vrei, dar cred că Bun fiind îmi vei rândui cele bune chiar dacă, spre folosul meu, nu le cunosc pe acestea, dar nici nu sunt vrednic (ă) să le cunosc, nici nu cer să le aflu. Ca să am uşurare, poate nu-mi este de folos. Pentru aceea nu îndrăznesc să cer uşurare de vreun război, măcar că sunt neputincios (neputincioasă) şi împovărat (ă) în toate, fiindcă nu cunosc ce-mi foloseşte. Tu ştii toate şi fă cum ştii, numai să nu mă abat de la ţintă, orice s-ar întâmpla. Fie că vreau, fie că nu vreau, mântuieşte-mă, şi aceasta dacă îţi este plăcut...”

Petru Damaschin – Filocalia, vol. V

În anul acela părintele meu duhovnic slujea la biserica Episcopiei. La spovedania din postul Crăciunului cred că depăşisem cota mea obişnuită de nelegiuiri, deoarece, pe lângă canonul în rugăciuni, mi-a rânduit şi un canon de milostenie.

Lângă locuinţa mea se afla un azil de bătrâni în care vieţuiau 20 de persoane necăjite, pentru care trebuia să cumpăr 20 de perechi de ciorapi călduroşi, din lână. Urma să fac această donaţie în ziua de 6 decembrie, în numele Sfântului Nicolae. Cum mai era ceva vreme până atunci, puteam să fac economiile necesare pentru a-mi îndeplini canonul.

Pe la începutul lunii decembrie, cum stăteam în colţişorul meu din biserică, am observat, pentru prima oară, că eram înconjurată de icoane care reprezentau numai sfinte. Şi m-am întrebat atunci dacă nu ar fi cazul să-mi aleg o sfântă ocrotitoare. Le-am privit cu atenţie pe fiecare în parte şi nu pot să-mi explic de ce m-am simţit foarte atrasă de Sfânta Varvara. Nu ştiam prea multe despre sfânta mucenică, dar m-am gândit că dacă alegerea mea este şi pe placul Domnului, voi primi în mod sigur un semn.

Când am ajuns acasă, mă aştepta o bună prietenă care primise de la părintele Sebastian, diacon la episcopie, o carte foarte frumoasă şi s-a gândit să mi-o aducă şi mie. Trebuia să o citesc până a doua zi când trebuia restituită. M-am aşternut pe citit, mi-a luat toată noaptea dar a meritat. Era vorba de cartea Mariei Corelli, *„Baraba”*, dar ce a fost pur şi simplu uluitor pentru mine a fost faptul că la sfârşitul volumului se afla legată *„Viaţa Sfintei Varvara”*. Semnul era cât se poate de clar că marea mucenică se prezenta singură, aflam tot ce trebuia să ştiu despre viaţa sa şi despre meritele care au sfinţit-o. Am fost atât de emoţionată de acest semn încât am făgăduit că voi face *„dania-mea-canon”* de ziua comemorării sale, 4 decembrie. Trebuia să cer binecuvântarea Părintelui pentru această schimbare. Se făcuse deja 3 decembrie, aşa că m-am înfiinţat la uşa diaconească să cer această încuviinţare. Părintele a ieşit în uşă, dar nici nu m-a lăsat să deschid vorba. Mi-a spus precipitat că orice ar fi, nu are timp pentru mine. Am insistat să mă asculte spunându-i că voi fi succintă dar replica a fost fără drept de apel:

- Veniţi mâine!

Am rămas puţin în ceaţă, în mod vădit Părintele era foarte grăbit. Totuşi, nu voiam cu nici un chip să mă abat de la hotărârea mea şi mi-am zis că o să fac ce mi-am propus, fără binecuvântarea Părintelui.

Pentru ziua de 4 decembrie am primit de la serviciu o lucrare importantă şi urgentă care trebuia să mă ţină la birou până seara târziu. Dar nu m-am dat bătută. Am făcut cu noaptea în cap cele 20 de pachete – ciorapii şi ceva dulciuri – şi am rugat o vecină pensionară să le ducă şi să le împartă la azil în numele Sfintei Varvara. Mi-am văzut apoi de lucru gândind că, dacă nu am procedat corect, voi primi un semn.

Seara, când am ajuns acasă, vecina mi-a spus că milostenia a fost primită cu multă bucurie dar personalul azilului se împuţinase între timp, aşa că a lăsat 17 pachete; trei mi le adusese ca fiind disponibile.

Am fost mulțumită până la lacrimi. Sfânta Varvara mi-a primit milostenia şi, ca una ce demonstrase dogma Sfintei Treimi, îmi returnase trei pachete ca să le dăruiesc în numele Sfântului Nicolae. Mi-am propus să dau cele trei pachete unor cerşetori în drum spre biserică şi anume, unui bărbat, unui copil şi unei femei. Dacă aşa se vor petrece lucrurile va fi un semn că Sfântul Nicolae a aprobat gestul meu.

Prima care mi-a ieşit în cale a fost o femeie în vârstă pe care o ajutasem altă dată cu nişte medicamente. Mi-a mulțumit cu căldură, dar, în inima mea, m-am posomorât că nu întâlnisem un bărbat. În pragul episcopiei m-au întâmpinat o fetiță şi o femeie. I-am dat fetiței pachetul hărăzit unui copil şi l-am reținut pe ultimul, spunând că voi întâlni, totuşi, un bărbat pe drumul de întoarcere. Numai că femeia a văzut că mai am un pachet şi mi l-a cerut cu insistență. Evident, nu puteam să o refuz şi i l-am dat cu un sentiment amar că întâmplarea mi-a forțat mâna şi lucrurile au ieşit puțin altfel decât plănuisem. Era oare un semn că ceva îl supărase pe Sfântul Nicolae? Dar ce anume? Nu am putut desluşi nici un răspuns.

Peste câteva zile m-am întâlnit din nou cu bătrânica, prima miluită, care mi-a spus:

- Doamnă, Dumnezeu să-ți binecuvânteze firea milostivă că tare s-a mai bucurat feciorul meu de darul dumitale. Chiar îi lipseau ciorapi mai călduroşi şi cei primiți erau aşa de molcuți şi de buni!

Şirul uimirilor mele nu se sfârşise. Nu puteam să-mi revin în fire, o bucurie fără margini mi-a inundat sufletul. Realizam că Cerescul nostru Tată nu nesocoteşte, cu adevărat, nici cea mai neînsemnată făptură. Cunoaşterea Sa cuprindea totul, nimic nu era necunoscut din imensitatea infinită a creațiunii Sale. El primeşte toate făgăduințele noastre bune, oricât ar fi de insignifiante şi le primeşte în forma în care au fost făcute. Iată, El ştia că primul miluit era un bărbat şi de aceea m-a îmboldit să dau prea neînsemnatul meu dar acelei femei care, ca şi mine,

habar nu avea din ce motiv a fost atât de stăruitoare. Eu, micul nimic, îmi ghidasem cunoaşterea după aparențe. Domnul avea cunoştința absolută în esență, în adevăr şi, în marea Sa Îndurare, aducea lumină în nedesluşitul meu efemer şi îmi arăta cât de mult mă puteam înşela în mărginita mea percepere ghidată după aparențe.

Adevăr grăieşte Sfântul Damaschin:

„Voieşti să mă odihneşti prin ***cunoştința*** *Ta, nu-Ți voi sta împotrivă. Voieşti, iarăşi, de dragul smereniei, să mă laşi să am ispite, de asemeni sunt cu Tine; nu pot să fac ceva nicidecum de la mine; căci nu m-am făcut fără Tine din nimic, nici nu pot să trăiesc sau să mă mântuiesc...*

Eu, deci, nu am grijă. Înaintea Ta sunt ca ceva neînsuflețit. Sufletul meu îl încredințez în mâinile Tale în veacul de acum şi în cel viitor."

23. Despre deosebirea duhurilor

„Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, adânci cu totul sunt gândurile Tale! Bărbatul nepriceput nu va cunoaşte şi cel neînţelegător nu va înţelege acestea..."

Psalmul 91/5, 6

În acel an Sfintele Paşti cădeau în plină primăvară, astfel că sfârşitul Postului Mare era înveşmântat în haina de rai a naturii, în toată splendoarea ei.

Părintele meu duhovnic slujea în comuna Horia şi trebuia să-l caut acolo, pentru mărturisire. La anii pe care îi aveam atunci, drumul nu mi se părea lung de la casa mea din Roman până la biserica din această comună, limitrofă oraşului. Ne despărţea doar Moldova cu frumoasa ei luncă, pitorească şi largă. Era o plăcere să traversez râul peste podul grandios aşternut peste apa vălurită, care în zilele senine de primăvară, strălucea magnific în soare. Malurile înverzite, copacii de pe luncă cu miros de frunză crudă, pomii înfloriţi, lăstunii străbătând aerul parfumat cu zborul lor de săgeată, toată atmosfera mirifică a primăverii îmi sporea bucuria că îmi voi întâlni duhovnicul şi mă va despovăra de păcate.

Am traversat aleea care mă conducea printre trandafiri spre minunata biserică, înecată în această primăvară strălucitoare. Vişini înfloriţi o îmbrăţişau cu graţie şi sporeau atmosfera de duhovnicie cu care îi întâmpina pe credincioşi.

Părintele era în biserică, în scaunul de spovedanie, ascultând cu blândeţe şi cu răbdare şirul de credincioşi veniţi să-şi câştige absolvirea de păcate pentru a întâmpina cu suflet primenit pe Domnul Cel Înviat. Mi-a venit şi mie rândul şi, ca în atâţia ani de duhovnicie, Părintele mi-a dat canonul şi absolvirea. Le-am primit cu sufletul înrourat de lacrimile recunoştinţei pentru un Domn atât de milostiv,

care, prin ministrul Său, mă despovăra de greul greşelilor. Am primit îngăduinţa să iau sfânta împărtăşanie şi, atent ca întotdeauna, Părintele mi-a precizat că Sfânta Liturghie va începe în zori, la ora opt.

De teamă să nu întârzii m-am trezit cu noaptea în cap şi, pentru că, oricum, somnul nu se mai lipea de gene, m-am hotărât să-mi fac canonul de împărtăşire, deşi îl spusesem de cu seară.

M-am aşezat în genunchi şi am început să citesc cu atenţie textele sfinte, dar un gând a început să-mi răscolească stăruitor atenţia:

„- Nu te mai ruga. Îmbracă-te şi du-te la biserică pentru că a început Sfânta Liturghie şi o să pierzi împărtăşania."

Îmbufnată m-am uitat la ceas. Era ora şase. Ar fi trebuit să mă grăbesc foarte tare ca să prind o bună parte din sfânta slujbă. Drumul până la biserică îmi lua mai puţin de jumătate de ceas dacă mergeam voiniceşte. Până la ora opt, însă, mai era destul timp aşa că mi-am reluat rugăciunea. Nu mă puteam, însă, concentra, gândul mă trimitea stăruitor să plec în graba mare la biserică. Până la urmă m-am înfuriat şi l-am apostrofat cu putere:

„- De ce mă duci în ispită, duh neastâmpărat? Vrei să mă duc aiurea să sprijin zidurile bisericii ca o caraghioasă? Părintele mi-a spus clar să vin la ora opt şi voi face ascultare."

La ora opt intram pe uşa bisericii. Stupoare! Am rămas pur şi simplu înlemnită când am constatat că Părintele rostea binecuvântarea de încheiere a sfintei slujbe, iar în strană dascălul citea, în faţa celor ce se împărtăşiseră, rugăciunile de mulţumire.

Cu paşi de plumb m-am apropiat de uşa diaconească, unde Părintele m-a luat în primire, înainte de a-i spune un cuvânt:

- *Acuma se vine? Nu aţi fost capabilă să vă biruiţi somnul?*

- *Dar nu mi-aţi spus, sfinţia voastră, să vin la ora opt?*

Era rândul Părintelui să rămână încurcat. A recunoscut că pentru ora opt fusese rânduită Sfânta Liturghie, dar celălalt părinte, din motive întemeiate, a schimbat ora pentru şase. Luat cu grijile zilnice a uitat să-mi comunice prin telefon schimbarea.

Am tresărit când am auzit cuvântul *ŞASE* şi i-am povestit Părintelui că un duh mă avertizase că se slujeşte de la ora şase. Eu nu l-am ascultat, crezând că un duh rău mă ispiteşte să nu mă rog şi să nu respect ora hotărâtă.

Părintele a stat o clipă pe gânduri, apoi mi-a spus:

- Este greu, într-adevăr, pentru oricare din noi să deosebim duhurile. În cazul de faţă, duhul care v-a îndemnat să alergaţi la biserică, deoarece slujba sfântă începuse la ora şase, a fost un duh bun, probabil, Îngerul Păzitor. Diavolul nu putea să vă grăbească pentru împărtăşanie şi nici nu avea de unde să cunoască ora; o aflase de la Înger. El v-a îndemnat să nu ascultaţi de sfatul cel bun şi, în felul acesta, să pierdeţi sfânta împărtăşire, spre mâhnirea sufletului dumneavoastră. Dar nu-i nimic, nu-i vom face pe plac. Eu încă nu am consumat Sfintele, aşa că am să vă împărtăşesc cu condiţia să mergeţi de aici la episcopie unde puteţi prinde Sfânta Liturghie. Este necanonic să o ascultaţi după ce v-aţi împărtăşit; trebuia să o faceţi înainte, dar, în cazul de faţă, cred că nu greşesc soluţionând în acest fel cazul dumneavoastră."

La episcopie, în timp ce ascultam Sfânta Liturghie, am avut altă luptă cu cel viclean. Îmi strecura în suflet mâhnirea că nu am ştiut să deosebesc corect duhurile şi, în felul acesta, îmi stingea bucuria împărtăşirii cu sfintele şi dătătoarele de viaţă taine. Era furios că Părintele mi-a administrat sfânta cuminecătură şi se străduia să mă întristeze. Numai că, de data aceasta, nu i-a mers. Bucuria împărtăşirii cu Sfintele nu putea fi atinsă de cel viclean. M-am smerit profund pentru căderea mea în nedesluşit, înţelegând că deosebirea duhurilor este un mare dar şi ne bucurăm de el numai prin voia Domnului, căci de la El ne vine tot binele. Şi m-am bucurat!

„Dragostea m-a întâmpinat cu «Bun venit» dar
sufletul meu s-a dat înapoi,
Plin de praf şi încărcat de păcat,
Însă ochiul pătrunzător al Dragostei, văzându-mă
tot mai slab,
Din clipa în care am intrat,
A venit lângă mine, întrebându-mă dulce
Dacă îmi lipseşte ceva.
«- Sunt doar musafir», am răspuns.
«- Eşti demn să fii aici», a zis Dragostea.
«- Poţi să intri.»
«- Eu, cel rău şi nerecunoscător? Vai, Doamne,
Nu pot privi la Tine.»
Dragostea m-a luat de mână şi, zâmbindu-mi, mi-a
zis:
«- Cine a făcut ochii, dacă nu Eu?»
«- Adevărat, Doamne, dar eu i-am întinat ;
Lasă ruşinea mea să meargă unde merită.»
«- Şi nu ştii», a spus Dragostea, «cine a purtat
ruşinea şi vina?
Dragul Meu, acum Eu te voi sluji!
Trebuie să şezi», a spus Domnul, «şi să mănânci
din carnea Mea. »
Aşa că am şezut şi am mâncat !"

George Hubert

24. Despre dragostea agapé

„Aceasta este ruga mea, Stăpâne, izbeşte la rădăcina sărăciei din inima mea!

Dă-mi tăria să pot uşor răbda bucuriile şi întristările mele!

Dă-mi tăria să-mi fac iubirea rodnică în dărnicie!

Dă-mi tăria să nu dezmoştenesc săracii

Şi nici să-mi frâng genunchii înaintea puterii neruşinate!

Dă-mi tăria să dau aripi cugetului deasupra nimicurilor zilnice

Şi dă-mi tăria să-mi supun tăria doar Vrerii Tale prin IUBIRE!”

Rabindranath Tagore

Un prieten mi-a atras atenţia, cu o amabilitate didacticistă, despre eroarea ce o fac folosind sintagma *„dragoste agapé”* (caligrafiată uneori şi *„agapae”*). Mi se explica, după lămuririle din DEX, că *„agape”* înseamnă exact ce se spune acolo şi a folosi termenul în tandem cu dragostea e o aiureală:

„Agapă, agape =

1. Ospăţ cu caracter intim prietenesc; masă colegială;

2. Masă comună frăţească la vechii creştini.”

Numai că DEX – ul nu este complet faţă de alte dicţionare. În dicţionarul de neologisme găsim trei lămuriri:

1. Masă prietenească;
2. Masă comună la primii creştini;
3. Prietenie.

Sunt de acord că prietenia este tocmai caracterul curat şi înălţător al *„iubirii – agapé”*. Cred că în acest sens se îndreaptă şi acea explicaţie din Larousse când dă un sens afectiv cuvântului în cauză:

„Agape: n. f. gr. agapé = affection”

Nu eu am inventat termenul *„dragoste – agapé”*.

Cred că a fost ales ca să marcheze deosebirea ce există între dragostea – eros, care pune accent pe sentiment şi dragostea – agapé care pune accent pe caracter, este spiritualizată, nu caută cât obţine, ci cât poate dărui.

Dragostea – agapé este acceptată în sensul pe care îl dă iubirii Sfântul Apostol Pavel în *„Întâia epistolă către corinteni”* (13/1–13) Dragostea – agapé este caracterizată prin 12 culori sau trepte, magistral extrase din *„Epistolă”* la un post de radio, cu mulţi ani în urmă, de un teolog al cărui nume îmi scapă. Ele, culorile sau treptele sunt:

1. RĂBDAREA (dragostea este îndelung răbdătoare);
2. BUNĂTATEA (este plină de bunătate);
3. BUCURIA (nu pizmuieşte se bucură de binele aproapelui);
4. MODESTIA (nu se umflă de mândrie);
5. SMERENIA (nu se laudă pe sine);
6. POLITEŢEA (nu se poartă necuviincios);
7. ALTRUISMUL (nu caută folosul său);
8. STĂPÂNIREA de SINE (nu se mânie);
9. GÂNDIREA CURATĂ (nu se gândeşte la rău, nu se bucură de nedreptate, ci de adevăr);
10. DISCREŢIA (acoperă totul);
11. OPTIMISMUL (nădăjduieşte totul);
12. JERTFA (crede totul, suferă totul).

În lungii mei ani de închisoare am ascultat o sumedenie de poveşti de iubire care se refereau, cu precădere, la dragostea – eros. Am remarcat că numai acele cupluri au evitat dezastrele care au ştiut, treptat, treptat, să mişte dragostea – eros spre dragostea – agapé. Există o dragoste erotică frumoasă şi pozitivă când accentul cade din ce în ce mai mult pe prima vocabulă, pe dragoste. Erosul îi este subjugat şi îmbracă din ce în ce mai mult culorile dragostei – agapé. Astfel înveşmântată, iubirea nu se poartă necuviincios, nu este vulgară, respinge mojicia, alege tot ce este frumos, delicat, subtil, sensibil. Obţine subtilul prin acceptarea integrală, crede în realizarea visului fermecat, crede în înălţarea ce se realizează în

perfectă armonie. Nici o cotă înaltă nu poate fi atinsă cu forța, cu brutalitate, ci cu răbdare, fără mânie atunci când ritmul sufletelor este diferit. Nu loveşte cu pumnul un chip drag chiar când acesta a derapat, nu sparge cu un cuvânt insultător oglinda unui suflet chiar dacă reflectarea acestuia este deformată. Nu se uită la cât obține ci la cât poate dărui. Violența, forța, brutalitatea nu pot salva nimic, dimpotrivă, distrug. Numai când atracția vine pe unda unei iubiri delicate şi pline de căldură, poate fi ziditoare. Din atâtea poveşti de viață adevărată am constatat că este greu să plivești o iubire – eros de patimă, de egoism, de gelozie, de tot ce o împiedică să devină agapé, dar primeşti suficient ajutor atunci când privirea este ațintită la Iisus, Cel care curăță fărădelegea, vindecă boala, izbăveşte de stricăciune, încununează toate cu milă şi îndurare, umplând de bunătate toate golurile.

Dumnezeu nu face discriminări, este Părintele tuturor, până la Judecata de apoi toți suntem copiii Săi şi are pentru orice fiu rătăcit care se întoarce la moştenirea lui, inel iertător şi veşmânt cu strălucire recuperatoare. Iisus a picurat pe Cruce pentru fiecare un strop de iubire şi jertfă şi a iubit cu mai mare milă oaia cea pierdută pe care s-a străduit să o aducă la turmă.

În numele dragostei – agapé ar fi de dorit să înconjurăm cu înțelegere şi rugăciune orice ființă maltratată de furia iubirii – eros scăpate de sub control.

Mi s-a întâmplat să sufăr cumplit pentru câte o femeie, martiră a căsniciei. Le-am ținut simbolic în brațele mele, le-am sărutat vânătăile trupeşti şi sufleteşti, le-am spălat cu lacrimi adevărate terfelirea şi m-am rugat cu disperare ca Dumnezeu să le facă parte de o iubire adevărată, nobilă, capabilă să le ridice, măcar pe unele din acele trepte ale iubirii – agapé. Şi am sperat în mod tăinuit că mila mea o să le fie de folos, nu ştiu cum, dar ştiu că minunate sunt căile Domnului şi în marea Sa Îndurare, nu vrea moartea păcătosului, ci îndreptarea lui.

Tot căutând prin dicționare argumente pentru justețea termenului de dragoste – agapé am aflat în „*Encyclopédie des gens du monde*” termenul „*agapé*” derivat din greceşte cu sens de „*repas d'amour*”. Cu această ocazie am aflat despre un termen care nu se mai găseşte în limbajul actual:

„*Agapetés a la même origine et désignait chez les chrétiens primitifs des vierges, filles ou parents des apôtres et des leurs succeseurs; en général des saintes filles qui vivant en communauté servaient les ecclésiastiques par des motifs de pieté.*”

Mă gândesc că opera „*agapeteselor*” este preluată în zilele noastre de multe mânăstiri unde dragostea – agapé este la ea acasă (sau ar trebui să fie). În multe din mânăstirile noastre se oferă gratuit pelerinilor adevărate „*repas d'amour*”.

. .

Pentru mine, nici o salată, oricât de sofisticată, nu poate fi mai gustoasă ca salata de cartofi cu ceapă fără pic de ulei de la brâncovineasca mânăstire de la Sâmbăta de Sus şi nici o mămăliguță cu brânză, din toată lumea aceasta, nu poate egala pe cea cu gust de munte de la mânăstirea Sihăstria.

Spunea părintele Arsenie Boca:

„*Iubirea (agapé) te ridică deasupra ta, te creşte la mărimi sufleteşti nebănuite.*

De aceea iubirii i s-a dat, prima, să vestească Învierea!”

25. Despre viață

„Viața este o şansă, ia-o în serios!
Viața este frumusețe, admir-o!
Viața este fericire, gust-o!
Viața este vis, lasă-l să devină realitate!
Viața este provocare, accept-o!
Viața este o datorie, împlineşte-o!
Viața este un joc, joacă-te şi tu!
Viața este prețioasă, îngrijeşte-te de ea!
Viața este bogăție, păstreaz-o!
Viața este o taină, descoper-o!
Viața este o făgăduință, las-o să se împlinească!
Viața este o tristețe, depăşeşte-o!
Viața este un cântec, cântă şi tu!
Viața este o luptă, luptă şi tu!
Viața este o aventură, caută s-o învingi!
Viața înseamnă noroc, merită-l!
Viața înseamnă viață, apăr-o!"

„Imn pentru viață" – Maica Tereza de Calcutta

Dragule,

Mă bucur mult să aflu că viața a lăsat între noi un firicel de legătură afectivă. Îl simt şi eu că există şi că este discret şi delicat. Se întâmplă uneori să ne simțim ridicați dintr-un necaz de o palmă ocrotitoare şi benefică. E atât de frumos acest gest că înfloreşte parfumat şi în amintire!

Mă bucur iarăşi să aflu că te-ai maturizat într-un sens spiritualizat şi te preocupă problemele grele ale vieții. Nu-mi vine să cred că nu mai eşti puştan. Îmi ceri să-ți trimit o părere sintetizată despre viață; mă pui la grea încercare. M-am gândit ce ar fi să apară o carte cu sentințe privitoare la acest subiect. Ar fi enormă. Îți trimit pentru moment un fel de sinteză realizată de Maica Tereza, ea însăşi un

tezaur de viață fascinant, şi un catren al prietenei noastre comune, Théo:

„La vie c'est pareil à un livre,
On tourne un page – un jour à vivre
Et puis après> chapitre, épilogue et fin
Soit plus rapide, soit plus longue comme le destin."

THÉO

26. Despre rugăciune

Până la Dumnezeu nu este nici sus, nici jos, nici aproape, nici departe, pentru că Dumnezeu este pretutindeni şi de aceea El e mai aproape de tine decât sufletul şi trupul tău, numai să ştii să afli această apropiere prin credinţă şi rugăciune."

Pr. Arsenie Boca

Îmi pare nespus de rău că eşti atât de neliniştită, dar te rog să mă ierţi, nu prea înţeleg zbuciumul tău atât de mare. Înţeleg că nu ai nici un motiv să sari în sus de bucurie, înţeleg că te dor prea multe lucruri, dar nu înţeleg de ce îţi închipui că trebuie să faci ceva ne mai făcut ca să-ţi scapi ţara din marasmul în care se afundă. Şi ce ai putea să faci tu? Sau ce crezi că ar trebui să facă românii ca să se scuture de toate relele? Nu ţi-a fost clar? Nu ţi-a spus totul drama consumată în piaţa Universităţii sub ciomegele minerilor? Mă întrebi unde sunt românii? Sper să nu te referi la cei cu inimile şi creierele spălate. Ce, nu vezi ce fac? Uită-te şi tu singură ce aleg, ce preţuiesc, cum arată elita pe care o preferă. Este bolnav neamul nostru; ai tu un leac miraculos, capabil să-l pună pe picioare?

Fii liniştită, draga mea, şi, mai ales, nu-ţi pierde speranţa. Sodoma şi Gomora au *„stat"* în virtutea a zece oameni drepţi. Au pierit când a rămas un singur drept, care a fost şi singurul salvat din blestemul cetăţii pierdute. Eu cred că neamul nostru nu se află încă în virtutea celor zece. Eu cred că încă mai sunt mulţi români drepţi în virtutea cărora *„stăm"*, nu ne scufundăm. Mă întrebi unde sunt ei? Îmi place să cred că stau cuminţi sub ARIPA care-i ocroteşte şi îi inspiră. Ştie Dumnezeu ce face cu copiii Lui. Vrei să faci ceva de seamă pentru Patria ta? Fii una din aceştia.

Te doare când unul sau altul batjocoresc sfintele idealuri. Sigur că te doare. Dar pe Dumnezeu cum L-or fi

durând toate blasfemiile ce mânjesc abject şi absurd frumoasa faţă a creaţiunii Sale? Şi uite că ne rabdă încă!

Te dor nedreptăţile şi insultele care curg cu nemiluita peste jertfele sfinte şi drepte. Dar pe Iisus cum L-or fi durând ura şi nerecunoştinţa neamului păcătos pentru care, prin Cruce, a ridicat toate fărădelegile, toate, de la Alfa la Omega? Şi uite că rabdă, mai rabdă toată nemernicia unui neam pigmeu.

Copleşită de jale, ce aş putea face eu, cea lipsită cum sunt de orice putere, eu, firicelul de nisip cu totul insignifiant în vastitatea universului, pentru a stăvili răul?

Mai spun şi eu o rugăciune, mai ţin şi eu un post.

Să nu râzi cu sarcasm, nu sunt o iluminată, dar ştiu că *„nebănuite arme sunt postul şi rugăciunea"*.

Mai erau patruzeci de zile până la pieirea cetăţii Ninive, osândită să aibă soarta Sodomei şi Gomorei. Dar, sub sfatul şi îndrumarea lui Iona, ninivitenii, de la mic la mare, inclusiv împăratul lor, s-au îmbrăcat în sac, s-au căit de păcate, au postit şi s-au rugat şi au fost absolviţi.

Şi păstorul nostru, Corneliu, a înţeles cât de întinse sunt hotarele răului şi a văzut dimensiunile războiului văzut şi nevăzut în înălţime, în lăţime şi în adâncime şi a ajuns la convingerea că nu le poate birui decât prin jertfa supremă. Nu a fugit niciunde, nu s-a salvat cu orice preţ, a aşteptat ştreangul, încredinţându-ne pe noi Mântuitorului:

„Ai grijă, Doamne, de toţi ai mei,
Primeşte-i sub scutul Tău.
Iartă-i.
Odihneşte-i.
Celor vii, dă-le tărie asupra celor potrivnici..."

Poţi găsi o infinitate de argumente pentru a te autolinişti. Găseşte-le, desluşeşte-le din toate câte s-au întâmplat şi se întâmplă. Trebuie să-ţi dai seama că lupta ce se cere acum nu are nevoie de zbaterea sterilă a unor oameni care nici măcar între ei nu sunt capabili să se

concilieze. Lupta aceasta, ca să fie salvatoare, trebuie să fie un rug de rugăciuni, o postire purificatoare şi lacrimi tămăduitoare. Şi apoi trebuie să dăm neghina la o parte şi să rămână grâul curat. Inutil să-ți spun că însuşi idealul nostru de educație începe cu sinele. Mă cuprinde disperarea când văd câte rele rod la rădăcina ființei noastre. Şi parcă s-ar cuveni ca tocmai noi să fim mai zeloşi căci mai ştim câte ceva din taina războiului nevăzut. Eu nu mă mir deloc că pârga diavolului este atât de bogată. Crezi că mie nu-mi vine să tun şi să fulger? Uite, mă simt vinovată că n-am protestat că una dintre noi s-a legat de lucruri care nu sunt de nasul ei şi care n-a ținut cont de circularele privitoare la aceste lucruri. Dar persoana nu avea calitatea de a primi cu luciditate astfel de clarificări. Am ținut, însă, cont de sfatul că, decât să-l cerți pe nemernic, mai bine spune o rugăciune pentru el. Cred că e nimerit să-mi închei scrisoarea cu una din circularele ignorate:

„*Oamenii au o singură posibilitate de contact cu Dumnezeu: rugăciunea.* *<u>În mânăstire</u>* (sublinierea mea) *este o stare de rugăciune permanentă. Neamul nostru plin de păcate trăieşte în baza rugăciunilor necurmate ale maicilor retrase de lume şi ale călugărilor din toate mânăstirile şi schiturile țării.*

Îmi permit a vă face o rugăminte: rugați-vă necontenit, pentru că în momentul în care mânăstirile şi bisericile nu se vor mai ruga, țara aceasta se va prăbuşi."

Dragă prietenă, nu te mai zdrobi atât; ce va trebui să vină, va veni, fii sigură: eu îți zic, împreună cu drepții lumii acesteia:

„*Le jour approche. Adore et ne crains rien!*"

Tiparul: Tipografia EDITURII ELISAVAROS
Str. LUDUŞ nr.32, sectorul I, Bucureşti
Telefon/Fax: 021/223.84.60
0311024700
Mobil: 0724/028703
elisavaros@yahoo.com

ISBN 973-8400-73-2

